

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНА ДОКТРИНА І ПРАКТИКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

**Матеріали міжнародного круглого столу
до Дня Незалежності України
(Київ, 22 серпня 2022 р.)**

За загальною редакцією
Л. Г. Комахи

КИЇВ
2022

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 8 від 28 вересня 2022 р.)

Незалежність України: сучасна доктрина і практика публічного управління : матеріали міжнар. круглого столу до Дня Незалежності України (Київ, 22 серп. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2022. 272 с.

У збірнику матеріалів міжнародного круглого столу вміщено тези його учасників, присвячені здобуткам і перспективам Незалежності України в умовах сучасних викликів для нашої держави.

Для наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, теоретиків і практиків публічного управління, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, громадських діячів та інших заінтересованих осіб.

УДК 351/354:342]-027.21/.22(477)(06)

Матеріали міжнародного круглого столу друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу. Відповідальність за фактичні помилки, достовірність і точність інформації, автентичність цитат, плагіат, правильність фактів та посилань несуть автори.

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ ТА ГОСТІ!

Вітаю всіх з нашим святом – Днем Незалежності України!

Міжнародний круглий стіл до Дня Незалежності України «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНА ДОКТРИНА І ПРАКТИКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ» присвячений обговоренню здобутків і перспектив Незалежної України та створенню платформи для об'єднання досвіду й потенціалу науковців і практиків, представників органів публічного управління для пошуку шляхів подолання сучасних викликів для нашої держави. Це надзвичайно важливі питання, які потребують обговорення фахівців і вибудовування спільної стратегії (концепції) відбудови нашої потужної, мужньої, славетної України.

Міжнародний круглий стіл має на меті спробу сформувати майданчик між владою, академічним середовищем і громадянським суспільством для публічного управління в часи широкомасштабної війни, прийняття рішень в умовах невизначеності та потреб нового погляду й нових осмислень. Кожен із нас долучений до формування гідного майбутнього для нашої України. Повоєнна відбудова країни і наша участь у цій відбудові наразі формує найкращу долю для нас.

В умовах війни для найефективнішої мобілізації ресурсів, якнайкращого використання свого потенціалу та отримування результатів, зміни в системі публічного управління та адміністрування є неминучими. У цьому контексті саме підготовка наших випускників належить до пріоритетних стратегічних завдань формування науково-інноваційного потенціалу України.

Серед пріоритетних завдань, що постають в умовах сьогодення, є й розробка ефективних, здатних протистояти сучасним загрозам державно-управлінських механізмів захисту суверенітету і незалежності України. Важливо активізувати з цією метою підготовку фахівців для стратегічної ланки системи публічного управління та адміністрування, у тому числі тих, які працюють у сфері національної безпеки.

Цей захід з нагоди 31-ї річниці Незалежності України є свідченням наших прагнень спільними зусиллями сприяти розв'язанню пріоритетних проблем ефективності управління, його якості, стійкості, інституційної спроможності, сформулювали своє бачення їхньої пріоритетності та підходи до їхнього розв'язання з урахуванням сучасних тенденцій та ефективних механізмів протидії загрозам.

Впевнена, що висвітлення нових наукових досягнень, конструктивні дискусії та відвертий діалог, партнерський підхід до розв'язання актуальних проблем публічного управління сприятимуть боротьбі з агресором, удосконаленню напрямів та заходів прискореної повоєнної відбудови країни, оптимізації системи надання публічних послуг в умовах військового стану з урахуванням територіальних особливостей, підвищенню якості життя населення.

Цього року в таких складних умовах, в умовах війни, в якій опинилася наша країна, – це свято є втіленням прагнення нашого народу до самовизначення та свободи. Незалежність стала новою точкою відліку в житті кожного українця. І тому хочеться побажати, щоб кожен з нас працював на нові добрі справи в ім'я нашої України та її майбутніх поколінь.

Сьогодні наше завдання, завдання усіх громадян України – зробити все, щоб наблизити час перемоги та докласти максимум наших зусиль і сили для відновлення й розквіту України.

Хочу з нагоди найважливішого свята України щиро покладатися на успіх наших спільних дій та зусиль на освітньому й науковому фронтах та продовження активної співпраці, яка єднає нас, зміцнює нашу державу.

Нехай це свято додає нам сили та впевненості в досягненні цілей на благо нашої країни.

Ми спільно будемо нашу країну та незалежність. Тож продовжуймо працювати задля розквіту України!

Нехай найкращим і найціннішим буде наше прагнення побудувати суверенну, незалежну та вільну державу. Усіх нас з Днем Незалежності!

Директор Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Лариса КОМАХА

IRYNA ALEKSEENKO,

Doctor of Political Sciences, Professor, deputy director of the institute for scientific work Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ІРИНА АЛЕКСЕЄНКО,

*докторка політичних наук, професорка, заступник директора з наукової роботи Наєвчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-6873-003X>*

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF STATE BIOSECURITY

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ БІОБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У дослідженні розкрито особливості та концептуальні засади біобезпеки як однією з найважливіших складових національної безпеки України. Акцент робиться на розумінні того, що в сучасних умовах в країні існує тенденція до посилення негативного впливу біологічних чинників на населення та довкілля, можливість виникнення загроз біологічного походження, пов'язаних з розвитком сучасних біотехнологій та появою синтетичної біології, проявами біотероризму, відсутністю чітко визначеної процедури провадження генетично-інженерної діяльності тощо.

Показано, що реалізація державної політики у сфері забезпечення біологічної безпеки можлива шляхом створення та ефективного функціонування національної системи біологічної безпеки та біологічного захисту, яка передбачає прогнозування, профілактику, ідентифікацію та протидію існуючим загрозам біологічного походження, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій в результаті впливу небезпечних біологічних чинників довкілля, можливих актів біотероризму. Доведено, що розв'язання проблеми можливе шляхом удосконалення єдиної національної системи виявлення біологічних загроз, удосконалення законодавства України, що регулює питання біологічної безпеки та біологічного захисту; удосконалення механізму державного регулювання, розвитку нормативно-правової та методичної, науково-виробничої та матеріально-технічної бази інформаційного забезпечення заходів, зокрема підвищення рівня інформування населення, забезпечення створення умов для підготовки фахівців різних кваліфікацій, а також для впровадження органами виконавчої влади інструментів управління ризиками негативного впливу небезпечних біологічних чинників на біосферу та навколишнє природне середовище.

Ключові слова: національна безпека держави, біобезпека, біотероризм, біологічні загрози, управління ризиками, навколишнє середовище.

The problem of biological safety is of increasing concern among the population, politicians and scientists due to the real growth of biological threats. Biological safety includes a wide range of issues, the solution of which in modern conditions becomes part of national security as a necessary condition for the sustainable development of the country. At the same time, according to national regulatory and methodological documents, biological safety is understood as a system of political, legal, medical, biological, organizational and engineering measures and means aimed at protecting working personnel, the public and the environment from the effects of pathogenic biological agents [3].

Among the biological factors destabilizing the biological security of the state, infectious pathology is of decisive importance. By the beginning of the 21st century, about 70% of all recorded human diseases were infectious diseases, and more than 50 million people on the planet died every year from infections. Since the 90s Activation of endemic foci of plague was noted with a twofold increase in the number of plague cases; since 1961, foci of a new biotype of cholera El Tor appeared, since 1992, cholera Bengal. In the last decades of the 20th century, diseases such as legio pellosis, hemorrhagic fevers of Ebola, Marburg, Jacca, hemorrhagic fever with renal syndrome, AIDS, prion diseases, etc. were first identified [4].

There was an activation of tularemia, West Nile fever. There have been epidemics of SARS in Southeast Asia, since 1997, diseases and deaths from infection with a sick bird during an epizootic of avian influenza type A subtype H5N1, etc.

In addition, there is currently an extremely unfavorable situation in the world with the incidence of so-called socially significant infections (hepatitis B, C, HIV/

AIDS, tuberculosis). According to some estimates, about 2.0 billion people are already infected with viral hepatitis B in the world. In Ukraine, the number of patients with chronic hepatitis B is 7-8 million people. By April 1993, 1/3 of the world's population was already infected with tuberculosis. Ukraine, with an incidence rate of 70.99 per 100,000 population, belongs to countries with a relatively high incidence rate.

At the same time, 95.51% of cases of diseases are accounted for by tuberculosis of the respiratory organs (67.80 per 100 thousand of the population), including 42% – pabacillary forms.

The global worsening of the epidemiological situation of tuberculosis, in particular, on the African and Euro-Asian continents, is accompanied by a wide spread of drug-resistant *Mycobacterium tuberculosis*, including in Ukraine.

According to the WHO, the incidence of AIDS by the beginning of the 21st century had become a pandemic (every 5 s a new case of HIV infection appeared on the planet). According to expert estimates of the Joint United Nations Program on HIV / AIDS and WHO, there are currently more than 40 million HIV-infected people in the world, of which 11.5 million people have become infected with HIV in the last 2 years alone, which is almost 30% of all cases, registered since the beginning of the epidemic. More than 22 million people have already died from AIDS.[2]

In the conditions of modern development of aviation, railway, automobile, etc. transport, increased migration and tourist flows in the world, and an increase in the number of refugees, there are real threats of cross-border transfer between countries of various types of infectious agents, including especially dangerous ones. At the same time, both infections already well known to medical specialists, and previously unknown, drug-resistant or with altered pathogenic properties. In addition, humanity has recently faced a new threat – bioterrorist attacks [2].

During the period from 1960 to 1999, 66 crimes and 55 terrorist acts were registered in the world, in which biological agents were used. However, not a single attempt to use them for the purpose of mass destruction was not successful. However, eight crimes resulted in civilian deaths. As a result of cases of postal bioterrorism in the United States, this list was replenished with five more victims. These events showed that the world community is not yet ready for an adequate response to cases of terrorist use of infectious pathogens and is doomed to suffer human, as well as huge economic and political losses [5]

In this regard, a number of researchers have taken steps to assess the likelihood of using some pathogens of infectious diseases as a bacteriological weapon, as well as attempts to model various scenarios of bioterrorism acts in order to predict and assess the scale of their consequences in the interests of developing adequate and sufficient measures to prevent or eliminate their consequences on local, regional and national levels.

In Ukraine, attempts were also made to predict the consequences of possible biological emergencies. In the interests of counteracting postal bioterrorism, a number of researchers evaluated the possibility of using an accelerated electron beam to disinfect samples contaminated with bacteria. There is no information available in the known literature regarding virus-infected specimens.

The above facts led to the recognition of the problem of counteracting biological hazards and ensuring biological safety, in general, as the most important direction in strengthening the national security of Ukraine, which was reflected in a number of official documents.

In addition, there was a need to develop legislative, regulatory and methodological documents, relevant working instructive and methodological documentation that regulate the conduct of active actions to study pathogens of infectious diseases in the interests of creating means for the prevention, diagnosis and treatment of infectious diseases caused by them.

Thus, the further development and improvement of political, legal, biomedical, organizational, engineering and technical measures and means aimed at protecting working personnel, the population, the environment from the effects of pathogenic biological agents, the formation of a personnel training system is a key component of the biosecurity of the state in modern stage.

Список використаних джерел

1. M. Ainscough, NextGenerationBioweapons: Genetic Engineeringand Biowarfare. 2021. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/cpc-pubs/biostorm/ainscough.pdf>

2. Genetically Engineered Bioweapons: New Breed of Weapons for Modern Warfare. Dartmouth Undergraduate Journal of Science march 10, 2013 applied sciences, winter 2013 <https://sites.dartmouth.edu/dujs/2013/03/10/genetically-engineered-bioweapons-anew-breed-of-weapons-for-modern-warfare/>

3. D. Yuan, W. Gao, S. Liang, S. Yang and P. Jia, «Biosafety threats of the rapidly established labs for SARS-CoV-2 tests in China», Environment International, vol. 143, no. 0160-4120, 2020. Available: <https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.105964>.

4. N. Sharizad Rusly, A. Latifah, Z. ZinatulAshiqin, «The need for Biosafety education in Malaysia», Social and Behavioral Sciences, vol. 15, no1877-0428, 2011. Available: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.304>.

5. H. Yi, H. Jicheng, X. Han, S. Yongxia, M. Haixia, «Networking for training Level 3/4 biosafety laboratory staff», Journal of Biosafety and Biosecurity, vol. 1, no. 2588-9338, 2019. Available: <https://doi.org/10.1016>

ТЕТЯНА БЕВЗ,

докторка історичних наук, професорка, головний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

TETIANA BEVZ,

*Doctor of History, Professor, Chief Scientific Officer of I. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0129-1925>*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПЛАНИ, ПЛАТФОРМИ, СТРАТЕГІЇ

STATE POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE RECOVERY OF THE COUNTRY IN WAR CONDITIONS: PLANS, PLATFORMS, STRATEGIES

In conditions of severe war, in conditions of uncertainty, the state makes strategic decisions. One of such strategic decisions was the decision to rebuild the country after the war. Ukraine's recovery plan includes three stages and is designed for 10 years. The basis of Ukraine's recovery is people, economy and infrastructure. The main goal of the Recovery Plan is not just the restoration of destroyed or destroyed objects, but the radical transformation into a new European country. The platform for the recovery of Ukraine «United in defense – united in recovery» will consist of three levels. The recovery plan for Ukraine involves not only the reconstruction buildings which were destroyed by the enemy, but also the restoration of a full-fledged life in the country, the formation of a new economy, a new country, the creation of infrastructure, economic structures and management standards, which will be the most modern and based on transparency, openness and accountability. The proposed model of post-war reconstruction with the participation of countries can become fast and effective, and investments will promote the exchange of experience and long-term cooperation according to the strategic principle: «united in defense – united in recovery!».

Keywords: state policy, Ukraine, war, recovery, plan, platform.

Повномасштабна війна Росії проти України повністю змінила життя країни і українців, політичний ландшафт держави, політичну систему. Запроваджено воєнний режим, формується нова типологія територій, ключовим фактором якої стала безпека і віддаленість від збройних можливостей агресора, введено новий підхід до податкового регулювання та стратегій громад, відбулися зміни в адміністративно-територіальному устрої. Нинішня ситуація пов'язана з *окупацією українських територій, вимушеною міграцією, руйнуванням інфраструктури, втратою транзитного потенціалу, деіндустріалізацією промислових міст та регіонів*. В умовах жорсткої війни, в умовах невизначеності держава приймає стратегічні рішення. Одним із таких стратегічних рішень стало рішення про відновлення країни після війни. Уже на 15 день війни (10 березня) Президент України акцентував на цьому увагу. Уряд розпочав роботу над формуванням низки спеціалізованих Фондів для відновлення країни. Виступаючи у понад 30 парламентах світу, Президент України постійно наголошував про допомогу кожній конкретній країні у відновленні України. 21 квітня Президент України підписав указ про створення **Національної ради з відновлення України від наслідків війни як** консультативно-дорадчого органу при Президентові України. Зміцнення «інституційної спроможності» є важливою передумовою для реалізації Плану відновлення. План відновлення країни можна розглядати як інструмент для просування сумісності України із членством у ЄС.

На початку травня Президент України оголосив про запуск глобального проекту United24, який мав об'єднати людей з усього світу для підтримки України, зокрема зібрати кошти на відновлення країни. 23 травня, виступаючи на Всесвітньому економічному форумі у Давосі, Володимир Зеленський запропонував міжнародній спільноті нову модель відновлення України, яка передбачала шефство над тим чи іншим регіоном України, містом, громадою чи галуззю.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі у травні відбувся круглий стіл, присвячений обговоренню «Плану реконструкції та відновлення України» з великими міжнародними інституційними й венчурними інвесторами та представниками Міністерства цифрової трансформації. Національна рада з відновлення України розробила 24 томи напрацювань. Упродовж шести тижнів понад три тисячі українських та міжнародних експертів, посадовців, парламентаріїв напрацювали працювали над Планом відновлення України, створивши «тисячі сторінок бачення, яку країну ми будемо і як будемо відновлювати Україну» [1].

На початку липня у Локарно (Швейцарія) відбулася конференція з питань відновлення України. До участі в конференції були запрошені понад 40 держав і понад 20 міжнародних ор-

ганізацій. Основа відновлення України – люди, економіка та інфраструктура. Головною метою Плану відновлення є не просто відновлення знищених чи зруйнованих об'єктів, а кардинальна трансформація держави у нову європейську країну на принципах зеленої економіки [1]. Проект плану відбудови написаний на основі низки ключових принципів, наскрізних векторів, дотримання яких дозволить ефективно змінювати та відбудовувати країну. Зокрема це: максимально можлива безпека для людей та бізнесу; відновлення краще, ніж було (Build back better). Мета – не просто відновити скло і бетон, а збудувати нову країну; євроінтеграція та відповідність критеріям кандидатства, а в найближчому майбутньому і членства в Європейському Союзі; верховенство права (Rule of law); прозорість і підзвітність у відновленні; відбудова України з максимальним залученням зелених технологій; Digital інструменти під час відновлення та загальна діджиталізація; залучення приватного капіталу до процесу відбудови [1]. Ключовим джерелом відновлення країни вбачають заморожені російські активи, а також гранти та пільгові кредити міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів, інвестиції приватного сектору, і кошти бюджету України.

План відновлення України передбачає три етапи і розрахований на 10 років, включає 15 галузевих програм загальною вартістю понад \$750 млрд: 1) стійкість (це заходи з відновлення найважливіших об'єктів критичної інфраструктури до кінця 2022 р. Зокрема, йдеться про ремонти котелень, мереж, житла, підтримки бізнесу з фокусом на малий і середній; 2) відновлення – 2023–2025 рр. Цей етап передбачає реалізацію більшості проектів усього плану, відбудову об'єктів соціальної сфери, будівництво житла; 3) Модернізація – 2026–2032 рр, передбачає заходи для вступу України до ЄС [1]. Зазначимо, що немає чітких етапів переходу від «відновлення» до «модернізації».

Три головні напрямки відбудови: перший – трансформація пріоритетних секторів економіки: оборонки, металургії, машинобудування, енергетики, сільського господарства в частині переробки; другий – покращення умов життя. Йдеться про якісні сфери освіти, медицини та розвиток людського капіталу; третій – ефективна інфраструктура. Кожен відбудований об'єкт повинен бути не таким, як до війни, а кращим, з орієнтуванням на сучасні стандарти та функціонал [1].

Платформа з відновлення України «Об'єднані в захисті – об'єднані у відновленні» складатиметься з трьох рівнів і матиме кілька офісів у країнах-партнерах із центром у Києві. Перший – це high-level, де будуть представлені лідери держав, це буде борд, який визначатиме стратегічні напрями та бачення». Другий рівень – це спільна координаційна група, яка складатиметься з керівників виконавчої влади та decision-makers з України, США, ЄС, Великої Британії, Польщі, інших країн-партнерів, які сьогодні з нами. Третій рівень – це тематичні групи за галузевими напрямками, яких на сьогодні вже 24 [1].

Запропоновані два ключові підходи до відновлення: регіональний і параметричний. Перший полягає у регіональній відповідальності друзів України за відновлення окремих регіонів (Велика Британія, Італія, Естонія, Данія, інші країни уже обрали й політично підтвердили бажання відновлювати ті чи інші регіони, громади, області, міста). Другий аспект – параметричний. Це галузевий принцип. Зокрема, Греція відбудує в Маріуполі пологовий будинок, а Італія допоможе повернути драматичний театр. Президент України наголошував, що для відновлення України потрібні колосальні інвестиції, нові технології, передовий досвід, нові інституції і реформи.

У підсумковій декларації, прийнятій під час конференції в Лугано, глави держав і урядів, міністри та високі представники зобов'язалися підтримувати Україну на її шляху до відновлення. 40 країн, представники Євросоюзу та міжнародних фінансових організацій підписали таку декларацію. Варто наголосити, що попри позитивне сприйняття Плану відновлення України, як в Україні, так і за кордоном з'являються його критики.

Підсумовуючи зазначимо, що план відновлення України передбачає не лише і не тільки відбудову зруйнованого ворогом, а й відновлення повноцінного життя в країні, формування нової економіки, нової країни, створення інфраструктури, економічних структур та стандартів управління, які будуть найсучаснішими і базуватимуться на прозорості, відкритості та підзвітності. Запропонована модель повоєнного відновлення за участю країн може стати швидкою та ефективною, а інвестиції сприятимуть обміну досвідом та довготривалій співпраці за стратегічним принципом: «об'єднані у захисті – об'єднані у відновленні!».

Список використаних джерел

План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>

ВАЛЕРІЯ ГОЛУБЬ,

докторка наук з державного управління, професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VALERIIA GOLUB,

Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Parliamentarism of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv <https://orcid.org/0000-0003-4790-4819>

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКІ ІНТЕРАКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВИ

POLITICO-MANAGERIAL INTERACTIONS IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF AN EFFECTIVE STATE

An important factor affecting success in the processes of forming a democratic model in the modern system of political-administrative relations is efficiency, according to which the optimal vectors of strategy and tactics for the implementation of the tasks of state development and public policy must be determined, which is directly related to the problem of effective organization and functioning all components of the political-administrative system. An important component of this process is the issue of social efficiency in the new model of interactions between political and administrative and social and public institutions, based on the tasks of forming a qualitatively renewed system of modern social relations, which is based on a change in the managerial paradigm. The effectiveness of the modern state, as the main political institution in the system of political-administrative relations, presupposes the determination of the goals of public administration in relation to the goals and aspirations of social development, especially in the transitional (transitive) period, which is directly related to the modernization changes of state institutions and society.

Keywords: effective state, political – managerial interactions, institutional development.

Важливим фактором, який впливає на успіх у процесах формування демократичної моделі у сучасній системі політико-управлінських взаємовідносин є ефективність, відповідно якої мають визначатись оптимальні вектори стратегії і тактики реалізації завдань розвитку держави, публічної політики, що безпосередньо пов'язане з проблемою результативної організації і функціонування всіх складових політико-адміністративної системи. Маркером формування якісно нового інституціонально і функціонально оформленого типу управління державою є збільшення суб'єктності у прийнятті і реалізації політико-управлінських рішень, а також, суттєвий вплив у процесах і механізмах формування всіх рівнів влади і владних відносин, акцентуючи увагу на збільшенні ролі і відповідальності організацій громадянського суспільства, відповідно його нових потреб, вимог і прагнень щодо посилення рівня демократичного розвитку української держави.

У системі політико-управлінських інтеракцій можна виділити дві інституціональних складових і рівні впливу системи публічного управління на державу (як політичний інститут) і суспільство – рівень політичного регулювання (вироблення стратегії державного і суспільно-політичного розвитку) і, відповідно, адміністративний вплив (регулювання) як безпосередня виконання державно-управлінських рішень, реалізація публічної політики.

Характерною ознакою політико-адміністративних інститутів є те, що їх можна визначити як політико-управлінські механізми регулятивного впливу, при цьому, співвідношення політичних і адміністративно – управлінських чинників у системі публічного управління безпосередньо пов'язане з рівнем розвитку держави та сталості її основних інститутів, що відображається і у пошуку сучасних управлінських концептуальних підходів, стратегій розвитку відповідно нових суспільних викликів.

У цьому контексті актуальним є підхід до розгляду політико-управлінської взаємодії з позиції співучасті різних суб'єктів у системі публічного управління у процесах вироблення, прийняття та реалізації політико-управлінських рішень, які отримали назву концепції партисипативного управління, які розглядають систему політико-управлінських інтеракцій як посередника у взаєминах держави і суспільства, що безпосередньо впливає на процеси інституціональних змін і модернізаційних перетворень у розвитку сучасної держави і посилення у цих процесах ролі громадянського суспільства, які є основою становлення та розвитку нових політико-управлінських інститутів, сучасних форм адміністрування. Основним інституціональним механізмом, що регулює процес вироблення і реалізації управлінських рішень (виходячи

з законодавчих пріоритетів) як раз і є система політико-управлінських взаємовідносин. Світовий досвід переконує у тому, що, хиткі інституційні моделі, як правило виникають там, де відсутній (або слабкий) контроль з боку суспільства за функціонуванням політико-управлінських інститутів, слабка опозиція, або існує монополія однієї політичної партії, а також окремі особистості (як правило – політики або управлінці вищого рівня) домінують над інститутами.

Ф. Фукуяма справедливо підкреслює, що формування сильної держави полягає у формуванні нового інституціонального дизайну, який полягає у створенні нових політико-управлінських інститутів (у т.ч. – урядових установ) і зміцненні тих, що вже існують, що є базисом для посилення потужності держави. При цьому, важливо пам'ятати, що на рівень функціонування інститутів безпосередньо впливає рівень довіри і підтримки їх з боку суспільства, підтримка їх публічних цінностей і вектору політичного розвитку.

Важливою складовою цього процесу є питання соціальної ефективності у новій моделі інтеракцій політико-управлінських і суспільно – громадських інститутів, виходячи з завдань формування якісно оновленої системи сучасних соціальних взаємовідносин, яка базується на зміні управлінської парадигми у контексті формування інтеграційних зв'язків, на відміну від механістичних підходів і показників вимірювання ефективності, зміни адміністрування як бюрократичної моделі у системі владних відносин на формування якісно нового рівня управлінської взаємодії – як менеджерів антрепренерського спрямування, які можуть брати на себе відповідальність за формування нових організаційних систем [2], як механізму налагодження і координації у сучасній системі суспільних і політичних взаємовідносин, що базуються на інтеграційних взаємозв'язках і ефективних управлінських рішеннях.

Ефективність сучасної держави, як головного політичного інституту у системі політико-управлінських взаємовідносин, передбачає визначення цілій публічного управління у взаємозв'язку з цілями і прагненнями суспільного розвитку, особливо, у перехідному (транзитивному) періоді, що безпосередньо пов'язане з модернізаційними змінами інститутів держави і суспільств

Список використаних джерел

1. Фукуяма Ф. Сильна держава. URL: <https://www.e-reading.club/book>.
2. Osborne D., T.Gaebler Reinventing government. Addison-Wesley, 1992. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED367424.pdf>

ЛІЛІЯ ГОНЮКОВА,

професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

LILIA HONIUKOVA,

*Professor of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9474-5780>*

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: ШЛЯХ ВІД ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО ДЕМОКРАТІ

INDEPENDENCE OF UKRAINE: THE WAY FROM TOTALITARISM TO DEMOCRACY

Ukraine is going through the thorny path of becoming a democracy. From illusions to disappointments, from populism to responsibility, from defective democracy to institutionalized democracy. But at the basis of all changes, the driving force of democratic development is the democratic culture inherent in Ukrainians. This is evidenced by sociological polls that measure public opinion since the beginning of the 90s of the 20th century. In the early 1990s, Ukrainians chose the path of exit from the Soviet Union and voted in a referendum for the independence of Ukraine. These actions laid the foundation for building a democratic state. In the 1990s, the institution of the presidency was created, powers were divided between branches of government, and a multiparty system was created. Civil society began to form on the basis of pluralism of ideas. The processes of the democratic formation of the Ukrainian state took place slowly and dramatically. This caused explosions of popular protests in a peaceful form: the Orange Revolution and the Revolution of Dignity. It was these protests that contributed to the acceleration of democratic processes and the development of civil society. Even during the war, Ukrainians continue to believe in democracy and understand that centralized government is not a regression to authoritarianism, but a requirement of time and external threats.

Keywords: democracy, culture, institutions, civil society, public opinion.

З 1991 року Україна почала свій шлях демократичного розвитку. Почали змінюватись інститути і інституції, створювались нові. Почали запроваджуватись нові правила і нові управлінські практики. Почала формуватись нова демократична культура державного управління. Дослідження українського суспільства у період переходу (транзиту) дає можливість прослідкувати шлях змін. Виявити витоки сучасних змін. Наприкінці 1980 – на початку 1990-х як повітря бракувало українцям плюралізму ідей і думок. Громадяни обговорювали проблеми демократії. Вони хотіли торжества верховенства права, прагнули свободи слова. На протипагу панування Комуністичної партії українці прагнули створити систему багатопартійності, але обмеженої. Лідерами громадської думки того часу були письменники, журналісти, дисиденти. Вони критикували командно-адміністративну систему, надмірну концентрацію влади у руках Комуністичної партії у Москві. «Правове оформлення багатопартійності сучасної України було започатковане в 1990 р. у наслідок скасування ст.6 і 7 Конституції СРСР, у яких закріплювалася однопартійна система. Перший період української багатопартійності хронологічно охоплює відрізок часу від утворення перших сучасних партій – до юридичного узаконення самостійного статусу України. Восени 1989 р. створено Українську національну партію на чолі з Григорієм Приходько. У 1990 р. створено, а у 1991 р. зареєстровано Українську республіканську партію, що фактично започаткувало диференціацію НРУ на окремі партії. Майже одночасно з УРП зорганізувалася Демократична партія України. Самі назви партій засвідчують намагання копіювати партійну систему США без урахування особливостей соціального і національного розвитку» [1, с.69]. Для реалізації нових ідей необхідна була підтримка громадян. У першу чергу необхідно було визначитись із напрямом розвитку незалежної України. У вересні 1990 року під керівництвом Н. Паніної та М. Чурилова було проведено опитування киян щодо сутності суверенітету України. «На запитання «Який шлях розвитку України, на Вашу думку, кращий?» 70% респондентів відповіли: «розширення самостійності у межах Радянського Союзу», і тільки 25% – «вихід зі складу СРСР». Разом з тим, на питання «Чи хотіли б Ви особисто бути громадянином України, а не громадянином СРСР?» 44% респондентів відповіли «так, хотів би», 20% – «ні, не хотів би», 23% заявили «мені це байдуже», а 13% виявилось важко відповісти [2, с.605-607]. Отже, напередодні звільнення України від російської окупації майже половина українців бажали незалежності, що і вирішило долю нашої країни.

Але попереду був довгий шлях до демократії. У теорії демократії побутує думка про перехід від тоталітаризму до демократії через авторитаризм. Не оминула цей шлях і Україна. Демократична трансформація українського суспільства початку 90-х років була настільки стрімкою, що «перша широка суспільна дискусія в середині 90-х років на тему про співвідношення демократії й авторитаризму проходила в досить своєрідному контексті обговорення проблеми «Чи потрібний Україні український Піночет?» Деяким провідним українським керівникам і економістам здавалося, що демократизація розвивається настільки бурхливо, що економіка за нею не встигає. Підсумком стрімкого етапу становлення демократичних інститутів стало прийняття в 1996 р. нової Конституції України як суверенної держави Основного Закону, що за своїм змістом і духом не поступається конституціям країн з давніми демократичними традиціями» [3, с.14]. Конституція заклала принципи і ідеї демократії в основу побудови нашої держави: поділ гілок влади, захист прав людини, розвиток місцевого самоврядування, плюралізм ідей і думок, свободу слова тощо. Але існування демократії передбачає цілий ряд передумов, зокрема розвинуте громадянське суспільство, яке впливає на владні рішення. У західних демократіях це право виборювалось століттями. Українці ж ілюзорно сподівались на те, що демократія буде запроваджена разом з демократичними інститутами на кшталт поділу влади, інституту президента тощо. Але в цих нових інститутах діяли старі принципи радянської доби. Таку демократію за визначенням В. Меркеля і А.Круассана можна вважати фасадною, слабкою дефектною демократією. Т. Каротерс на початку 2000-х вважав, що транзитивна парадигма (безперервність руху країн до демократії від авторитаризму) для держав, що здобули незалежність, вичерпала себе. А країни, які не завершили цей процес уже не перебувають у транзиті, а перейшли у «сіру зону». Вони мають деякі атрибути демократії (поділ гілок влади, багатопартійність, політична опозиція, громадянське суспільство, вільні вибори, вільні ЗМІ), однак ці демократії не захищають права громадян і не дають їм можливість впливати на ухвалення рішень. Така дефектна демократія, на думку Т.Каротерса, стала стабільним станом цих країн. До таких країн він відносив і Україну. Громадськість серйозно розчарована у політиці, і хоча ще залишається прихильна до віри в ідеали демократії, але гранично не задоволена політичним життям у країні [4].

Отже, з початком нового тисячоліття українці продовжили боротись за реальну демократію. Про складний шлях українців до демократії дає уявлення соціологічний моніторинг Інституту соціології НАН України. «Він розкриває динаміку змін уявлень населення щодо багатьох економічних, соціальних, політичних, духовно-культурних та інших суспільних процесів, починаючи з 1992 року. Анкета моніторингу має широкий набір базових питань, що охоплюють основні сфери життя суспільства. Крім базових, моніторинг містить додаткові питання, які ставили респондентам з інтервалом у кілька років, а також запитання, які ставили лише один раз у будь-якому році. Однак кожен тип цих питань є дуже цінним, оскільки дає змогу побачити доволі повну картину ставлення населення до різних актуальних проблем українського суспільства», – вважає М.Шульга. Науковець констатує: «Якщо неупереджено подивитися на нинішній реальний стан речей, то не можна не помітити об'єктивні позитивні зміни, які охопили весь світ, у тому числі й нашу країну, особливо у сфері комунікацій: комп'ютерна техніка, мережа інтернет, мобільний зв'язок, а також поширення у нас запозичених нових зарубіжних технологій у сільському господарстві, будівництві, харчовій промисловості, торгівлі та інших сферах» [2].

Сьогодні, під час війни більше респондентів надають перевагу ідеї сильної держави/ сильного керівництва, ніж демократії в країні. Про це свідчить опитування, проведене КМІС у липні 2022 року. Водночас респонденти розділилися практично порівну в питанні щодо можливості порушення владою законів, якщо це необхідно для пришвидшення перемоги – 48% вважають, що для перемоги влада може мати можливість порушувати закони, а 41% наполягають, що за жодних обставин закони не можна порушувати. Думки респондентів про вибори також розділилися – для 52% це питання менш пріоритетне, тому вони вважають, що після воєнного стану потрібно буде зосередитися на інших питаннях. Водночас 40% вважають, що важливо вчасно провести вільні та чесні вибори [5].

Навіть під час найдраматичніших випробувань для незалежності нашої держави українці продовжують будувати демократію, так як не уявляють інший політичний режим для себе. Про

демократичний шлях розвитку, навіть під час війни, свідчить злагоджена робота уряду, парламенту і президента, де кожний виконує свої функції. Удосконалюється судова влада. Розблокована робота антикорупційних органів. Громадянське суспільство працює на перемогу України, згуртувавшись на підтримку державних інституцій і армії.

Список використаних джерел

1. Гонюкова Л. Партії та громадсько-політичні рухи: світовий досвід і Україна: конспект лекцій для навчальної дисципліни / укладачі В.А.Ребкало, Л.В.Гонюкова. К. Вид-во НАДУ, 2004, 88с.
2. Шульга М. Зміни уявлень громадян про суспільний лад: 1990-2021 роки. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. Вип.8 (22). Інститут соціології НАН України, 2021, 620 с.
3. Бекешкина І. Тернистий шлях України до демократії. Агора, вип.7, 2008.
4. Carothers Thomas/The End of the Transitional Paradigm. // Journal of Democracy, 2002, vol.13, N 1, p.6621.
5. Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни (липень 2022) URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220817_z/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%2C%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D1%96%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8.pdf

ЛІДІЯ ДАНИЛЕНКО,

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

LYDIA DANYLENKO,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, DrHb
<https://orcid.org/0000-0002-4524-8347>

КОНСЕНСУСНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ МАЙБУТЬОГО ТОЛЕРАНТНОГО СУСПІЛЬСТВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

CONSENSUS CULTURE AS A KEY TO THE DEVELOPMENT OF THE FUTURE TOLERANT SOCIETY OF INDEPENDENT UKRAINE

The essence of the concept of «consensus culture» as a type of interaction in society is revealed, which determines the level of formation of value ideas about the possibility of combining different views, developing «rules of the game» for everyone and making coordinated political and managerial decisions.

It was found that consensus culture is based on consensus thinking and behavior, as a result of which the creation of a humanitarian policy in the state is ensured, which recognizes social partnership as a social value, and consolidated democracy as an effective model of state development.

It is schematically shown that the humanitarian policy in the state is basic for supporting the independence of Ukraine and requires the development of tolerance, justice, and integrity in society through the use of various tools of public policy (family upbringing, national idea, legislative and normative acts, discussion, dialogue, discourse, science).

It is proposed to develop and theoretically substantiate the concept of the humanitarian doctrine of Ukraine in order to protect and preserve the independence of the Ukrainian state on the basis of consensual interaction between the government and society.

Keywords: consensus, humanitarian policy, tolerance, consensus culture.

Проведене нами дослідження підтверджує думку про те, що високий рівень згоди у суспільстві сприяє забезпеченню стабільності політичної системи у державі [12]. У Законі України «Про стандартизацію» зазначено, що консенсус – це загальна згода, що характеризується «відсутністю серйозних заперечень з суттєвих питань у більшості заінтересованих сторін та досягається в результаті процедури, спрямованої на врахування думки всіх сторін і зближення розбіжних поглядів. Консенсус не обов'язково є одностайним» (п. 6 ч. 1 ст. 1) [7].

Згода – це консенсус, який сприяє не лише прийняттю консолідованих узгоджених рішень, а й визнає соціальне партнерство суспільною цінністю; а консолідована демократія – це ефективна модель розвитку держави, яка кардинально відрізняється від вестмінстерської. У моделі консенсусної демократії [5] злагоджено працюють лідери всіх сегментів багатокладного суспільства, формується велика коаліція, яка дозволяє меншості мати право вето, а місця в уряді розподіляти пропорційно до існуючих у суспільстві сегментів.

Така система є не просто сталою, а й міцною. На прикладі будь якої системи (хімічної, фізичної, біологічної, механічної тощо) доведено, що *сталю* є лише та з них, у якій сформовані довготривалі зв'язки всередині (наприклад, ковалентні – для хімічної системи; ядерні чи магнітні – для фізичної системи тощо), а *міцною* – якщо вони мають особливі характеристики (наприклад, формуються на демократичних чи авторитарних засадах тощо).

Наприклад, алмаз і графіт, які складаються лише з вуглецю, за шкалою Мооса, віднесені до речовин з різним ступенем міцності, зокрема еталоном твердості є алмаз, а еталоном м'якості – графіт [10]. Секрет такого явища полягає у будові кристалічної решітки: в алмазі – однакові відстані і сила взаємодії між атомами; у графіті – різні.

Тобто, там де відстань і сила взаємодії між елементами системи однакова (стабільна), там вищий показник її міцності.

У соціальних системах все набагато складніше, але такі два чинника, як *відстань між владою і суспільством та «сила» їх зв'язку (комунікація)* мають особливе значення, особливо в умовах змін, обумовлених конфліктами, кризами, війнами.

Виходячи з цих міркувань міжнародний Фонд миру започаткував з 2005 року «рейтинг неієздатності держав», яким встановлює рівні їхньої стабільності, міцності, дієздатності. За цим рейтингом, найбільш стабільними державами визначено Фінляндію, Норвегію, Ісландію, Нову Зеландію та Данію [8]. Вони відрізняються від інших держав тим, що практично подолали всі негативні явища.

Україна за цим показником погіршила ситуацію: у 2014 році посідала 113 місце серед 177 країн світу; у 2021 році – 91 місце. Цьому сприяла, в тому числі і війна з РФ, яка додала до наявних негативних показників ще й нові, такі як: внутрішньо-переміщені особи, реваншистські настрої, зовнішнє воєнне втручання РФ у мирне життя України. І тепер ми, на жаль, маємо всі негативні показники з «рейтингу неієздатності держав», які потребують подолання й усунення.

Це – проблема і виклик одночасно, як для всього українського суспільства, так і конкретного громадянина України. Також – це поштовх для усвідомлення збереження і захисту незалежності України як *національної ідеї*, яка стає об'єднувачою у суспільстві.

Суспільство об'єднується навколо цієї національної ідеї аби подолати зовнішнього ворога (РФ), а разом із тим і внутрішнього ворога – *«роздрібненість у силових структурах й еліті»* як одного з показників неієздатності держави.

Нині ми фіксуємо зниження цього показника в Україні і, навпаки, спостерігаємо велику кількість прийнятих консолідованих політико-управлінських рішень в органах публічної влади. Наприклад, у Верховній Раді України за чотири місяці від початку повномасштабної війни Росії проти України було ухвалено майже дві сотні законів і постанов. Більшість із них проголосована конституційною більшістю (57%) [3]. Це стає позитивною тенденцією [6], якою підтверджується сучасне досягнення українського суспільства, в якому парламентарі приходять до згоди і тим самим демонструють «консensusну поведінку» і «консensusний спосіб мислення», які ми визначаємо базовими у «консensusній культурі» (див. рисунок).

ґрунтується на				
гуманітарній політиці і консensusній культурі				
та характеризується:				
рівнем консensusу та його змістом		структурою консensusу та його ознаками		інструментами формування і розвитку
рівні	зміст	структура	ознаки	
1й	основний рівень - ціннісні уявлення про можливість об'єднання різних поглядів	консensusне мислення	толерантність	родинне виховання, національна ідея
2й	процедурний рівень – вироблення однакових «правил гри» для всіх	консensusна поведінка	справедливість	законодавчі й нормативні акти
3й	результативний рівень – прийняття узгоджених політико-управлінських рішень	консensusна політика	доброчесність	дискусія, діалог, дискурс, наука

Джерело: авторська розробка на основі [4].

Рис.1. Консensusна культура: рівні, структура, інструменти формування і розвитку

Як бачимо з рис. 1, консensusна культура має три рівні сформованості – на рівні мислення, поведінки, політики. На кожному з них виникає *згода* як наслідок зближення розбіжних поглядів й урахування та задоволення думок усіх сторін домовленості, але умови у них – різні:

- на базовому рівні важливою умовою є сформованість ціннісних уявлень про можливість об'єднання різних поглядів;
- на процедурному – вироблення «правил гри» для всіх;
- на результативному – прийняття узгоджених політико-управлінських рішень.

А це означає, що *консенсусна культура* лежить у площині вирішення трьох стратегій:

- соціального партнерства, що формується на засадах *толерантного* способу мислення (терпеливого до іншого світогляду, способу життя, поведінки і звичаїв [11];
- прийняття узгодженого колективного рішення, що формується на основі сформованої системи цінності, серед яких *справедливість* визнається найвищою чеснотою, що за висловом Платона «утримує мужність, поміркованість та мудрість в повній рівновазі й гармонії» [9];
- формування гуманітарної/консенсусної політики, що формується на основі *доброчесності* як вимоги закону, яким передбачено, що всі дії громадян мають бути спрямовані на захист інтересів держави [2]. На її основі формується модель консенсусної демократії [5], формується велика коаліція, яка дозволяє меншості мати право вето, а місця в уряді розподіляти пропорційно до існуючих у суспільстві сегментів.

Як **висновок** зазначимо, що консенсусна культура є одним із факторів розвитку майбутнього толерантного суспільства незалежної України, яка ще не достатньо досліджена на рівні соціальної онтології і політичного дискурсу і тому є перспективним напрямом досліджень Науковою школи вітчизняного парламентаризму КНУ імені Тараса Шевченка, зокрема теоретичного обґрунтування Концепції гуманітарної доктрини України.

Список використаних джерел

1. Герасіна Л.М. Консенсус як стратегія примирення в політико-правових конфліктах. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2006/11/17-24_no-6_vol-17_2006_UKR.pdf/
2. Доброчесність як вимога закону. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/blog/dobrochesnist-yak-vymoga-zakonu>
3. Закони воєнного часу: які рішення ухвалила Рада за чотири місяці. URL: https://lb.ua/news/2022/07/05/522179_zakoni_voennogo_chasu_yaki_rishennya.html
4. Карагіоз Р. С. Політична згода в сучасному суспільстві: роль, типологія та рівні. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/299/app-37_Karagioz_R_S_%28307-312%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Консенсусна модель демократії А. Лейпхарта. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2599.html>
6. Посилення інституційної спроможності Верховної Ради України як умова подолання кризи вітчизняного парламентаризму / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко, Л. І. Даниленко. Зб. наук. праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2019. Вип. 1. С. 31-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2019_1_6
7. Про стандартизацію: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 31, ст.1058. <https://web.archive.org/web/20140822165846/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-18/>
8. Рейтинг недієздатності держав. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%94%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2
9. Справедливість. URL: <https://www.google.com/search?q=%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C&oq=%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C&aqs=chrome..69i57j0i512i9.3029j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
10. Схожість графіту і алмазу. URL: <https://graphite.in.ua/ua/a169331-shodstvo-grafita-almaz.html/>
11. Толерантність – це розуміння того, що людина має право бути не такою, як інші. URL: <https://docuclub.docudays.ua/news/-lyudina-maye-pravo-buti-ne-takoyu-yak-insh>
12. Hattich M. Grundbegriffe der Politikwissenschaft. Darmstadt, 1980. S. 80.

ІРИНА ДУДКО,

*докторка політичних наук, професорка, професорка кафедри парламентаризму
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

IRYNA DUDKO,

*Doctor of Political Sciences, Professor, Professor of the of the Department of Parliamentarism of the
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko
National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-8881-8274>*

ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ У ВИМІРІ ВІЙНИ І ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

DIPLOMACY OF UKRAINE IN THE DIMENSION OF WAR AND POST-WAR RECONSTRUCTION

The article is dealt with diplomacy of Ukraine under war and post-war periods. It is stated that diplomacy of Ukraine – despite the general idea of this activity as «implementation of the goals and objectives of the state's foreign policy» – acquires specific features regarding the tasks and specifics of the development of the state and society. Under wartime conditions, when Ukrainian society confronts the aggressor in order to restore the territorial integrity of the state, protects its rights for national identity, diplomacy acquires a clearly defined direction – assistance by all diplomatic measures to Ukraine's victory in the war against Russia.

This activity, both in wartime and post-war conditions, should ensure international political, financial, military support for Ukraine, to determine a new format of an effective security system with Ukraine as a part of it. Among the approaches is NATO membership, and, as an important step in this regard, obtaining a Membership Action Plan upon NATO. The focus is also made upon the «strategy of small alliances», including trilateral union of Great Britain, Ukraine, Poland. It began to be implemented through Crimean Platform, cooperation in the field of cyber and energy security, strengthening strategic communications with an emphasis (after the beginning of Russia's large-scale aggression against Ukraine) on the security factor.

Keywords: diplomacy, Ukraine, international support, security system.

Дипломатія України – попри загальне уявлення про цей напрямок державної і публічної діяльності щодо «здійснення цілей і задач зовнішньої політики держави, захисту прав та інтересів держави, його установ і громадян за кордоном та у держав» [1] – набуває за кожного конкретного часу специфічних рис виявлення з урахуванням завдань і специфіки розвитку держави і суспільства. В умовах воєнного часу, коли українське суспільство протистоїть агресору задля відновлення територіальної цілісності держави, захисту своїх прав на національну ідентичність, дипломатія набуває чітко визначеного напрямку, а саме сприяння усіма дипломатичними заходами і з урахуванням можливостей усіх акторів – ОП, Верховної Ради України, Міністерства закордонних справ, залучених до публічної дипломатії громадських об'єднань – сприяти перемозі України у війні з РФ.

Головне завдання, яке стоїть на сьогодні перед українським суспільством, дозволяє чітко сформулювати напрями дипломатії, зумовлені найбільш гострими потребами стійкого протистояння і перемоги українського суспільства над ворогом. Серед таких:

– остаточної формалізації міжнародної антиросійської коаліції та її максимальне розширення з метою міжнародної стримування РФ;

– консолідація єдності в середині антиросійської коаліції як запоруки міжнародної підтримки України, фінансової допомоги, а також санкційної політики, центральним елементом якої має стати запровадження ембарго на закупівлю російських енергоресурсів та повна торговельна і фінансова ізоляція Росії;

– переведення у практичну площину планів щодо масштабного надання Україні з боку партнерів сучасної важкої зброї, реактивних систем залпового вогню, систем ППО, військової авіації, інших видів озброєння як передумови ефективного протистояння ворогові та можливості реалізації наступальних операцій ЗСУ;

– реальне запровадження з боку Сполучених Штатів механізму т.зв. ленд-лізу для надання всебічної прискореної матеріальної та військової допомоги Україні;

– реалізація подальшої інтеграційної політики у вимірі кандидатства на членство в ЄС з поглибленням подальшого співробітництва України і Європейського Союзу;

– активне інформаційне представництво інтересів України на міжнародній арені з метою роз'яснення цілей і завдань України у війні, умов припинення вогню, можливостей переговорного процесу з подальшим укладанням мирної угоди;

– стримування проросійської пропаганди на міжнародному рівні, націленої на дискредитацію України, української влади, збройних сил України, що відіграє вирішальну роль у протистоянні окупантам;

– констатація разом з міжнародними правозахисними структурами злочинів російської армії і російського окупаційного режиму на українській території із визначенням міжнародного механізму притягнення до відповідальності причетних до цього осіб;

– звільнення українських полонених, в тому числі героїв оборони Маріуполя;

– розблокування українських портів з метою вивезення українського продовольства та недопущення глобальної продовольчої кризи;

– обговорення з міжнародними партнерами системи повоєнної відбудови України з формуванням механізму міжнародного фінансового забезпечення відбудовчих процесів [2; 3].

Зазначені напрями дипломатичної діяльності визначатимуть перспективи міжнародної діяльності України й в повоєнний час, враховуючи не тільки складність, а й масштабність завдань, які стоять на сьогодні перед Україною. Серед масштабних завдань дипломатії України, які набувають на сьогодні не тільки національного, а й глобального значення, – формування нової системи міжнародної безпеки із визначенням місця в ній України. Серед підходів – набуття членства в НАТО, і, як важливий крок щодо цього, – отримання Україною Плану дій щодо членства в Альянсі як колективної гарантії безпекового статусу країни.

Водночас серед підходів, які висловлюються на сьогодні аналітиками щодо безпекових перспектив України, – формування принципово нових міжнародних (передусім, регіональних) об'єднань із входженням в них, поряд з Україною, інших впливових гравців, здатних гарантувати міжнародну безпеку. В колі уваги – «стратегія малих альянсів», яка підтримується останніми роками низкою країн.

Найвідоміший приклад – Люблінський трикутник, регіональний союз між Литвою, Польщею та Україною, який має сприяти політичному, економічному, соціальному і навіть культурному полілогу між країнами, не виключаючи й безпекову складову. Разом з Асоційованим тріо, до якого входять Україна, Грузія та Молдова (як переважно інтеграційне об'єднання), не варто забувати й про «Квадригу» як двосторонню, зокрема, й оборонну співпрацю за участю міністрів закордонних справ і міністрів оборони (2+2) України і Туреччини [4; 5]. Зростаючої підтримки набуває водночас й тенденція тристороннього союзу Великої Британії, України, Польщі, яка почала набувати реалізації через координацію зусиль щодо підтримки Кримської платформи, співпраці у галузі кібер- та енергетичної безпеки, зміцнення стратегічних комунікацій з акцентом (після початку широкомасштабної агресії РФ проти України) на безпековому чинникові. Як заявлялось з цього приводу на зустрічі представників трьох нині союзних держав 17 лютого 2022 р., країни мають «глибокі історичні зв'язки» і «спільну історію протистояння агресорам, які загрожують свободі в Європі». Мету союзу заява пояснює так: «Посилити спільну роботу для забезпечення стабільності та посилення стійкості України, зміцнюючи демократію на кордоні у Східній Європі» [5].

Реалізація визначених напрямів дипломатичної діяльності України набуває, таким чином, значення одного з найважливіших чинників як перемоги України у протистоянні з РФ, так і відродження економічного потенціалу, соціального життя країни у повоєнний час, побудови міцної безпекової системи із включенням до неї України. Дипломатична діяльність вимагає в цьому сенсі значних зусиль як державних органів, так і громадянського суспільства, здатних через спільні заходи примножити потенціал країни, надати реальних вимірів завданням, які формують найбільш гострі потреби як сучасного часу, так і майбутнього України.

Список використаних джерел

1. Матвієнко В.М. Дипломатія. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.
2. Пашков М. Деякі чинники воєнної дипломатії. Центр Разумкова. 2022. 4 квітня. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/deiaki-chynnyky-voiennoi-dyplomatii>
3. Єлісеєв К. Сто днів воєнної дипломатії. Хто є хто серед ключових гравців? Тверезо. 2022. 5 червня. URL: <https://tverezo.info/post/157656>
4. Україна і Туреччина зустрінуться у форматі «квадрига» до кінця цього року – Кулеба. Укрінформ. 2021. 7 жовтня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3329179-ukraina-i-tureccina-zustrinutsa-u-formati-kvadriga-do-kinca-cogo-roku-kuleba.html>
5. Куренкова О. «Маленьке НАТО» для України? Яким буде новий союз з Польщею та Британією. Суспільне. 2022. 18 лютого. URL: <https://suspilne.media/208511-malenske-nato-dla-ukraini-akim-bude-novij-souz-z-polseu-ta-britanieu/>

МИКОЛА ІЖА,

доктор політичних наук, професор, директор Навчально-наукового Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

MYKOLA IZHA,

Director of educational and scientific institute of public service and administration National University Odesa Polytechnic

<https://orcid.org/0000-0002-7263-6193>

НОВА ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКА АРХІТЕКТУРА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

NEW PUBLIC MANAGEMENT ARCHITECTURE FOR RESTORATION UKRAINIAN TERRITORIES

Russia's armed aggression against Ukraine caused large-scale human costs and great destruction. The restoration of Ukraine's territories should begin urgently. The inefficient structure of the public administration system does not meet the tasks and goals of the recovery of Ukraine. New times require a new architecture of public administration at the level of municipalities and for regional authorities of Ukraine. The basis of the new architecture of public administration is the solidarity system of subjects of administration. Ukraine and international partners adopted the Declaration of Restoration of Ukraine in Lugano (Switzerland). Key principles are proposed («Lugano Principles»).

The main principles are: partnership, focus on reforms, involvement of interested parties, transparency and accountability. On the basis of the «Lugano Principles» a new system of management entities should be built. It is necessary to form new legislative norms as well. It is necessary to expand the powers of regional authorities and municipalities. Regions and municipalities should cooperate with international partners. This is necessary for the rapid reconstruction of territories and for the restoration of ANA.

Keywords: restoration, reconstruction, public administration, powers, local self-government.

Повномасштабне вторгнення росії, триваюча руйнівна війна та окупація загальмували переважну більшість механізмів публічного управління задіяних в функціонуванні територій України. Порушення ланцюгів діяльності держави, людські та інфраструктурні втрати призвели до значного погіршення суспільної ситуації. Різке економічне падіння поставило під загрозу соціальний, фінансовий та політичний потенціал переважної кількості громад.

Тому єдиним шляхом подальшого життя Незалежної України є рішучі кроки з відновлення, яке розпочинається вже сьогодні та потребує нової публічно-управлінської архітектури.

Водночас, серед деструкції величезної маси загроз, ми свідомі того, що налагоджувати публічне управління в його довоєнному вигляді, переносити всі застарілі проблеми та колізії у майбутнє – не лише неефективно з системної точки зору, а й згубно з державницької позиції. Ми також розуміємо, що відновлення є масштабним і багатовимірним завданням, яке наразі неможливо досягнути повністю. Адже війна з її втратами та руйнуваннями триває, а її терміни та масштаби залишаються поза прогнозами. Загальний перелік заходів та стартові обсяги ресурсів вже зараз необхідно передбачати. Українська влада разом з міжнародною спільнотою вже зараз здійснює кроки на майбутнє.

Так 4 – 5 липня 2022 року у м. Лугано, Швейцарія спільно з Україною прийняла Міжнародну конференцію з питань відновлення України. Ця історична подія стала для нашої держави унікальною можливістю представити План відновлення і налагодити взаємодію з міжнародними партнерами. Така взаємодія необхідна для найбільш оптимального вирішення завдань і викликів, що стоять перед Україною [1].

Зокрема, за її результатами, 58 міжнародних партнерів-учасників запросили приватний сектор, наукове середовище та громадянське суспільство, суб'єкти субнаціонального рівня своїх країн започаткувати партнерство з українською стороною у відбудові її територій.

Важливим результатом конференції є також представлені там 7 керівних принципів відновлення України («Принципи Лугано»). Саме вони мають стати основою для розбудови нової публічно-управлінської архітектури. Для її потреб основними є: партнерство, спрямованість на реформи, залучення багатьох зацікавлених сторін, прозорість, підзвітність і верховенство права, демократичної участі, гендерної рівності та інклюзії, сталого розвитку.

Виходячи з позицій представленого Україною Плану відновлення, нова публічно-управлінська архітектура має низку завдань, пов'язаних з інституційною розбудовою для відновлення та власне, відновленням економіки, навколишнього середовища, соціальної сфери.

Найбільш системною та невідкладною задачею є інституційна розбудова. Тому держава та її території (за всіма без виключення функціональними типами) потребують на часі формування нових та повного осучаснення існуючих публічно-управлінських відносин. Законом визначено наступне функціональне групування територій України:

- 1) Території відновлення;
- 2) Регіональні полюси зростання;
- 3) Території з особливими умовами для розвитку;
- 4) Території сталого розвитку [2].

Потрібні перезапуск інститутів та створення якісно нових інституційних норм місцевого самоврядування – включно з його основним рамковим Законом, переліком та змістом повноважень, функцій, компетенцій.

Виходячи з «Принципів Лугано», така розбудова має базуватися на засадах вертикальної та горизонтальної солідарності, у тому числі, через фінансування та довгострокові зобов'язання з реалізації Плану відновлення та розвитку України. Він має вирішальне значення для виживання територій, компенсації значних збитків та втрат, реконструкції та запобігання масштабній соціально-економічній кризі. Солідарна публічно-управлінська архітектура покликана зміцнити партнерські відносини (не лише внутрішні, а й зовнішні) та забезпечити їх довгостроковий успіх для перемоги демократії в Україні.

Реалізація нових публічно-управлінських конструкцій, пов'язана із застосуванням ряду дієвих підходів. Це не лише апробований у ході довоєнних реформ децентралізований підхід, а й спільний патронаж заходів з відновлення. Адже участь у підтримці з відновлення конкретного міста чи регіону України здійснюватиметься визначеним переліком країн-партнерок та корпорацій.

Такі зміни можуть стати частиною нових публічно-управлінських механізмів і забезпечити оперативність, мобільність та адаптивність процесів відбудови та відновлення територій.

Список використаних джерел

1. Підсумковий документ Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC 2022) («Декларація Лугано»). URL : https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62cd2e0ba5613c953a9b52d4_Lugano%20Declaration_UA.pdf

2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.05.2015 р. № 156-VIII (в Редакції Закону України від 09.07.2022 р. №2389-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

МИКОЛА ІЖА,

доктор політичних наук, директор Науково-навчального інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

ТЕТЯНА ПАХОМОВА,

завідувачка кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Науково-навчального інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

MYKOLA IZHA,

Director of the Scientific and Educational Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic»

<https://orcid.org/0000-0002-7263-6193>

TETYANA PAKHOMOVA,

Head of the Department of Local Self-Government and Development of Territories of the Scientific and Educational Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic»

<https://orcid.org/0000-0001-9940-1418>

МАРКЕТИНГ ТА ДИЗАЙН РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

MARKETING AND DESIGN DEVELOPMENT OF TERRITORIES IN THE RENAISSANCE OF UKRAINE

Proposed to use the principles of adaptability and sustainability of the management system in the construction of a new architecture of the public administration. The adaptability of the public management system means its property, which characterizes the ability of the system to respond quickly and flexibly to any changes and to make adequate solutions that allow to minimize the effect of disturbing factors. It is indicated that changes in social systems are based on the thinking and actions of people and often initially latent.

New requirements for the architecture of public administration at the regional and local level are presented in the context of post-war restoration of territories: improvement of legal support for the functioning of communities and territories, which provides for the definition of new priorities conditions of constant potential military threats, increasing the stability of territorial communities; in determining the strategic, tactical and operational goals of the post-war restoration of territories and communities, it is necessary to calculate the real costs of not only financial and material resources, but also time, real intervals of reform planning time; a clear distribution of goals, objectives and functions of public administration, which implement state policy in the respective territory and local self-government bodies, which represent the interests of territorial communities in this territory; activation of processes of digitalization of public administration system; modern preparation of human resources in the field of public administration.

Keywords: development of territories, public authorities, territorial community, marketing and territories design, adaptability of public administration system.

Повномасштабний військовий напад північних сусідів спровокував потужні зміни у всіх ланках соціально-економічної системи нашої держави. Військові дії супроводжуються руйнуванням територій, знищенням їх ресурсного забезпечення (в першу чергу людського, природного та виробничого капіталу). Крім того, заблоковані порти, нищиться соціальна, маркетингова, транспортно-логістична та інженерна інфраструктура регіонів, громад. Відбувається відтік людських ресурсів за межі країни, їх переміщення з окупованих територій, що призводить до уповільнення соціально- економічного розвитку країни.

Але, не зважаючи на те, що дії ворога спрямовані на тотальне знищення України, актуальним постає питання нової архітектури системи публічного управління, необхідної для ефективного відродження зруйнованих територій. Адже загальновідомим є той факт, що без функціонування сучасної системи публічного управління доволі складно забезпечити стійке повоєнне відновлення та функціонування територій України.

Тому сьогодні стає очевидним, що розвиток системи публічного управління на регіональному та місцевому рівні стає одним з пріоритетних напрямів, який визначатиме спроможність нашої держави успішно відбудовуватись після закінчення воєнних дій.

В історичній ретроспективі слід визначити низку успішних державно- управлінських реформ, що дозволили країнам, постраждалим різні періоди воєнних дій відновити та розвинути свою соціально-економічну систему. В цьому контексті можна виділити реформи Людвіга Ерхарда, які полягали у змінах в системі державного управління, що сприяли лібералізації економіки Західної Німеччини та відродженню країни (1948–1960 роки); реформи повоєнної

Японії (податкова, бюджетна, аграрна та інші); трансформація системи державного управління Ізраїлю (1948–1962 роки); системні реформи Південної Кореї (1945–1980 роки) та інші приклади успішного відродження країн.

Отже, в контексті наукового осмислення проблеми відновлення територій України слід виокремити наступні положення:

Після припинення воєнних дій перед системою публічного управління на регіональному та місцевому рівні повстануть завдання, які будуть потребувати комплексних, системних дій, спрямованих не тільки на відновлення але і на подальший розвиток територій та громад. Саме система органів публічного управління на регіональному та місцевому рівні стане одним з драйверів успіху процесів відновлення та розвитку територій та громад.

Для досягнення успішних результатів відновлення територій нова публічно-управлінська архітектура повинна базуватися на принципах адаптивності та сталості.

Під адаптивністю системи публічного управління на регіональному рівні ми розуміємо таку її властивість, що характеризує здатність системи швидко та гнучко реагувати на будь-які зміни та виробляти адекватні рішення, які дозволяють зводити до мінімуму дію збурюючих факторів. Слід констатувати, що адаптивність виступає однією з основних властивостей системи, що забезпечує стійкість її функціонування. Важливою характеристикою адаптивності системи публічного управління на регіональному та місцевому рівні вважається не тільки її здатність адекватно та швидко реагувати на зовнішні зміни, але й передбачати їх. Річ у тому, що зміни, в соціальних системах базуються на мисленні та діях людей і часто спочатку мають латентний характер.

Отже адаптивність системи публічного управління на регіональному та місцевому рівні тим вища, чим раніше помічаються та адекватно оцінюються та інтерпретуються тренди, що провокують зміни у зовнішньому середовищі. Відповідно, чим вища адаптивність системи, чим ефективніше в ній відбуваються процеси саморозвитку та самовдосконалення, тим більш гнучко вона реагує на зовнішні зміни. Зовнішні впливи на систему можуть приводити до зміни її структури, алгоритмів функціонування та розвитку, вимог до її елементів тощо. В цьому контексті одним ефективних інструментів для управління відновленням територій може виступати поєднання методів маркетингу територій та дизайн-мислення, в основі якого лежить необхідність системного вивчення факторів, необхідних для ефективного визначення проблем територій та громад [1-3]. Використання такого інструменту базується на розумінні потреб громадян і дозволяє знайти краще з можливих вирішення проблем. Це інструмент, що підвищує можливості стратегічного планування у громаді, який дозволяє більш детально врахувати та поєднувати інтереси громади, ресурси, можливості розвитку у часі [4].

Все це породжує нові вимоги до архітектури публічного управління на регіональному та місцевому рівні в контексті післявоєнного відновлення територій. Основні з них:

При визначенні стратегічних, тактичних та оперативних цілей післявоєнного відновлення територій та громад необхідним стає використання таймінгу (тобто розрахунку реальних витрат не тільки фінансових та матеріальних ресурсів, але й часових, реальних інтервалів часу планування здійснення реформ).

Якісний нормативно- правовий супровід повоєнного відновлення громад і територій, що передбачає визначення нових пріоритетів здійснення повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування в умовах не тільки розвитку територій, але й в умовах постійних потенційних воєнних загроз, підвищення стійкості територіальних громад.

Чітке закріплення в нормативних актах перерозподілу функцій між органами місцевого самоврядування відповідно до реформи децентралізації та процесу об'єднання територіальних громад.

Удосконалення організаційної структури органів публічної влади на місцевому та регіональному рівні через чіткий розподіл цілей, завдань та функцій органів державного управління, що реалізують державну політику на відповідній території та органів місцевого самоврядування, які представляють інтереси територіальних громад на цій території.

Активізація та оптимізація процесів цифровізації функціонування органів регіонального та місцевого управління.

Створення сучасних умов для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в контексті розвитку компетентностей, необхідних для використання в процесі відновлення територій країни.

Все це надасть можливість найбільш ефективно підійти до проблеми розробки нової публічно – управлінської архітектури післявоєнного оновлення територій України.

Список використаних джерел

1. Маркетингові аспекти управління соціально-економічними системами: сучасний вимір та перспективи: матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції / Хороших В.В. (укладач) / Донецький державний університет управління. Маріуполь, 2020. 136с.

2. Кращі практики місцевого економічного розвитку України. «Брендинг і маркетинг територій. У пошуках власного обличчя» [Електронний ресурс]. URL: UAPractice-05-final.indd (mled.org.ua

3. Лепьошкіна Т. Я. Маркетинг як важлива складова політики органів місцевого самоврядування у сфері місцевого розвитку. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=452>

4. Ромат Є. Маркетинг у публічному управлінні. URL : visnik.knteu.kiev.ua/files/2016/04/5.pdf

МАРТА КАРПА,

докторка наук з державного управління, доцентка, професорка кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ОЛЕКСАНДР АКІМОВ,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, заслужений економіст України

MARTA KARPA,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration and Administration, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Ukraine, Pereiaslav
<http://orcid.org/0000-0001-8141-4894>

OLEKSANDR AKIMOV,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate professor, Honored Economist of Ukraine, Professor of the Department of Healthcare Management and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine, Kyiv
<http://orcid.org/0000-0002-9557-2276>

ДО АНАЛІЗУ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ВПЛИВУ НА МАСОВУ ПОЛІТИЧНУ СВІДОМІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА

ABOUT THE ANALYSIS OF FORMS AND METHODS OF INFLUENCE ON MASS POLITICAL CONSCIOUSNESS IN THE SPHERE OF PUBLIC ADMINISTRATION: SAFETY ASPECT

Implementation of influences in the narrow sense on public opinion, and in a broader sense – on the political consciousness of the population, limited by the form of government, implemented through an externally expressed action, namely through the will of the executive and administrative authority and / or official. Such processes usually take place within the framework of the regime of legality and the competence of an institution or official in order to achieve managerial goals.

The ultimate goal and role of influences on the formation of political consciousness is formed taking into account external internal factors. Basically it is the support of the established order; use in the interests and purposes of public administration of the potential of non-state structures and citizens; publicity and consideration of public opinion; strengthening the rule of law, discipline and organization. The effect of power influence on the mass political consciousness in the sphere of public administration is outlined by the following criteria: powers (rights and obligations); departmental issues (subordination); legal liability; social and political responsibility.

Keywords: public administration, mass political consciousness, safety, forms and methods of action.

Практика здійснення публічного управління вказує на те, що одні й ті ж форми та методи успішно застосовуються в різних галузях і сферах. Функціонування максимально регламентованих форм відбувається у сферах, що мають відношення до реалізації правозастосовних, правоустановчих і правоохоронних функцій виконавчої влади. Значно менше регламентовані форми та методи, що не спричиняють прямих юридичних наслідків (здебільшого це форми впливу як наради, консультації, перемовини тощо) [1]. Можливість застосування форм та методів безпосередньо залежить від наявного статусу публічної інституції чи посадової особи [2].

Конституційно встановленими є статуси лише вищих органів держави. Кожному з вищих органів держави присвячена окрема частина (розділ, глава) в структурі Конституції, якою врегульовано порядок його формування, визначено повноваження та основні засоби їх реалізації тощо. Компетенція глави держави, вищих органів влади і управління визначається Конституцією, а інших державних органів – законами і положеннями про ці органи. Компетенція державних органів носить спеціальний характер і не є рівною для всіх органів держави. Порядок встановлення і обсяг компетенції залежать від того, до якої ланки державного апарату належить державний орган – законодавчої, виконавчої, судової влади, органів прокуратури та ін.

В сучасних умовах необхідністю видається стабілізація системи управління. В соціології та політології США сформувався три напрямки теорій, пов'язаних із збереженням стабільності: теорія соціальної інтеграції, комунікації та організації. Теорії соціальної інтеграції вивчають проблеми гармонізації індивідуального та колективного інтересів, процесів дезорганізації, що ведуть до розпаду спільнот та колективів. Стабілізуючими факторами, що здатні досягти рівноваги між групами, можна вважати діяльність публічних інституцій, організаційних груп, політичний режим, діяльність політичних лідерів [3]. Низький рівень ефективності

державного управління, як правило, сприяє падінню легітимності влади, що, в свою чергу, ускладнює здійснення самого процесу впливу в системі. Процеси, що впливають на формування системи впливу на політичну масову свідомість стають дуже чутливим до легітимації, але, водночас, мають гостру необхідність у її проведенні. Часто цей процес відбувається через легітимацію методів та засобів впливу. Так, в історії управління відомий відкритий імперативний вплив, що мав форму насильства, навіть до фізичного знищення, застосування економічного тиску [4]. Даний процес в основі своїй базується на цінностях, прийнятих в даному суспільстві. Основою легітимації можуть бути не тільки такі правові форми як вибори, референдум, конституційні норми, а й традиції, звичаї, харизма. Для легітимації монарха чи аристократії достатньою підставою були традиції, харизма. На сьогодні традиція та харизма – недостатні та доповнюються раціональною легальністю, що засновується на знаннях та калькуляції вигод та витрат. Тому еліта змушена шукати нові технології для своєї легітимності, що будуть впливати на все суспільство, кожного індивіда, засновуватися на співжитті всіх. Головною стратегією управління стає формування норм поведінки, а для легітимності застосовуються соціальні, політичні та інші види технологій. Перехідні країни, які тільки стали на шлях демократизації, цю складність соціально-економічного та політичного процесу відчувають ще гостріше. Дестабілізація є результатом ігнорування реальних протиріч у суспільстві, несвоечасного вирішення проблем у соціальній практиці, відсутності прийнятних раціонально-правових способів врегулювання конфліктів, що є другорядним показником неефективності державного управління. Тому держава має налагодити взаємодію з громадськістю у сфері соціально-політичної відповідальності прав органів виконавчої влади [5].

Запровадження режиму воєнного стану встановлює деякі обмеження прав і свобод людини, передбачені на законодавчому рівні. За визначенням, наведеним у статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Згідно з пунктом 3 Указу у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 4-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Відповідні обмеження можуть здійснюватися в межах компетенції органів публічної влади. Межа дії впливу визначається такими способами встановлення і зміни компетенції органів публічної влади [6], а саме:

встановлення компетенції – нормативне закріплення питань предмету відання, прав, обов'язків, відповідальності; централізація – здійснення функцій лише центральними органами; децентралізація – передача частини функцій нижчестоящим і місцевим органам; деконцентрація – розподіл функцій управління по «горизонталі» і по «вертикалі», включаючи функціональні аспекти; делегування – узгоджена взаємна передача повноважень органам різного рівня; субсидіарність – взаємодоповнююча діяльність різних ланок влади і управління [12].

Отже, дія владного впливу на масову політичну свідомість у сфері державного управління окреслена такими критеріями [7]:

- повноваження (права та обов'язки);
- відомчі питання (підвідомчість);
- юридична відповідальність;
- соціально-політична відповідальність.

В умовах безпекових викликів сьогодення публічне управління тяжіє до централізованих форм управління, а принцип субсидіарності широко застосований по усій вертикалі влади [8-10]. Координація дій органів державної влади та місцевого самоврядування формує новий підхід у публічному управлінні, визначає пріоритетні локальні завдання, забезпечує ефективне прийняття рішень задія нагальних потреб регіонів, територіальних громад. Ресурсний потенціал відповідних територій та інтереси населення цих територій формують базову основу для здійснення локального публічного управління. Принцип субсидіарності все більше знаходить застосування у вирішенні проблем релокації бізнесу в сучасних умовах воєнного стану в Україні, а також у питаннях вирішення проблем з переміщенням цивільного населення. Окреме питання за принципом субсидіарності стосується питань забезпечення потреб фронту, відновлення територій, економіки, інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Загороднюк С.О., Акімов О.О. 2013. Компетенція державного службовця як основа психологічної готовності до професійної діяльності у євроінтеграційних умовах. Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. Вип.36. Під. заг. ред. В.С. Загорського, А.В. Ліпенцева. Львів, ЛРІДУ НАДУ: 277-286.
2. Карпа М. І. Межі компетенції суб'єктів публічної служби: особливості визначення. // Державне управління та місцеве самоврядування (текст): зб.наук.пр. ДРІДУ НАДУ, 2017. – Вип. 2 (33). – С. 109-116.
3. Клименко І. В. Сучасні моделі компетенцій державних службовців : монографія / І.В. Клименко, О.О. Акімов, Е.А. Афонін. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 176 с.
4. Загороднюк С.В. Соціально-психологічні особливості професійної діяльності державних службовців в умовах європейської інтеграції : навч.-метод. мат-ли / С. В. Загороднюк, О. О. Акімов. – К. : НАДУ, 2009. – 67 с.
5. Акімов О.О. Концептуальні основи системогенезу професійної діяльності державних службовців в Україні: монографія / О. О. Акімов. – К. : «Центр учбової літератури», 2019. 370 с.
6. Карпа М.І. Предметна компетенція органів публічної влади // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]. Вип. 3 (71). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 182 с. – С. 50-56.
7. Карпа М.І. Система впливу на масову політичну свідомість: державно-управлінський аспект (Текст) : монографія / М. І. Карпа. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 164с.
8. Карпа, М. (2020). Implementation of innovative forms and models of public administration in the sphere of culture in Ukraine V. Shykerynets / Public Administration and Law Review, no. 3, Oct. 2020, pp. 13-24, doi:10.36690/2674-5216-2020-3-13
9. Карпа, М. (2021). Features of introduction of the system approach to the state policy. Karpa, M., Akimov, O., & Akimova, L. *Public Administration and Law Review*, (3), 11–17. <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2021-3-11>
10. Акімов О.О. Професійна діяльність державних службовців в умовах євроінтеграції України: питання формування психологічної готовності: моногр. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 176 с.

НАТАЛІЯ КЛИМЕНКО,

докторка наук з державного управління, доцентка, професорка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIIA KLYMENKO,

*Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Global and National Security of Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5223-8166>*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ENSURING SOCIAL SECURITY UNDER THE CONDITIONS OF THE MARTIAL LAW

Since February 24, 2022, martial law has been introduced in Ukraine as a result of a large-scale armed invasion of Russian troops on the country's territory. During this time, more than 8 million people became forced migrants within the borders of Ukraine, and more than 7.5 million people crossed its borders. However, despite the scale of losses, the reduction in the number of jobs and revenues to the State Budget of Ukraine, state authorities and representatives of civil society and international organizations are trying to provide support to those who need it most. The peculiarity of providing social security in such conditions is the fact that a significant part of their efforts is aimed at the social protection of internally displaced persons, and this applies not only to less protected sections of the population. Thus, the Government supports in every possible way the creation of new jobs in safer regions of the country, the employment of internally displaced persons and their provision of temporary housing, provides humanitarian and monthly targeted assistance. In the difficult conditions of martial law, the health care system of Ukraine continues to function and being reformed. Educational institutions of all levels are preparing for the beginning of the new year. The restoration of damaged objects in the de-occupied territories is ongoing.

Keywords: social security, martial law, large-scale armed invasion.

З 24.02.2022 р. в Україні внаслідок масштабного збройного вторгнення російський військ на територію країни запроваджено воєнний стан. Періодичні ракетні обстріли значної частини території країни змусили населення шукати прихисток у більш безпечних регіонах подалі від районів ведення активних бойових дій і за межами України. За цей час понад 8 млн. осіб, рятуючись від війни, стали вимушеними переселенцями в межах України (внутрішньо переміщеними особами (далі –ВПО)), а ще понад 7,5 млн. (переважно жінки з дітьми) залишили її межі.

Руйнування житла, втрата майна, роботи, здоров'я – це далеко не повний перелік збитків, спричинених агресією РФ, яка також цілеспрямовано знищує об'єкти промисловості та сільського господарства, критичної інфраструктури, культурної спадщини. Збройна агресія та прямі соціальні загрози та ризики, обумовлені нею, негативно впливають на загальний стан соціальної безпеки України. Залучення ресурсів на воєнні цілі поглибило системну кризу в країні, зросла залежність економіки від політики, знизилася можливість досягнення соціальних та економічних цілей [1, с. 104-105]. Крім того, незважаючи на фінансову та гуманітарну підтримку країн Західної Європи, США, Японії та міжнародних організацій, ситуація із забезпеченням соціальної безпеки в Україні є досить критичною. Проте, незважаючи на масштаби збитків, скорочення кількості робочих місць та надходжень до Державного бюджету України, органи державної влади та представники громадянського суспільства й міжнародних організацій всіляко намагаються поліпшити ситуацію і надати підтримку особам, які її найбільше потребують. Так, Урядом визначено особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану [2], порядок надання допомоги на проживання ВПО, порядок використання коштів державного бюджету для надання допомоги на проживання ВПО [3], а також порядок надання гуманітарної та іншої допомоги цивільному населенню в умовах воєнного стану в Україні [4]. Слід також звернути увагу на рішення про надання *застрахованим особам одноразової матеріальної допомоги у зв'язку з втратою частини зарплати чи роботи внаслідок війни* [5] в рамках програми «Підтримка» [6]. Також рішенням Уряду України [7] було передбачено надання роботодавцю компенсації щомісяця витрат на оплату праці за кожен працівника, який працює в умовах воєнного стану, за яку він сплачує ЄСВ, на період воєнного часу.

Надання первинної медичної допомоги ВПО в умовах воєнного стану МОЗ України врегулювало окремим наказом [8]. При цьому заклад, до якого звернулася ВПО, повинен вести таких облік ВПО; надавати первинну та медичну допомогу пацієнтам у невідкладному стані;

проводити вакцинацію відповідно до календаря профілактичних щеплень. При невідкладному стані або плановій вакцинації надавачі медпослуг не мають права наполягати на необхідності подання їм декларації про вибір лікаря. Для ВПО та для інших пільгових категорій населення в аптеках продовжує діяти програма «Доступні ліки». Перерозподіл за регіонами препаратів за рецептом для людей, які потребують постійного лікування, також регулює МОЗ [9].

16.04.2022 р. Урядом прийнято рішення про підтримку постраждалого населення, яким було визначено категорії осіб та види допомоги, на яку вони мають право [10]. З травня 2022 р. за цим рішенням право отримувати щомісячну допомогу від держави мають громадяни, які перемістилися з територій, де ведуться бойові дії, або тих, які знаходяться в тимчасовій окупації чи в оточенні (блокуванні), а також громадяни, чиє житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження, і які подали заявку на відшкодування, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг [10]. Для цих категорій ВПО також надається допомога на проживання. Крім цього, одноразову допомогу можуть отримати особи, які евакуюються із районів проведення бойових дій. Такі виплати проводить Укрзалізниця. Особи, які проживають в деокупованих регіонах отримують одноразову допомогу від місцевої влади [11].

В країні діє соціальна програма «Прихисток», за якою власник житлового приміщення (квартири чи будинку) зареєстрований як її учасник отримує від органу місцевого самоврядування щомісячні виплати за розміщення кожної ВПО, яка безоплатно проживає за програмою під час дії воєнного стану [12].

Підсумовуючи вищевикладене, варто відзначити, що особливістю забезпечення соціальної безпеки в умовах воєнного стану є той факт, що значна частина зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування спрямована на соціальний захист ВПО, і це стосується не лише малозахищених верств населення (малозабезпечених сімей, безробітних, пенсіонерів, людей з інвалідністю, дітей-сиріт). Так, Уряд всіляко сприяє створенню нових робочих місць у більш безпечних регіонах країни, працевлаштуванню ВПО та їх забезпеченню тимчасовим житлом, здійснює надання гуманітарної та щомісячної адресної допомоги. В складних умовах воєнного стану продовжує своє функціонування та реформування система охорони здоров'я України. Готуються до початку нового року заклади освіти всіх рівнів. Триває відновлення пошкоджених об'єктів на деокупованих територіях.

Список використаних джерел

1. Сидорчук О. Г. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення: монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 492 с.
2. Про особливості виплати та доставки пенсій, грошових допомог на період введення воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162-2022-%D0%BF#Text>
3. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>
4. Питання надання гуманітарної та іншої допомоги цивільному населенню в умовах воєнного стану в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2022-%D0%BF#Text>
5. Деякі питання надання допомоги в рамках Програми «Підтримка»: постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 р. № 1272. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP211272>
6. Про затвердження переліку адміністративно-територіальних одиниць, на території яких надається допомога застрахованим особам в рамках Програми «Підтримка»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 р. № 204-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-2022-%D1%80#Text>
7. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text>

8. Деякі питання надання первинної медичної допомоги в умовах воєнного стану: наказ МОЗ України від 17.03.2022 № 496. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-17032022--496-dejaki-pitannja-nadannja-pervinnoi-medichnoi-dopomogi-v-umovah-voennogo-stanu>

9. Лікарі поруч: що треба знати про медпослуги для ВПО під час воєнного стану: Офіц. сайт Мінреінтеграції т України. URL: <https://www.minre.gov.ua/page/dopomoga-vid-derzhavy-dlya-vpo-hto-ta-yak-otrymuvatyme-vyplatu-z-travnja>

10. Про підтримку окремих категорій населення, яке постраждало у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України: постанова Кабінету Міністрів України від 16.04.2022 р. № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2022-%D0%BF#Text>

11. Допомога від держави для ВПО: хто та як отримуватиме виплату з травня: Офіц. сайт Мінреінтеграції України. URL: <https://www.minre.gov.ua/page/dopomoga-vid-derzhavy-dlya-vpo-hto-ta-yak-otrymuvatyme-vyplatu-z-travnja>

12. Соціальний проєкт «Прихисток»: Офіц. сайт Мінекономіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7e3805db-3e60-41e7-bde6-1f76a77df6b5&title=SotsialniiProktprikhistok>

НАТАЛІЯ КОРЧАК,

докторка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIIA KORCHAK,

*Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7702-2636>*

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЗК В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

ACTIVITIES OF NACP IN THE CONDITIONS OF ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION

The results of sociological research of the state of corruption in Ukraine are reflected. The spheres of prevalence of corruption in Ukraine from the point of view of the population and business are indicated. The directions of NACP activity during martial law were highlighted. It is emphasized that the implementation of the control powers of the NACP is not carried out in full, and the obligation to submit declarations by subjects is not abolished, but only delayed until the end/announcement of termination/termination of martial law. The work of the NACP to direct the identification of persons for the application of international sanctions in connection with their involvement in the Russian aggression is characterized. The leadership of the NACP in the field of digital decision-making and the implementation of educational activities and the formation of zero tolerance for corruption was noted.

Keywords: Corruption, NACP, declaration, international sanctions, traitor-collaborator, martial law.

Корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів [1]. За результати останніх соціологічних досліджень корупція посідає 3-тє місце серед основних проблем (після високої вартості життя та воєнних дій), перелік яких пропонувався населенню і 2-є місце серед представників бізнесу. При цьому 41,8% населення та 36,1% бізнесу вважають, вважають, що корупція дещо або дуже поширена в Україні [2]. Серед спеціалізованих інституцій, які відповідальні за подолання корупції в частині її запобігання виокремлюється Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК).

З початку російської агресії організація діяльності органів держави зазнала певних змін, а виконання ними окремих функціональних повноважень було скореговано у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану. Так само як і виконання суб'єктами декларування обов'язку щодо дотримання термінів подачі декларації (це стосується щорічних декларацій, у т.ч. після звільнення за 2021 р.; декларацій при звільненні, якщо звільнення відбулось під час дії воєнного стану; декларацій кандидата на посаду, якщо особу призначено на посаду у період дії воєнного стану [7]) та повідомлень про суттєві зміни у майновому стані чи відкриття рахунку в іноземному банку. Так, Законом України від 08.07.2022 № 2381-IX [4] встановлено, що такий термін обчислюється 90 календарними днями з дня припинення чи скасування воєнного стану.

Впродовження викладеного нами вище, звертаємо увагу, що в період дії воєнного стану функції з перевірки декларацій, контролю за звітністю політичних партій в діяльності НАЗК не реалізуються. Орган сконцентрував свою увагу на моніторингу щодо можливого вивезення публічними службовцями та членами їхніх сімей незаконно отриманої готівки під час перетину державного кордону. Наразі виявлено факти переміщення через державний кордон майже 5 млн дол. США та 100 тис. євро публічними службовцями та членами їх сімей, які не мали законних джерел одержання зазначених активів. Як результат – органи досудового розслідування розпочали три кримінальні провадження за статтями 368⁵ (незаконне збагачення) та 209 (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом) КК України [3].

Наразі НАЗК розпочало реалізацію контрольних повноважень в частині дотримання публічними посадовими особами антикорупційних вимог, заборон чи обмежень. За результатами виявлення фактів конфлікту інтересів станом на початок серпня поточного року стосовно 10 суб'єктів декларування були складені і направлені до суду адміністративні протоколи за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Ураховуючи обставини війни, з перших її днів НАЗК проводить активну роботу щодо надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування Закону України «Про запобігання корупції» та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів. Зокрема, предметом надання відповідних роз'яснень стали питання подань про проведення службового розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення та порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні відповідних правопорушень [5; 11], щодо гарантій захисту трудових прав викривача [6], щодо реалізації заходів фінансового контролю, в тому числі спеціальної перевірки [8; 12], стосовно дотримання антикорупційних обмежень та наявності/відсутності конфлікту інтересів в період дії воєнного стану [9; 11].

Набутий в довоєнний період досвід впровадження цифрової трансформації став неocenним в умовах розгортання потужного «санкційного фронту». Так, НАЗК активно здійснює діяльність щодо ідентифікації кандидатів на міжнародні санкції. Наразі Агентство підготувало 22 переліки кандидатів на міжнародні санкції, що надіслані до Міністерства закордонних справ України та Офісу Генерального прокурора. А повні списки осіб (це і фізичні, і юридичні особи, на яких вже накладені чи пропонується накласти санкції), можна переглянути на порталі «Війна&санкції».

Спільно з громадською організацією Рух ЧЕСНО Національне агентство працює над наповненням Реєстру держЗрадників, а через Портал повідомлень викривачів, який запустив український Task Force з розшуку, арешту та конфіскації активів причетних до воєнних злочинів росії, збирає, обробляє, аналізує інформацію про осіб, причетних до війни російсько-української війни. Окрім цього, НАЗК створило для СБУ базу імен ймовірних зрадників – колаборантів України, в якій налічується понад 1500 осіб, включаючи місцевих депутатів, посадових осіб місцевого самоврядування та державних службовців різних рівнів.

Також НАЗК здійснює пошук **іноземців у керівних органах найбільших російських компаній**. З опрацьованих з початку війни 300 таких компаній, було виявлено понад 400 іноземців з 47 країн (найбільше з Великобританії, США, Німеччини, Франції, Австрії, Італії) та направлено 210 попереджувальних листів: 129 – на кадрові агентства; 58 – на інші місця роботи іноземців (крім рос. компаній); 23 – на професійні організації, спілки, а також асоціації директорів.

Здійснюючи діяльність в напрямку законотворчості та євроінтеграції, НАЗК протягом квітня – травня 2022 року заповнило питання, які відносилися до його компетенції, двох частин Опитувальника Європейської Комісії з метою формування висновку про надання статусу кандидата на членство в ЄС, а його працівники взяли участь у розробці розділу «Антикорупційна політика» у Плані відновлення України в межах робочої групи з питань антикорупційної політики, що створена при Національній раді з відновлення України.

Результатом реалізації функцій по запобіганню корупції є здійснення моніторингових повноважень. Зокрема, станом на серпень 2022 року НАЗК провело 27 антикорупційний експертиз, а розробникам проєктів актів надано 90 рекомендацій щодо усунення корупціогенних факторів. Особлива увага зверталася на проєкти законів та актів Кабінету Міністрів України з питань відшкодування збитків, завданих агресією рф, податків та зборів у період воєнного часу.

В період дії воєнного стану НАЗК зайняло проактивну позицію на фронті просвітницької діяльності та забезпечення нульової толерантності до корупції. Задля роботи над помилками та відмови від незаконної (недобросовісної) практики, в межах проєкту Ukraine NOW створено сайт «Ukraine.NOW Візія майбутнього» – <https://vision.nazk.gov.ua>, де опубліковано 18 відеоінтерв'ю та 7 стрімів з лідерами громадської думки. Спільно з Центром протидії дезінформації при РНБО України створено 7 серій мультфільму «Доброчесність онлайн». А за допомогою онлайн-курсу «Антикорупційний уповноважений», розробки спеціалізованих онлайн-курсів для поглибленого професійного розвитку та запуску «Навчальна платформа NAZK.Study – онлайн-курси для доброчесної країни» Національне агентство реалізує заходи щодо формування культури доброчесності в усіх сферах публічного управління шляхом планування навчання антикорупційних уповноважених.

Резюмуючи викладене нами вище необхідно наголосити, що війна не стала на заваді реалізації професійного функціоналу НАЗК. Більше того, диджиталізація органу стала потуж-

ною основою для забезпечення потреб «санкційного фронту» у справі боротьби над ворогом, наближення України до перемоги в цілому та посилення спроможності Агентства як сервісної організації.

Список використаних джерел

1. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки: Затверджено Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20/conv#n93>

2. Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність: Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Київ, 2022. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/1009488299966710444nacp_report_info_sapiens_2021_ukr_final_.pdf

3. НАЗК виявило факти вивезення через кордон публічними службовцями незаконно отриманої готівки на суму майже 5 млн дол. Повідомлення пресцентру НАЗК від 05.04.2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-vyuvavlylo-fakty-vyvezennya-cherez-kordon-publichnyumy-sluzhbovtsyamy-nezakonno-otrymanoyi-gotivky-na-sumu-majzhe-5-mln-dol/>

4. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 8 липня 2022 року № 2381-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#top>

5. Щодо внесення спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції подань про проведення службового розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення: Роз'яснення НАЗК №9 від 02.06.2022 р. URL: https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/3._-Rozyasnennya-9-vid-02.06.2022.pdf;

6. Щодо гарантій захисту трудових прав викривача: Роз'яснення НАЗК № 8 від 01.06.2022 р. URL: https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/4._-Rozyasnennya-8-vid-01.06.2022-2.pdf]

7. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента, проведення перевірок): Роз'яснення НАЗК № 4 від 07.03.2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-4-vid-07-03-2022-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voyennogo-stanu-podannya-deklaratsiyi-p/?hilite=>

8. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану: Роз'яснення НАЗК № 2 від 28.02.2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-vid-28-02-2022-2-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-zahodiv-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voyennogo-stanu/>

9. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно дотримання обмежень щодо запобігання корупції під час участі у обороні України: Роз'яснення НАЗК №6 від 14.03.2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-6-vid-14-03-2022-shhodo-zastosuvannya-okremykh-polozhen-zakonu-ukrayiny-pro-zapobigannya-koruptsiyi-stosovno-dotrymannya-obmezhen-shhodo-zapobigannya-koruptsiyi-pid-chas-uchasti-u-oboroni/>;

10. Щодо наявності/відсутності конфлікту інтересів під час реалізації повноважень з окремих питань оплати праці: Роз'яснення НАЗК № 11 від 24.06.2022 р. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Rozyasnennya-11-vid-13.06.2022-shhodo-konfliktu-interesiv-1.pdf>

11. Щодо порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні корупційного правопорушення або порушення, пов'язаного із корупцією: Роз'яснення НАЗК №3 від 03.06.2020 р. URL: https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/1._-Rozyasnennya-3-vid-03.06.2020.pdf

12. Щодо проведення спеціальних перевірок до перемоги України над російською федерацією: Роз'яснення НАЗК № 7 від 12.05.2022 р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/roz-yasnennya-7-vid-12-05-2022-shhodo-provedennya-spetsialnyh-perevirok-do-peremogy-ukrayiny-nad-rosijskoyu-federatsiyeyu/>

АНЖЕЛІКА КРУСЯН,

професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANZHELIKA KRUSIAN,

*Professor of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-6437-2864>*

ЗАХИСТ СУВЕРЕНІТЕТУ І НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ

PROTECTION OF THE SOVEREIGNTY AND INDEPENDENCE OF UKRAINE IN CONDITIONS OF WAR AND PEACE

State sovereignty and independence are important features and a necessary condition for the existence of a state. They are interrelated, «independence» is a component of the content of the legal concept «sovereignty». At the same time, «independence» has an independent political and legal burden – it is the affirmation of sovereignty and the exclusion of any subordination and dependence. The system of ensuring sovereignty has differences depending on whether the state is in a state of war or in a state of peace. The main determinants of the protection of state sovereignty: in the conditions of the russian-ukrainian war, there is a military confrontation with russia, the victory of Ukraine in this war, the restoration of the territorial integrity of Ukraine; during the period of post-war reconstruction (peace) – strengthening of national security, improvement of the state administration system through the continuation of reforms related to the decentralization of power, etc., demographic equalization, restoration and development of infrastructure and economy, completion of reformation processes as conditions for acquiring membership in the EU.

Keywords: sovereignty, state independence, protection of state sovereignty, war, post-war reconstruction.

У серпні 2022 р. Україна святкує 31 річницю своєї Незалежності. Шанування цієї значної події відбувається у важких умовах воєнного стану, коли триває широкомасштабна війна росії проти незалежної України, відбувається вороже посягання на суверенітет, територіальну цілісність нашої держави. Тому питання захисту суверенітету і незалежності України набувають життєво важливого значення для збереження та подальшого розвитку української державності.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада України прийняла історичний документ – Акт проголошення незалежності України, який став актом утвердження та здійснення Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. – документу, який передував Акту проголошення незалежності та проголошував державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах. Таким чином, концепти «суверенітет» і «незалежність» є змістовно взаємопов'язані. Виходячи з визначення державного суверенітету, який наведено у Декларації про державний суверенітет, а також враховуючи академічне формулювання «суверенітету» як риси, що притаманна державі, яка полягає у її незалежності від інших держав та самостійності у врегулюванні внутрішніх проблем, можна констатувати, що термін «незалежність» є складовою поняття «державний суверенітет». Державний суверенітет не відноситься до «статичних» (незмінних) ознак держави, якими є територія та народ, адже через певні внутрішні або зовнішні чинники та обставини державний суверенітет може бути послабленим, підірваним та навіть втраченим. Тому постійною та найважливішою функцією держави є забезпечення та захист державного суверенітету. При цьому забезпечення суверенітету має відмінності в залежності від того, чи знаходиться держава у стані війни, чи – у стані миру. У кожному з цих періодів обґрунтованим є виокремлення детермінантів забезпечення суверенітету, що обумовлені об'єктивними факторами сучасної геополітики та внутрішньою і зовнішньою політикою України.

Широкомасштабні боеві дії на території України, збройна агресія росії, а також світова геополітична ситуація надають підстави визначити, що триває російсько-українська війна, яку в літературі визначають як «Четверту світову, якщо «Холодну війну» рахувати за третю» [1]. Системний аналіз сучасних політичних реалій, агресивних дій рф та заяв очільників російської владної верхівки щодо України (про так звані «демилітаризацію» та «денацифікацію») надають підстави визначити, що мета рф – знищення української державності та української національної ідентичності. Це підтверджується тим, що росією знищується інфраструктура України, економіка та все, що створює державницьку суб'єктність, крім того, руйнуються заклади осві-

ти і культури, відбувається примусова паспортизація росією громадян України, які опинилися на тимчасово окупованих територіях, примусове вивезення українських дітей за кордон тощо. Отже, детермінантами захисту державного суверенітету в умовах війни є воєнне протистояння РФ, перемога України через військову поразку РФ у цій війні, відновлення територіальної цілісності України. При цьому слід акцентувати увагу на тому, що Україна має рішучий намір повністю звільнити свою територію без будь-яких поступок [див.: 2]. Це рішення підтримує українське суспільство. Так, за даними опитування суспільної думки, 82% українців підтримують позицію Президента України та відмовляються від будь-яких територіальних поступок задля досягнення миру [3]. Звідси, надважливим є необхідність посилення оборони України. Українська армія з перших днів російського збройного нападу демонструє героїзм, проте вона потребує сучасного озброєння, запровадження новітніх технологій у військово-промисловому комплексі, максимального використання професійного кадрового потенціалу, впровадження стандартів НАТО при формуванні напрямків розвитку ЗСУ. Важливою є міжнародна допомога Україні, адже попри всі героїчні зусилля ЗСУ, успіх України у цій боротьбі багато у чому залежить від надання західної військово-технічної допомоги, її обсягів та вчасності, плідної та результативної співпраці з такими партнерами України як ЄС, НАТО, США, Велика Британія, Франція, Німеччина, країни Балтії. Тим більш, що це війна не тільки України, це війна всього цивілізованого світу проти посягань на свободу і незалежність, загальнолюдські цінності та здобутки, адже «війна росії проти України загрожує основоположним принципам міжнародної системи» [4].

Посилення оборони для відсічі збройної агресії РФ та поновлення територіальної цілісності України це головні, але не єдині детермінанти системи забезпечення та захисту державного суверенітету України. Сучасна війна включає окрім військового компоненту, боротьбу за допомогою інформаційних ресурсів та засобів (пропаганди, фейків, кіберзагроз, інформаційно-психологічного тиску тощо), що створює загрози інформаційній безпеці держави. Зокрема, російська влада широко та всебічно використовує інформаційну зброю для пропаганди «руського миру», сепаратизму за етнічною, мовною, релігійною та ін. ознаками, для виправдання війни. Відповідно до ч. 1 ст. 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки поряд з захистом державного суверенітету належить до найважливіших функцій держави. Це конституційне положення та вищенаведене визначення державного суверенітету надають підстави проводити прямий зв'язок між забезпеченням державного суверенітету та інформаційною безпекою, а також виокремлювати «інформаційний суверенітет України», що потребує захисту.

Безперечним є те, що війна буде завершена перемогою України. У період післявоєнної відбудови (миру) у контексті захисту державного суверенітету і незалежності України необхідно буде, перш за все, продовжувати зміцнення національної безпеки України. Як зазначається в літературі, необхідним є «навчитися жити в режимі постійної російської військової загрози, побудувати такі ЗСУ, які могли б самостійно, без союзників протистояти ЗС росії та створити реальну, дієву та ефективну систему світової безпеки» [1]. Крім цього, потрібно вирішити такі основні завдання: удосконалити систему державного управління через продовження реформ, пов'язаних з децентралізацією влади та ін.; здійснити демографічне вирівнювання через повернення населення; відновити економіку та інфраструктуру з подальшим їх розвитком на основі принципів економіки 21 ст.; завершити реформаційні процеси, які визначені умовами прийняття України до ЄС, з метою утвердження України як суверенної і незалежної держави, повноправного члена світового та європейського співтовариства.

Список використаних джерел

1. Жданов І. Велика геополітична шахівниця: як не програти Україні у Четвертій світовій війні. *Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна»*. 30.05.2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/835672.html> (дата звернення: 18.08.2022).
2. Вихід України на кордони 1991 року – Резніков зробив заяву про «територіальний компроміс» з РФ. *Газета по-українськи. Gazeta.ua*. 12.08.2022. URL: <https://gazeta.ua/articles/politics> (дата звернення: 18.08.2022).
3. Готовність до територіальних поступок для якнайшвидшого завершення війни: результати телефонного опитування, проведеного 13-18 травня 2022 р. *Київський міжнародний інститут соціології*. URL: <https://www.kiis.com.ua> (дата звернення: 18.08.2022).
4. Блінкен пояснив, чому США не дадуть Путіну завоювати Україну. *Інформаційне агентство ASPI*. 12.08.2022. URL: <https://aspi.com.ua/news> (дата звернення: 18.08.2022).

НАТАЛІЯ ЛИПОВСЬКА,

докторка наук з державного управління, професорка, професорка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

NATALIYA LYPOVSKA,

Doctor of state administration, professor, professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government of the Educational and Scientific Institute of Public Administration of the Dnipro University of Technology
<https://orcid.org/0000-0002-9288-4733>

ДЕРЖАВНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ЗАГРОЗА НЕЗАЛЕЖНОСТІ

STATE TERRORISM AS A GLOBAL THREAT TO INDEPENDENCE

The possibilities of interpretation of the term «international terrorism» are considered.

It is emphasized that the lack of a unique definition is related to the constant evolution of the concept of terrorism and the need to distinguish terrorism from traditional war and armed conflict situations. The lack of definition directly correlates with the misuse and misapplication of counter-terrorism laws and therefore undermines the primary purpose of countering and regulating terrorism.

The objective (which is a «crime» of a certain size and scale) and subjective (which reflects a certain motivation or intention on the part of the perpetrators) elements of terrorism and its motives are highlighted.

The need to adopt a special international convention aimed at combating state terrorism and establishing the concept of «terrorist state» in the national law of various countries with the aim of isolating terrorist states and consolidating the international community's response to their actions is emphasized.

Keywords: terrorism, state terrorism, aggressor, war.

У XXI ст. термін «міжнародний тероризм» став політично та емоційно зарядженим, а отже, немає універсальної згоди щодо того, що він тягне за собою.

Політична цінність терміну «тероризм» на сьогодні пронизує його юридичне визначення, що призводить до розбіжностей, які практично унеможливають розробку всеосяжної конвенції, яка включає єдине, всеохоплююче, юридично обов'язкове визначення тероризму і натомість призвела до прийняття ряду галузевих конвенцій, які визначають і криміналізують різні види терористичної діяльності.

Країни прийняли власні визначення тероризму, встановлені відповідно до власних законів і обставин. Ця відсутність унікального визначення також пов'язана з постійною еволюцією концепції тероризму та необхідністю відрізнити тероризм від традиційної війни та ситуацій збройних конфліктів [1].

Розрізнення тероризму та класичної війни має вирішальне значення з огляду на зловживання державою застосуванням антитерористичного законодавства проти правозахисників та активістів громадянського суспільства. У цьому сенсі відсутність визначення прямо корелюється з неправильним використанням і неправильним застосуванням законів про боротьбу з тероризмом і, отже, підриває основну мету боротьби з явищами тероризму та їх регулювання [2].

За словами Спеціального доповідача з питань заохочення та захисту прав людини і основоположних свобод під час протидії тероризму, «відсутність загального визначення перешкоджає антитерористичній операції та обмежує ефективність як міжнародних, так і внутрішніх правотворчих зусиль з протидії терористичній діяльності при збереженні верховенства права та виконанні зобов'язань у сфері прав людини» [3].

Країни, що стикаються з серйозними загрозами національній безпеці, працюють над визначенням тероризму та наслідків, які це визначення може мати для їхньої антитерористичної політики.

Загалом, визначення тероризму на високому рівні можна взяти з Резолюції 1566, яка передбачає:

(а) Об'єктивний елемент: який є «злочином» визначеного розміру і масштабу (це вважається найбільш суперечливим елементом визначення)

(б) Суб'єктивний елемент: який відображає певну мотивацію або намір з боку винних (це елемент, який можна зустріти практично у всіх визначеннях тероризму, що використовуються

в національних законах). Резолюція 1566 виділяє три основні мотиви, а саме: воля до створення стану терору; воля до залякування населення; воля змусити уряд або міжнародну організацію вчинити або утриматися від вчинення будь-яких дій.

Нарешті, визначення тероризму різняться залежно від кількості осіб, які повинні співпрацювати, щоб бути кваліфікованими як терористи. Наприклад, німецьке, іспанське, ізраїльське та італійське визначення вимагають колективних дій, однак визначення у Франції прямо включає індивідуальну дію.

2 березня 2022 р. опубліковано твердження про те, що глобальний індекс тероризму (ГТІ) за 2022 рік показує, що, незважаючи на збільшення кількості атак, вплив тероризму продовжує зменшуватися [4]. Індекс підкреслює, що тероризм залишається серйозною загрозою, причому на країни Африки на південь від Сахари припадає 48% загальних смертей у світі від тероризму. Чотири з десяти країн із найбільшим зростанням кількості смертей від тероризму також були в Африці на південь від Сахари: Нігер, Малі, ДРК і Буркіна-Фасо. А в цей час в Україні вже тиждень здійснювались масові акти тероризму.

Поки ООН та інші міжнародні організації шукають інтерпретації терміну «тероризм», в Україні здійснюється геноцид, численні акти ядерного тероризму, екоцид та численні терористичні атаки на мирне населення країни. Глобальний конгрес ООН жертв тероризму, скликаний під егідою Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерреша, відбудеться 8 та 9 вересня 2022 р. в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку. Будемо сподіватися, що за результатами цього конгресу країна-агресор отримає нарешті адекватну відповідь світової спільноти на свої дії.

О. Мережко, голова Комітету Верховної Ради з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва, зазначає, що державний тероризм – «це... навмисна загроза насильства з боку державних агентів чи залежних від них осіб, спрямована на залякування широкої аудиторії. Головною мішенню державного тероризму є не так безпосередні жертви насильства, як певна спільнота (національна або міжнародна) загалом. Державний тероризм намагається шляхом насильства досягти певних політичних або політико-економічних цілей. З огляду на це тлумачення росію можна визначити як державу-терориста [5].

На підставі такого розуміння поняття державного тероризму ми поділяємо думку щодо необхідності «розробки і прийняття спеціальної міжнародної конвенції, спрямованої на боротьбу з державним тероризмом. Зазначений крок сприяв би розвитку міжнародного права в цілому та права міжнародної відповідальності зокрема. Водночас доцільно закріпити поняття «держава-терорист» і в національному праві різних країн. Це могло б сприяти ізоляції таких небезпечних держав на міжнародній арені і солідарній боротьбі світової спільноти з їхніми злочинами» [5].

Список використаних джерел

1. David E. Cunningham et al, Non-State actors in civil wars: A new dataset 30(5). Conflict Management and Peace (2015). URL: <https://www.hsdl.org/?view&did=487275>;
2. A/HRC/40/53 Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism on the role of measures to address terrorism and violent extremism on closing civic space and violating the rights of civil society actors and human rights defenders
3. Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism on the role of measures to address terrorism and violent extremism on closing civic space and violating the rights of civil society actors and human rights defenders, 18 February 2019.
4. Global Terrorism Index 2022 – World. ReliefWeb. <https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2022>
5. Мережко О. Росія як держава-терорист. Юридична газета. 27.07.2022. <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/rosiya-yak-derzhavaterorist.html>

НАТАЛІЯ ЛІКАРЧУК,

докторка політичних наук, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIA LIKARCHUK,

*Doctor of Political Sciences, Professor of Department of Public Administration, Educational-Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-7119-439X>*

ФІНАНСОВА САМОСТІЙНІСТЬ ЯК ГАРАНТІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

FINANCIAL INDEPENDENCE AS A «REVERSE» IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES

The practical implementation of the rights and obligations declared by law, the nature, breadth, scope, limits and limits of the independence of the work of the authorities and the management of local self-government bodies in relation to the solution of issues of socio-economic and cultural development of the territories, their authority and prestige, are largely determined by the size and the structure of their material and financial base.

Life resources of territorial formations have varying degrees of limitations. In economic development, most often, such restrictions are caused by the lack of/or the absence of a material base. The limited resources, and even more so their insufficiency for the self-development of the territorial entity, deforms the basic components in matters of ensuring better results of people's socio-economic life. The lack of resources will inevitably, in the future, lead to an unstable state of the entire management system and distrust of state authorities.

The search for opportunities to provide resources from the outside is an important component in solving many problems: the point is that for local self-government bodies this means both the availability of resources and the ability not only to dispose of the received income, but also to use it at their own discretion (perhaps to ensure social goals). After all, it is the economic independence of local authorities that makes it possible to be independent.

Keywords: local self-government bodies, financial independence, decentralization, institutionalization.

Адміністративно-територіальний поділ є способом організації соціального життя людей і віддзеркалює просторовий фундамент організації роботи всієї системи органів державної влади. Адміністративні межі можуть відповідати задачам і напрямленням діяльності місцевих органів влади, соціально-економічним умовам і реаліям розбудови держави.

Важливою функцією адміністративно-територіального поділу є формування системи місцевого управління і встановлення меж просторової компетенції територіальних органів влади. Одночасно адміністративно-територіальний поділ є організаційною основою розмежування структури і об'єму повноважень прав і обов'язків місцевих територіальних органів як між собою, так і з вищими управлінськими органами держави.

Нормативно-правове розмежування функцій між територіальними органами влади і управління відбувається виходячи з тих задач, які ставляться перед всією системою державного управління. Практичне здійснення декларованих законом прав і обов'язків, характер, широта, розмах, межі та ліміт самостійності роботи органів влади і управління органів місцевого самоврядування щодо вирішення питань соціально-економічного і культурного розвитку територій, їх авторитетність і престиж, – багато в чому визначається розмірами і структурою їх матеріально-фінансової бази.

Життєві ресурси територіальних утворень мають різну ступінь обмежень. В економічному розвитку, найчастіше, такі обмеження обумовлені недостатком/або відсутністю матеріальної бази. Інші фактори також даються взнаки щодо розвитку місцевих територіальних утворень, але мобільність вирішення задач і проблем найбільше пов'язана з наявністю власної ресурсної бази. Обмеженість ресурсів, а тим більше їх недостатність для саморозвитку територіального утворення деформує базові складові у питаннях забезпечення кращих результатів соціально-економічного життя людей. Відсутність ресурсів неминуче, у подальшому, буде приводити до нестійкого стану всієї управлінської системи, депресіям, замкненості суспільства, недовірі до органів державної влади.

Зазначимо, що пошук можливостей ресурсозабезпечення ззовні є важливою складовою у вирішенні багатьох питань. На наш погляд, питання полягає не в застосуванні простих фор-

мул для узгодження зовнішніх і внутрішніх джерел розвитку територіальних утворень. Суть у тому, що для органів місцевих самоврядних утворень це означає як наявність ресурсів, так і можливості не лише розпоряджатися отриманими доходами, але й їх використовувати на власний розсуд (можливо для забезпечення соціальних цілей). Адже саме економічна незалежність місцевих органів влади дає можливість бути самостійними.

Значимо, що фактичний статус організації роботи органів місцевого самоврядування визначається не уточненням їх територіальної конфігурації, про що ми згадували вище, а формуванням і становленням їх ресурсного потенціалу та їх самостійної інкорпорації. Тобто, самостійність органів місцевого самоврядування пов'язана з ознаками фінансової самостійності та її різновидами. Зауважимо, що самостійність територіальних утворень асоціюється з певною відокремленістю, виключеністю та незалежністю як внутрішньою, так і зовнішньою. Самостійність органів місцевого самоврядування забезпечується і реалізується за допомогою права, що встановлює її межі. Таке забезпечення пов'язане з нормативним закріпленням їх статусу, найперше – складу територій і функціональних компетенцій. В даному випадку зміст самостійності територіальних одиниць можна розглядати як сукупність двох елементів:

1. Наявності такої території, що окреслюється певними кордонами.
2. Наявності «власних» компетенцій (куди включається і фінансова самостійність) [2].

Розвиток фінансово-економічної самостійності органів місцевого самоврядування, з одного боку, – це й необхідність збереження достатнього рівня фінансової незалежності, з другого боку, – постановка нових задач в області управління територіальним розвитком.

Забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування на основі зміцнення фінансової бази (доходів) місцевих бюджетів виступає одним із стратегічних напрямків розвитку системи управління суспільством.

Так, децентралізація планування і управління не тільки відкриває нові можливості, але й пред'являє нові вимоги до організації фінансово-економічних відносин між рівнями державної влади і місцевим самоуправлінням.

Соціально-економічний розвиток та самостійність органів місцевого самоврядування визначається економічним і бюджетно-податковим потенціалом ефективності системи територіального управління. Фінансові ресурси, що мобілізуються у бюджетних системах і окремих бюджетах, забезпечують державним органам влади і органах місцевого самоврядування виконання покладених на них функцій і повноважень (компетенцій). Постійне економічне зростання є найбільшою передумовою для «оздоровлення» всієї системи регіонального, муніципального фінансування і забезпечення їх фінансової стійкості.

В Україні територіальні місцеві органи є абсолютно різними. Але існують питання не лише щодо територіального поділу, але й узгодженості варіантів вирішення соціально-економічних проблем. Однієї територіальної самостійності для повного функціонування і власного розвитку місцевих територіальних утворень не достатньо. Так, утворенні розриви та неузгодженості можна намагатися ліквідувати спираючись на інструменти бюджетної забезпеченості, тобто, іншими словами, – змінити величину здійснених державою у територіальних утвореннях витрат, або змінити податкові відрахування у бюджети, наприклад, різних рівнів чи структур.

Наша країна знаходиться в умовах фінансової нестабільності, коли неминуче знижуються податкові і неподаткові надходження в бюджет на всіх рівнях управління.

Разом з тим, існуючі сьогодні проблеми у сфері бюджетних відносин в Україні вимагають постійного моніторингу та корегування. Й пов'язано це з російсько-українською війною: коли одні території перебувають під окупацією, або піддаються постійним обстрілам з руйнуванням об'єктів соціальної та економічної інфраструктури, інші територіальні одиниці взяли на себе зобов'язання пов'язані з внутрішньою еміграцією населення й таким чином, забезпеченням людей житлом та товарами першої необхідності.

В даному випадку доречно згадати що Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо функціонування органів місцевого самоврядування у період воєнного стану (№7269). Що стосується фінансових питань органів місцевого самоврядування, то передбачається збільшення повноважень сільських, селищних і міських голів територіальних громад (це стосується тих громад де не

відбуваються бойові дії та не утворено військових адміністрацій), які мають право приймати самостійно необхідні рішення у питаннях бюджету [1].

Проаналізувавши даний документ ми можемо говорити про досить суттєве розширення можливостей органів місцевого самоврядування, особливо, що стосується фінансової самостійності щодо регулювання кошторису місцевих громад. Це є певним лакмусовим індикатором у такий складний період реалій воєнного часу для нашої держави, для місцевих громад щодо вміння самостійно управляти фінансами. В подальшому це має стати базою для впровадження прозорої і чіткої інституціоналізації фінансової системи в органах місцевого самоврядування. Нині уже варто дати поштовх напрацюванням до законодавчих змін, спрямованих на посилення фінансової самостійності та забезпечення адміністративної спроможності органів місцевого самоврядування територіальних громад у повоєнний час, тим більше, що територіальні громади проявляють себе як самостійні й досить дієздатні територіальні утворення. Варто повернутися до питання про налагодження продуктивної та ефективної системи «розосередження» фінансових потоків, які накопичуються у громадах й дають можливість формувати дохідну частину місцевих бюджетів цих громад і ті, що спрямовані до державного бюджету України.

Тобто, адміністрування органів місцевого самоврядування має здійснюватися самими громадами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про правовим режим воєнного стану» щодо функціонування місцевого самоврядування у період дії воєнного стану №7269 itd.rada.gov.ua

2. Inclusive development/ [Електронний ресурс] URL: http://www.un.org/ga/search/vien_doc.asp?symbol=A/RES/66288&Lang=Ehttp://www.hiproweb.org/fileadmin/cdroms/Handicap_Developpmen/twww/en_page61.html

НАДІЯ МАКСІМЕНЦЕВА,

докторка юридичних наук, доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NADIIA MAKSIMENTSEVA,

*Doctor of Law, Associate Professor of Parliamentarism Department of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko Kyiv National University
<https://orcid.org/0000-0001-7774-1948>*

ПРАВОВІ НОВЕЛИ КОНСОЛІДАЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ГАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

LEGAL NOVELTIES OF VERHOVNA RADA CONSOLIDATION UNDER MARTIAL LAW AS A GARANTEE OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

In the article, the author specifies that the introduction of martial law became the basis for the consolidation of the members of parliament of Ukraine, regardless of affiliation to a political party, parliamentary faction, or personal preferences. The countermeasures against the enemy and the organization of life under martial law caused unification of the people's elects, regardless of their previous differences. Among other causes the author singles out moral and ethical, cultural, socio-economic, personal and legal ones.

The author highlights the following factors that contributed to the consolidation of the Verkhovna Rada of Ukraine, namely: a) the ban on the activities of certain political parties; b) formatting the work of factions; c) establishment of criminal liability for collaborative activity; d) equality of deputies with employees of other spheres of activity regarding the accounting of working hours.

It is substantiated that the contradiction of Russian aggression, first of all, ban on the activity of political parties and the corresponding formatting of factions of the legislative body, the introduction of criminal liability for a wide range of activities that are classified as a type of criminal offense in the absence of a legal mechanism for the protection of the rights of Ukrainian citizens in the occupied territories, especially public service workers, in a certain way limited the possibility of further implementation of the main ideas and political guideline of the members of parliament, and therefore became a factor of maximum consolidation.

Keywords: parliamentarism, parliament, member of parliament, consolidation of Verkhovna Rada of Ukraine, martial law, guarantee of independence.

Військова агресія, яка розпочалась вже пів року тому, стала найскладнішим викликом незалежності та політичній і економічній міцності нашої країни. Всі гілки влади у державі мали протидіяти, організувати роботу, приймати надважливі рішення у максимально складних обставинах та з високим ступенем відповідальності. Особливу згуртованість та вирішення проблем життєдіяльності держави у критичних для держави та суспільства ситуаціях мала показати Верховна Рада України (далі – ВРУ) як найвищий представницький орган влади, як колегія тих осіб, які є обраними для максимальної реалізації волі народу, його потреб та захисту інтересів.

Всі ми знаємо стан політичної мапи у законодавчому органі держави до подій воєнного часу: погляди були досить різними і іноді, навіть, із протилежним баченням курсу держави та порядку та напрямків реалізації інтересів громадян та інших представників громадянського суспільства у різних сферах соціального, культурного, економічного життя. Через наявність таких розбіжностей у поглядах народних депутатів України різних політичних сил не всі законопроекти проходили навіть слухання на комітетах, не говорячи про остаточне прийняття законодавчого акту. Проте чи змінилась ситуація у об'єднанні зусиль народних обранців, чи стала така страшенна війна консолідуючою силою всіх народних представників у ВРУ.

За інформацією Голови ВРУ Руслана Стефанчука, із 24 лютого по 17 серпня 2022 року Парламент збирався 24 рази, народні депутати розглянули 431 питання порядку денного й ухвалили 234 закони у цілому. Водночас він зауважив, що за той самий період 2021 року Верховна Рада України збиралася 37 разів, під час засідань розглянули 404 питання порядку денного й ухвалили 138 законів у цілому [1].

Отже цифри говорять самі за себе і можемо констатувати, що за період воєнного стану у державі законодавчий орган прийняв майже в 2 рази більше законодавчих актів, ніж у аналогічний період минулого мирного року. Ураховуючи життєву необхідність терміново вирішу-

вати найактуальніші та найнеобхідніші питання для забезпечення інтересів держави у різних сферах життя, такі закони найбільше стосувалися національної безпеки, податкової та митної політики й правоохоронної діяльності. Таким чином можемо зробити висновок, що протидія російській агресії стала об'єднуючим фактором для всіх політичних сил та спонукала діяти активно, поєднуючи зусилля різних політичних фракцій та блоків задля перемоги нашої держави.

Проте чи можна говорити, що виключно моральна, ідеологічна спрямованість, потреба максимально реалізувати надану представникам волі народу можливість керувала народними депутатами України (далі – НДУ) спонукаючи до консолідації. Вважаємо, що в переважній більшості обставин так це і є. Проте є деякі новели законодавства, які фактично не залишали вибору у прийнятті тих чи інших рішень консолідовано, голосувати «ЗА» у більшості випадків подання законопроектів. Проаналізувавши масив прийнятого за час введення воєнного стану законодавства такими новаціями, які можна опосередковано визначити правовими чинниками консолідації ВРУ, можемо визначити наступні: а) заборона діяльності окремих політичних партій; б) форматування роботи фракцій; в) встановлення кримінальної відповідальності за колабористичну діяльність; г) обмеження статусу НДУ та прирівнення до працівників інших сфер діяльності щодо обліку робочого часу.

Указом Президента України №153/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій» урахуваючи пряму військову агресію з боку Російської Федерації, зважаючи на антиукраїнську політичну та організаційну діяльність [2], інші загрози, було прийнято рішення про заборону окремих політичних партій, які, у тому числі, тих, які були представлені у ВРУ. Тобто питання можливості заборони будь-яких політичних сил з огляду на ситуацію у державі, на підставі аргументів, які не потребують ні доведення, ні доказування, мають досить суб'єктивний характер та юридично не зовсім доведені, є фактично загрозами поліваріативності думок та політичних поглядів на будь-які питання у державі.

Ще однією загрозою доцільно визнати наявність внесених змін до п. 5 ст. 60 Регламенту ВРУ щодо порядку діяльності депутатських фракцій. Так у разі заборони судом політичної партії, яка сформувала у Верховній Раді депутатську фракцію, така депутатська фракція після набрання судовим рішенням про заборону політичної партії законної сили оголошується Головою Верховної Ради України розпущеною [3]. На сьогодні судові слухання тривають і це не зупинило роботу НДУ, які належали до заборонених вищезазначених рішенням СНБО партіям, тобто фактично жодним чином не вплинуло, проте, вважаємо, створило загрозу обмеження їх фактичної дієздатності як альтернативне джерело думок та поглядів.

Окремим і досить вагомим чинником міг стати, на нашу думку, факт запровадження кримінальної відповідальності за дії, які можна кваліфікувати як колабораційні, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03.03.2022 №2108-IX [4]. Аналіз норм вищезазначеного акту свідчить, що під кримінальне переслідування підпадають багато видів діяльності, які можна кваліфікувати як склад кримінального злочину, наприклад будь-якої співпраці з особами, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях України (п. 1, п. 6 ст. 111-1 Кримінального кодексу України). Отже, можна говорити, що такий стан речей опосередковано може бути одним із чинників фактичної одноголосної консолідації народних обранців, чий виборці залишились на таких територіях.

Окремим чинником правового характеру, хоча і досить умовно та певним чином більш процедурного характеру, можна визнати прирівнення НДУ до працівників інших сфер діяльності щодо обліку робочого часу. Так внесено зміни та припинено дію ч. 4 ст. 26 Регламенту ВРУ щодо обліку робочого часу народних депутатів України та нарахування заробітної плати відповідно до законодавства про працю [5]. А отже і відповідальність та накладення санкцій за недотримання трудової та виконавської дисципліни щодо прогулів та інших порушень трудових норм встановлюється вимогами Кодексу України про працю як і всім особам, які працюють.

Таким чином, можемо констатувати, що введення воєнного стану сприяло, консолідації ВРУ, формування єдиного ставлення до бачення шляхів вирішення проблем та подолання викликів, які постали перед державною у цей надважкий період часу. Такими чинниками мож-

на назвати, в першу чергу, морально-етичні, соціально-економічні, а також опосередковано правові. Останні пов'язані із заборонаю діяльності політичних партій та подальшим формуванням політичних фракцій, введенням відповідальності за колабораційну діяльність, обмеженням статусу народних депутатів України та прирівняння їх трудових прав та обов'язків до інших працівників у державі. Проте можемо констатувати, що такі заходи спрямовані, упершу чергу, на докладання всіх зусиль задля перемоги України та гарантування її подальшої незалежності на багато поколінь вперед.

Список використаних джерел

1. Руслан Стафанчук «Про діяльність Верховної Ради України у воєнний період» від 22.08.2022 <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/226960.html>
2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій» від 18.03.2022 №153/2022 <https://www.president.gov.ua/documents/1532022-41765>
3. Максименцева Н.О. Парламентаризм у публічному управлінні у період воєнного стану. Збірник тез науково-практичної конференції від 22.08.2022.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03.03.2022 №2108-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text>
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12.03.2022 № 2259-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20>

ВАЛЕНТИНА МАМОНОВА,

докторка наук з державного управління, професорка, професорка кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ВАЛЕРІЯ МУРАЄВА,

заступник голови Харківської обласної ради

VALENTYNA MAMONOVA,

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of Management and Public Administration Department, O. M. Beketov Kharkiv National University of Urban Economy
<https://orcid.org/0000-0002-0219-3884>

VALERIA MURAYEVA,

Deputy Chairman of Kharkiv Regional Council
<https://orcid.org/0000-0002-1195-303X>

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМПЕТЕНЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

TRANSFORMATION OF THE COMPETENCE OF PUBLIC MANAGEMENT SUBJECTS UNDER STATE OF WAR CONDITIONS

Presented the concept of «public management». Outlined the composition of system of public management in Ukraine: state management, local government, public associations, business stakeholders. Indicated changes in the composition of public management subjects under state of war conditions: the formation of regional and district military administrations, military administrations of populated place. Noted the basic transformations of the competence (scope of authority) of public administration bodies in the conditions of martial law. Systematized the types of real estate objects damaged by shelling: minor damages, significant damages, complete destruction objects. Identified the problem of providing resources for the process of rebuilding communities and territories. Proposed: 1) to organize the development of state and regional programs for the restoration of damaged real estate, first of all, housing for citizens; 2) to initiate the creation of construction clusters, their functioning will provide an opportunity to obtain a synergistic effect at the regional level. Briefly described the current situation in the Kharkiv region regarding the possibility of exercising the powers of public management bodies. *Keywords:* public management, state management, local government, powers, state of war conditions.

До введення воєнного стану доктрина публічного управління в Україні ґрунтувалася на континентальній моделі співвідношення державного управління та місцевого самоврядування. Суб'єктний склад системи публічного управління віддзеркалено у дефініції поняття «публічне управління», що наведено у термінологічному словнику з публічного управління (2018 р.), а саме – як «діяльність органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень...» [4, с. 144]. До цього переліку варто додати також військово-цивільні адміністрації, які протягом 2015-2021 рр. створювалися на території Донецької і Луганської областей як тимчасові державні органи з елементами військової організації управління, що здійснювали на відповідній території повноваження органів місцевого самоврядування, державних адміністрацій та інші повноваження для забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення. При цьому слід відзначити, що ступінь участі кожної категорії суб'єктів публічного управління у прийнятті управлінських рішень щодо функціонування і розвитку адміністративно-територіальних одиниць і країни у цілому є різною – найбільш діяльними є органи державного управління та органи місцевого самоврядування [1]. Межі компетенції (кола повноважень) кожного суб'єкта публічного управління визначено законодавством.

24 лютого 2022 р. із-за з військової агресії Російської Федерації проти України відповідними Указами Президента України введено воєнний стан та утворено обласні і районні військові адміністрації. Що стосується територіальних громад, військові адміністрації населених пунктів утворюються в межах територій тих з них, в яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи, та/або сільські, селищні, міські голови не здійснюють повноваження, покладені на них законодавством [3]. Це призвело до зміни конфігурації публічного управління і трансформації компетенції його суб'єктів на підставі змін, внесених до законодавства України.

Зокрема, встановлено, що у разі утворення обласної та районної військової адміністрації вони здійснюють повноваження обласних рад та районних рад, а у разі утворення військової адміністрації населеного пункту вони здійснюють повноваження сільської, селищної або міської ради, її виконавчих органів. При цьому начальнику відповідної військової адміністрації

начальнику відповідної військової адміністрації виконавчий апарат обласної та районної ради, апарат сільської, селищної, міської ради та її виконавчого комітету, інші виконавчі органи, а також комунальні підприємства, установи та організації відповідної територіальної громади начальнику відповідної військової адміністрації [3].

У територіальних громадах, де не ведуться бойові дії та не утворено військову адміністрацію населеного пункту, сільський, селищний, міський голова може приймати одноосібні рішення з цілої низки питань, але з обов'язковим інформуванням протягом 24 годин начальника відповідної обласної військової адміністрації. Серед них відзначимо такі: передача коштів з відповідного сільського, селищного, міського бюджету на потреби Збройних Сил України; звільнення земельних ділянок комунальної власності від незаконно розміщених тимчасових споруд; створення установ з надання безоплатної первинної правової допомоги та залучення до її надання відповідних суб'єктів приватного права та ін. [2].

Окремої уваги, на наш погляд, потребує реалізація повноважень щодо обстеження будівель і споруд, пошкоджених внаслідок бойових дій, а також демонтаж будівель і споруд, які за результатами такого обстеження визнані аварійно небезпечними і такими, що становлять загрозу життю людей. На прикладі Харківської області можна констатувати, що фіксуються кілька типів пошкоджень: незначні, значні, повне руйнування нерухомого майна. Органи публічного управління беруть активну участь в реалізації у громадах державної програми допомоги мешканцям, чії оселі постраждали внаслідок обстрілів, зокрема щодо видачі пластикових вікон мешканцям, причому не тільки комунального житлового фонду, а і приватних будинків, для яких кожне вікно виготовлюється індивідуально. Що стосується ліквідації значних пошкоджень будівель та відновлення повністю зруйнованих об'єктів шляхом нового будівництва, тут є величезна проблема ресурсного забезпечення, у першу чергу – будівельними матеріалами, які необхідні для ремонту і зведення нових будівель.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне: 1) розробити державну і регіональні цільові програми відновлення пошкодженого нерухомого майна, перш за все – житла для громадян; 2) органам публічного управління регіонального рівня ініціювати створення будівельних кластерів як мережевих структур щодо інтегрування будівельних підприємств різного виробничого спрямування, а також торгівельно-фінансової, професійно-технічної та інших інфраструктур, що забезпечить їх оперативну адаптацію до потреб у ремонті і будівництві і можливість отримати синергетичний ефект на місцевому рівні.

Практика публічного управління свідчить про активну роль місцевих рад, їх виконавчих органів, голів територіальних громад та інших суб'єктів щодо життєзабезпеченні мешканців і діяльності учасників територіальної оборони. Так, здійснюється співпраця з Кластером по житлу та непродовольчим товарам при управлінні Верховного комісара ООН – зокрема, розглядається можливість надати допомогу області щодо ремонту колективних центрів поселення внутрішніх переміщених осіб та організації процесу оренди житла, розповсюджує у громадах непродовольчі товари. Харківська обласна рада та Асоціація органів місцевого самоврядування області проводять активну роботу стосовно залучення ресурсної допомоги, у т. ч. від регіональних і муніципальних інститутів європейських країн – Албанія, Польща, Франція, Швейцарія та ін.

У Харківській області поточна ситуація склалася таким чином, що частина територіальних громад або їх окремих територій, на превеликий жаль, перебуває під тимчасовою окупацією; частина громад знаходиться у зоні активних бойових дій; на території ще частини громад бойові дії не ведуться; немало громад прийняли велику кількість внутрішньо переміщених осіб. Тому реальні можливості стосовно виконання функцій і повноважень органів публічного управління в межах їх компетенції є різними.

Список використаних джерел

1. Мамонова В.В. Публічне управління та адміністрування: співвідношення та суб'єктний склад. Актуальні проблеми державного управління. 2020. № 1 (57). С. 29-36. URL: <http://ap.kh.ua/index.php/apdu/article/view/124>
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2259-IX (Ред. від 03.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII (Ред. від 03.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ. 2018. 224 с.

МАР'ЯНА ОРЛІВ,

завідувачка кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

MARIANA ORLIV,

Head of the Department of Public Administration and Management, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

<https://orcid.org/0000-0001-9022-2130>

СУЧАСНІ АСПЕКТИ КОНСЕНСУСНОЇ КУЛЬТУРИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ

MODERN ASPECTS OF PUBLIC SERVANTS' CULTURE OF CONSENSUS TO OVERCOME THE CHALLENGES OF WARTIME

Russian aggression in Ukraine led to the transformation of the world order and public consciousness, as well as the need to form a value consensus and a culture of tolerance, which will ensure the coordination of interests and the satisfaction of public needs. All this reflected in the public administration system and the characteristics of good governance, including participation, transparency, responsiveness, consensus-orientation, equity, etc. However, the results of an anonymous online survey of 18,700 civil servants conducted in 2021 by the National Agency of Ukraine for Civil Service indicate acute problems in the practical implementation of these requirements, which complicates the culture of consensus development in public authorities. The implementation of the U. S. Office of Personnel Management experience in identifying problems of cultural development in the early stages will contribute to their solution.

Keywords: culture of consensus, good governance, tolerance, values of civil servants.

Російська агресія в Україні зумовила трансформацію суспільної свідомості та світопорядку. Нині українське суспільство має об'єднатись довкола базових цінностей і норм, інституціалізація яких є важливою умовою відбудови держави. Тому актуальною проблемою є формування ціннісного консенсусу та культури толерантності, що забезпечить узгодження інтересів та задоволення суспільних потреб. При цьому, поняття «рівність» та «однаковість» прав і обов'язків не є тотожними (наприклад, у реалізації принципу позитивної дискримінації та інших випадках). Наголошуючи на важливій ролі толерантних стосунків у суспільстві, науковці вважають, що його нормальна життєдіяльність без толерантності неможлива: вона ототожнюється із морально-гуманістичною суттю суб'єктів взаємин, без якої буття людини і життя суспільства можливі лише у деструктивній формі, та постає найважливішою умовою подолання конфліктів [1, с. 252-254].

Все це знаходить відображення в системі публічного управління та характеристиках належного врядування (good governance), визначених Програмою розвитку ООН, а саме: співучасть, верховенство права, транспарентність, чуйність, орієнтація на консенсус, рівність, результативність та ефективність, підзвітність та стратегічне бачення [4]. Між цими характеристиками існують важливі взаємозв'язки, зокрема, співучасть необхідна для забезпечення того, щоб політичні, соціальні та економічні пріоритети базувалися на широкому консенсусі в суспільстві та щоб голоси відчужених, найбідніших і найуразливіших верств населення були почуті під час прийняття рішень [5, с. 4]. Щодо верховенства права, то відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, одним із його проявів є те, що «право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства» [3]. Очевидними є взаємозв'язки між орієнтацією на консенсус та іншими характеристиками належного врядування. Це зумовлює завдання створення в органах публічної влади умов для розвитку консенсусної культури, пов'язаної з такими категоріями, як «толерантність», «згода», «одноставність», «співучасть» тощо.

Однак, результати анонімного он-лайн опитування 18,7 тис. державних службовців, проведеного Національним агентством України з питань державної служби у 2021 році, свідчать про те, що понад 25% посадовців стикались з дискримінацією за стажем роботи, віком та категорією посад та тільки впродовж останнього року кожного десятого респондента ображали, принижували, знущались або переслідували на роботі. Сумнівною у багатьох випадках є

практика конкурсного добору на вакантні посади, адже майже 26% респондентів зазначили, що їм відомі випадки, коли заздалегідь було зрозуміло, яку особу призначать на посаду, та ще 21,5% не змогли дати однозначної відповіді з цього приводу. При цьому, 39% респондентів повідомили про важливість політичних зв'язків для отримання хорошої посади на державній службі та тільки 29,6% підтримали діючу практику конкурсного добору. Хоча більше половини опитаних (55,6%) зазначили, що на державній службі забезпечується доброчесність та нульова толерантність до корупції, але тільки 48,8% впевнені, що можуть вільно повідомляти про можливі факти правопорушень. Щодо залучення працівників до прийняття рішень, то тільки третина державних службовців (34,3%) зазначили, що керівництво регулярно враховує їх експертні пропозиції. При цьому, основною цінністю, якої дотримуються державні службовці, є відповідальність – 75,2%, в той час, як співпрацю до ключових цінностей віднесли 43,9% респондентів, служіння державі – тільки 16,4%, служіння суспільним інтересам – 10,5%, недискримінацію – 6,6% [2]. Тоді виникає логічне питання: Про яку відповідальність йдеться, якщо останні три показники є настільки низькими? Адже публічний службовець не може обмежуватись відповідальністю за виконання обов'язків в межах чинного законодавства і внутрішніх регламентів, бо за таких умов не запроваджуються якісні зміни і реформи. У цьому контексті цікаво буде проаналізувати динаміку ціннісних оцінок впродовж 2019-2022 років, однак вже зараз є очевидним, що для реалізації реформи публічної служби самі рішення щодо правового регулювання кадрових процесів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування мають бути консенсусними, а не компромісними та прийматись з урахуванням результатів опитувань публічних службовців. Для цього можна використати досвід Офісу кадрового менеджменту США, яке з 2004 року проводить дослідження «Federal Employee Viewpoint Survey» (далі – FEVS) [6]. Завдяки оприлюдненню узагальнених даних дослідження у розрізі федеральних агентств забезпечено зворотний зв'язок зі службовцями, що сприяє їх залученню до процесу реалізації місії агентств. Результати дослідження FEVS використовує неурядова організація «Партнерство для публічної служби» (Partnership for Public Service) для формування рейтингу федеральних агентств «Кращі місця роботи у федеральному уряді» – інструмент брендингу державного роботодавця, корисний для виявлення проблем розвитку культури на ранніх стадіях.

Список використаних джерел

1. Григор О.О. Філософія політичного консенсусу : монографія. 2-ге вид., допов. і перероб. Харків : Новий курс, 2019. 355 с.
2. Національне агентство України з питань державної служби. Звіт «Державна служба в Україні: Ваша точка зору». 2021. 97 с. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/UPRAVLINJA%20PERSONALOM/Analitika%20ta%20doslidgenja/zvit-2021-dlya-druku-merged.pdf>
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп/2004 від 02 листопада 2004 р. № 1-33/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>
4. United Nations Development Programme. Governance for Sustainable Human Development: A UNDP Policy Document. New York, 1997. 291 p.
5. United Nations Development Programme. Governance for Sustainable Development. Integrating Governance in the Post-2015 Development Framework: Discussion Paper. New York, 2014. 14 p.
6. U. S. Office of Personnel Management. Federal Employee Viewpoint Survey Results. Empowering employees. Inspiring change. Washington, 2021. 27 p. URL: <https://www.opm.gov/fevs/reports/governmentwide-reports/governmentwide-management-report/governmentwide-report/2021/2021-governmentwide-management-report.pdf>

ОКСАНА ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ,

докторка наук з державного управління, професорка, завідувачка кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

OKSANA PARKHOMENKO-KUTSEVIL,

doctor of science in public administration, professor, head of the department of public administration and administration at Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav
<https://orcid.org/0000-0002-0758-346X>

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

REFORMING THE PUBLIC SERVICE OF UKRAINE ACCORDING TO THE EUROPEAN INTEGRATION VECTOR: CHALLENGES AND PROSPECTS

Today, in the system of public administration, there is an irrational system of distribution of positions, which cannot be used for the formation and development of personnel potential within the limits of a specific type of public positions. Currently, the classification of civil service positions is not based on the analysis of functions, the determination of the characteristics of various types of activities, and does not take into account the existence of job families that allow determining typical requirements and functions that contribute to personnel rotation. The vagueness of the criteria affects the generality (or vagueness) of job descriptions. The spheres of activity, functions and powers of state bodies as a whole and each body separately, as well as the powers of their employees are not clearly defined, which is the reason for the duplication of functions. The author proposed, taking into account the trends of European integration, the innovative distribution of positions of employees of state authorities and local self-government, in particular: analysts; administrators; stress managers; strategists; innovators.

Keywords: public administration, public service positions, functions of public servants, optimization, reformation.

Сучасні виклики воєнного часу, окупація деяких територій України, наслідків пандемії COVID-19 прискорили процеси цифровізації системи публічного управління, що викликало змінити в системі публічної служби. Класифікація посад державної служби на даний час не ґрунтується на аналізі функцій, визначенні особливостей різного роду діяльності та не враховує існування сімей робіт, які дозволяють визначити типові вимоги та функції, сприяють ротації кадрів. Нечіткість критеріїв впливає на загальність (або нечіткість) посадових інструкцій. Сфери діяльності, функції та повноваження державних органів у цілому і кожного органу окремо, а також повноваження їх працівників чітко невизначені, що є причиною дублювання функцій.

Як основою формування інноваційного розподілу посад системи публічного управління може бути визначення основних завдань, визначених статтею 1 Закону України «Про державну службу», [1] і виокремити п'ять функціональних працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема: аналітики; адміністратори; стрес-менеджери; стратеги; новатори. Зазначений розподіл посад публічної служби можна зобразити наступною схемою.

Адміністратори здійснюють функції забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових. Саме до функцій адміністраторів віднесено виконання заходів державної політики в певній галузі, зокрема у: соціогуманітарній сфері, сфері охорони здоров'я та формування здорового способу життя; енергетичному комплексі; сфері міжнародного співробітництва; забезпеченні національної безпеки; аграрно-промисловим комплексі; фінансово-економічній сфері.

Аналітики здійснюють аналіз державної політики, загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, законів та інших нормативно-правових актів у зазначених вище сферах життєдіяльності суспільства.

Стрес-менеджер потрібні в умовах воєнного часу та надзвичайних ситуаціях, їх функції можуть бути обмежені або такі посади можуть бути скорочені при умови відсутності надзвичайних ситуацій. Стрес-менеджери формують державну політику в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного часу, коли відсутні дані або прийняття рішень відбувається за умови невизначеності. Зазначені службовці мають здібності та навички оптимізувати фінансові, кадрові,

матеріальні та інші ресурси держави та регіону з метою виконання нових завдань, які стоять перед ними в умовах воєнного часу та надзвичайних ситуацій.

Стратеги здійснюють стратегічне планування в системі публічного управління, зокрема у сферах: соціогуманітарній, охорони здоров'я та формування здорового способу життя; енергетичному комплексі; міжнародного співробітництва; забезпечення національної безпеки; аграрно-промисловим комплексі; фінансово-економічній.

Новатори важливі для формування інноваційної політики та прогнозування ризиків та небезпек такої політики. Новатори здійснюють свою діяльність разом зі стратегами і корегують їх діяльність з урахуванням інноваційної політики. До їх основних функцій належать: формування інноваційної політики, прогнозування наслідків інновацій в різних сферах життєдіяльності суспільства, прогнозування у потребі кадрових, матеріальних, фінансових та інших ресурсах, формування пропозицій щодо розподілу або виділення таких ресурсів за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, міжнародної допомоги тощо.

Підводячи підсумки слід зазначити, що основою формування якісної та ефективної політики держави є професіоналізація державної служби, яка в свою чергу вимагає раціонального використання спектру кадрових технологій (починаючи з профорієнтації та розвиваючи впродовж всієї кар'єри державного службовця). У той же час, застосовувати кадрові технології до кожного окремого посадовця занадто складно як у технологічному, так і матеріальному плані. Тому потребує на даний час розробка та впровадження раціонального розподілу посад системи публічного управління, які б об'єднували посади однорідні за функціональними обов'язками та виконуваними функціями. Таким чином, проблему професіоналізації публічного управління можливо вирішити шляхом розробки та впровадження раціонального розподілу посад системи публічного управління.

З урахуванням нових глобалізаційних викликів та небезпек, воєнних дій та території України, зміни у суспільно-політичному та економічному житті суспільства, оптимізації фінансові ресурсів держави, цифровізації процесів системи публічного управління, система державної служби та місцевого самоврядування потребує кардинальної зміни та трансформацій. Результатом розвитку державної служби має бути створення такої системи державної служби, яка б скріплювала, єднала державу, задовольняла потреби суспільства та окремого громадянина, забезпечувала результативне та ефективне функціонування механізму держави, якісно реалізувала завдання і функції держави. Сучасна державна служба повинна забезпечувати політичну, соціальну стабільність у суспільстві, внутрішню і зовнішню безпеку держави, економічний добробут кожного громадянина. Крім того, саме державна служба має формувати відповідні механізми щодо відродження та перебудови українського суспільства після перемоги. Кадри системи публічного управління несе відповідальність за збереження стабільності у державі, демократичний розвиток, дотримання принципів правової держави.

Список використаних джерел

1. Закон України про державну службу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

АНАТОЛІЙ РАЧІНСЬКИЙ,

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANATOLII RACHYNSKYI,

*Doctor of Science (Public Administration), Professor of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-9888-6978>*

МІЖНАРОДНІ ІНІЦІАТИВИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

INTERNATIONAL INITIATIVES AND NATIONAL TRENDS OF HUMAN CAPITAL FORMATION AND DEVELOPMENT

It has been proven that the goals and objectives in the sustainable development sphere have a complex and indivisible nature. They are global in nature and universally applicable and at the same time ensure consideration of differences in national realities, opportunities as well as levels of development and respect for national strategies and priorities. The normative legal acts and activities of the public authorities of Ukraine regarding ensuring the national interests of Ukraine on the sustainable development of the economy, civil society and the state in order to achieve an increase in the level and quality of life of the population, observance of the constitutional rights and freedoms of man and citizen were analyzed. The mechanisms of monitoring the implementation of the Sustainable Development Goals were investigated.

Attention is focused on the initiatives of the Ministry of Education and Culture of Ukraine regarding the development of human capital, in particular in terms of transforming education into an innovative environment for acquiring key knowledge and skills necessary for a successful life in the modern world, opportunities and resources for work.

Keywords: national strategies, sustainable development, professional development, information and analytical support, contributions to science and technology.

Досліджуючи міжнародні ініціативи та національні тренди формування й розвитку людського капіталу, насамперед варто відзначити роботи *М.Олієвської, Д.Бондаренко*, в яких автори зазначають, що «сталий розвиток людського капіталу забезпечується завдяки низці чинників ... немає єдиної, універсальної політики щодо його відтворення: успішність навчання, формування та використання такого капіталу в різних країнах може визначатися й політичною волею, й підтримкою з боку зацікавлених осіб, і обсягом фінансових ресурсів, спрямованих на формування нових навичок» [3, с. 82].

Разом з тим, результати наукових розробок людського капіталу переважно залишаються лише в науковій площині. Здебільшого їх використання на державному рівні пов'язане лише із формуванням відповідних духу часу стратегій, які переважно не мають чітких завдань, індикаторів їх виконання, або ж указані індикатори абсолютно нереальні [2, с. 426].

Сьогодні питанням розвитку людського капіталу особлива увага приділяється Міністерством освіти і науки України, зокрема в частині перетворення освіти на інноваційне середовище, в якому учні та студенти набуватимуть ключових знань і навичок, необхідних для успішного життя в сучасному світі, а науковці матимуть усі можливості й необхідні ресурси для своєї роботи [5].

Досліджуючи основні завдання реформи освіти та науки в Україні, слід зазначити, що у науковій сфері реформа покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, сформувати запит на якісну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити розрив між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України в освітній та дослідницький простір Європейського Союзу [4].

Аналізуючи національні тренди формування й розвитку людського капіталу, доречно акцентувати увагу на Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій зазначається, що стратегічним баченням регіонального розвитку та держави в цілому є створення достатніх умов для комфортного проживання, самореалізації та розвитку громадян, підвищення якості їх життя у кожному регіоні. Державна регіональна політика сприяє кожному регіону та територіальній громаді в ефективному використанні їх потенціалу, переваг, ресурсів та можливостей для розвитку та підвищення якості життя людини та відповідно на користь

розвитку всієї України – економічно та екологічно стабільної, політично та соціально згуртованої держави. Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину – гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах [1].

Відповідно, однією із стратегічних цілей державної регіональної політики до 2027 року визначено формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах. Також варто відзначити, що аналізуючи основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів у контексті загальнодержавних викликів, слід вказати, що Україна та її регіони мають ряд конкурентних переваг. Зокрема, на нашу думку, заслуговує на увагу необхідна складова забезпечення сталого розвитку України – формування й розвиток людського капіталу. Адже Україна займає перше місце у категорії «внесок у розвиток науки та технологій» в рейтингу «The Good Country Index» [6].

Аналізуючи «The Good Country Index», слід вказати, що загальний ранг кожної країни базується на середньому значенні рангів окремих категорій. 26 (з 35) показників базуються на даних 2020 року, 7 на даних 2019 року, даних 2018 року щодо частки відновлюваної енергії та даних про екологічний слід за 2017 рік. При цьому, фактичний загальний рейтинг базується на 169 країнах, включених до індексу, та середньому балі рангу для 7 категорійних рангів: 1) Внесок у науку і технології, 2) Внесок в культуру, 3) Внесок у міжнародний мир і безпеку, 4) Внесок у світовий порядок, 5) Внесок у планету і клімат, 6) Внесок у процвітання та рівність, 7) Внесок у здоров'я та добробут.

Таким чином, ключовим пріоритетом формування й розвитку людського капіталу є розвиток науки та інновацій, яким передбачається створення нової ефективної системи управління і фінансування науки, орієнтованої на те, щоб українські вчені мали можливості та належні умови для професійної реалізації, розвитку та інтеграції в світовий науковий простір, а також розбудова інноваційної екосистеми щоб кожен український винахідник міг швидко та якісно перетворювати креативні ідеї в інноваційні продукти та послуги.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (Дата звернення 18.08.2022 р.).
2. Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. Цілі сталого розвитку в контексті формування та розвитку людського капіталу. *Бізнес Інформ.*, 2020. №2. С. 422–428. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-422-428>. (Дата звернення 18.08.2022 р.).
3. Олієвська М.Г., Бондаренко Д.В. Сталий розвиток людського капіталу: міжнародні ініціативи та національні тренди. *Наукові праці НДФІ*, 2020. № 1 (90). С. 82. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.01.076>. (Дата звернення 18.08.2022 р.).
4. Реформа освіти та науки. Урядовий портал: єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>. (Дата звернення 24.10.2022 р.).
5. Розвиток людського капіталу / Урядовий портал: єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu>. (Дата звернення 24.08.2022 р.).
6. The Good Country. URL: <https://index.goodcountry.org>. (Дата звернення 18.08.2022 р.).

JAN-URBAN SANDAL,
Rector and Owner of Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute, Norway

ЯН-УРБАН САНДАЛ,
директор Інституту Доктора Яна-Урбана Сандала, професор, Ph.D (Королівство Норвегія)
<https://orcid.org/0000-0001-8072-0822>

THE PRICE OF INDEPENDENCE

ЦІНА НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Найвища ціна та найбільша загроза незалежності, здається, походять зсередини нації. Ціна незалежності базується на хоробрості та прагненні свободи громадян. Сміливі та незалежні громадяни ніколи не запитують, що держава може зробити для них, вони справжні творці та захисники демократії. Щедрість держави не принесла демократії і не є гарантією незалежності. Якщо нація втрачає свої свободи, це тому, що вона знищила себе зсередини. Демократична держава заснована на фундаментальних правах людини. Рівні права та рівні можливості є основними цінностями демократії та забезпечують громадянам морально-етичну основу для мотивації та реалізації свого потенціалу в житті. Протягом всієї історії це поняття було важливим для великих мислителів.

Ключові слова: демократія, незалежність, мир, наукова істина, хоробрість.

What is more valuable, peace or freedom? Peace with liberty is the goal; peace without freedom is slavery. Independence always has a price. The price of independence is the opportunity cost of getting something done, that is, the unpleasant outcomes one must accept or experience in order to achieve a specific goal or do something. Independence is the rights and capability to live without being assisted or manipulated by other people or structures. Throughout history, this notion has been essential to great thinkers.

Patrick Henry addressing the House on March 23, 1775 on Give Me Liberty Or Give Me Death: «Gentlemen may cry, Peace, Peace – but there is no peace. The war is actually begun! The next gale that sweeps from the north will bring to our ears the clash of resounding arms! Our brethren are already in the field! Why stand we here idle? What is it that gentlemen wish? What would they have? Is life so dear, or peace so sweet, as to be purchased at the price of chains and slavery? Forbid it, Almighty God! I know not what course others may take; but as for me, give me liberty or give me death!» [1].

On Christmas day 1776, George Washington manifested «Victory or Death» [2]. There was no room for middle ground; he would win over the Hessian forces, or he would die. His expression was not an empty phrase it was reality.

Abraham Lincoln`s Lyceum address was delivered to the Young Men`s Lyceum of Springfield, Illinois on January 27, 1838, titled «The Perpetuation of Our Political Institutions»: paraphrasing «America will never be destroyed from the outside. If we falter and loose our freedoms, it will be because we destroyed ourselves» [3].

Abraham Lincoln gave his House Divided Speech on June 16, 1858 at the Illinois Republican convent. ««A House divided against itself cannot stand». I believe this government cannot endure, permanently, half slave and half free»» [4].

In his inauguration address January 20, 1961, John F. Kennedy highlighted: «For man holds in his mortal hands the power to abolish all forms of human poverty ... the belief that the rights of man come not from the generosity of the state, but from the hand of God ... My fellow citizen of the world; ask not what America will do for you, but what together we can do for the freedom of man» [5].

The highest price and biggest threat against independence seem to come from within the nation. Any kind of tyrants, Caesars or Bonaparte attacking from outside must give way if they want to conquer a nation that is not divided against itself. If a nation loses its freedoms, it is because it has destroyed itself from within. The democratic state is founded on the rights and will of the people. A weak democracy is more likely to fall in the hands of evil forces. A strong democracy is a good home for all its citizens and it makes an important contribution to the prosperity and stability in the world. The democratic state is based on fundamental human rights. The political stratum as well as the bureaucracy is imbued with the desire and understanding of the necessity to serve the people in all their work. Every man and woman in the nation`s political and governmental structures must act as obedient servants of the people. There is no room for personal gains, interests, maltreatment or other

attempts at fraud, corruption, violence or destructive positioning when benefitting from the respect and trust shown to someone who wanted to serve, and has been chosen to serve the people.

The state's generosity has not brought democracy and is not a guarantee for independence. On the contrary, a generous state is a state that cannot survive, because the political based distribution of wealth and privileges will always end up with discrimination, racism, suppression, gang crimes, violence and horror. Excessive government generosity implies a loss of independence, both at the micro and macro level. The belief that the rights of man do not derive from the generosity of the state is very strong and has not been proven wrong. Equal rights and equal opportunities are the core values of democracy and ensure citizens the moral ethical basis for motivation to reach their potential in life. Enlightenment of the people creates a nation of brave and freedom-seeking men and women based on the insights that develop thought the scientific truth. Questioning the legislators and their decisions as well as the way the bureaucracy works, ensures the power of the people in all situations. Economic growth, education, knowledge, skills, tradition and culture, or other non-social data, or non-economic social data as well as changes in preferences in the population do not contribute to a critical attitude among people. International independent science is free from political propaganda, demoralizing ideologies, disinformation and fake news as well as religious lies; its method is scientific argumentation and conclusion and presents the scientific truth.

The price to pay for independence for any state is to follow the will of the people in every situation as long as the will is based on scientifically balanced arguments and judgmental decisions behind the attitudes of the citizens. Brave and freedom-seeking citizens are the main players in every democracy; they never ask what the state can do for them, they are contributors, they are the real creators and defenders of democracy. Independent science is the method that contributes to the creation of brave and freedom-seeking inhabitants. At the same time, it is a reality that a well-informed population is more difficult to manipulate and control and can seem more unpleasant to govern than an obedient and poorly educated one. Peace with liberty is the goal of any nation and every individual; the price of independence is to avoid peace without freedom, which is slavery.

References

1. Henry, P., (1775). Give Me Liberty or Give Me Death. Retrieved 2022-08-10 Give Me Liberty Or Give Me Death (ushistory.org)
2. Carbone G. M., (2011). December 1776: Victory of Death. The History Reader. Dispatches in History from the St: Martin's Publishing Group: Military History, retrieved 2022-08-10 <https://www.thehistoryreader.com/military-history/december-1776-victory-death/>
3. Lincoln, A., (1838). Goodreads, Abraham Lincoln quotes, retrieved 2022-08-10 <https://www.goodreads.com/quotes/2310-america-will-never-be-destroyed-from-the-outside-if-we>
4. Lincoln, A., (1858). Lincoln's House Divided Speech. USHistory.org, Historic documents, retrieved 2022-08-10 Lincoln's House Divided Speech (ushistory.org)
5. Kennedy, J. F., (1961). Ask Not What Your Country Can Do For You. USHistory.org, Historic documents, retrieved 2022-08-10 Ask not what your country can do for you (Kennedy's inuagural address) (ushistory.org)

ЮЛІАННА ЦВЕТКОВА,

докторка юридичних наук, доцентка кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YULIANNA TSVIETKOVA

*Dr. of Science in Law, associate professor of the Department of Theory and History of Law and State of Educational and Scientific Institute of Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-7557-7048>*

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СПІРНИХ ТЕРИТОРІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

THE STATE AND LEGAL PROBLEMS OF THE DISPUTED TERRITORIES: THE EUROPEAN EXPERIENCE AND UKRAINIAN PERSPECTIVES.

The article describes the reasons for the appearance of the disputed territories in the international legal norms and practices. Author analyses different variants of solving the territorial disputes, which are popular in the countries of the western legal tradition and countries of the eastern legal tradition. The first described procedure is the UN International Court of Justice trials, which is popular, especially in European countries. The second procedure is treaties between countries, which became the sides of the territorial disputes. They are used between countries with different legal traditions. The third procedure is a democratic referendum as a decision on the future of the disputed territories. The conducting of such referendums is complicated with its legitimacy, problems of the definitions of the persons, who have active right to vote in it, etc. The fourth procedure is very seldom and was organized several times in the history of international law. It is based on the proclaiming of the independent state on the disputed territories.

Keywords: disputed territories, the UN International Court.

Правовий інститут спірних територій є одним із найважливіших складових міжнародного права, права війни та права мира з самого початку існування людства. Боротьба за територію є однією з найстародавніших та найпоширеніших причин збройних конфліктів. Спірна територія завжди тягне за собою територіальний спір між державами, тобто визначення «... питання юридичної приналежності певної території до однієї з держав, що є сторонами такого спору...» [1, с. 119].

Дослідженню правових інститутів спірної території та територіальних суперечок присвятили свої праці багато вітчизняних та закордонних науковців, зокрема В. Кононенко, Н. Севостьянова, Л.Філяніна та інші. Але державно-правові проблеми, пов'язані із спірними територіями, постійно набувають нових нюансів. Зокрема, й в Україні в останнє десятиліття проблеми спірних територій стали насправді болючим питанням.

Сама по собі наявність спірної території є поширеним явищем у багатьох держав, особливо там, де державність існує століттями, а, отже є багато часу для «накопичення» таких земель чи прав на них. Поширені причини появи спірних територій слід поділяти на мирно-еволюційні та конфліктно-казусні. До перших можна віднести етнічні, культурні або релігійні зв'язки населення певних земель однієї держави з іншими країнами. Такі зв'язки, як правило, виникають достатньо повільно, протягом декількох століть. Другою, але не менш поширеною ситуацією є конфліктно-казусний шлях – коли територія однієї держави в результаті збройного конфлікту переходить у склад, під управління або тимчасову окупацію іншої держави. Такий казус автоматично створює державно-правовий інститут «претензії». Частими є ситуації по чергового посідання обох причин – коли держава завойовує частину іншої держави, мотивуючи це проживанням на зазначених землях своїх «братів по вірі» або «братів по крові». Або, навпаки, коли завоювавши певну територію організовує туди системне переселення лояльного собі населення (хоча це заборонено ст. 49 IV Женевської конвенції [2]).

Однією з найбільших державно-правових проблем є визначення статусу спірних територій через розв'язання територіального спору. Двома найпоширенішими юридичними процедурами для цього є судова та договірні [3, с. 172]. Для судової процедури найпопулярнішою інституцією виступає Міжнародний суд ООН [4]. Але ефективність його роботи сильно обмежена, адже для провадження та виконання рішення потрібна повна та реальна згода сторін як щодо бажання розв'язати територіальний спір, так і щодо визнання для себе обов'язковості рішення МС ООН. В результаті, цей спосіб є актуальним здебільшого для держав західної традиції права. Так, із усіх справ МС ООН щодо спірних територій у 40 % сторонами виступають

європейські держави. Наприклад, у декількох справах МС ООН в середині ХХ ст. успішно були вирішені статуси спірних територій Бельгії та Нідерландів [3, с. 173, 186].

Другий, договірний спосіб визначення статусу спірних територій в свою чергу має два варіанти запоруки його успішності – або визнання держав-сторін рівними собі та взаємоповажними, або радикально протилежний випадок повного диктату однієї сторони другій, що реалізується через договір капітуляції. Перший тип договорів є типовим для держав західної традиції права, а другий найчастіше зустрічається в міжнародному праві держав східної традиції права. Так, прикладами першого можуть служити кондомініум Австрії та Пруссії над Шлезвіг-Гольштейном та Лауенбургом за Віденським договором 1866 р.; Бельгії та Пруссії щодо Морени в ХІХ ст., Англія та Франція над Новими Гебридами у ХХ ст. (Кононенко В.П., С. 143-144); договір про обмін територіями Бельгії та Нідерландів 2018 р [5]. Другий тип договорів представлений Сімоносекським договором Японії та Китаю, Пекінським договором Китаю та Росії тощо.

Останнім часом почалися дискусії щодо ще одного способу вирішення проблеми спірних територій – славнозвісний принцип *vox populi – vox dei*, тобто, демократичного референдуму. Опитування мешканців спірної території дійсно видається одним із найбільш об'єктивних способів визначити долю спірних земель тоді, коли високі державні сторони на можуть домовитися. Однак такий спосіб ставить одразу низку запитань. Так, по-перше, хто саме може бути учасником такого референдуму – чи повинні це бути тільки ті особи, які проживають на спірній території на момент проведення референдуму, чи можуть брати в ньому участь особи, переселені на цю територію, зокрема, всупереч ст. 49 ІV Женевської конвенції? Як визначити правила його проведення, коли внутрішнє законодавство однієї з держав-претендентів такий референдум прямо забороняє (наприклад, Україна)? Як визначити дійсність такого референдуму – хто повинні бути організаторами та спостерігачами за його законністю? Відповідно до норм сучасного права питань тут спостерігається більше ніж працюючих процедур.

Слід зазначити ще один спосіб розв'язання територіальних спорів. Небезспірний, дискусійний, але ефективний, зокрема у європейській державно-правовій практиці. Йдеться про проголошення спірної території незалежною державою. Зокрема, саме так свого часу були створені Бельгія та Люксембург, ведуться активні дискусії щодо розв'язання саме таким чином арабо-ізраїльського конфлікту. Зазначений спосіб має як низку недоліків, так і переваг та, на нашу думку, заслуговує на увагу науковців, політиків та громадськості.

Перспективи розв'язання проблем спірних територій вже постало перед нашою державою [6]. Безперечно можна визнати, що розв'язання цих проблем буде відбуватися в полі міжнародно-правових процедур у дусі західної традиції права, до якої належить правова система нашої держави. Задача науковців, правознавців, державних діячів знайти найбільш оптимальні шляхи розв'язання цих проблем, захистивши інтереси нашої держави та її народу.

Список використаних джерел

1. Севостьянова Н. До питання про сутність територіальних спорів та їх видів. Підприємство, господарство і права. 2016. №5. С. 119-122.
2. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни. 12.08.1949. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
3. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2018. 438 с.
4. Савчук К.О. Міжнародний суд ООН як засіб мирного розв'язання міжнародних спорів у сучасному міжнародному праві. Часопис Київського університету права. 2013. № 4. С. 341-347.
5. Бельгія та Нідерланди обмінялися територіями. 02.01.2018. [HTTPS://sud.ua/ru/news/abroad/113013-belgiya-i-niderlandy-obmenyalis-territoriyami](https://sud.ua/ru/news/abroad/113013-belgiya-i-niderlandy-obmenyalis-territoriyami)
6. Філяніна Л.А. Сучасні реалії міжнародно-правових засобів вирішення міжнародних територіальних спорів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2015. № 3. С. 87-93.

ЛЮБОВ ШПАК,

докторка економічних наук, народна депутатка України, голова підкомітету з питань оцінки законопроектів щодо впливу на показники бюджету та відповідності бюджетному законодавству Комітету Верховної Ради України з питань бюджету

LYUBOV SHPAK,

Doctor of Economics, People's Deputy of Ukraine, Chairman of the Subcommittee on Evaluation influence on the budget indicators and compliance with the budget legislation of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on draft laws
<https://orcid.org/0000-0003-0472-878X>

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

SPECIALITY OF PUBLIC ADMINISTRATION IN A CRISIS PERIOD

The modern globalized world for different reasons produces various crisis situations that directly affect Ukraine. Illustrative examples are the coronavirus epidemic, lockdowns, the impact of the global economic crisis and the ongoing war in Ukraine.

As a result, crisis situations turned from the exception into the rule, became the new norm.

Therefore, it is now especially relevant to learn from both positive and negative experiences of public administration in the terms of the crisis period, with the aim of generalizing, systematizing, analyzing this experience and spreading its best practices.

Keywords: economic crisis, public administration, expenditures.

Останніми роками кризові періоди в Україні набували різноманітних форм та тривають майже постійно.

Бурхливі політичні протистояння, епідемія коронавірусу та локдауни, вплив світової економічної кризи, та, найголовніше, повномасштабна військова агресія проти України – все це призвело до того, що кризові ситуації із винятку перетворились на правило, стали новою нормою.

Це, в свою чергу, робить надзвичайно актуальним вивчення як позитивного, так і негативного досвіду державного управління в умовах кризового періоду, з метою узагальнення, систематизації, аналізу цього досвіду та поширення його найкращих практик.

Однією із найпомітніших особливостей державного управління в кризовий період є необхідність оперативного реагування на події. Це потребує зовсім іншого темпу роботи всіх державних органів, починаючи із Верховної Ради та Кабінету міністрів України.

Також важливою особливістю державного управління в кризовий період є застосування нестандартних підходів, прийняття рішень не за звичними шаблонами, а виходячи із необхідності вирішення конкретних, життєво важливих для країни задач.

Зокрема, в бюджетному процесі необхідно, з одного боку, оперативно реагувати на суттєве скорочення бюджетних доходів, викликане війною, з іншого – забезпечувати в цих умовах фінансування потреб оборони України, соціальних видатків, мінімізувати падіння економіки.

Також особливої уваги заслуговує перегляд зовнішніх боргів, що дозволяє не допустити втрати значних коштів, спрямувавши їх на нагальні потреби держави.

З урахуванням того, що не лише Україна, а й весь світ увійшов в зону політичної та економічної турбулентності, кризи різного масштабу та характеру стануть, як мінімуму на найближчі роки, невід'ємною частиною нашого життя. Тому вивчення особливостей державного управління в кризовий період мають важливе теоретичне та практичне значення.

Список використаних джерел

1. Яковенко А.В. Організаційні механізми реалізації засад антикризового управління центральних органів влади України. Державне управління: теорія і практика. 2012. № 1. 95 с.

НАТАЛІЯ ГРИНЧУК,

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIIA GRYNCHUK,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-8516-2417>*

НОВИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

A NEW DIMENSION OF SOCIAL RESPONSIBILITY

The essence of social responsibility and its new dimension – assistance during military and humanitarian disasters – are considered. The necessary areas of support have been clarified. The necessity of observing the principles of systematicity, efficiency and transparency of processes has been proven.

Keywords: social responsibility, a new dimension, principles and directions of assistance.

Соціальна відповідальність – це соціальне явище, що являє собою добровільне та свідоме виконання, використання і дотримання суб'єктами суспільних відносин, приписів, соціальних норм, а у випадку їхнього порушення – застосування до порушника заходів впливу, передбачених цими нормами [1, с. 9].

Відповідно до міжнародного стандарту ISO 26000 соціальна відповідальність – «це відповідальність організації за вплив її рішень та діяльності на суспільство та оточуюче середовище через прозору і етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, враховуючи здоров'я і добробут суспільства, враховує очікування зацікавлених сторін і відповідає вживаному законодавству, узгоджується з міжнародними нормами поведінки та інтегрована в діяльність всієї організації» [2].

Соціальна відповідальність передбачає внесок підприємства/організації в соціально-економічний розвиток власних працівників, місцевої громади, регіону чи суспільства в цілому, який може бути в межах законодавчого мінімуму або значно перевищувати його, із метою підняття престижу свого бізнесу в очах громадськості та досягнення прихованих економічних цілей. До найпоширеніших серед українського бізнесу напрямів корпоративної соціальної відповідальності з 2014 року також належать: допомога воїнам АТО та мешканцям зони АТО, а також переселенцям. Виділення коштів на благодійність стало основним напрямом допомоги регіону присутності й громаді та склала 28% соціальних інвестицій [3].

Необхідність відповіді на військову агресію РФ зумовила новий вимір соціальної відповідальності, філософія благодійництва в Україні поставила перед суспільством нові цілі: допомогти країні вистояти, вижити, врятувати та зберегти життя українців.

Така допомога потребує багато ресурсів: людських, часових, фінансових тощо. Враховуючи масштаби завдань, які зараз виконують благодійні фонди, гуманітарні проєкти, бізнес, волонтерські організації на перший план виходять тут системність, ефективність і прозорість процесів.

Логістичні ланцюги доставки гуманітарних вантажів від міжнародних та українських донорів мають бути максимально оптимізовані, залежно від ситуації і відстані, доставка допомоги має відбуватися впродовж 1-14 днів. Повинні бути надані обґрунтовані запити від громад чи військово-цивільних адміністрацій, для того щоб підтримка була вчасною і доцільною.

Сьогодні наявні цифрові платформи дозволяють забезпечити прозорість і звітність, мати базу даних, у т.ч. і за допомогою системи зчитування штрих-кодів товарів. Документальна, фото та відео фіксація – є підтвердженням обґрунтованого використання наданих ресурсів.

С. Зінченко серед основних заходів соціальної підтримки гірничих і металургійних підприємств виділяє [4]:

Допомогу збройним силам України та територіальній обороні.

Евакуацію населення із зон воєнних дій.

Допомогу тимчасово переміщеним особам.

Допомогу в облаштуванні укриттів та притулків.

Гуманітарну допомогу постраждалим та жителям міст.

Забезпечення медикаментами, киснем та обладнанням медичних установ.

Підтримку працівників з виплатою повної чи часткової зарплати навіть за умов простою.

Підтримку державного бюджету, зокрема у вигляді авансових податкових платежів.

Аналізуючи напрями підтримки, які здійснюють підприємства цієї та інших галузей, слід зазначити декілька важливих речей.

Важливо кожному підприємству/організації визначитись з пріоритетами та напрямками підтримки, щоб не «розпилюватись» і результат був відчутним окремим групам населення чи стейкхолдерам:

1) діяльність повинна підприємству/організації бути зрозумілою цільовій аудиторії та споживачам, які допомагають, купуючи послуги чи товари;

2) цільове вирішення конкретної проблеми з підтвердженням візуально. Реальні історії з реальними людьми та внеску у те, як змінюється їхнє життя;

3) найбільш актуальними проблемами для вирішення є: забезпечення ліками потребуючих, навчання дітей і перекваліфікація за потреби дорослих, безпека (у т.ч. укриття, розмінування, розчистка територій після виведення російських військ і підготовка фахівців для такої роботи).

Вважаємо, що назріло включення до Цілей сталого розвитку, розроблених у 2015 році Генеральною асамблеєю ООН як «план досягнення кращого й більш сталого майбутнього для всіх», нової цілі – допомогу під час військових та гуманітарних катастроф.

Список використаних джерел

1. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.

2. Міжнародний стандарт ISO/FDIS 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» [Електронний ресурс]. URL : http://www.ksovok.com/doc/iso_fdis_26000_rus.pdf

3. Розвиток КСВ в Україні: 2010-2018. Укладачі: Зінченко А., Саприкіна М. К.: Видавництво «Юстон», 2017. 52 с. URL : http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2018/10/CSR_2017_rese...

4. Зінченко С. Українська металургія: новий рівень соціальної відповідальності. URL : <https://gmk.center/ua/opinion/ukrainska-metalurgiya-novij-riven-socialnoi-vidpovidalnosti/>

КСЕНІЯ ГРОДЗИНСЬКА,

завідувачка сектору з питань запобігання та виявлення корупції апарату Вищого антикорупційного суду

KSENIIA GRODZYNSKA,

head of the sector on corruption prevention and detection of the apparatus of the High Anti-Corruption Court

РОБОТА УПОВНОВАЖЕНИХ ІЗ ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

THE WORK OF COMMISSIONERS ON CORRUPTION PREVENTION UNDER MARTIAL LAW

Today in the conditions of martial law, the country's anti-corruption compliance at all levels is important. Ukraine's unquestionable course towards the European future defines values, among which there is no place for tolerance of corruption. Commissioners on corruption prevention as the primary link of the anti-corruption infrastructure and are assigned to help the heads of institutions and other employees of the institution, in particular, during the period of martial law in Ukraine, to prevent violations of the requirements of anti-corruption legislation. The functions of commissioners on corruption prevention were supplemented and modified. Among to the new functions, there are search for collaborators in the organization and assistance to the employees of the institution to complying with the amended anti-corruption legislation due to martial law are highlighted.

Keywords: anti-corruption activity, prevention of corruption, commissioners on corruption prevention, anti-corruption activities during martial law.

Беззаперечний курс України до європейського майбутнього визначає цінності, серед яких немає місця толеруванню корупції. В умовах воєнного стану та щоденних викликів, без сумніву, важливим є антикорупційний комплаєнс держави на всіх рівнях. Ключова роль в реалізації антикорупційної політики в органах державної влади та місцевого самоврядування належить керівнику відповідної установи та уповноваженому підрозділу (уповноваженій особі) з питань запобігання та виявлення корупції (далі – уповноважений).

З метою системної протидії корупції на всіх рівнях управління Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) започаткував функціонування інституту уповноважених з питань запобігання корупції [1]. Уповноважені виступають первинною ланкою антикорупційної інфраструктури та покликані допомагати керівникам установ, іншим працівникам установи, зокрема, й у період дії в Україні правового режиму воєнного стану, не допускати порушень вимог Закону. Відповідно до Закону, посада уповноваженого передбачена, зокрема, у державних органах та органах місцевого самоврядування, з метою організації та здійснення заходів із запобігання та виявлення корупції, передбачених Законом [1].

Серед основних функції уповноважених, визначених Типовим положенням [4], слід виокремити наступні: організація та проведення антикорупційних заходів, контроль за дотриманням антикорупційного законодавства в установі; організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності установи, визначення заходів щодо їх усунення та підготовка антикорупційної програми установи; надання методичної та консультативної допомоги з питань антикорупційного законодавства, проведення навчань антикорупційного спрямування для працівників установи; здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів та сприяння його врегулюванню; перевірка факту подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання; розгляд повідомлень про корупцію, а саме порушення вимог Закону; забезпечення захисту працівників-викривачів, які повідомили про порушення вимог Закону, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця; інформування керівника установи, НАЗК, або інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про факти порушення антикорупційного законодавства.

Вторгнення російської федерації на територію України внесло свої корективи в усі сфери держави, та й не минуло напромак превенції корупції.

НАЗК як орган, що координує діяльність уповноважених, направило відповідні рекомендації до органів державної влади та місцевого самоврядування щодо роботи уповноважених під час воєнного стану та видало низку Роз'яснень щодо подовження терміну подачі декла-

рацій [7], відносно дотримання обмежень щодо запобігання корупції під час участі в обороні України [6], щодо можливості отримання державними службовцями, які тимчасово змушені були покинути територію України, грошової допомоги. НАЗК рекомендувало уповноваженим тимчасово припинити виконання низки функцій, таких як перевірка факту подання декларацій (оскільки строк подачі декларацій було подовжено на 3 місяці після завершення воєнного стану); організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності організації та підготовки заходів щодо їх усунення; підготовка та прийняття антикорупційної програми, змін до неї; здійснення звітування про результати діяльності уповноважених за попередній звітний період та звітування про виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою установи.

Разом з тим, в уповноважених з'явилися нові функції, що концентруються на реалізації тих повноважень, які сприяють перемозі нашої держави у війні.

Так, функція «здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів та сприяння його врегулюванню» була доповнена спрямуванням на виявлення працівників установи, що можуть здійснювати колабораційні дії. Тут важливо пригадати, що конфлікт інтересів – це суперечність між службовими обов'язками особи, які вона має виконувати в інтересах держави, та її приватним інтересом [5]. Тобто, вчинення колабораційних дій державним службовцем завжди супроводжується конфліктом інтересів, оскільки його приватний інтерес (чи то матеріальний аспект, чи особиста прихильність до ворога) вступає в суперечність з його службовими повноваженнями.

Функція уповноваженого «надання методичної та консультаційної допомоги з питань антикорупційного законодавства» була оновлена спрямуванням на консультаційну допомогу та підтримку працівників установ, на яких поширюється дія Закону – здебільшого жінок з дітьми, що тікаючи від небезпеки російської агресії, були змушені виїхати з України, внутрішньо переміщених осіб, чоловіків, що вступили до лав Збройних Сил України (далі – ЗСУ), підрозділів тероборони та майже кожного працівника установи, що збирали та перенаправляли кошти на користь ЗСУ. В даному контексті необхідно нагадати, що Законом встановлено низку обмежень для осіб, на яких поширюється його дія, так, зокрема, обмеження щодо зайняття іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю та обмеження щодо отримання подарунків [1].

Відповідно до Роз'яснень НАЗК [6], проходження особами, на яких поширюється дія Закону, військової служби у складі Сил територіальної оборони, ЗСУ та добровольчих формувань територіальних громад за контрактом не є порушенням щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю. Згодом на законодавчому рівні [3] було закріплено можливість осіб, на яких поширюється дія Закону, отримання допомоги (матеріальної, лікарської тощо) як для осіб, що проживають на окупованих територіях, так і для тих, хто був змушений покинути рідну домівку через російську агресію. Додатково було встановлено, що на період дії воєнного стану, державні службовці категорії «В» і «Б» та посадові особи місцевого самоврядування (крім осіб, посади яких віднесені до першої та третьої категорії), якщо такі перебувають у відпустці без збереження заробітної плати або у разі простою, можуть займатися іншою оплачуваною діяльністю з дотриманням певних обмежень. Особам, на яких поширюється дія Закону, на період дії воєнного стану, а також протягом одного місяця з дня його завершення, дозволено збирати кошти (за підтвердження використання таких коштів на підтримку ЗСУ), здійснювати благодійні пожертви на користь ЗСУ та осіб, що постраждали від збройної агресії російської федерації тощо [3].

Ураховуючи зазначені зміни у встановлені Законом обмеження для осіб, на яких поширюється дія Закону, уповноважені постійно консультують працівників установ із зазначених питань задля уникнення порушень антикорупційного законодавства та здійснення усіх можливих дій в рамках Закону для перемоги нашої держави у боротьбі з загарбником.

Підсумовуючи викладене, необхідно підкреслити наступне:

В умовах воєнного стану важливим є належне функціонування антикорупційного комплаєнсу держави на всіх рівнях.

Уповноважені з питань запобігання корупції виступають первинною ланкою антикорупційної інфраструктури. Хоча в умовах воєнного стану низка функцій уповноважених була тим-

часово призупинена, проте було додано новий функціонал уповноважених спрямований на забезпечення умов для перемоги України у війні проти агресора.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс] –Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 № 2322-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» від 08.07.2022 № 2381-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-IX#Text>
4. Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції «Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції» від 27.05.2021 № 277/21 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-21#Text>
5. Методичні рекомендації Національного агентства з питань запобігання корупції «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції» від 02.04.2021 № 5 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/TXR6ReE>
6. Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно дотримання обмежень щодо запобігання корупції під час участі у обороні України» від 14.03.2022 № 6 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/kXR6FZl>
7. Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю в умовах воєнного стану (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента, проведення перевірок)» від 07.03.2022 № 4 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/lXR6Hv1>

ВІКТОРІЯ ГУРА,

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри глобальної та національної безпеки, заступник директора з науково-педагогічної роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VIKTORIYA GURA,

*Ph.D in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Global and National Security, Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-4870-4037>*

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ГОЛОВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОДУКТ

NATIONAL SECURITY AS THE MAIN ECONOMIC PRODUCT

The definition of national security depends on the guarantor, so it should be divided into a sense of one's own security and real security. Traditionally, this concept is interpreted as the state's ability to protect its own territory and sovereignty. In recent works, five key areas of national security are distinguished, namely: military, political, economic, environmental and social. States based on their national security strategy can be divided into two groups, respectively: with a focus on defense using military potential (traditional) and with a broad understanding of national security (innovative). More and more countries choose an innovative strategy due to the increasing level of globalization and digitization.

Ukraine is also included in the group of states with an innovative national security strategy. However, due to unmotivated aggression on the part of Russia, the country's economy suffered direct losses in the amount of \$110.4 billion and needs 5 years to restore to the pre-war state. Due to the successes of Ukrainian national security experts, it was possible to preserve the territory and sovereignty. There is still a need for training and professional development of national security specialists, both Ukrainian and foreign. Academic support will contribute to attracting international capital to the Ukrainian economy and transforming the current crisis period in Ukraine's national security into an effective economic product.

Keywords: national security, restoration, economic product.

Окреслюючи межі поняття національна безпека, варто пам'ятати, що для різних людей та груп населення воно може бути різним. Криптограф та експерт з безпеки комп'ютерних систем Брюс Шнайер розділяє його на дві інтерпретації: почуття та реальність. В залежності від того, хто говорить про безпеку, це може бути відчуття власної безпеки, «коли відчуваємо себе захищеними від зла, вільними від небезпеки, захищеними від нападу» та реальна захищеність [1, с. 9].

У наукових колах вивчення національної безпеки концентрується на безпеці держави та її здатності захищати власну територію та суверенітет. Хоча представники «Копенгагенської школи» Інституту дослідження проблем миру наполягають на необхідності розширення цього поняття. Вони виділяють п'ять ключових сфер національної безпеки, а саме: воєнна, політична, економічна, екологічна та соціальна [2, с. 17].

Концепція національної безпеки передбачає стійкість проти загроз суверенітету автономії, внутрішній стабільності як до внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Але різні держави заявляють про різні інтереси та пріоритети безпеки. Їх можна поділити на групу з широким розумінням національної безпеки (Велика Британія, Швеція, Нідерланди) та групу з фокусом на захист від внутрішніх та зовнішніх загроз із використанням військового потенціалу (США, Китай, Франція). У зв'язку зі зростанням рівня глобалізації та цифровізації все більше держав демонструють усвідомлення багатогранного характеру загроз та взаємозв'язку між внутрішнім та зовнішнім вимірами безпеки [3, с. 26]

Незважаючи на те, до якої групи належить держава, стабільне функціонування суспільства є важливою частиною національної безпеки. Перманентне функціонування ключових економічних, технологічних, політичних, правових, соціальних та екологічних процесів має вирішальне значення для можливості держави захищати себе від загроз. У свою чергу, можливість функціонування держави залежить від наявності джерел енергії та стійкості критичної інфраструктури [4, с. 53]. Також до сфери національної безпеки варто відносити такі критичні сектори та процеси, як зв'язок зі службами екстреної допомоги, доступ до всесвітньої мережі Інтернет, керування повітряним рухом, торгівля цінними паперами, що забезпечують економічну діяльність та загальне функціонування суспільства.

Україну, відповідно до затвердженої Радою національної безпеки України від 14 вересня 2020 року Стратегії національної безпеки України, варто відносити до групи держав із широким розумінням національної безпеки [5]. Але від 24 лютого 2022 року наша країна щоденно зазнає надзвичайних загроз від невмотивованої військової агресії з боку росії, мета якої руйнування економічного потенціалу та геноцид українського народу. Станом на 8 серпня 2022 року прямі збитки економіки України від пошкодження та руйнування інфраструктури оцінено в \$110,4 млрд за оцінкою Київської школи економіки [6]. У той же час для відновлення економіки до довоєнного рівня необхідно п'ять років за прогнозом аналітичного агентства S&P Global Market Intelligence [7]. У даний момент українським спеціалістам сфери забезпечення національної безпеки вдалося обмежити та взяти під контроль як зовнішні, так і внутрішні кризові процеси, а також спрямувати їх за необхідним вектором.

Відповідно до цього Україна є однією з небагатьох держав, що має експертів з національної безпеки, які мають реальний досвід роботи у кризових умовах. За таких обставин існує потреба залучення академічних фахівців до обробки результатів роботи структур національної безпеки України. Для підвищення ефективності та координації дій різних відділів на основі аналізу попередніх здобутків важливо наділити дану інституцію консультативними правами. Напрацювання такої академічної структури дозволять проводити підвищення кваліфікації працівників сфери національної безпеки для підвищення їх рівня професіоналізму.

Після завершення військових дій робота інституції буде направлена на підготовку іноземних спеціалістів з національної безпеки на базі українського досвіду для вирішення екстремальних проблем національної безпеки та представлення України як провідного експерта з питань глобальної та міжнародної безпеки. Також проходження навчання основам національної безпеки буде виступати чудовим базисом для підготовки антикризових менеджерів та інших управлінців. Такі спеціалісти будуть вкрай необхідні для корпоративного сектору під час швидкого відновлення та зростання бізнесу. Саме така діяльність сприятиме залученню в українську економіку міжнародного капіталу та перетворенню теперішнього кризового періоду у національній безпеці України на ефективний економічний продукт.

Отже, академічна підтримка національної безпеки України виступає запорукою як стійкості проти внутрішніх і зовнішніх загроз та криз, так і економічного зростання та інтеграції з глобальною системою безпеки.

Список використаних джерел

1. Schneier B. Beyond fear: thinking sensibly about security in an uncertain world. Springer, 2006. 295 с.
2. Buzan B., Waever O., de Wilde J. Security: a new framework for analysis. London : Lynne Rienner Pub, 1997. 239 с.
3. Retter L., Frinking J. E., Hoorens S., Lynch A., Nederveen F., and Phillips D. W., Relationships between the economy and national security: Analysis and considerations for economic security policy in the Netherlands. Santa Monica : RAND Corporation, 2020. 182 с.
4. Ronis S. R. Economic security: neglected dimension of national security?. Washington, D.C : National Defense University Press, 2011. 130 с.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 17.08.2022).
6. Київська школа економіки. Загальна сума прямих задокументованих збитків інфраструктури складає \$110.4 млрд, мінімальні потреби у відновленні зруйнованих активів зросли до \$188 млрд. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-infrastrukturi-skladaye-110-4-mlrd-minimalni-potrebi-u-vidnovlenni-zruynovanih-aktiviv-zrosli-do-188-mlrd> (дата звернення: 17.08.2022).
7. S&P Global Market Intelligence. Russia-Ukraine military conflict: key takeaways from our articles. S&P Global. URL: <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/220304-russia-ukraine-military-conflict-key-takeaways-from-our-articles-12300240> (дата звернення: 17.08.2022).

ІОН ДУЛЬСЬКИЙ,

кандидат історичних наук, доцент, декан Департаменту вищої магістерської освіти Академії публічного управління, Республіка Молдова

ION DULSKYI,

Ph.D, Associate Professor, Dean of the Department of Higher Master's Education, Academy of Public Administration, Republic of Moldova

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА – ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ НОВОГО ЗРАЗКА

INDEPENDENCE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IS A PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF A NEW TYPE OF CIVIL SERVANT

In these theses, the question of the formation of a civil servant of a new model in a democratic legal state is considered. As one of the main prerequisites for the formation of a civil servant is the proclamation of political independence and the transition to the formation of a new state apparatus. An important factor determining the quality of training a civil servant of a new type is higher professional education in the field of civil service.

Keywords: independence, state apparatus, civil servant, citizen.

Проголошення незалежності республік, що входили в союзну державу з назвою СРСР, послужило основною передумовою припинення його існування 25 грудня 1991 року. Існує безліч публікацій присвячених даній події з відповідними оцінками. На наш погляд це закономірний процес і для нас воно служить як відправна дата у становленні та розвитку сучасної молдавської державності. Аналогічно дана подія сприймається і вченими, політиками, пересічними громадянами інших країн, які проголосили незалежність у серпні 1991 року.

Ми не заглиблюватимемося в аналіз сутності поняття незалежності, а також інтерпретуватимемо її умовний характер. І з нами безперечно погодяться не тільки прихильники глобалістської парадигми, а й їхні опоненти. У сучасному світі відносини між державами мають будуватися на принципі взаємоповаги та дотримання суверенітету кожного учасника двосторонніх або багатосторонніх відносин. Нав'язування волі однієї держави іншій, втручання у внутрішні справи суверенних держав не тільки неприйнятне з погляду норм міжнародного права, а й аморально за людськими нормами.

Незалежність як державно-політичне явище слід розглядати не лише як результат дій нації на шляху до самовизначення, а й як умову утвердження нації як державно-політичну утворення. З погляду формування інститутів держави, незалежність мала виняткове значення.

Побудована на партійно-номенклатурному механізмі реалізації влади у державі існуюча система управління не тільки не була демократичною, а й була абсолютно антинародною та антинаціональною. Суворая система партійної вертикалі виключала будь-який прояв інакودумства та відхилення від лінії партії.

З проголошенням незалежності пов'язаний і перехід на нові політичні, економічні та ідеологічні засади організації суспільних відносин. Перехід до багатопартійності, до ринкової економіки до ідеологічного плюралізму стали не лише можливими після проголошення незалежності, а й необхідними для побудови по-справжньому демократичної правової держави.

З припиненням існування панування однопартійної системи та вилученням з Конституції статті щодо визначення КПРС як керівної та спрямовуючої сили суспільства, радикально змінилися й завдання щодо формування повноцінного державного апарату з компетентними державними службовцями.

Було б невірним і невідповідним дійсності твердження, що формування державних службовців починалося з чистого аркуша, а їхній наявний досвід був нікчемним і марним. Існуючі партійні школи та система підвищення кваліфікації партійної та державної номенклатури забезпечували не лише потреби у партійно-державних функціонерах відповідні партійно-державні інститути, а й готували кадровий резерв для цих установ.

Тому, після проголошення незалежності поповнення нових державних установ як у центральних, так і в місцевих органах публічного управління здійснювалося з лав колишніх партійних та радянських працівників.

Безумовно це було тимчасовим рішенням забезпечення державного апарату кваліфікованими службовцями, необхідна була нова концепція про державну службу, а також закон про державну службу, державну посаду та статус державного службовця. Процес ухвалення цих нормативних актів у Республіці Молдова затягнувся майже на два десятиліття і відповідні закони набули чинності на початку 2009 року, а підзаконні акти ще пізніше. Не можна стверджувати, що питання було занедбано і не велася робота у цьому напрямі. Так у 1995 році було прийнято Закон про державну службу, який не витримав випробування часом та був замінений Законом про державну посаду та статус державного службовця у 2008 році.

У цьому законі відбито поняття державної служби, принципи державної служби, означена діяльність, що підпадає під поняття державної служби. Важливою частиною Закону є положення, що регламентують порядок надходження на державну службу та порядок просування кар'єрними сходами. Закон також чітко прописує соціальні та професійні гарантії державним службовцям, їхні права та обов'язки.

Не можна не відзначити такий важливий аспект як підготовка та підвищення кваліфікації державних службовців. Специфіка управлінської роботи накладає свій відбиток на формування персоналу для реалізації даного виду діяльності. Підготовка абстрактного менеджера без прив'язки до певної галузі економічної, соціальної чи адміністративно-політичної сфери видається непродуктивною та позбавленою необхідних мінімальних уявлень функціонування соціальних підсистем у тій чи іншій сфері.

У зв'язку з чим формування корпусу державних службовців слід здійснювати на основі осіб з вищою професійною освітою і навіть із практичним досвідом роботи.

Саме так було задумано та реалізовано ідею створення Академії державного управління в Республіці Молдова у 1993 році.

Протягом майже тридцяти років Академія здійснює підготовку та підвищення кваліфікації державних службовців різного рівня та з різним досвідом роботи. Власниками диплома Академії стали понад 6000 випускників. Багато хто з них обійняв високі державні посади: Президента, Голови і депутата Парламенту, Прем'єр-міністра, міністра, голів агенцій, районів тощо.

Не всі питання, пов'язані з формуванням державних службовців нового зразка, вирішені. Немає ще чіткого представлення щодо того, яким вимогам повинен відповідати даний державний службовець і які завдання стоять перед навчальними закладами для його формування. Одне представляється безсумнівним: це повинен бути громадянин своєї країни відданий інтересам народу.

Список використаних джерел

1. L E G E privind Declarația de independență a Republicii Moldova, Publicat: Monitor nr. 691-XII din 27.08.1991, nr.11-12/103,118 din 1991.
2. LEGE Nr. 158 din 04-07-2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Publicat : 23-12-2008 în Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840.
3. HOTĂRÂRE Nr. 201 din 11-03-2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Publicat : 17-03-2009 în Monitorul Oficial Nr. 55-56 art. 249.

ВАЛЕНТИН ДЯЧЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент кафедри кібербезпеки, інформаційних технологій та економіки Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

НАТАЛІЯ ДЯЧЕНКО,

кандидатка наук з державного управління, доцентка кафедри кібербезпеки, інформаційних технологій та економіки Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

НАЗАРІЙ СУСАК,

студент Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

DIACHENKO VALENTYN,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Cybersecurity, IT and Economics, Kyiv Institute of Intellectual Property and Law, National University «Odesa Law Academy»
<https://orcid.org/0000-0002-0055-9256>

SUSAK NAZARIJ,

student of the Kyiv Institute of Intellectual Property and Law of the National University «Odesa Law Academy»

NATALIA DIACHENKO,

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Cybersecurity, IT and Economics, Kyiv Institute of Intellectual Property and Law, National University «Odesa Law Academy»
<https://orcid.org/0000-0002-4306-7665>

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК БАЗОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

INNOVATIVE ACTIVITY AS A BASIC FACTOR OF THE ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF THE UKRAINE

The abstracts present the substantiation of the possibilities of intensive and effective post-war reconstruction of Ukraine by forming the foundations of an innovative economy. It is emphasized that in the modern conditions of dynamic transformational changes in the economy, politics, culture and education, the need to form prerequisites for ensuring the sustainable development of the economy of Ukraine becomes extremely urgent. It was emphasized that in the conditions of martial law in Ukraine, there is an urgent need to relocate enterprises from territories close to or located in the war zone, because the intensification of the production processes of such enterprises will contribute to the creation of jobs and the restoration of the domestic economy. It is assumed that the priority prerequisite for the effectiveness of the post-war recovery and modernization of the economy is Ukraine's obtaining reliable security guarantees, credit and financial support, and the formation of the foundations of an innovative economy. The domestic economy in the conditions of martial law and in view of the priorities of its post-war development should be based on the development of innovative industries and the implementation of innovative projects.

Keywords: innovative economy, sustainable development, public administration.

У сучасних умовах динамічних трансформаційних змін в економіці, політиці, культурі та освіті надзвичайно актуальною постає потреба формування передумов сталого розвитку економіки України шляхом забезпечення ефективності державної інноваційної політики.

Відповідно до міжнародних рейтингових оцінок за 2021 рік Україна, у сфері інноваційної діяльності, втратила позиції попереднього року (табл. 1).

Таблиця 1

Показники України у рейтингових оцінках щодо інноваційного розвитку у 2020-2021 рр.

Інноваційний індекс	2020	2021
Європейське інноваційне табло 2021 (англ. European Innovation Scoreboard 2021)	33	34
Індекс інновацій Блумберг 2021 (англ. Bloomberg Innovation Index 2021)	56	58
Глобальний індекс інновацій ВОІВ 2021 (англ. Global Innovation Index 2021, WIPO)	45	49

Оскільки відповідно до прогнозу Світового банку, у зв'язку з війною, передбачається, що за підсумками цього року падіння економіки в Україні відбудеться на 45,1 %, тому пріоритет-

ною передумовою ефективності післявоєнного відновлення та модернізації економіки є отримання Україною надійних гарантій безпеки, кредитно-фінансової підтримки та формування засад інноваційної економіки.

Спад світової економіки, що відбувся внаслідок негативного впливу пандемічних обмежень, сприяв появі нових ризиків та загроз ефективності діяльності вітчизняних промислових підприємств, що впроваджують інновації.

Бентежною є усталена тенденція зменшення кількості промислових підприємств, що впроваджують інновації [1]: у 2020 році у порівнянні з 2019 роком на 8,2 %, а у порівнянні з 2010 роком – більше ніж удвічі (рис. 1).

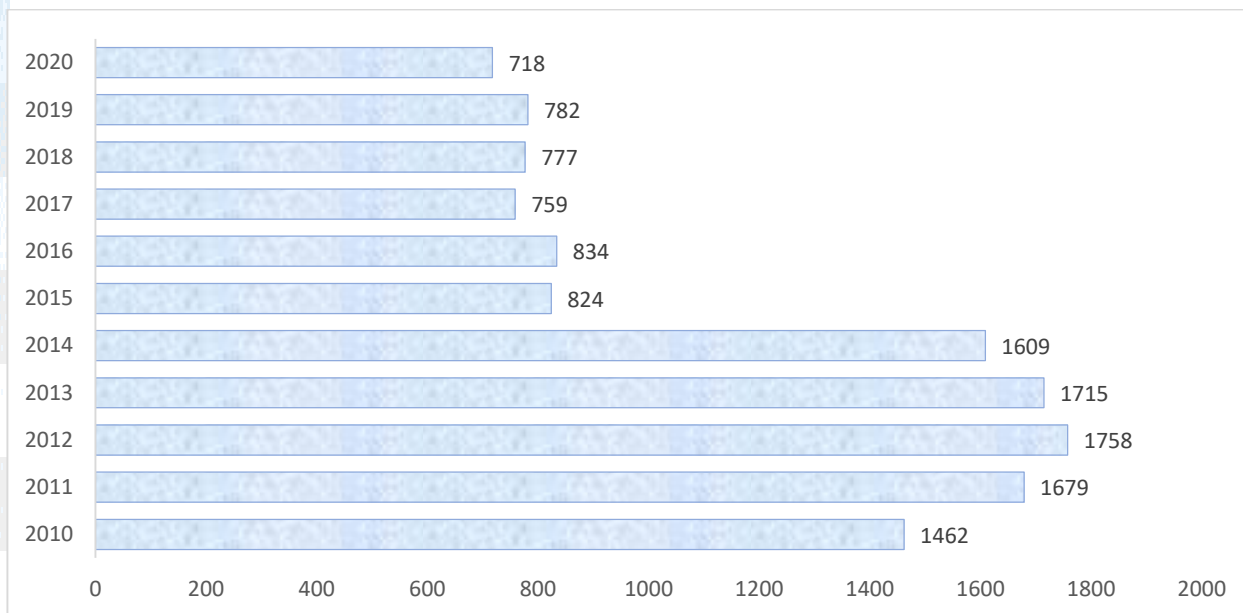

Рис. 1. Динаміка змін кількості промислових підприємств, що впроваджують інновації упродовж 2010-2020 років

Водночас, при зменшенні кількості інноваційних підприємств присутня позитивна тенденція збільшення ними витрат на інноваційну діяльність (рис. 2).

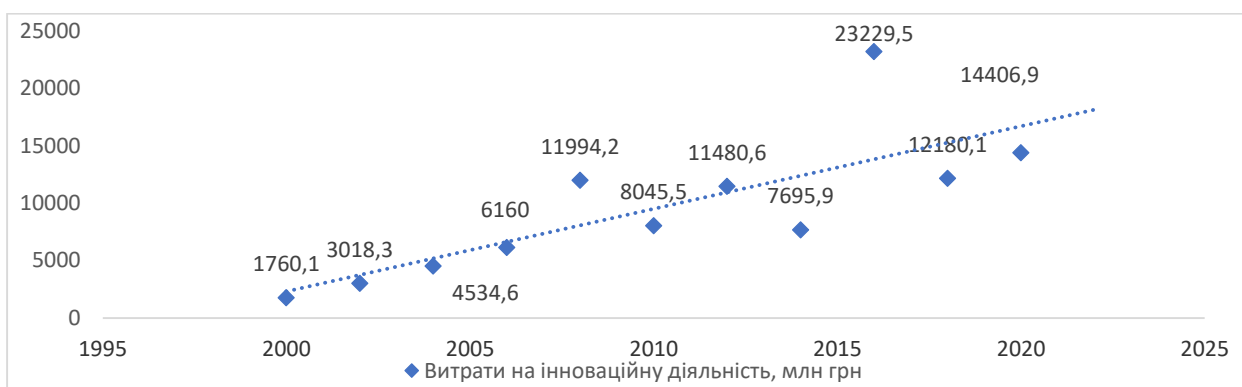

Рис. 2. Витрати підприємств на інноваційну діяльність у 2000–2020 рр. та тенденція тренду

З урахуванням таких тенденцій та сучасних умов функціонування підприємств в умовах воєнного стану загострилась потреба формування інноваційної кадрової складової підприємств, що обумовлене необхідністю передбачення ризиків, ідентифікації загроз та усунення чи нейтралізації негативних наслідків від їх впливу.

В Україні, з урахуванням сьогоденних викликів, ухвалено низку нормативно-правових документів, що передбачають підтримку підприємництва, зокрема, внесенням змін до Податкового кодексу передбачено, що суб'єкти підприємництва I та II групи мають право не сплачувати єдиний податок.

З метою ознайомлення з можливостями платформи «Web of Science» та методами їх використання вченими та установами, налагодження міжнародної наукової співпраці, пошуку джерел фінансування наукових досліджень, у тому числі альтернативних, компанія Clarivate, за сприяння МОН, планує провести ряд вебінарів українською мовою [2].

Вітчизняна економіка в умовах воєнного стану та з огляду на пріоритети її повоєнного розвитку має базуватися на розвитку інноваційних галузей, впровадженні інноваційних проєктів, що сприятиме становленню інноваційної моделі економіки України, динамічному формуванню підприємницького середовища та створить підґрунтя для подальшого сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Дяченко Н. П., Александров О. В., Дяченко В. С., Коваленко Н. А. Інноваційний розвиток як передумова зростання суспільної довіри. Інвестиції: практика та досвід № 10 (травень) 2021. С.103-108
2. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у період правового режиму воєнного стану. URL: <https://mon.gov.ua/ua/naukova-naukovo-tehnicna-ta-innovacijna-diyalnist-u-period-pravovogo-rezhimu-voennogo-stanu>.

ГАЛИНА ЗАВОРИТНЯ,

*кандидатка політичних наук, доцентка кафедри глобальної та національної безпеки
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

HALYNA ZAVORITNYA,

*Ph.D in Politics, Associate Professor at the Scientific and Educational Institute of Public Administration
and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-0974-9013>*

ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНА – ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

THE CHALLENGES TO THE IMPLEMENTATION OF UKRAINE – EU ASSOCIATION AGREEMENT IN WARTIME

The purpose of the article is to theoretically and practically substantiate the importance of implementing the Association Agreement between Ukraine and the EU in the conditions of martial law, global challenges and threats, and the need to change the paradigm of public administration.

Ukraine's acquisition of the status of a candidate for EU membership plays the role of an engine of internal socio-economic transformations. It provides also access to special financial instruments of the EU for preparation for accession. Comprehensive application of relevant measures at the level of the public administration system is a prerequisite for mitigating the negative consequences of martial law on the economy and socio-political spheres of the state.

The challenges that arose because of the Ukrainian-Russian war have a direct negative impact on the implementation of the Association Agreement for the European and Ukrainian sides. The efficiency of the public administration system plays a key role in order for the accession process not to turn from a several-year to a several-decade process for Ukraine.

Keywords: public administration, Russian-Ukrainian war, Ukraine-EU Association Agreement, European integration, challenges.

23 червня Україна офіційно отримала статус кандидата на членство в ЄС. Таке швидке рішення базується як на гострій потребі підтримки України, так і результатах багаторічної роботи громадянського суспільства, бізнес-середовища, державних інституцій у напрямку імплементації європейських стандартів і правил відповідно до Угоди про асоціацію.

За підсумками 2021 року загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію за 2014–2024 роки збільшився з 54% в 2020 році до 63% в 2021 році, тобто на 9%. При цьому сфера державних закупівель тримає одну із лідируючих позицій серед 24 сфер, демонструючи прогрес у 86% (+3% за 2021 рік), тобто на 23% більше за загальний рівень розвитку [1, с. 33].

Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, з одного боку, відіграє роль двигуна внутрішніх соціально-економічних трансформацій. З другого, він надає можливість доступу до спеціальних фінансових інструментів ЄС з підготовки до вступу. У процесі імплементації Угоди про асоціацію передбачено виконання майже восьми тисяч заходів, розподілених у межах близько двох тисяч завдань в рамках реалізації плану заходів з виконання Угоди про асоціацію (постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106) (система моніторингу [3]). Комплексне застосування релевантних заходів на рівні системи публічного управління є передумовою послаблення негативних наслідків від воєнного стану на економіку та соціально-політичну сфери держави. Стан виконання заходів Угоди про асоціацію простежується за головними виконавцями – відповідними органами влади, що дає можливість зрозуміти, від кого в конкретний момент залежить виконання відповідного зобов'язання.

Війна поставила перед ЄС та Україною такі *виклики*, успішність вирішення має для обох сторін важливе значення, з тою різницею, що для нас – *життєво важливе*.

Виклики, які виникли внаслідок українсько-російської війни, для європейської та української сторони безпосередньо негативно впливають на реалізацію Угоди про асоціацію. Порушення у ланцюгах постачання, які стали свого часу наслідком обмежувальних заходів від COVID-19, а також війна – можуть спонукати ЄС до коригування моделей постачання «точно та вчасно», що жертвує ефективністю.

Перебої з постачанням продовольства з Росії та України, зокрема пшениці, підвищують ціни та викликають дефіцит, який найбільше відчувається в економіках, що розвиваються, що може збільшити імміграцію до Європи з регіонів, де немає продовольства.

Вплив російсько-українська війни на Європейський Союз

	Короткостроковий ефект (1-2 роки)	Довгостроковий ефект (3-5 років)
Торгівельні та прямі зовнішні інвестиції	Припинення експорту до Росії	Реструктуризація ланцюгів постачання та потоків прямих зовнішніх інвестицій з Росії
Біженці та відбудова	Значний вплив біженців в країни ЄС створить додаткове фіскальне навантаження	– Нетривалий ефект Більшість біженців повернуться в Україну або – збагатять європейський ринок праці – Вкладення у відбудову України
Оборона	Додаткові кошти на військову та фінансову підтримку витратів воєнного бюджету	Збільшення оборонного бюджету ЄС
Ефективність	Безрезультатність найближчим часом	Європейські фірми відмовляться від схем усталених ланцюгів постачання
Іжа	– Зростання цін на їжу, спричинене зменшенням постачання української та російської пшениці; – послаблення на глобальному рівні та завдання шкоди чутливим економікам, які розвиваються	Жодного тривалого ефекту
Енергія	– Вищі рахунки за споживання енергії – Погіршення ефективності внаслідок тимчасового переходу на застарілі енергетичні джерела – Можливе припинення постачання – Додаткові кошти з альтернативних джерел	– Нові джерела енергозабезпечення – Посилення енергетичної інтеграції на рівні ЄС – Пришвидщення переходу на відновлювальні джерела енергії
Непевність	Дедалі заощадливіші збереження	Ймовірність посилення європейської інтеграції

Джерело: [4].

Енергозалежність Європи від російських енергоносіїв відіграє першочергову роль у послабленні ефекту від санкцій, накладених на Росію. Нафтове ембарго, запропоноване Європейською Комісією, має зменшити доходи Росії. Щодо газу, однак, ембарго не є короткостроковим варіантом, і слід розглянути більш цілеспрямовані заходи, такі як тарифи. Боротьба за зменшення залежності ЄС від російської енергії та пошук альтернативних постачальників буде дорогою та потребуватиме часу, вимагаючи швидшого переходу до відновлюваних джерел. У короткостроковій перспективі споживачі та приватні підприємці потребуватимуть захисту від дедалі вищих рахунків за електроенергію, який би не підривав ефекту від санкцій. Одноразові трансферти малозабезпеченим домогосподарствам ЄС є кращими, ніж енергетичні субсидії, і їх можна фінансувати за рахунок дефіцитних витрат [4]. Але політики повинні реагувати гнучко та швидко відповідно до стрімкої зміни умов.

Для підтримання боєздатності та гнучкого реагування на потреби забезпечення української армії, важливу роль відіграло ухвалення постанови Уряду від 28. 02.2022 № 169 «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану», які набули чинності 29.06.22. Постанова викликала хвилю дискусій у суспільстві, однак спрощення державних закупівель в умовах воєнного стану, не викликає заперечень і в європейських партнерів.

Щоб такий процес не пертворився для України з кількарічного на кілька десятирічне, власне ключову роль відіграє ефективність роботи системи публічного управління.

Україна ще має пройти цілу низку кроків у відносинах з ЄС: провести переговори, узгодити договір про вступ. Потім Договір про вступ ще має бути схвалений Європейським Парламентом та затверджений Європейською Радою, та після офіційного підписання ще має бути ратифікований всіма державами-членами ЄС та Україною згідно з їх конституційними нормами.

Статус кандидата важливий, але це проміжний етап на шляху до членства в ЄС. Тому необхідно не збавляти темпів, зокрема й тоді, коли буде відкрита перша глава у переговорному процесі про вступ [2].

Висновки. Комплексне застосування заходів на рівні системи публічного управління є передумовою послаблення негативних наслідків воєнного стану на економіку та соціально-політичну сфери держави. Виклики реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС, перед якими постала наша держава, мають на сьогодні важкі наслідки для життя суспільства, які з часом будуть лише посилюватися. Реагування та злагоджена робота усіх інститутів державного управління відіграє значущу роль та є вирішальною передумовою ефективності реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС в умовах воєнного стану в державі.

Список використаних джерел

1. Звіт щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2021. Кабінет Міністрів України. (2021). https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/eua_report_2021_ukr-2.pdf
2. Пашков М. (2022) «Ерзац-ЄС» для України: чому нам так важко дається статус кандидата на вступ до Євросоюзу. Цент Разумкова. <https://razumkov.org.ua/statti/erzatsyes-dlia-ukrainy-chomu-nam-tak-vazhko-daietsia-status-kandydata-na-vstup-do-yevrosoiuzu>
3. Система моніторингу виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Кабінет Міністрів України. (2022). <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu/sistema-monitoringu-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu>
4. Blanchard O., Pisani-Ferry J. (2022) The war in Ukraine is likely to worsen Europe's economic problems. Policy brief May 2022. <https://www.piie.com/research/piie-charts/war-ukraine-likely-worsen-europes-economic-problems>

ВІКТОРІЯ ІВАНОВА,

кандидатка економічних наук, докторантка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VIKTORIYA IVANOVA,

*Ph.D in Economics, doctoral student of Department of Global and National Security of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-4980-0765>*

Науковий консультант: **Григорій Ситник**, д.н.держ.упр., професор кафедри глобальної та національної безпеки

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

CURRENT CHALLENGES AND THREATS TO THE EXTERNAL ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

External economic security of Ukraine is an important component of national security. That is why the essential content of foreign economic security is formed in the system of concepts of national security, through the definition of terms, threats, response mechanisms, etc. Threats to the national security of Ukraine and the corresponding priorities of the state policy in the areas of national security and defense are defined in the National Security Strategy of Ukraine, the Military Security Strategy of Ukraine, the Cyber Security Strategy of Ukraine, other documents of national security and defense, which are approved by the National Security and Defense Council of Ukraine and approved decrees of the President of Ukraine.

Keywords: national security, foreign economic security, public administration, state policy.

Зовнішньоекономічна безпека України є важливою складовою національної безпеки. Саме тому сутнісне наповнення змісту зовнішньоекономічної безпеки формується у системі понять національної безпеки, через визначення термінів, загроз, механізмів реагування тощо. Загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України та затверджуються указами Президента України.

Мета роботи полягає у визначення загроз зовнішньоекономічній безпеці України в сучасних умовах.

Результати і обговорення. Аналіз чинного законодавства, що регулює процес забезпечення національної безпеки України дозволяє виокремити наступні актуальні загрози зовнішньоекономічній безпеці України:

1. У Стратегії воєнної безпеки України актуальними загрозами визначено [1]:

– на глобальному рівні – це руйнування системи міжнародної безпеки, що сприяє підвищенню рівня невизначеності і непередбачуваності безпекового середовища: посилення боротьби за ресурси та міждержавна конкуренція із застосуванням політико-дипломатичних, економічних, інформаційних, воєнних і гібридних інструментів деструктивного впливу; загострення конфліктів, спричинених міграційними, економічними та іншими чинниками;

– на регіональному рівні – це дестабілізації ситуації на Балканах, у Балтійському та Чорноморському регіонах, на Кавказі та у Східній Європі, що є результатом агресивної політики кремля;

– на національному та міжнародному рівнях – це збройна агресія РФ проти України.

2. У Стратегії зовнішньополітичної діяльності України вказано, що актуальними викликами і загрозами на сучасному етапі є [3]:

– виклик подолання економічної рецесії, який буде характеризуватися нерівномірністю;

– загроза відновлення РФ своєї ролі як глобального гравця шляхом політичного, військового, економічного, інформаційного тиску на держави та інституції трансатлантичного співтовариства;

- виклик глобального суперництва держав і корпорацій, в інформаційно-цифровому просторі;
- виклик суттєвих змін структури економік в контексті розвитку цифрових технологій, біотехнологій та технологій штучного інтелекту;
- виклик уповільнення темпів реалізації європейських прагнень України в умовах всілякого перешкоджання цьому з боку рф.

3. У Стратегії економічної безпеки України актуальними викликами та загрозами визначено [2]:

- недостатні темпи диверсифікації торговельних потоків України для забезпечення її міцних конкурентних позицій на світовому ринку;
- суттєвий рівень частки торгівлі з рф в загальних обсягах торгівлі, а також використання цією державою економічних інструментів впливу з метою прийняття рішень, що суперечать основним національним економічним інтересам України;
- дисфункціональна структура торговельних потоків із превалюванням в експорті сировини, а в імпорті – високотехнологічної продукції;
- високий рівень імпортозалежності економіки;
- збільшення кількості протекціоністських заходів, які застосовують іноземні держави, зокрема, щодо українських товарів;
- нерозвиненість зовнішньоторгівельної інфраструктури, недостатній рівень інституційної спроможності для представлення торговельних інтересів України у рамках діяльності міжнародних торговельних організацій, зокрема СОТ;
- існуючий стан доступу товарів та послуг на ринок ЄС, що вимагає якнайшвидшого перегляду положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони;
- ризики обмеження експорту в разі введення нових вуглецевих податків для українських товарів.

Загалом зазначимо, що в офіційному дискурсі визначено не всі загрози національним інтересам, які набувають актуальності в умовах гібридної війни.

Висновки. Отже, на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами зовнішньоекономічній безпеці України є: повномасштабне вторгнення рф на територію України, спроба створити на території України підконтрольні росії нові політичні утворення, анексія окремих територій України тощо; втручання у внутрішні справи України з боку іноземних держав з метою обмеження її суверенітету; перетворення України на буферну державу з розколотим суспільством в умовах війни; міжнародний тероризм; воєнно-політична нестабільність у Чорноморсько-Каспійському регіоні, що значною мірою є наслідком агресивної форми зовнішньої політики рф.

Підсумовуючи весь спектр загроз національній безпеці України слід зазначити, що майже всі вони виходять від рф та є спрямовані на перешкоджання зближення України з ЄС. РФ свідомо йде на це, втрачаючи свій міжнародний імідж, не зважаючи на багаточисельні жертви та економічні втрати.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: від 24.09.2015 № 555/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
3. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: №448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

ОКСАНА КИФОРЕНКО,

*кандидатка економічних наук, доцентка, докторантка кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

OKSANA KIFORENKO,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Postdoctoral Researcher of the Department of
Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of
Taras Shevchenko National University of Kyiv
<http://orcid.org/0000-0001-8838-0068>*

Науковий консультант: **Наталія Васильєва**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕФЕКТИВНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ – ЗАПОРУКА СИЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

EFFICIENT PUBLIC ADMINISTRATION – A KEY PREREQUISITE TO A STRONG STATE

Публічне управління вважають сферою діяльності пов'язаною з вирішенням стратегічних завдань державних органів влади, підприємств, установ, організацій з урахуванням сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів і тенденцій у конкурентному середовищі. Одним із імперативів публічного управління є досягнення ефективності на всіх рівнях, оскільки управлінці несуть відповідальність за надання громадянам необхідних суспільних благ і послуг без будь-якої дискримінації щодо їх доступності. Ефективне публічне управління охоплює весь наявний обсяг кваліфікованих працівників, інструментів та методів, які використовуються для управління та надання публічних послуг найкращої якості. Ефективні управлінці повинні вміти працювати в різних сферах політики, будучи кваліфікованими фахівцями як у сфері діяльності уряду, так і бізнесу. Визначено 12 якостей, котрі допоможуть управлінцям якнайкраще виконувати свою роботу і, таким чином, досягати успіху в кар'єрі. Функціональний уряд має бути головним пріоритетом у часи закінчення бойових дій у регіоні чи країні, оскільки неможливо досягти прогресу в просуванні миру та захисту прав людини без створення відповідних інституцій публічного управління. Набагато важливішим є підтримання ефективного функціонування існуючих органів публічного управління, маючи досвідчених працівників, які знають специфіку своєї роботи та здатні знайти оптимальне рішення будь-якої проблеми.

Ключові слова: публічне управління, держава, уряд, політика.

Public administration has long ago come into our life, proving its vital importance for any country as a whole and every segment of its functioning in particular. Despite the sufficient amount of the scientific works researching all the aspects of public administration, there is still no one single definition of the said notion all the scientists agree upon. Some consider public administration an area that is related to solving strategic tasks of government agencies, enterprises, institutions, organizations, taking into account a set of external and internal factors and trends in a competitive environment, as well as in a particular area of social production and the state as a whole (Igor Sikorsky KPI, n.d.). The others point, that public administration is the field of service that maintains a civil society and provides for the needs of the public (Learn.org, n.d.). There is a lot of other informative definitions and explanations of the mentioned concept, but the one we agree upon is that public administration is a multidisciplinary field of study, in which many concepts and insights from various other disciplines are used and implemented (Radboud University, n.d.). One of the imperatives of public administration is the achievement of efficiency at all levels as public administrators are responsible for the provision of the necessary public goods and services to the citizens but without any discrimination, specifically based on affordability (Manzoor, 2014). This will surely require persistent effort over time, as well as innovative approaches to improve service delivery in the short, medium and long terms (World Bank, 2008).

Efficient public administration is not just a mere word combination. It embraces all the amount of skilled employees, tools and techniques used to govern and deliver the services of the best quality possible. Therefore, efficient public administrators should be able to work in various policy areas, being skilled specialists either in the field of government or business (Radboud University, n.d.). Public administrators play a vital role in preparing government decisions (Radboud University, n.d.), that's why they should be more than just aware of the extreme importance for the way and essence of the decisions they make for the successful and safe functioning of a country they serve. Public administrators perform a wide range of functions, including managing city budgets, developing

policy and legislation, implementing policies, and analysing data to determine public needs, etc, providing well-being for the whole country and every single citizen (Learn.org, n.d.). Taking into account everything stated above, one should have the awareness of the exceptional importance for the profession of public administrator and make a well – thought of decision to get involved with public administration activity only in the case of feeling a great love for public service delivering and desire to make their communities better places (Ohio University, 2020). Consequently, to deliver public services of the best quality possible, as well as at the right time and place, the following 12 qualities are considered to help public administrators do their work to the best extend possible and, in this way, to succeed in their careers:

- commitment to vision;
- strategic vision;
- conceptual skill;
- attention to detail;
- delegation;
- growth mindset;
- hiring savvy;
- emotional balance;
- creativity;
- digital communication and social media expertise;
- communication skills;
- public engagement (Ohio University, 2020).

Efficient public administrators and efficient public administration delivered by them are especially significant during and after the extreme situations a country experienced, as a well – functional government should be the major priority as a region or country emerges from hostilities, as no progress can be made in promoting peace, development and protection of human rights unless appropriate governance and public administration institutions are established (UN, 2010). Nevertheless, it's not always the best way to increase the public administration efficiency by creating new public administration institutions as it entails new costs, the need for skilled employees, etc. Much more important and efficient would be to maintain the effective functioning of the existing public administration institutions maintaining the experienced employees, who know the specifics of their work, being able to find the best solution possible for every single problem emerged.

References

1. Igor Sikorsky KPI. (n.d.). Public Administration. <https://fsp.kpi.ua/en/specialnosti/public-administration/>.
2. Learn.org. (n.d.). What Is Public Administration? https://learn.org/articles/What_is_Public_Administration.html.
3. Manzoor, A. (2014). A Look at Efficiency in Public Administration: Past and Future. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244014564936>.
4. Ohio University. (2020). 12 Qualities of a Successful Public Administrator. <https://onlinemasters.ohio.edu/blog/12-qualities-of-a-good-public-administrator/>.
5. Radboud University. (n.d.). Public Administration. <https://www.ru.nl/publicadministration/profile/what-public/>.
6. UN. (2010). Effective public administration is vital for peace. <https://www.un.org/development/desa/en/news/administration/effective-public-administration.html>.
7. World Bank. (2008). Afghanistan – Building an Effective State : Priorities for Public Administration Reform. Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/8046> License: CC BY 3.0 IGO. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/8046>.

АНАСТАСІЯ КЛИМЕНКО,

старша викладачка кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

ANASTASIIA KLYMENKO,

*senior teacher Department of Local Government and Territorial Development Educational and Scientific Institute of Public Service and Management of the National University «Odesa Polytechnic»
<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-5831-8025>*

МИСТЕЦТВО САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ КАР'ЄРИ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ

THE ART OF SELF-PRESENTATION AS THE BASIS OF A SUCCESSFUL CAREER OF A PUBLIC SERVANT

The article discloses scientific approaches to determining the self-presentation of an individual. Peculiarities of self-presentation in professional activities, in particular from the position of successful career growth in public service or in service in local self-government bodies. The allocation of such types of self-presentation as natural and artificial. Natural self-presentation is obtained by a person from birth, its process can be described as an unconscious, uncontrolled presentation of oneself. Whereas, artificial self-presentation is the acquisition by a person of loyalty to his person on the part of a significant group of people.

The need to understand one's strengths and weaknesses in the process of establishing communication during employment or already in the process of career growth, and to be able to transform weaknesses into areas of development and opportunities, is argued. It was determined that the phenomenon of self-presentation, as the basis of a successful career of a public servant, is quite relevant and needs its own theoretical and practical treatment.

It was established that self-presentation is most often considered as a process during which attention is attracted in communication in order to realize motivation, satisfy needs and achieve personal goals, including career direction.

Keywords: self-presentation, professional activity, career growth, public servant public service.

Визначення поняття самопрезентації в сучасній науці розкривається в різноманітних підходах до визначення досліджуваного психічного явища серед різних категорій працівників різного роду професійної діяльності. Зокрема, більшість дослідників розглядають самопрезентацію як загальну особливість соціальної поведінки особистості (навмисну усвідомлювану поведінку, спрямовану на створення певного враження у оточуючих; постійний процес або прагнення суб'єкта представити бажаний образ зовнішній та внутрішній аудиторії) [1]. Саме тому, чисельні наукові бачення зосереджені на вивченні самопрезентації через саморозкриття в міжособистісному спілкуванні, фокусуванні уваги на собі внаслідок уваги до суб'єкта з боку інших людей, прагнення до влади, особливостей мотивації тощо Але, жодні з досліджень самопрезентації не розкривають її з позиції успіху кар'єрного зростання на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування.

Різнманіття наукових підходів не дозволило сформувати чітких уявлень відносно існування універсальної диференційованої моделі, яка розкривала б та пояснювала б усталеність самопрезентації особистості незалежно від віку, статусу, емоційного стану та актуальної соціальної поведінки працівників з метою успішного кар'єрного просування [1].

Досліджуючи самопрезентацію з позиції інструменту до кар'єрного зростання на публічній службі, слід звернути увагу на те, що процес самопрезентації починається з формування першого враження. На перших етапах спілкування значну роль відіграють різні узагальнені схеми, стереотипи сприйняття вчинків і почуттів іншої людини. В цій ситуації об'єкт сприймається як носій певної ролі, ставиться задача наділення об'єкта певними ознаками, на основі яких може бути побудовано первинний контакт. В ситуації формування першого враження про людину виникає ряд ефектів, які зумовлюють особливості сприйняття суб'єктом об'єкта [2]. Таким чином, закладання фундаменту до успішної кар'єри публічного службовця, розпочинається ще під час конкурсу на заміщення вакантної посади на публічній службі.

Орієнтуючись на вищезазначене, доцільно враховувати перебування у постійному конкурентному середовищі, від моменту вступу на публічну службу до подальшого кар'єрного просування під час здійснення владних повноважень.

З цією метою, самопізнання, самоаналіз та самопрезентація допомагає дослідити себе зі сторони слабких сторін, сильних сторін, можливостей розвитку та оцінки загроз стримування у кар'єрному зростанні.

Науковці виділяють такі основні види самопрезентації: «природна» і «штучна». «Природна самопрезентація» властива всім людям без виключення, причому вона одержується людиною з народження. Процес «природної самопрезентації» можна описати як неусвідомлювану, неконтрольовану особою презентацію самої себе. Негативний чинник «природної самопрезентації» – це те, що людина не може контролювати і корегувати процес в межах самої презентації. Тобто, особистість не вибирає, чи позитивною буде його «природна самопрезентація», або ж вона носитиме негативне забарвлення [2].

Тоді як головною метою «штучної самопрезентації» є завоювання особистістю лояльності до своєї особи з боку референтнозначимої для нього групи людей. По-іншому – для того, щоб завоювати прихильність важливих для нас людей, наприклад членів конкурсної комісії, потенційних роботодавців, ми вибудовуємо алгоритм комунікативного процесу з так званою «потенційною аудиторією», тобто з людьми, на яких спрямовуємо самопрезентацію [2].

Саме у процесі встановлення комунікації під час працевлаштування або вже у процесі кар'єрного зростання важливо розуміти свої сильні та слабкі сторони, та вміти перетворювати слабкі сторони у зони розвитку та можливостей.

Таким чином, дослідження феномену самопрезентації, як основи успішної кар'єри публічного службовця є досить актуальним і потребує своєї як теоретичної, так і практичної обробки. Самопрезентацію найчастіше розглядають як процес, під час якого у комунікації відбувається привернення уваги задля реалізації мотивації, задоволення потреб та досягнення особистих цілей у тому числі кар'єрного спрямування.

Список використаних джерел

1. Кононенко А.А. Інтегративна психологія як основа створення моделі самопрезентації особистості. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Психологія. 2012. Т.17. Вип.8 (20).с.99-104.
2. Чигирин Т.О. Самопрезентація: визначення, види, стратегії, техніки. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2012. – Т. 24, ч. 5. – С. 245-253. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pzpp_2012_24_5_30

ВІТАЛІЙ МАЛІМОН,

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

VITALII MALIMON,

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate professor, Associate professor at the Department of Public Administration of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas <https://orcid.org/0000-0003-0446-3902>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ТРЕНД СЬОГОДЕННЯ

IMPLEMENTATION OF DIGITAL MODELING IN THE SPHERE OF URBAN CONSTRUCTION ACTIVITIES AS TODAY'S TREND

The development of computer technologies in construction allows to reduce design costs, optimize work processes, and also increase permissible level of construction complexity, which becomes especially relevant in wartime conditions. Implementation of BIM technologies is the future of construction. In the majority developed countries of the world are already actively using BIM technologies during the design of architectural objects.

The use of BIM technologies is key step and a major breakthrough in the digital transformation of construction, the systematic implementation of such technologies at the state level will allow to optimize costs for construction and operation of facilities, increase reliability and safety of buildings and structures, to make domestic construction products competitive. Systematic implementation of construction information modeling technologies (BIM technologies) in Ukraine is one of the key tools for further reforming and digital transformation of the construction industry of Ukraine.

Keywords: digital technologies in construction, Building Information Modelling, BIM technologies, regulatory and legal policy in the field of construction activity.

Розвиток в Україні ефективної та конкурентоспроможної національної економіки потребує проведення системної комплексної реформи будівельної галузі, однією із важливих складових якої є її поступова цифрова трансформація.

Аналіз найкращого зарубіжного досвіду свідчить, що на сьогодні до найбільш прогресивних цифрових технологій у будівництві можна віднести технології будівельного інформаційного моделювання (BIM-технології), які передбачають сучасний підхід до управління цифровою інформацією, що застосовується у галузі будівництва та містобудування і ґрунтується на використанні спільного цифрового представлення об'єкта, для сприяння процесам проектування, будівництва та експлуатації з метою створення надійної основи для прийняття рішень.

Суть BIM-технологій полягає у розробленні та спільному використанні будівельної інформаційної моделі об'єкта будівництва (BIM-моделі об'єкта), що представляє собою набір структурованих і неструктурованих інформаційних контейнерів (наборів даних) у рамках цілісної інформаційної системи, що містять необхідні геометричні, фізичні, функціональні та інші характеристики об'єкта, на основі яких розробляється документація, що супроводжує життєвий цикл об'єкта (проектна та кошторисна документація, рекомендації щодо експлуатації) [2].

Сьогодні частина будівельних компаній в Україні вже використовують BIM-технології, але щоб запровадити їх на національному рівні, потрібно створити необхідну нормативну базу. Як слушно зазначає заступник директора Департаменту містобудування та архітектури Київської міської державної адміністрації Юрій Тацій: «*На черзі – підготовка нового національного класифікатора об'єктів містобудування, благоустрою, будівель і споруд на заміну наявного державного класифікатора будівель і споруд, що був затверджений у 2000 році*» [1].

У 2021-2022 роках дана ініціатива почала здобувати все більшу підтримку на вищому управлінському рівні і в результаті появилися перші нормативні акти, підготовлені Мінрегіоном і комітетами ВРУ.

Так, 17 лютого 2021 року Кабінет Міністрів України затвердив розроблену Мінрегіоном Концепцію впровадження технологій будівельного інформаційного моделювання (BIM-технологій) в Україні, а також план заходів з її реалізації [2]. Концепція визначає механізми впровадження BIM-технологій у будівництві як інструменту для подальшої цифрової трансформації будівельної галузі України. Вона розрахована до 2025 року і буде реалізовуватись поетапно. На початковому етапі системного впровадження BIM-технологій передбачається створення відповідних умов (здійснення нормативно-правового та технічного регулювання,

розвиток нормативно-технічного забезпечення), навчання суб'єктів архітектурної діяльності (замовників будівництва, відповідальних виконавців робіт, пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, власників (управителів) об'єктів), впровадження пілотних проєктів у частині проєктування та будівництва об'єктів різного призначення.

3 грудня 2021 року Кабінет Міністрів України підтримав законопроект № 6383 [3], який передбачає впровадження технологій інформаційного моделювання (BIM-технології) у будівництві. Нововведення дозволять синхронізувати процес будівництва між його учасниками, підвищити якість контролю робіт на всіх етапах, а також раціональніше використовувати ресурси.

Розроблений Мінрегіоном законопроект покликаний внести зміни до законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про архітектурну діяльність», «Про публічні закупівлі» та «Про будівельні норми». Зокрема, щодо: запровадження у законодавство нових понять, пов'язаних із застосуванням BIM-технологій; надання повноважень щодо затвердження підзаконних актів, необхідних для поступового переходу до проєктування об'єктів із врахуванням вартості їхнього життєвого циклу вже на етапі проєктування та будівництва; запровадження через п'ять років після набуття чинності Закону обов'язкового використання BIM-технологій під час будівництва окремих об'єктів за рахунок державних коштів [4].

«Застосування BIM-технологій у будівництві дозволить відійти від застарілих, бюрократизованих виробничих процесів та дублювання робіт. Це – метод управління всім життєвим циклом об'єкта на основі його цифрових, фізичних та функціональних характеристик. У результаті ми отримаємо вищу якість контролю робіт на всіх етапах, зниження вартості будівництва та підвищення його безпечності», – зазначив міністр розвитку громад та територій України Олексій Чернишов [4].

8 липня 2022 року ВРУ прийняла за основу проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження будівельного інформаційного моделювання (BIM-технології) [3]. Законопроектом пропонується внести зміни до деяких законів України, зокрема, щодо: запровадження у законодавство нових понять, пов'язаних із застосуванням BIM-технологій; запровадження через п'ять років після набуття чинності Закону обов'язкового використання BIM-технологій під час будівництва окремих об'єктів за рахунок державних коштів.

На нашу думку, прийняття відповідних нормативних актів щодо впровадження цифрового будівельного моделювання стає суспільною необхідністю, особливо в умовах воєнного стану. Впровадження BIM-технологій дозволить покращити науково-технічний супровід будівництва на всіх етапах, удосконалити порядок розроблення проєктної документації, розробити стандарти, гармонізовані з міжнародними та європейськими нормативними документами з будівельного інформаційного моделювання.

Список використаних джерел

1. Нові стандарти у будівництві включатимуть впровадження цифрового моделювання. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/novi-standarti-u-budivnictvi-vklyuchatimut-vprovadzhennya-cifrovogo-modelyuvannya.html>.

2. Про схвалення Концепції впровадження технологій будівельного інформаційного моделювання (BIM-технологій) в Україні та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 152-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/152-2021-p#Text>.

3. Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження будівельного інформаційного моделювання (BIM-технології) на всіх етапах життєвого циклу об'єктів та науково-технічного супроводу об'єктів, удосконалення процедури обстеження об'єктів, прийнятих в експлуатацію в установленому законодавством порядку № 6383 від 03.12.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6383&skl=10.

4. Уряд підтримав законопроект щодо впровадження BIM-технологій у будівництві. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/uryad-pidtrimav-zakonoproekt-shchodo-vprovadzhennya-vim-technologiey-u-budivnictvi.html>.

ІВАН МИХАЙЛОВ,

кандидат юридичних наук, керівник відділу з питань запобігання корупції Апарату Верховної Ради України

IVAN MYKHAILOV,

Ph.D in Law, Head of the Department of Corruption Prevention Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine

ЗНАЧЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

THE IMPORTANCE OF ANTI-CORRUPTION POLICY IN THE RESTORATION OF UKRAINE

The report is devoted to the issues of restoration of Ukraine. Anti-corruption policy take a special place in this process. The report reveals the adoption and further fate of Ukraine's anti-corruption strategy for 2021-2025.

Keywords: anti-corruption, recovery, strategy, responsibility

Однією з важливих умов відновлення України беззаперечно є завершення війни.

При цьому ми усі маємо погодитись, що під час воєнного стану логічним є обмеження певних сфер діяльності держави, які мали та мають важливе значення.

Зокрема, в таких обставинах сповільнено і механізми публічного громадського контролю за діяльністю державних організацій. Інформаційна безпека країни наразі має пріоритетне значення.

Це стосується і діяльності журналістів-розслідувачів. Наразі повноцінно працювати їм складніше. Інформація про роботу чиновників під час воєнного стану знаходиться у зоні ризику та є чутливою.

Зокрема, з цих міркувань НАЗК обмежило публічний доступ до інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Крім того, НАЗК зупинило і певні механізми перевірок на час воєнного стану. Хоча деякі із них поступово починають відновлюватись.

Коли зникне загроза у публікації окремих відомостей про діяльність державного апарату та чиновників, стане можливим запустити всі механізми антикорупційної діяльності.

Головним питанням як під час війни, так і в період післявоєнного відновлення України є належне виконання домовленостей із міжнародними партнерами, які нас підтримують. Зокрема, забезпечення відповідних реформ, створення належного та безпечного (з антикорупційної точки зору) простору для використання міжнародної фінансової допомоги.

Так, однією із ключових передумов подальшого відновлення України є реалізація Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, затвердженої Законом України від 20 червня 2022 р. № 2322-ІХ (далі – Стратегія) [1].

Для підготовки цього фундаментального документу НАЗК було залучено чимало експертів, громадських активістів та міжнародних партнерів.

Наступних кроком має бути розробка плану із виконання Стратегії та затвердження Державної програми щодо реалізації державної антикорупційної політики в Україні [2].

Фактично це буде дорожня карта із чіткими критеріями та показниками результативності роботи державних органів.

Реалізація цього механізму в майбутньому має допомогти, зокрема:

– оптимізувати органи державної влади, позбавити їх зайвих повноважень та непритаманних функцій, усунути дублюючі функції в різних органах.

– запровадити правила загальної адміністративної процедури та цифровізацію більшості процесів і послуг.

– запровадити ефективний дієвий державний контроль у сфері доброчесності та антикорупційної діяльності.

– забезпечити невідворотність відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Зважаючи на зазначене, необхідно підкреслити, що одна із головних умов реалізації Стратегії – це державне фінансування заходів, передбачених цією Стратегією.

Своєю чергою, реалізація Стратегії є однією з головних передумов відновлення України та мінімізації корупційних проявів на загальнодержавному рівні.

Не варто забувати, що важливою складовою успіху впровадження згаданих процесів є антикорупційна освіта. І, безумовно, головну роль у цьому питанні відіграє просвітня діяльність НАЗК та інституту антикорупційних уповноважених у державних органах. Правильне розуміння значення антикорупційних реформ та їх кінцевого результату – це запорука нашого успіху у довгостроковій перспективі.

Підсумовуючи, необхідно сказати, що перед нами ще багато завдань у відновленні та трансформації нашої держави. Варто розуміти ступінь відповідальності кожного. Розбудова доброчесного державного апарату – це актуальне завдання для кожного громадянина.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 № 2322-IX.
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII.
3. Матеріали офіційного веб-сайту Національного агентства з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua>

ЄГОР МІНЕНКО,

молодший науковий співробітник відділу науково-методичного та кадрового забезпечення роботи з молоддю Державного інституту сімейної та молодіжної політики

YEHOR MINENKO,

*Junior Researcher in the Scientific, Methodological and Human Resource of Youth Work Department of the State Institute for Family and Youth Policy
<http://orcid.org/0000-0001-7169-3252>*

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

INVOLVING YOUNG PEOPLE IN MANAGEMENT ACTIVITIES AS PART OF YOUTH POLICY

The aim of the publication is to reveal ways of involving young people in management decisions as an important component of state youth policy. World events impose new demands on our country to implement national youth policy. At this stage of development of our country one of the key directions of articulation of problems of youth participation and making priority decisions on activation of youth in management process.

General scientific methods and methods of cognition, analysis, synthesis, generalization, idealization of obtained results, generalization, application of systematic approach were used in the process of research. A number of objectives of youth policy were considered, including the involvement of youth in the development of the state economy; the formation of awareness of current social issues; national and cultural revival of the country, including the revival of traditions and the revival of national and ethnic identity; and the provision of social services that promote the mental and physical development of young people.

Keywords: youth, youth policy, public administration, management decisions.

Сьогодні Україна зазнала військового вторгнення з боку Росії, тому на її захист стало багато молодих людей. Молоде покоління є одне із найбільш активних у захисті держави так як і у всіх процесах державотворення, адже «майбутнє кожної країни залежить від молоді, молоді люди забезпечують економічний розвиток та відтворення популяції людства, забезпечують ВВП держави, ріст економіки, науки, культури, суспільства. Відповідно, основні програми економічного та політичного розвитку кожної країни направлені на стимулювання молодіжної політики та залучення молоді як основи для подальшого розвитку країни [1].

Залучення молодих людей у процес прийняття управлінських рішень може здійснюватися на різних етапах, а саме: підготовки та прийняття рішень, реалізації та оцінки результатів. Однак найбільш активне заохочення молоді до участі у прийнятті рішень відбувається на ранніх стадіях прийняття рішень. У цьому випадку молоді люди можуть бути залучені в процес від початку і до кінця роботи над проблемою. Йдеться про оцінку поточної ситуації, виділення основних проблемних зон і розробка варіантів рішень. Молоді люди відчувають, що вони важливі, що їх думки враховуються і що вони можуть внести свій вклад у прийняття рішень на національному рівні.

Молодь є рушійною силою прогресу, запорукою розвитку суспільства, передачі духовно-матеріальних цінностей від одного покоління до іншого. Значимість та актуальність вивчення молоді, що є соціально-демографічною групою, з наявними в ній проблемами та потребами, бажанням самореалізації, самоствердження та економічної самостійності важко переоцінити. Розвинені держави неодноразово демонструють на практиці, що інвестування в молодь є передумовою конкурентоздатної економіки. Проте лише освічені, високоморальні, здорові, щасливі молоді громадяни можуть нести відповідальність за майбутнє суспільства [2].

На місцевому рівні модель участі молоді спрямована на створення необхідних умов для незамкнутого двостороннього спілкування та співробітництва між органами влади, органами місцевого самоврядування та молоддю. Водночас вона сприяє посиленню ролі молоді в суспільстві, надаючи їй можливість відігравати провідну роль у прийнятті рішень у суспільстві, можливість адаптації молодіжної політики до реальних потреб, створення такого рівня життя, за якого молоді люди не захочуть мігрувати, та створення середовища, що володіє потенціалом для соціального зростання та розвитку.

Щодо регіонального рівня, то його цілі аналогічні до місцевого, але з акцентом на масштабуванні. Тому основну завдання полягає в тому, щоб зосередитись на питаннях, що торкаються молоді, та посилити її вплив на формування та реалізацію державної політики у різних

сферах життя на регіональному рівні. Це, як згадувалося, має наслідки на місцевому рівні. На місцевому та регіональному рівні місцеве самоврядування забезпечують участь молоді та взаємодію із нею.

Аналіз національного рівня показує, що це завдання побічно залежить від якості реалізації двох попередніх рівнів. Це пов'язано ще й з тим, що на глобальному рівні можливо залучити якнайбільше молодих людей у процес прийняття рішень.

У світлі вищесказаного можна зробити висновок, що існують умови, що полегшують участь молоді у прийнятті рішень та взаємодію з молодими людьми на всіх рівнях:

- У рамках молодіжних представництв існують молодіжні консультативно-дорадчі органи.

- У рамках діяльності інститутів громадянського суспільства існують організації громадянського суспільства, які активно працюють у сфері молодіжної політики.

- Серед молодіжної інфраструктури – Молодіжні центри.

Таким чином, молоді люди можуть бути залучені до процесу прийняття рішень на будь-якому етапі. Це залежить від загальної ситуації та конкретної проблеми. Усі рівні та інструменти залучення молоді до процесу управління є ефективними, хоч і сильно різняться. Оскільки всі вони мають свої переваги та недоліки, доцільно використовувати їх паралельно (одночасно), компонуючи їх з метою доповнення одне одного. Державна молодіжна політика є складовою частиною загальнодержавної політики. У процесі демократизації відбувається вирішення питань, що стосуються молоді. Незмінною парадигмою у реалізації молодіжної політики є включення досвіду держави у підтримці молоді у всьому світі у сферу історичних, культурних, економіко-соціальних можливостей та лідерського впливу держави.

Висновки. Молодь доцільно розглядати як безпосереднього учасника системи управління. Це розвіює стереотип про те, що молоді люди пасивні та байдужі. Їхні погляди краще розуміються, а нові ідеї втілюються в життя. Наслідок – ефективніший результат спільних процесів та прийняття рішень. Дозволяючи молодим людям приймати рішення, які впливають на їхнє власне життя, вони стають більш відповідальними за решту свого життя та за свої спільноти.

Молодим людям необхідно відчувати, що вони беруть участь у справах, які мають суспільне значення, мати можливість висловлювати свою думку та працювати з іншими. Це робить прийняття рішень ефективнішим і призводить до кращих результатів.

Список використаних джерел

1. Драпушко Р., Горінов П., Попатенко М. Філик Н. Молодіжна політика України через призму демографічних: стан та тенденції // Державна сімейна та молодіжна політика: законодавство, методи та практики. Київ: ДІСМП, 2022. № 1. С. 31-38.

2. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Правові основи адміністративно-правового регулювання діяльності молодіжних консультативно-дорадчих органів в Україні. Юридична Україна. 2022 – №1.

3. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення 12.08.2022).

4. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Міненко Є. С. Ефективність залучення молоді до прийняття управлінських рішень // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. № 3. С. 54-59.

ІРИНА МОРДАС,

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA MORDAS,

Ph.D in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<http://orcid.org/0000-0002-2908-7555>

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

EUROPEAN INTEGRATION PRIORITIES OF THE STATE ANTI-CORRUPTION POLICY OF UKRAINE

The need and relevance of determining the European integration priorities of the state anti-corruption policy of Ukraine is substantiated. The conditions for Ukraine's full membership in the European Union in accordance with the Copenhagen criteria are characterized. The conclusions of the European Commission regarding the granting of membership to Ukraine in the European Union and the requirements of the European Council regarding reforms in the anti-corruption sphere have been analyzed. The directions of further formation and implementation of the state anti-corruption policy, taking into account the European integration course of Ukraine, have been determined.

Keywords: corruption, anti-corruption strategy, anti-corruption policy, formation and implementation of anti-corruption policy, European integration.

Одним з ключових пріоритетів зовнішньої політики України є європейська інтеграція, яка передбачає системне реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства відповідно до стандартів Європейського Союзу.

Для повноправного членства в Європейському Союзі Україна повинна відповідати Копенгагенським критеріям, серед яких:

1) політичний – стабільне функціонування інститутів, які гарантують демократичний розвиток суспільства, верховенство права, дотримання прав людини, повагу та захист прав меншин;

2) економічний – функціонування дієвої конкурентоспроможної ринкової економіки;

3) правовий – спроможність реалізовувати зобов'язання щодо членства в Європейському Союзі, у тому числі вимоги політичного, економічного і валютного союзу.

Разом з тим, Європейська Рада, надавши Україні 23 червня 2022 року статус кандидата в Європейський Союз, висунула низку вимог щодо проведення реформ, які стосуються семи сфер, серед яких і антикорупційна.

Європейська Комісія у своєму висновку щодо надання членства Україні, відзначила, що протягом останніх восьми років в Україні було проведено важливі антикорупційні реформи, зокрема, ухвалення низки відповідних законодавчих актів та створення необхідних антикорупційних інституцій. Серед найважливіших антикорупційних кроків України у висновку відзначено:

– підписання усіх ключових міжнародних конвенцій в антикорупційній сфері (зокрема, UNCAC (Конвенцію ООН проти корупції));

– імплементація міжнародних рекомендацій щодо механізмів моніторингу корупції (зокрема, GRECO);

– криміналізація усіх форм корупції;

– ухвалення законодавства щодо конфлікту інтересів, захисту викривачів та прозорості фінансування партій;

– запровадження комплексної системи електронного декларування (для державних службовців);

– забезпечення прозорості проведення державних закупівель;

– створення антикорупційних інституцій та забезпечення їх функціонування (НАБУ (Національне антикорупційне бюро України), НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), САП (Спеціалізована антикорупційна прокуратура), ВАКС (Вищий антикорупцій-

ний суд), ДБР (Державне бюро розслідувань), АРМА (Агентство з розшуку та менеджменту активів)).

Отже, «антикорупційні інституції вже створені, зараз вони мають почати функціонувати на всю потужність», – зазначила на прес-конференції Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн [1].

Важливо, що 20 червня 2022 р. Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» [2], який був ще одним кроком до членства України в Європейському Союзі. Ухвалений закон затверджує і Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки, **розробка та імплементація якої було серед питань Опитувальника Європейської Комісії для висновку щодо надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі.**

11 серпня 2022 року у Верховній Раді України Комітет з питань антикорупційної політики на виконання Постанови Верховної Ради України «Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» [3] створив Підкомітет з питань адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС), що сприятиме більш ефективній координації заходів щодо виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань у сфері європейської інтеграції.

Резюмуючи, варто зазначити, що антикорупційна політика України сьогодні продовжує формуватися та реалізовуватися з урахуваннях євроінтеграційного курсу, який є важливим пунктом порядку денного та стратегічною метою України як повноправного члена європейського цивілізаційного простору.

Список використаних джерел

1. Рекомендації Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>
2. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України № 2322-IX від 20 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
3. Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції: Постанова Верховної Ради України № 2483-IX від 29 липня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2483-IX#Text>

ІГОР РЕЙТЕРОВИЧ,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IHOR REITEROVYCH,

*PhD in Political Science, Associate Professor of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7852-1373>*

РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

THE ROLE OF REPRESENTATIVE POWER INSTITUTIONS IN THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

The article analyzes the role of representative power institutions in the post-war reconstruction of Ukraine. It has been proven that the Ukrainian system of representative government confidently withstood the test of the war with Russia. However, today the issue of post-war reconstruction of the territories that were liberated after the temporary occupation and were most affected by Russian aggression comes to the fore. The role of institutions of representative power in this process will be decisive.

It is shown that in order to ensure the effectiveness of the post-war reconstruction of Ukraine, public authorities must comply with such conditions as mandatory coordination and coordination of the actions of the central government and local self-government bodies; the priority of restoration of critically needed social infrastructure; development of post-war recovery programs with mandatory observance of such principles as safety, technological efficiency, environmental friendliness, introduction of «green» technologies, barrier-free accessibility, transparency; implementation of effective mechanisms for involving the public in the development and implementation of reconstruction programs, etc.

Keywords: democracy, representative power, institutions of representative power, parliamentarism, post-war reconstruction.

До широкомасштабного вторгнення Росії в Україну у політичній та, частково, науковій сфері превалювало критичне ставлення до вітчизняної представницької демократії. Зрозуміло, що частина критики (в основному з боку опозиційних політичних та громадських діячів) була пов'язана зі специфікою політичної боротьби в країні, характерними рисами якої є поляриність поглядів та безкомпромісність. Разом з тим, як виявилось пізніше, низка політиків свідомо поширювали наративи про тотальну корумпованість та некомпетентність вітчизняних органів публічної влади, а також Україну як «failed state». Причиною подібних заяв була їх робота на спецслужби країни-агресора.

Однак в результаті вітчизняні представницькі органи влади, які представляють собою колегіальні, постійно або періодично діючі виборні органи державної влади або місцевого самоврядування, що наділені фінансовими, контрольними, а також нормовстановлюючими повноваженнями з певною сферою юрисдикції [1, с. 537], достатньо впевнено витримала випробування війною.

Так, у Верховній Раді України було оперативно створено неформальну «оборонну коаліцію» з усіх депутатських фракцій та груп, а також запроваджено консенсусний режим роботи. Згідно останнього у сесійній залі під час розгляду законопроектів політичні дискусії та обговорення зводилися до мінімуму, оскільки ключові моменти проговорювалися ще до засідання парламенту в онлайн форматі на погоджувальній раді. Як наслідок, майже на кожному засіданні, які традиційно проходили в сесійній залі Верховної Ради України (хоча порядок денний, як і точний час засідання не анонсувалися з міркувань безпеки), народні депутати ухвалювали близько двадцяти законопроектів і постанов.

При цьому значна частина народних депутатів з різних фракцій та груп від початку повномасштабної агресії Росії поєднувала роботу у Верховній Раді зі службою у Збройних силах України, загонах територіальної оборони або волонтерською діяльністю. Регулярно пропускали засідання парламенту близько двох десятків народних депутатів, частина яких або виїхала з країни, або пішли на колаборацію з ворогом, отримавши відповідні підозри у державній зраді. Таким чином, мова йде фактично про поодинокі випадки, що свідчить про достатньо високу якість депутатського корпусу, а отже – представницької системи в цілому.

Що стосується діяльності органів місцевого самоврядування, то вони достатньо ефективно від початку війни взаємодіяли не лише з органами державної влади, але й представниками громадських і волонтерських організацій (що вкрай важливо, оскільки представницьке правління забезпечується «як органами публічної влади, так і зрілими інститутами громадянського суспільства та означає здатність служити інтересам нації, держави, суспільства та відмовлятися від вузькогрупових чи корпоративних інтересів» [12, с. 31]). Так, було налагоджено механізми економічної підтримки Збройних сил України, відбувалося будівництво захисних споруд, було здійснено успішну релокацію частини бізнесу із зони бойових дій та сусідніх із нею територій у інші регіони країни, проводилася евакуація цивільного населення, забезпечення людей гуманітарною допомогою, впроваджувалися місцеві програми підтримки бізнесу, забезпечувалася ефективна робота всіх комунальних служб, закладів охорони здоров'я тощо.

Разом з тим, на сьогодні на перший план виходить питання повоєнної відбудови територій, особливо актуальне для громад, які були звільнені після тимчасової окупації та найбільше постраждали від російської агресії. Роль інститутів представницької влади, враховуючи специфіку державного устрою України, а також продовження реформи децентралізації, у цьому процесі буде визначальною. Зокрема, Верховна Рада України – як єдиний орган законодавчої влади в Україні – відповідатиме за прийняття законів, необхідних для повоєнної відбудови України, затвердження відповідних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля, розглядатиме і прийматиме рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України тощо. Крім того, у сфері її компетенції – продовження/завершення ключових реформ (судової, антикорупційної, адміністративної тощо). У свою чергу органи місцевого самоврядування братимуть безпосередню участь у процесах повоєнної відбудови в конкретних територіальних громадах з врахуванням місцевої специфіки та пріоритетів розвитку.

Для того, щоб гарантувати ефективність повоєнної відбудови України, органам публічної влади необхідно дотримуватися наступних ключових умов:

- обов'язкова узгоджувати та координувати дії центральної влади та органів місцевого самоврядування;
- надавати пріоритет максимально швидкому відновленню критично необхідної соціальної інфраструктури;
- розробляти програми повоєнного відновлення з обов'язковим дотриманням таких принципів як безпека, технологічність, екологічність, впровадження «зелених» технологій, безбар'єрність, прозорість;
- впровадити ефективні механізми залучення громад та громадськості до розробки та реалізації програм відбудови на регіональному та місцевому рівнях;
- забезпечити ефективне використання та контроль (парламентський, міжнародний, громадський) над розподілом коштів фондів відновлення (Фонд підтримки малого та середнього бізнесу, Фонд відновлення майна та зруйнованої інфраструктури, Фонд відновлення та трансформації економіки тощо).

Список використаних джерел

1. Політологічний енциклопедичний словник / упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
2. Представницька влада у державотворчому процесі України : монографія / за ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2018. 384 с.

ОЛЕГ ФЕСОВЕЦЬ,

кандидат історичних наук, докторант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEH FESOVETS,

*Candidate of Historical Sciences, doctoral student of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3180-1789>*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВОВИХ АКТІВ ЄС ЯК УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЦЯМИ УКРАЇНИ

IMPLEMENTATION OF EU LEGAL ACTS AS IMPROVEMENT OF STATE MANAGEMENT OF RAILWAYS IN UKRAINE

The abstracts provide an overview of the state of European integration in the railway transport of Ukraine. European integration activities are covered in the context of improving the legal mechanisms of state management of the railway industry, in particular, to harmonize the domestic legislative framework with the norms of European legislation. A review of the requirements of certain European legal documents in the field of railway transport is made in accordance with the provisions of the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of one part, and Ukraine, of the other part, namely: Directive 91/440/EEC of 29 July 1991 on the development of the Community's railways, Directive 2001/14/EC of the European Parliament and of the Council of 26 February 2001 on the allocation of railway infrastructure capacity and the levying of charges for the use of railway infrastructure and safety certification, Directive 2008/57/EC of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the interoperability of the rail system within the Community. Problematic issues are identified regarding the delay of the legislative branch of power in Ukraine with the adoption of a new version of the Law of Ukraine «On Railway Transport» and the Law of Ukraine «On the National Commission for State Regulation in the Sphere of Transport», which should introduce an open competitive transportation market on domestic railways

Keywords: Railway Transport, Association Agreement, EU Directives and Regulations, Law on Railway Transport, Implementation, Competition, Ukrzaliznytsia JSC.

У кривавий час віроломної російської навали в Україну ми всі є свідками, а точніше безпосередніми учасниками, історичного процесу, який без сумніву майбутні покоління науковців будуть піддавати всебічному аналізу з точки зору обґрунтування його причин та наслідків. Але вже сьогодні цілком зрозуміло, що основною причиною цієї війни стало прагнення незалежної України доєднатись до сім'ї вільних народів Європейського Союзу. І останнім за часом документом який підтверджує безповоротність нашого тернистого шляху до Європи стала резолюція Європарламенту від 23.06.2022 щодо надання Україні статусу країни-кандидата в члени ЄС [1].

Однак, як відомо, збройна російська агресія проти нашої держави розпочалася ще у 2014 р. коли народ України під час Революції Гідності відстояв своє право на європейський вибір. У результаті була укладена Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка стала історичним актом, що за своїм значенням та наслідками, без сумніву, перебуває на одному щаблі з основними документами українського державотворення, такими як – Акт проголошення незалежності України (1991), Декларація про державний суверенітет України (1990), Універсал про об'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки (1919), Третій та Четвертий Універсали Української Народної Республіки (1917– 1918). Ця Угода спричинила значні геополітичні зсуви, які також позначилися і на економіці (у тому числі й транспортній її складовій) насамперед нашої країни, а також Європи взагалі.

Стосовно трансформацій у сфері залізничного транспорту то згідно Угодою про асоціацію (Додаток ХХХІІ) Україна зобов'язалась імплементувати 12 нормативно-правових актів ЄС (acquis ЄС), у галузі залізничного транспорту. Ці документи цілком охоплюють всю досить розгалужену сферу діяльності залізниць нашої держави з метою приведення її до європейських стандартів. Але тут коротко зупинимось на директивах ЄС які регламентують основні вимоги до державного управління у сфері залізничного транспорту. Насамперед це Директива 91/440/ЄС про розвиток залізниць Співтовариства та Директива 2001/14/ЄС про розділення пропускної здатності залізничної інфраструктури і стягнення зборів за користування залізничною інфраструктурою.

Основні положення даних актів полягають у наступному:

– створення конкурентного ринку залізничних перевезень пасажирів та вантажів для перевізників будь-яких форм власності;

- застосування вільних тарифів на перевезення пасажирів та вантажів;
- інфраструктура загального користування є державною власністю, яку експлуатує та утримує оператор інфраструктури;
- суспільно важливі залізничні перевезення визначає держава та органи місцевого самоврядування і здійснюються вони на компенсаційній основі за рахунок державного та місцевих бюджетів;
- створюються нові регуляторні та контролюючі державні органи: національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту (функції – нагляд за недискримінаційним доступом до інфраструктури загального користування, регулювання тарифу на обов'язкові послуги доступу до інфраструктури загального користування, розгляд скарг щодо рівноправного доступу до інфраструктури, розподілення пропускнуої спроможності інфраструктури) та державна спеціалізована експертна установа з технічного розслідування пригод на транспорті (незалежне технічне розслідування залізничних транспортних пригод).
- повна структурна реформа державної компанії (АТ «Укрзалізниця») з розподілом на окремі суб'єкти господарювання (оператора інфраструктури, вантажного перевізника, пасажирського перевізника, виробництво) з виокремленням їх тарифно-фінансових складових;
- профільний центральний орган виконавчої влади (Міністерство інфраструктури) залишає за собою функції формування та реалізації державної політики у сфері залізничного транспорту.

Крім того з огляду на процес євроінтеграції залізниць України, його технічної та технологічної складової, вкрай важливим є імплементація Директиви 2008/57/ЄС про інтероперабельність залізничної системи в межах Співтовариства, яка загалом запроваджує єдині технічні стандарти (TSI) на всій мережі залізниць Європи. Мова власне іде про сумісність залізничних систем ЄС та України. Як відомо на шляху швидкого та безперешкодного залізничного сполучення нашої держави із Європою (у тому числі такі необхідні сьогодні перевезення великої кількості зернових (експорт) та паливо-мастильних (імпорт) вантажів) постають технічні проблеми сумісності залізничного полотна України та держав ЄС, а саме – відмінність ширини колії: європейська – 1435 мм, а так звана «російська» – 1520 мм. Саме запровадження положень вищезазначеної директиви дозволить розпочати створення мережі залізниць України європейського стандарту, наразі це особливо актуально із зрозумілої причини припинення залізничного сполучення із РФ та Білоруссю – усі стикові колії із агресором та їх посібником зруйновані. На сьогодні проблемою інтероперабельності залізниць України у європейський простір займаються фахівці АТ «Укрзалізниця» та Мінінфраструктури в рамках Контактної групи країн учасників Організації співробітництва залізниць (ОСЗ) з Європейським залізничним агентством (ERA), яка проводять спільні робочі наради один раз в квартал. Для інтенсифікації відповідної роботи на нашу думку настав час створення окремої робочої групи фахівців-залізничників України та ЄС, так як ОСЗ по суті є залишком соціалістичної спілки – Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) із значним впливом РФ.

Повертаючись до проблем реформування державного управління національними залізницями необхідно зазначити, що основною перешкодою на шляху запровадження прогресивних європейських механізмів управління та створення відповідного колегіального регуляторного органу (НКРТ) для формування конкурентного ринку залізничних перевезень став доволі тривалий процес щодо напрацювання відповідної законодавчої бази України. Тільки за час після підписання Угоди про асоціацію у Верховну Раду було подано різними суб'єктами законодавчої ініціативи 8 законопроектів про залізничний транспорт та про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту. Наведемо реєстраційні номери та дати подання останніх проектів, які на даний час знаходяться на розгляді комітетів: 1196 від 29.08.2019, 1196-1 від 06.09.2019, 3927 від 22.07.2020. Зрозуміло, що війна корегує плани вищого законодавчого органу України, але дефлайн виконання термінів імплементації нормативних актів ЄС у сфері залізничного транспорту згідно з Угодою про асоціацію залишається незмінним – жовтень 2022 року.

Список використаних джерел

1. Grant EU candidate status to Ukraine and Moldova without delay, MEPs demand: URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand> (дата звернення: 17.08.2022)
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Додатки). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#Text (дата звернення: 17.08.2022)

ВІКТОРІЯ ЧЕРНЯХІВСЬКА,
кандидатка наук з державного управління

VIKTORIIA CHERNIAHIVSKA,
Candidate of Science in Public Administration Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv,
Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4135-7770>

СОЦІАЛЬНІ І ГЕНДЕРНІ ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

SOCIAL AND GENDER RIGHTS IN MODERN CONDITIONS

Every person should have the opportunity to enjoy their social and gender rights, which the state is obliged to provide. The problem of the development of gender rights in modern practice is revealed. The content of the main definitions related to gender rights, which reflected the process of development of social relations in this area, is considered. The main international documents in which social and gender rights are enshrined are noted.

Analysis of social and gender rights at the EU level highlights uneven development and concerns about social progress and gender equality. It is established that the EU has developed a number of social policies, and gender equality has long been its main value. However, the goals of social justice and equality between women and men have not been fully realized, and their current form and content is an adaptation, not a transformation, of the European economy and society. It is noted, using the example of the war in Ukraine, that social and gender human rights are usually violated in emergency conditions and situations, such as conflicts, epidemics, etc.

Keywords: human rights, social rights, gender rights, gender equality.

Соціальні права надаються людині в цілях реалізації її інтересів, пов'язаних з життям у суспільстві. В історії формування соціальних прав виділяють три покоління: 1) з часів революцій в Європі (17-18 ст.): право на життя, свободу думки, слова, особистості, недоторканність житла, майна тощо; 2) соціальні, економічні та культурні блага, необхідність яких була визнана лише в середині 20 ст. у зв'язку з різними соціалістичними рухами, що виникли по всьому світу – право про дитинство і материнство, охорону здоров'я, освіту, свободу праці, соціальне забезпечення тощо та пов'язані із впливом держави на відповідні процеси; 3) з'явилося у зв'язку з усуненням глобальних проблем, що виникають у цілих народів і націй – право на інформацію, мир, сприятливе навколишнє середовище тощо.

Регулювання соціальних прав, в більшості випадків, здійснюється за рахунок компетенційної сутності виконавчої діяльності органів державної влади, органів суб'єктів та місцевого самоврядування. Наразі велика кількість соціальних прав забезпечується некомерційними організаціями, що дозволяє говорити про розвиток системи некомпетенційного регулювання за допомогою «третього сектора», що позитивно впливає на якість та кількість послуг, необхідних для реалізації соціальних прав.

У Загальній декларації прав людини [1] визнається кілька аспектів прав людей. Нерівність між чоловіками та жінками проявляється у всіх аспектах без винятку. Рівність – це важливе політичне зобов'язання, досягнення якого є довгостроковим процесом, у якому всі культурні, соціальні, політичні та економічні норми зазнають принципових змін. Однак, поняття «гендер» зазвичай ототожнюють зі статтю людини та/або сексуальною орієнтацією, що є невірним судженням.

Гендерні права – права та свободи громадян за гендерною ознакою як комплекс конституційних та інших цивільних прав, закріплених у публічному та приватному праві. Гендерні права найчастіше асоціюються з правами жінок, тому що в природному праві виділяється право сильного, що належить чоловікам. Права жінок, як відомо, є результатом прояву правової волі держави, яка на користь розвитку суспільства та держави встановлює рівноправність статей. У цьому плані рівноправність статей має кілька аспектів: як процес зрівнювання цивільних прав, незважаючи на природні статеві відмінності (виборчі права жінок, право на оплату праці на основі кваліфікації); як створення соціально-правових переваг для слабших суб'єктів права за допомогою компенсації природних відмінностей (право на додаткову відпустку у зв'язку з вагітністю; право на оплачувану відпустку з догляду за малолітньою дитиною та ін.); в матеріальному сенсі, а саме: отримання вигоди від правового становища як підстав отримання материнського капіталу; як правило, залишення дитини матері під час розлучення з наступною виплатою батьком дитини аліментів;

відстрочення покарання під час вагітності; незастосування вищої міри покарання стосовно жінок. Отже, права жінок невіддільні від загальних цивільних прав.

Гендерні права не об'єднуються окремим нормативним документом, а є частиною загальногромадянських прав, основи яких регулюються суспільними відносинами. Ключове поняття «гендерні права» складається із соціально-психологічних та юридичних аспектів: «гендерна» (прийшло із соціології та соціальної психології) та «гендерна рівність» (має юридичний зміст та є рівноправ'ям чоловіків і жінок у різних сферах суспільної діяльності). Отже, поняття «гендерна рівність» є результатом реалізації основних прав і свобод людини, закріплених у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права [2], зокрема в ЄС – Європейській конвенції з прав людини [3]; Європейській соціальній хартії [4]. У цьому плані поняття «гендерна рівність» виходить із основних прав і свобод людини. Також й ООН на саміті зі сталого розвитку затвердив «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», у якому встановив 17 Цілей, зокрема й щодо дотримання соціальних та гендерних прав людини (цілі сталого розвитку 1-6, 8, 10 та 16) [5]. Найбільших успіхів у плані реалізації соціальних та гендерних прав людини досягли європейські країни, які сформувавши модель соціальної держави.

Так, у квітні 2017 року Європейська Комісія сформувала свою остаточну пропозицію, виконуючи Римський порядок денний [6], щодо створення Європейського стовпа соціальних прав (European Pillar of Social Rights – EPSR). EPSR складається з двадцяти принципів і прав, об'єднаних у три категорії у сфері зайнятості та соціальної політики, а також чотирьох конкретних законодавчих і незаконодавчих ініціатив щодо балансу між роботою та особистим життям, інформації для працівників, доступу до соціального захисту та робочого часу [7-8].

Підхід ЄС до гендеру відображає три основні концептуалізації рівності: рівне ставлення, надання юридичної рівності прав; рівні можливості, що забезпечують відмінний статус через позитивні дії; і рівний результат, що вимагає уваги до всіх аспектів і процесів, пов'язаних із відновленням/виробленням нерівності та сприяння їх трансформації шляхом, наприклад, мейнстримінгу. Дійсно, ЄС представляє себе як «найпрогресивніший гендерний режим у світі» [9], навіть якщо гендерна нерівність зберігається в усіх його державах-членах.

Не стоїть осторонь процесів досягнення гендерної рівності й Україна, яка прагнучи до євроінтеграції, формує та забезпечує дотримання гендерної рівності. Проте, основні аспекти, що характеризують розвиток цієї сфери потребують суттєвого розширення та доопрацювання. Адже наразі превалюють лише декларації у державному управлінні та місцеві гендерні ініціативи.

Соціальні та гендерні права людини значно порушуються у надзвичайних ситуаціях, зокрема у конфліктах, епідеміях. Так, Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні зафіксувала серйозні порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини у війні в Україні [10]. У багатьох районах цивільна інфраструктура, включаючи заклади освіти та охорони здоров'я, була зруйнована або сильно пошкоджена росіянами. Внаслідок обстрілів було припинено постачання електроенергії, газу, їжі, води та інших предметів першої необхідності населенню. Також Україна є найбільш замінованою у світі та забруднено навколишнє середовище у територіях бойових дій. Все це унеможливує реалізацію вищезазначених прав та вплив держави на ці руйнівні процеси. На нашу думку, такі ситуації потребують втручання міжнародних організацій та світової спільноти, оскільки є конвенції, що дозволяють дотримати таких прав людини навіть за умов війни.

Отже, соціальні та гендерні права взаємопов'язані, а гендерна рівність засвідчує соціальну спрямованість держави. При цьому досить важливим відкритим питанням залишається реалізація таких груп прав людини у випадку надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version-> (дата звернення: 12.08.2022)
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 10.08.2022)

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 10.08.2022)
4. Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS № 163) (укр/рос) Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 03.05.1996 № ETS № 163 URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 10.08.2022)
5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development URL:<https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 11.08.2022)
6. Declaration, Rome, The (2017) Declaration of the leaders of 27 member states and of the European Council, the European Parliament and the European Commission, 25. 03. 2017 URL:<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/> (дата звернення: 11.08.2022)
7. EC (2017) Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Establishing a European Pillar of Social Rights, COM (2017) 250 final, Brussels, 26 April. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0250> (дата звернення: 11.08.2022)
7. EC (2017) Commission Recommendation of 26.04.2017 on the European Pillar of Social Rights, C(2017)2600 final, Brussels, 26 April. URL:[file:///C:/Users/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B0/Downloads/C\(2017\)%202600_1_EN_ACT_part1_v6.pdf](file:///C:/Users/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B0/Downloads/C(2017)%202600_1_EN_ACT_part1_v6.pdf) (дата звернення: 11.08.2022)
9. Abels, G. and MacRae, H. (2016) Gendering European Integration Theory: Engaging New Dialogues, Barbara Budrich. <https://doi.org/10.2307/j.ctvdf0cv9> URL:<https://www.jstor.org/stable/j.ctvdf0cv9> (дата звернення: 11.08.2022)
10. Memorandum on the human rights consequences of the war in Ukraine URL:<https://rm.coe.int/memorandum-on-the-human-rights-consequences-of-the-war-in-ukraine/1680a72bd4> (дата звернення: 12.08.2022)

ГЕННАДІЙ ШАПОВАЛОВ,

начальник Головного управління військового співробітництва Збройних Сил України

HENNADI SHAPOVALOV,

Chief of the General Directorate of Military Cooperation Ukrainian Armed Forces

МІЖНАРОДНЕ БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

INTERNATIONAL SECURITY ENVIRONMENT AND ITS IMPACT FOR THE FORMATION OF SECURITY POLICY OF UKRAINE IN THE INFORMATION SPHERE

The choice of the topic directed me to research the subsystem of international military cooperation of the Ecosystem of the Armed Forces of Ukraine in the conditions of the Russian-Ukrainian war in terms of determining the mechanism of its organization with foreign countries and international organizations directly in the information sphere.

It was determined that international cooperation is a component of Ukraine's foreign relations, which are carried out within the framework of the implementation of state policy to ensure national interests in the foreign policy sphere, the sphere of defense and the military sphere, and military cooperation is aimed at developing the necessary and critical capabilities of the Armed Forces, increasing the level of their operational interoperability with the armed forces of NATO and EU member states, the implementation of relevant international agreements and programs aimed at strengthening Ukraine's defense capabilities, as well as ensuring Ukraine's participation in international peace and security activities.

In order to form a favorable security policy of Ukraine in the information sphere and eliminate possible negative manifestations of the influence of the international security environment, it is necessary to proceed from the fact that Ukraine defines as a fundamental task for its Armed Forces the implementation of the entire set of measures aimed at restoring the territorial integrity and sovereignty of Ukraine.

Keywords: Russian-Ukrainian war, military cooperation, information sphere.

Вибір теми спрямував мене дослідити підсистему міжнародного військового співробітництва Еко Системи Збройних Сил України в умовах російсько-української війни в частині визначення механізму його організації з іноземними державами і міжнародними організаціями безпосередньо в інформаційній сфері.

Визначено, що міжнародне співробітництво це складова зовнішніх відносин України, які здійснюються в рамках реалізації державної політики для забезпечення національних інтересів у зовнішньополітичній сфері, сфері оборони та воєнній сфері, а військове співробітництво спрямоване на розвиток необхідних та критичних спроможностей Збройних Сил, підвищення рівня їх оперативної взаємосумісності зі збройними силами держав-членів НАТО та ЄС, реалізацію відповідних міжнародних договорів та програм з метою посилення обороноздатності України, а також на забезпечення участі України в міжнародній діяльності з підтримання миру і безпеки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Російська федерація продовжує ведення повномасштабної збройної агресії проти України. Стратегічна ціль росії стосовно України залишається незмінною – знищення української державності, а також українського народу як нації.

Основні цілі кремля на сучасному етапі:

на глобальному рівні – докорінна зміна системи міжнародних відносин шляхом руйнування існуючого світового порядку та розбудова нової системи, з поділом територій європейських держав на сфери впливу;

на регіональному рівні – руйнування трансатлантичної та європейської єдності, нівелювання ролі Північноатлантичного альянсу, підтримка лояльних до кремля режимів, розширення регіональних союзів під егідою москви за рахунок країн колишнього СРСР.

Основним завданням на сьогоднішній день є збереження підтримки України на міжнародній арені у протистоянні російській агресії та активізація міжнародної технічної допомоги для потреб Збройних Сил України. У зв'язку із цим сфера військового співробітництва потребує глибоких досліджень, що дозволить знайти та впровадити на практиці ефективні механізми для протидії у російсько-українській війні у тому числі й в інформаційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Серед дослідників системи міжнародного співробітництва у військовій сфері слід відзначити О.Джуса, Л.Голопатюка, Л.Зіняка, І.Козинця, В.Клименка, А.Лухтана, А.Орденевича, С.Речича та ін [1-3].

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою підвищення ефективності підтримки країн-партнерів та формуванню сприятливої безпекової політики України, в інформаційній сфері рекомендується:

доведення до керівництва збройних сил країн-партнерів актуальної інформації про перебіг відбиття російської збройної агресії проти України та забезпечення належного рівня поінформованості сторін щодо реального стану безпекової обстановки в районах України, де ведуться бойові дії проти окупаційних військ РФ, особливо в Азово-Чорноморському регіоні; обговорення загроз (викликів) безпеці країн Європи через розв'язання росією війни проти України та шляхів консолідації спільних зусиль із протидії агресії з боку РФ.

Кінцева мета – підтримання позитивної динаміки розвитку стратегічного військового діалогу між збройними силами України та держав-партнерів з питань, що стосуються стримування агресії російської федерації.

Висновки з даного дослідження. Отже, з метою формування сприятливої безпекової політики України в інформаційній сфері та нівелюванню можливих негативних проявів впливу міжнародного безпекового середовища потрібно виходити з того, що Україна: на тлі відкритої російської агресії проти себе розглядає співпрацю з іншими державами як ефективний механізм підтримки та надання міжнародної технічної та інших видів допомоги, спрямованих на нарощування оперативних спроможностей Збройних Сил України;

визначає принциповим завданням для своїх Збройних Сил реалізацію всього комплексу заходів, спрямованих на відновлення територіальної цілісності та суверенітету України;

зацікавлена в забезпеченні безпеки та стабільності в Європі.

Акцентувати увагу на тому, що Україна виконує всі взяті на себе міжнародні зобов'язання, проявляючи при цьому високу ступінь відкритості, що підкреслює важливість і практичну користь міжнародних угод задля зміцнення дружніх відносин між військовослужбовцями Збройних Сил України та держав-членів і партнерів Альянсу.

Вважати пріоритетними дипломатичні засоби, які максимальною мірою сприятимуть збереженню територіальної цілісності України, захисту її суверенітету, безпеки та забезпеченню непорушності державних кордонів, поверненню окупованих російською федерацією територій. При цьому, виходити з того, що, в умовах відбиття російської збройної агресії, Україна має право повною мірою скористатися усіма можливостями з метою отримання міжнародної допомоги в усіх можливих формах від держав-партнерів, незалежно від їх членства у воєнно-політичних союзах.

Список використаних джерел

1. Голопатюк Л.С. Удосконалена методика оцінювання інтенсивності сучасних воєнних конфліктів. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 2017, 2: 149-154.
2. Воєнно-політичне співробітництво Збройних Сил України з НАТО (1991-2009 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22 / Сергій Леонідович Речич, Нац. ун-т оборони України. – К. : [б.в.], 2012. – 18 с.
3. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. – 328 с.

ВЛАДИСЛАВА ЮЗЕФОВИЧ,

доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VLADYSLAVA IYZEFOVYCH,

*Associate Professor of Regional Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-1450-9601>*

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ У РЕАЛІЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

PLANNING OF DEVELOPMENT OF TERRITORIES IS IN REALITIES OF PUBLIC MANAGEMENT: MODERN STATE AND PROSPECTS

The sphere of planning of development of territories is studied in realities of public management, it the modern state and prospects of development taking into account the terms of multifunction direction of renewal of territories. In research the sphere of planning of development of territories is analysed in the conditions of transformation of public relations taking into account the events of military character. Consideration of achievements in the town-planning constituent of sphere of planning of development of territories, determination of directions of development of territories, in the conditions of transformation of public relations, influence of factors of the military state is determined on the sphere of spatial development and ground of bringing in of territorial society to the public management territories. Practical supervisions give possibility to analyse achievement in a theory and practice of sphere of planning of development of territories. A research conclusion consists in the necessity of introduction of modern directions of public management and administration, which are directed on bringing in of territorial society to making of perspective decisions and is basis for the use of modern technologies at the level of every territorial society in the conditions of renewal of country.

Keywords: planning of development of territories, public management, renewal, territorial society.

Згідно зі ст.2 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» планування територій визначається як діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб [1]. Напрями діяльності фахівців публічного управління в сфері планування розвитку територій безпосередньо спрямовані на розвиток тієї чи іншої території, що має на меті обґрунтоване визначення напрямів розвитку певної території або її окремих частин, їх потенційного стану та можливого вибору варіантів розвитку. Результатом такої діяльності є прийняття конкретних містобудівних рішень органами публічного управління щодо територіального розвитку.

Сучасний стан сфери планування розвитку територій спрямований на збереження та відтворення територій, а, в деяких випадках, про хоча б не руйнування об'єктів інфраструктури та житлового фонду. Внаслідок змін в країні, що обумовлені реаліями воєнного стану, громади отримали багато загроз, інколи з значним пошкодженням містобудівних об'єктів та значним руйнівним фактором. На місцевому рівні органи публічного управління та адміністрування знаходяться в межах повноважень самостійно опікуватися своїми територіями на основі принципу повсюдності, при певному корегуванні на державному рівні умов та об'єктів важливого значення в умовах воєнного стану.

Планування розвитку територій сьогодні докорінним чином змінює свій вектор і спрямовується на багатофункціональність відтворення містобудівної діяльності. Зрозуміло, що ті громади, які не зазнали значного впливу руйнівних змін, продовжують свою діяльність щодо сфери планування розвитку територій, але наявний стан базової трансформації суспільних відносин і там корегує будь-які питання містобудівної діяльності. Низка змін в нормативно-законодавчих актах нашої країни стосується всіх громад, в тому числі і в сфері територіального розвитку.

Взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування територій в умовах сьогодення є одним з перспективних факторів діяльності в сфері розвитку просторів громад. В умовах змін повоєнного характеру відносини держави, громади та приватної сфери мають бути узгоджені. Такі тенденції для публічного управління потребують значного корегування, визначаючи доцільність впровадження системи трипартизму в планувальну галузь.

Саме тому важливим напрямом демократизації суспільних відносин є налагодження процесу врахування громадських і приватних інтересів під час планування. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»[1] чітко регламентує проведення громадських слухань під час розробки та реалізації містобудівної документації. Згідно цього Закону встановлено обов'язковість громадського обговорення містобудівного обґрунтування розміщення об'єктів містобудування. Серед основних проблем можна визначити практику ігнорування громадськості, відсутність дієвих механізмів впливу громадськості, залучення громадськості лише на стадіях завершення підготовки проектів, відсутність відповідальності посадових осіб суб'єктів публічної влади за недотримання процедур участі, відсутність чітких процедур і механізмів реалізації громадського контролю, неефективність діяльності консультативно-дорадчих органів через непрозорість порядку їх формування [2].

Нововведенням став аргумент проведення громадських обговорень до виділення земельної ділянки. Зацікавлені представники територіальної громади повинні бути проінформовані фахівцями публічного управління про заплановане будівництво до ухвалення основного рішення, що надає можливість забезпечити врахування всіх думок та інтересів. Недоліком формування цієї системи є невизначеність у обов'язковості виконання пропозицій громадських обговорень під час реалізації містобудівних проектів. Ця складова розвитку сфери територіального планування громад потребує подальшого аналізу, бо згідно Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»[1] тільки введено погоджувальну комісію, яку громадським обговоренням має бути створено для коригування відповідної містобудівної документації. Квота громади у ній має бути не меншою ніж 50% та не більшою ніж 70% загального складу.

Змінені обставини розвитку територій впливають на завдання планувального характеру. У попередній період вирішувались завдання ефективного міського середовища, модернізації інфраструктури, розвитку громадських просторів тощо. Але і в сучасних умовах територіального розвитку органи публічного управління та адміністрування не полишають своєї діяльності в сфері містобудування. На території України, де не ведуться активні бойові дії, відновлено надання послуг з архітектурно-будівельного напрямку. Продовжено діяльність щодо проведення експертизи об'єктів, завантаження проектної документації, видаються містобудівні умови та обмеження, отримуються права на виконання підготовчих та будівельних робіт, приймаються об'єкти в експлуатацію. Українські міста будуть відбудовуватись з урахуванням та з застосуванням сучасних світових підходів[3].

В реаліях сьогодення важливо не ввійти в спонтанний характер сфери розвитку територій, а зберегти її системність та комплексність. Сучасний стан може бути визначений конфліктними ситуаціями містобудування, іноді критичного рівня. Публічне управління та адміністрування в галузі містобудівного управління забезпечує населеним пунктам та іншим територіям передбачуваність і системний розвиток.

Список використаних джерел

1. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 10.08.2022).
2. Концепція публічного управління у сфері містобудівної діяльності: Збірник аналітичних матеріалів. URL: <https://cutt.ly/XhrwaJH>. (дата звернення: 10.08.2022)
3. Чернишов О. Українські міста відбудують із застосуванням сучасних світових підходів. // офіційний сайт Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/ukrayinski-mista-vidbuduyut-iz-zastosuvannyam-suchasnyh-svitovyh-pidhodiv-oleksij-chernyshov/>(дата звернення: 11.08.2022)

ТЕТЯНА АКСЬОНОВА,

аспірантка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TETIANA AKSONOVA,

*postgraduate student, Department of Global and National Security of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-9207-5170>*

Науковий керівник: **Лариса Шипілова**, к. політ. н., доцентка, доцентка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ORGANIZATIONAL MECHANISM OF PUBLIC POLICY AS AN TOOL FOR ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

It is mentioned that achieving the integrity and economic growth of the country is impossible without effective implementation of public policy, which, in turn, is implemented through public administration and its mechanisms. The elements of the organizational mechanism were considered and it was noted that the main purpose of the organizational elements in the complex management mechanism is the formation and strengthening of the organizational potential of management subjects as a component of the management system.

Author's definition of the concept of the organizational mechanism of the public policy of ensuring financial security is given as a set of purposeful measures, which, based on the normative and legal provisions, are developed and implemented by public authorities and implemented by the subjects of ensuring financial security, in interaction with each other, and are aimed at achieving effective results activities of financial security facilities.

It is mentioned that when implementing the organizational mechanism of public policy to ensure financial security, attention should be paid to two key points: the achievement of goals and the systemic stability of its implementation.

Keywords: organizational mechanism, ensuring the financial security of the state, public policy, public administration.

Фінансова безпека держави – це запорука стабільності національної економіки, що формує основу її цілісності та безпосередньо впливає на рівень економічного зростання країни. Відповідно, досягнення таких умов неможливе без ефективного впровадження публічної політики, яка, у свою чергу, реалізується через публічне управління. При цьому публічне управління, передбачає впровадження нових методів формування політики через залучення громадського суспільства до процесу реалізації публічної політики та прийняття управлінських рішень. Таким чином публічна політика характеризується пошуком нових методів підвищення ефективності державного управління через цілеспрямоване заохочення та стимулювання участі зацікавлених сторін до прийняття рішень, шляхом запровадження ефективних механізмів їх впровадження. Оскільки державне управління залишається досить дієвою складовою публічної політики, необхідно зважати на комплекс механізмів, який вона включає та у результаті реалізації яких досягається максимальна результативність державної політики у відповідних сферах.

Одним із таких комплексних механізмів державного управління є організаційний механізм, що на думку вітчизняної науковиці Акімової Л. М. включає в себе такі елементи (складові) як: об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури [1, с. 167]. У свою чергу, інший науковець вважає, що організаційні механізми є лише системою суб'єктів, уповноважених забезпечувати реалізацію впливу громадськості на публічну політику та акцептувати такий вплив, забезпечувати зворотний зв'язок між суб'єктами публічної політики та громадськістю, доводячи до відома останньої результати втілення її пропозицій, рішень тощо [2]. Однак, на думку авторів дослідження організаційний механізм це більше ніж певні елементи, або система одного із елементів, адже будь-який механізм публічної політики є сукупністю елементів, які функціонують у взаємодії між собою та діяльність яких спрямована на досягнення ефективних соціально-політичних результатів. Таким чином, основним призначення організаційних елементів у складі комплек-

сного механізму управління є формування і посилення організаційного потенціалу суб'єктів управління як складової частини системи управління [2]. Тому автори пропонують розглянути організаційний механізм публічної політики забезпечення фінансової безпеки як сукупність цілеспрямованих заходів, які базуючись на нормативно-правовому забезпеченні, розробляються і впроваджуються органами публічної влади та реалізуються суб'єктами забезпечення фінансової безпеки, у взаємодії між собою, і спрямовані на досягнення ефективних результатів діяльності об'єктів фінансової безпеки.

Більшість науковців у своїх дослідженнях часто об'єднують організаційний та правовий механізми публічної політики, у зв'язку з тим, що впровадження організаційного механізму завжди базується на нормативно-правовій базі. Тобто з метою реалізації усіх функцій організаційного механізму публічної політики при забезпеченні фінансової безпеки, а саме: регуляторної, контролюючої, фінансової, необхідно створювати надійне та стабільне законодавче підґрунтя. Оскільки лише легітимізація будь-яких управлінських рішень, забезпечення взаємодії органів державної влади та громадських організацій, у тому числі громадянського суспільства, у межах законодавчих норм, дозволить досягнути прийняття ефективних управлінських рішень, впроваджувати надійні організаційні заходи та спрямовувати спільні дії на досягнення максимального соціального росту, який не можливий без безпекової складової. Адже, гнучке поєднання методів, засобів, диференційованих способів впливу, технологій та інструментів для виконання функцій стосовно чітко окреслених цілей дозволяє досягти зближення організаційного та правового механізмів, яке в сукупності надає механізму державного управління реальної/достовірної ефективності [3, с. 64]. При цьому не менш важливо при реалізації організаційного механізму публічної політики, у тому числі при забезпеченні фінансової безпеки звертати увагу на ключові моменти: досягнення цілей (відповідності безпековим запитам у суспільстві, громадської підтримки, використання організаційних ресурсів тощо); системну стабільність при здійсненні управління, а також врахування існуючих проблем. Адже саме проблемність організації управління зумовила необхідність впровадження якісно нових форм реалізації державної політики [4, с. 107], та **привела до виникнення публічної політики, що враховує інтереси усіх заінтересованих осіб**. Отже з метою реалізації ефективного публічного управління необхідна реалізація такої публічної політики, де будуть враховані інтереси усіх суб'єктів забезпечення фінансової безпеки, і яка буде спрямована на досягнення суспільно значущих цілей, якими в контексті фінансової безпеки, є забезпечення стабільного фінансового розвитку та вирішення суспільно важливих завдань, направлених на соціальну безпеку та стабільність громадянського суспільства. Це досягається шляхом ефективного використання організаційного механізму публічного управління, закріпленого нормативно-правовою базою.

Список використаних джерел

1. Акімова Л. М. Концептуальні засади розробки механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави. Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ : зб. тез доп. II Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квіт. 2018 р., м. Херсон. Херсон : ХДАУ, 2018. С. 166 – 169. URL: http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97_19.04.2018.PDF.
2. Гомоляко О. В. Організаційно-правові механізми впровадження публічної політики в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 12. URL: <http://www.dyu.nauka.com.ua/?op=1&z=1884>.
3. Приходченко Л. Л. Організаційно-правовий механізм забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади. Теорія та практика державного управління. 2009. Вип. 1. С. 59-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2009_1_11.
4. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. Публічна політика : навч. посіб. / за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Navchalniy-posibnik-PU.pdf>.

ОЛЕКСАНДР АЛІКСІЙЧУК,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

OLEKSANDR ALIKSIICHUK,

*Doctor of Philosophy in Political Science, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism
<https://orcid.org/0000-0002-7237-5800>*

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

LEGAL PRINCIPLES OF INCREASING THE INSTITUTIONAL CAPACITY OF THE SUPREME COUNCIL OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR

Institutional capacity of the Ukrainian Parliament – Verkhovna Rada of Ukraine – depends on the level of interaction of parliamentarians with the people, united around the national idea, which has been the struggle for the independence of the state for many years.

The stages of the growth of civil society, which becomes more mature with each new challenge in the country, are characterized. These challenges are the fight against oligarchs, autocrats, populists as internal enemies of the democratic development of Ukraine and the war with the Russian Federation is an external enemy, which with its military invasion of our country caused new threats, challenges and dangers for the socio-political and socio-economic development of the country, which in the conditions of growing globalization, geopoliticization and mega-regionalization are particularly noticeable.

It was found that due to the gradual maturity of civil society in Ukraine, a natural process of reform is taking place and strengthening the institutionalization of the country's highest legislative body by applying the principle of consensus agreement when making political and administrative decisions (laws, resolutions, etc.) and defining the procedure for its implementation.

Keywords: parliament, institutionalization, political system, Verkhovna Rada of Ukraine.

Верховна Рада України має унікальну історичну можливість у сучасній політичній та адміністративній системі координат знайти відповіді на основні виклики, що стоять перед державою. А це – незалежність держави, захист державних кордонів та життя кожного українця, захист демократичних цінностей й отримання статусу держави з розвинутою демократією, а не «перехідною», як це існує вже понад тридцять років. Нині, на жаль, знову цей показник понизився: у 2021 році держава мала індекс демократії 5,57 балів, у 2020 році – 5,81 балів [2].

Щоразу, як наша держава посилює демократичні засади в публічному управлінні і публічній політиці, так виникають чинники, які їй перешкоджають. Серед них – прагнення деяких політичних сил повернути нашу державу у радянське минуле, у період невизначеності щодо національної приналежності, національної мови та культури, несправедливої соціальної політики, планової економіки тощо.

А нині – це ще і зовнішня військова агресія РФ, яка розпочалася 24 лютого 2022 року повномасштабним воєнним вторгненням РФ в Україну.

Однак, більшість українців прагнуть мати самостійну незалежну демократичну державу, про що вони неодноразово заявляли у різних проявах політичної активності. А саме:

– 24 серпня 1991 року, коли Україна проголосила Акт про незалежність, хоча Україна має тисячолітню традицію державності (Київська Русь, Галицько-Волинське князівство, Велике князівство Литовське, Козацька держава, державні утворення ХХ століття). «Вона не була безперервною: під впливом зовнішніх (завоювання) та внутрішніх (міжусобиці) чинників українські території неодноразово потрапляли під владу держав-завойовниць, люди ставали їх підданими та об'єктами політики денационалізації» [3];

– 9 березня 2001 року, коли українці вийшли на акцію «Україна без Кучми» з метою не допустити олігархів до державної влади [8];

– 22 листопада 2004 – 26 грудня 2004 року, коли під час «Помаранчевої революції» українці відстояли ідеали демократії і не дали змогу перемогти авторитаризму в державі [5];

– 18 лютого 2014 – 23 лютого 2014 року, коли під час Революції Гідності українці зупинили розвиток популізму, який захопив практично всю політичну систему і вирішили поставити крапку у питанні «повзучої русифікації» в Україні [6];

– з 20 лютого 2014 року (з моменту незаконної анексії Криму Росією) Україна перебуває у стані війни з РФ за свою незалежність, яка триває і до нині та продовжується жорстокими боями й активним громадянським спротивом.

Аналізуючи сучасну історію України у боротьбі за свою незалежність, констатуємо, що саме український народ у своїй конституційній більшості демонструє власну суверенність і тому підтримав у 2014 році підписання Угоди про асоціацію з ЄС [7]; у 2022 році – надання Україні статусу кандидата на членство для вступу в Європейський Союз [9].

Такі глобальні зміни, що відбулися і відбуваються в нашій державі за короткий час свідчать про суттєвий розвиток *українського парламентаризму* і його ключової інституції – *Верховної Ради України*, яка представляє інтереси свого народу і відіграє основну роль у парламентсько-президентській моделі правління.

Так, за період повномасштабного вторгнення РФ в Україну, ВР України ухвалила понад дві сотні законів і постанов, більшість із яких проголосована конституційною більшістю (57%) [1].

Це підтверджує відповідний рівень інституційної дієздатності ВР України, яка потребує зростання, зокрема шляхом підвищення її правових засад, до яких науковці відносять «принципи та основні напрями/пріоритети реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя; визначений порядок/процедуру здійснення та реалізації державної політики; цілі на досягнення яких спрямована державна політика» [4, С. 157].

Як **висновок** зазначимо, що реформа Верховної Ради України проходить завдяки поступовій зрілості громадянського суспільства через вільний демократичний вибір. Тож саме суспільству ми завдячуємо змінам у переході від авторитарного функціонування вищого законодавчого органу, з незаперечною та потужною централізацією та непрозорістю структури влади, що було характерно для ВР України до Помаранчевої Революції – до системи децентралізації, що характеризується верховенством права і парламентською демократією і відповідає міжнародним демократичним нормам та стандартам.

Українське суспільство сьогодні, як ніколи, залучене в усі процеси державотворення та процеси збереження державності. І саме через суспільство ми можемо зрозуміти, відчути та поміряти якість тих ініціатив, що пропонуються в країні. Від елементарних послуг до безпечної доктрини держави. Суспільство є індикатором якості тих змін, які пропонують державні інституції. Тож спроможність Українського парламенту знайти порозуміння та сприйняття своїх ініціатив суспільством, є тим маркером, який легітимізує і укріплює цю інституцію в очах кожного громадянина України.

Вважаємо, що у період воєнного стану і повоєнної відбудови України одним із шляхів підвищення інституційної спроможності парламенту може бути розроблення гуманітарної доктрини держави, що ґрунтується на засадах консенсусу, який сприятиме забезпеченню згоди між різними політичними силами у парламенті та між суспільством і владою в цілому.

Список використаних джерел

1. Закони воєнного часу: які рішення ухвалила Рада за чотири місяці. URL: https://lb.ua/news/2022/07/05/522179_zakoni_voiennogo_chasu_yaki_rishennya.html
2. Індекс демократії в Україні знизився за 2021 рік – рейтинг The Economist. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/322463-indeks-demokratiyi-v-ukrayini-znizivsyaza-2021-rik-reyting-the-economist/>
3. Історія України – шлях до Незалежності. До 30-ї річниці незалежності України. URL: <https://khm.gov.ua/uk/content/istoriya-ukrayiny-shlyah-do-nezalezhnosti-do-30-yi-richnyci-nezalezhnosti-ukrayiny/>
4. Муравйов К.В. До проблеми визначення поняття правові засади реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014. Вип. 29. Ч. 2. Т. 3. С. 154–157.

5. Помаранчева революція. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F)

6. Революція гідності. URL: <https://www.google.com/search?q=%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F+%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96&oq=%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F+%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96&aqs=chrome..69i57j0i512l9.7151j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

8. Україна без Кучми. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7_%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%BC%D0%B8

9. Україна отримала статус кандидата в ЄС. URL: <https://www.dw.com/uk/samit-yevrosoiuzu-vyrishyv-daty-ukraini-status-kandydata/a-62239986>

АНДРІЙ БЕРНАЦЬКИЙ,

аспірант кафедри державного управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDRII BERNATSKYI,

graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Лікарчук**, д.політ.н., професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ Е-ДЕМОКРАТІЇ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

ELECTRONIC GOVERNANCE AS A TOOL FOR IMPLEMENTING E-DEMOCRACY IN INDEPENDENT UKRAINE

Ukraine is a large European country that is a candidate for EU membership from June 2022. This fixes our European perspective and opens opportunities for our state to access European structural funds.

In Ukraine, as in other developed countries, information becomes the most important resource of democratic values, and it preserves the conditions for accelerating the informatization of society, management and production.

In the concept, it was rightly pointed out that the numerous problems of the introduction of electronic administration listed in the document cannot be solved in its separate links or entities and that the main mechanism of interaction between all participants of public administration and its objects should be electronic document circulation using electronic digital signature.

Today, the use of electronic management mechanisms by state institutions will expand the boundaries of dialogue and strengthen trusting relations between citizens, civil society, business and government structures. In addition, it can be a guarantee in the fight against corruption.

Citizens get the possibility of virtual communication through official Internet portals created in almost all state administration bodies. At the same time, it can be stated that the formation of the electronic management system is in its initial stage in Ukraine. And we have to understand that e-governance will bring our country closer to EU membership, which was mentioned above.

Keywords: electronic governance, E-democracy, models of «electronic government», information society.

Україна – велика європейська держава, яка з червня 2022 року є кандидатом на членство у ЄС. Це фіксує нашу європейську перспективу та відкриває можливості доступу нашій державі до європейських структурних фондів. З європейських держав, які повністю розташовані в Європі, вона має найбільшу територію, розташовану в південно-західній частині Східно-Європейської рівнини.

В основі конституційного ладу в Україні покладено політичний, економічний та ідеологічний плюралізм, свобода економічної діяльності, гарантії права власності та рівного правового захисту всіх її форм, загальні принципи дії механізму державної влади. Діє принцип верховенства права та верховенства конституції у національній правовій системі. Її норми мають найвищу юридичну силу й є нормами прямої дії.

Зі здобуттям державного суверенітету, Україна отримала його зовнішні атрибути, вона мала наповнити його реальним правовим змістом:

- створити нову систему державного управління та державної служби;
- налагодити їх взаємодію з суспільством, яке також перебувало в процесі глибокої внутрішньої трансформації [1].

Почалося «тонке» налаштування всієї системи державної служби у тій її частині, яка мала забезпечити професійну підготовку державних службовців. У травні 1995 року було видано два укази президента: «Про заходи щодо вдосконалення роботи з кадрами в органах виконавчої влади, з керівниками підприємств, установ та організацій» та «Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців» [2].

У 1997 року було завершено створення нової системи, підготовки та перепідготовки державних службовців. В усіх регіонах України було сформовано та розпочали роботу Центри підвищення кваліфікації співробітників державних органів та органів місцевого самоврядування, а також керівників підприємств, установ та організацій.

У червні 2004 року було затверджено «Програму розвитку державної служби на 2005–2010 роки», а також підготовлено програму роботи з керівниками державних підприємств, установ та організацій. На цій основі було підготовлено «Концепцію розвитку законодавства про державну службу», яка, як передбачалося, мала стати органічною складовою адміністративної реформи в Україні [4, с. 10].

Найважливішою формою публічної влади для такої країни як Україна є місцеве самоврядування. Під ним розуміють право територіальної спільноти (громади) – мешканців одного чи кількох населених пунктів: села, селища чи міста – самостійно вирішувати питання, які вони можуть вирішити без участі держави. У 1992 році було прийнято Закон України «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве та регіональне самоврядування».

Загалом правовий фундамент місцевого самоврядування в Україні закладено. У ній діють Європейська хартія місцевого самоврядування, Всесвітня декларація місцевого самоврядування, Європейська декларація прав міст, Хартія конгресу місцевих та регіональних влад Європи, Європейська хартія міст. Правовою основою місцевого самоврядування в Україні є Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування», нормативно-правові акти, які приймаються на цій підставі, а також акти місцевого самоврядування, ухвалені в межах їхньої компетенції.

В Україні, як і в інших розвинених країнах, найважливішим ресурсом демократичних цінностей стає інформація, і в ній зберігаються умови для прискорення інформатизації суспільства, управління та виробництва. В силу деяких особливостей українського суспільства вимога до державного управління – бути відкритим, гнучким та прозорим, – має велике значення. А це, зокрема, забезпечує системи управління перехід до електронного управління.

У практичну площину вирішення завдання впровадження електронного управління в Україні було переведено у 2010 році у рамках Концепції розвитку електронного управління в Україні. У ній воно визначається як один із інструментів розвитку інформаційного суспільства та як форма організації державного управління, що підвищує його ефективність.

У концепції справедливо вказувалося на те, що численні перелічені в документі проблеми впровадження електронного управління не можуть бути вирішені в окремих його ланках або суб'єктах і що основним механізмом взаємодії між усіма учасниками громадського управління та його об'єктами має стати електронний документообіг із використанням електронного цифрового підпису. План, крім іншого, передбачав:

- комплексну оцінку готовності країни до запропонованих інновацій в управлінні;
- створення електронної системи обліку та розгляду звернень громадян;
- підготовку кадрів;
- перелік державних реєстрів та органів;
- нормативно-правове забезпечення.

Нині, у межах формування моделі «електронного уряду» (e-government) передбачалося сформувати чотири рівні – сфери взаємодії:

- 1) органи управління – органи управління (G2G);
- 2) органи управління – господарські структури (G2B);
- 3) органи управління – громадяни (G2C);
- 4) органи управління – їх працівники (G2E).

Основний етап розвитку електронного управління розпочався у 2015 році з ухваленням так званої Коаліційної угоди парламентських фракцій та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [2].

Сьогодні використання державними інституціями механізмів електронного управління розширить межі діалогу та посилить довірливі відносини між громадянами, громадянським суспільством, бізнесом та владними структурами. Крім того, це може стати запорукою у боротьбі з корупцією.

Громадяни отримують можливість віртуального спілкування через офіційні інтернет-портали, створені практично у всіх органах державного управління. Разом з тим, можна констатувати, що формування системи електронного управління знаходиться в Україні у своїй початковій стадії. І ми маємо зрозуміти, що електронне урядування наблизить нашу державу до членства в ЄС, про що згадувалося вище.

Список використаних джерел

1. Карпа М.І. Статус державного службовця: функціональний, організаційний та компетентнісний аспекти. *Державне будівництво*. 2017. No 1. <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2017-1/doc/3/03.pdf>
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / Під ред.: Ващенко К. О., Коліушко І. Б., Тимошук В. П., Дерезь В. А. (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017.
3. Тертичний О.В. Український шлях до прийдешньої перемоги. *Суспільно-політичні процеси*. 2018. No 3 (10). С. 319–366.
4. Likarchuk N., Andriieva O., Likarchuk D, Bernatskyi A. Impression Marketing as a Tool for Building Emotional Connections in the Public Administration Sphere, *Studies in Media and Communication* Vol. 10, No. 1; June 2022, p. 9-16.

ДЕНИС БЛОШЧІНСЬКИЙ,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DENIS BLOSHCHYNSKYI,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3412-0310>*

Науковий керівник: **Світлана Хаджирадєва**, д.держ.упр., професорка, дійсний член Академії наук публічного управління

ГУМАНІТАРНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ ПОЗА ЗАКОНОМ ТА УВАГОЮ ДЕРЖАВИ

HUMANITARIAN PRINCIPLES OF NATIONAL SECURITY: WHAT REMAINS OUTSIDE THE LAW AND THE ATTENTION OF THE STATE

In this text, the views expressed on the humane principles of national security of Ukraine and the principles presented by a reactive approach to the formation of a national security strategy are presented. The text also reveals the ideas of forming in the modern Ukrainian society of a human person, the concept of a citizen, and the political nation. As a result of these ideas, the responsible state in these key concepts is revealed.

The idea is in the meaning of the model, paradigm, and the basis for the activity. The author notes that there is space for such ideas to form in the general framework in the fundamental law of Ukraine – in the Constitution and in the law on national security. However, the author draws attention to the fact that there are no ideas that form the basis of national security that would be well articulated for society.

The author's conclusion is based on the opinion that this is the main question about tomorrow, but we have the ability to ask him today. For themselves, society and government. No matter how uncomfortable we would have been.

Keywords: the national security of Ukraine, the national interests of Ukraine idea, the national humanitarian space.

Закон України про засади національної безпеки надає визначення терміну: національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам. Ключовим в контексті національної безпеки є визначенні національні інтереси, які складаються з цінностей українського народу та визначальних потреб суспільства та держави.

До такого визначення наче не може бути особистих зауважень. З технічної точки зору в ньому вказані всі ключові характеристики та за законами формальної логіки відбудована вся структура поняття. Але є дуже важливий момент, який потребує уточнення. Людина, громадянин та суспільство в цьому законі, як і в інших важливих законах нашої держави, наче формуються самі по собі. Неначе, ми всі народжуємося людьми, свідомими громадянами та формуємо готове до використання українське суспільство. Відповідно, всі наші інтереси вже окреслені, зрозумілі й нам є що пріоритетувати, захищати, чому надавати сталий розвиток. І справа у такому випадку залишається за малим – просто взяти й налагодити всі процеси. Забезпечити рівність прав, функціонування армії, внутрішніх силових структур, визначити ключові артефакти культури та надати їм захист тощо.

Звісно, законом і не мають прописуватися філософські основи та передумови формування таких концептів. Але вкрай важливо знайти місце для відображення головної ідеї громадянина, суспільства, та, врешті решт, людини у правовому полі держави.

Конституція України для цього містить надзвичайно важливий рамковий простір, який зазначено в РОЗДІЛІ I у ст. 3, а також у добрій половині статей РОЗДІЛУ II. «ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА». Але наявність місця де може бути сформована ідея та наявність самої ідеї це не обов'язково взаємоналежні речі.

Понад дві тисячі років людство намагається дати відповідь на антропологічне питання виникнення людини, як окремого феномену у всій її повноті. Від Платона та Арістотеля до Декарта та Канта, від Шеллера до Хайдегера найбільші філософи світу своїх часів ставили на-

магалися дати відповідь на питання що таке людина та як у примата виникає ця феноменальна людськість яка і робить нас із народжених потенційних людей людьми реальними.

Трохи менше ніж триста років назад почали закладатися основи молодших наук – таких як соціологія та згодом і соціальна філософія та соціальна психологія, які намагалися дати відповідь на питання про громади, націю, суспільство, соціальну дію та роль людини в суспільстві. Але список імен не менш гідний – Маркс, Гаск, Ортега-і-Гассет, Арендт, Майерс, Фромм, Дюркгейм, Вебер, Спенсер.

В тисячах книжок, наукових робіт та відкритих дискусій по всьому світу як мінімум за останні кілька сотень років знайшлося місце для пошуку відповідей на питання людини та її ролі в суспільстві. Звідки береться ця сама людина? Якою вона має бути в ролі громадянина? Як має, чим саме та як саме допомогти їй держава?

Коли ми залишаємо ці питання філософії та не вводимо їх ідею до площини публічного управління та законотворення ми вчиняємо як мінімум не дуже далекоглядно. Як максимум, ми отримуємо шанс працювати та жити із наративами, які пропонуються кимось іншим замість того, щоб формувати власні наративи людини, нації, ролі людини в суспільстві, діяльності свідомого громадянина. А наративи на рівні нації, суспільства, це точно про щось більше ніж про потенційну владу над окремо взятою людиною. Це про ті самі національні інтереси які і лежать в основі національної безпеки.

Отже, виходить що перед тим як формулювати засади національної безпеки ми маємо сформулювати саму ідею гуманітарного простору нашої країни – величезну метасистему яка створює передумови виникнення громадянина, спроможного до сталого розвитку суспільства, людськості в суспільстві в цілому та в людях зокрема. А також, до ідеї метасистеми, звісно, мають бути сформовані і ідеї ключових складових – українського громадянина, української політичної нації, української держави, яка має надавати сервіс цим глобальним ідеям.

Сьогодні за щось подібне в нашій державі відповідає одразу кілька міністерств та інституцій, хоча жодне з цих утворень не бере кінцеву відповідальність на оформлення ідеї сенсами та артикуляцію в суспільстві. На сьогодні в країні в якій йде війна, ми розробили механізми захисту держави від конвекційного вторгнення. Ми отримали через досвід великих викликів та власних помилок розуміння тактичної роботи із гібридними загрозами. Але ми не маємо ключового набору ідей, які ми маємо захищати. В якомусь сенсі ми дійсно можемо говорити про те, що ми захищаємо не наше майбутнє, а тільки наше сьогодення. Адже в такий спосіб ми можемо захищати тільки те, що вже маємо – таке суспільство, таку державу, таку незалежність, якими ми володіємо станом на зараз. Як тільки ми говоримо про те, ким ми прагнемо стати, про той розвиток нашої держави який так потрібний нашому суспільству, ми маємо усвідомити й відповідальність за формулювання тієї ідеї, яку ми маємо закладати в гуманітарний простір нашого суспільства. А усвідомлення цієї відповідальності та, як наслідок, формулювання цих ідей змінить і сам підхід до засад національної безпеки, адже для захисту нашого майбутнього потрібні зовсім інші інструменти, знання та компетентності ніж для захисту нашого теперішнього.

Список використаних джерел

1. Цілісність гуманітарного простору України як об'єкт національної безпеки держави. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/cilisnist-gumanitarnogo-prostoru-ukraini-yaq-obekt-nacionalnoi> (дата звернення 10.08.2022).
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII (редакція станом на 15.06.2022) // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 31. – Ст. 241
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості» : Указ Президента України від 27.09.2021 № 479/2021
4. Веденсєв Д.В., Семенюк О.Г. Формування концептуальних та функціональних передумов гібридної конфліктності як загрози національній безпеці України : ретроспективний аналіз : монографія. Київ : ДП «ІНФОТЕХ», 2020. 274 с.
5. Воєнні аспекти «гібридної» агресії: досвід України / за заг.ред. А.М. Сиротенка. Київ : Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, 2020. 176 с.

МИРОСЛАВ БОВТЮХ,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MYROSLAV BOVTUKH,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5861-2884>*

Науковий керівник: **Лілія Гонюкова**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри Публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОСОБИСТИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

FEATURES OF THE STATE POLICY OF PERSONAL TYPES OF INSURANCE IN INDEPENDENT UKRAINE

The formation of legislative regulation of personal types of insurance in independent Ukraine is illustrated. The public policy regarding the development of personal types of insurance has been analyzed by researching and providing an assessment of the normative legal acts adopted during the independence of Ukraine. The historical transition from the Soviet insurance system to the conditions of the market economy is highlighted. The assessment of the first stage of the formation of personal types of insurance in the context of state policy is given as «spontaneous», properly regulated. The problems of insufficient development of medical insurance as a part of personal insurance in independent Ukraine and in our time are highlighted. It is noted that the modern system of social insurance of public employees does not meet the requirements of the market and the population, reduces the efficiency of the functioning of state medical institutions and negatively affects their competitiveness. The point of view is proposed, according to which the active implementation of health insurance by the public authorities can reduce the level of social tension.
Keywords: personal types of insurance, medical insurance, state policy.

Становлення незалежної України, перехід до ринкової економіки та поява в державі міжнародних компаній фактично започаткували таке явище, як особисті види страхування, що якісно відрізняється від систем страхування, які існували за часів СРСР.

Істотну проблему становив той факт, що лише в першій половині 90-х років минулого століття наша держава отримала змогу впроваджувати міжнародний досвід. Окрім того, частим явищем є і те, що державне регулювання працює з тими відносинами, які вже виникли, маючи необхідність їх врегулювання постфактум, вирішуючи недоліки, які виникли в процесі існування відповідних суспільних відносин.

Даний стислий огляд ми хотіли б присвятити саме становленню та розвитку державного регулювання страхування, зокрема особистих видів страхування.

Як зауважує Р.Г. Соболев, з законодавчим упровадженням деяких елементів ринкової економіки у колишньому Радянському Союзі (особливо з набуттям чинності в 1988 р. Закону України «Про кооперацію») почали створюватися перші страхові кооперативи. Їхня частка в загальних обсягах страхування була незначною – не більш як 1 %. Проте існування кооперативів протягом 1988-1989 рр. мало велике значення, оскільки дало змогу набутти першого досвіду роботи в ринкових умовах, посприяло підвищенню кваліфікації кадрів [1, с.6].

Прийняття закону «Про господарські товариства», який мав визначати «поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників» належним чином не врегулював діяльність галузі, адже питання особистих видів страхування та і страхування загалом не було ним врегульовано окремо.[2]

На даному етапі розвиток страхування в Україні носив здебільшого стихійний характер.

Так, перший нормативні акт, яким було врегульовано дані правовідносини, був Декрет кабінету міністрів «Про страхування», прийнятий в 1993 році. У ч. 1 ст. 4 він визначав, що Об'єктами страхування можуть бути майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування) [3].

Даний нормативний акт можна вважати першим кроком в державній політиці щодо врегулювання особистих видів страхування в Україні.

Наступним кроком є прийняття Закону України про страхування в березні 1996 року.

Як зазначають Гаманкова О.О. та Гаманков Д.В., у першій редакції він започаткував механізм державного регулювання капіталізації вітчизняних страховиків, який набував свого розвитку і позитивним чином позначився на формуванні вітчизняного страхового ринку. [4, с. 18]

Через два роки було прийнято Закон України від 14.01.1998 «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», яким визначались принципи та загальні правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні. [5]

Наступним важливим етапом можна вважати прийняття Закону України «Про страхування» в другій редакції в 2001 році, що якісно підвищило рівень регулювання.

Проте станом на сьогодні існує і ряд проблем, які вимагають уваги з боку держави. Так, Журавка О.С. стверджує, що ринок медичного страхування в сучасному суспільстві є складовою частиною складної інфраструктури страхування, що є, своєю чергою, вагомим чинником функціонування макроекономічної системи держави. В Україні він перебуває на етапі становлення. Лише 2% від загальної кількості населення застраховано за цим видом страхування. Його частка у фінансуванні системи охорони здоров'я становить всього 0,5%. Ці показники є значно нижчими порівняно з показниками розвинутих країн. [6, с. 1].

Загалом можна підсумувати, що в перші 10 років були вирішені проблеми в законодавчому врегулюванні особистих видів страхування, як явища.

На даному ж етапі розвитку набувають значення інші проблеми – це реформування медичного страхування, як інструменту для вдосконалення системи охорони здоров'я, впровадження ринкового зразка медичного страхування для публічних службовців та відхід від радянського підходу відомчих лікувально-профілактичних закладів, які фінансуються окремо, а отже, не мають стимулу для розвитку в конкурентному середовищі.

Безумовно, враховуючи воєнний стан і загрозу нашій територіальній цілісності з боку Росії, ці питання нерідко відходять при реалізації державної політики на другий план. Проте, розуміючи перспективи, що все більше людей піддаються ризику щодо власного здоров'я, – вдосконалення системи державного регулювання особистих видів страхування, більш широкого залучення приватних структур в страхування, зокрема і публічних службовців, на нашу думку, має перспективи істотно знизити рівень соціальної напруги, при цьому додатково фінансуючи і державний бюджет.

Список використаних джерел

1. Соболев Р.Г. Формування й становлення страхового ринку в Україні. *Державне будівництво*. 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_1_9 (дата звернення 19.08.2022).
2. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ. Дата оновлення 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення 19.08.2022).
3. Про страхування: Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 47-93. Дата оновлення 11.04.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47-93#Text> (дата звернення 19.08.2022).
4. Гаманкова О.О., Гаманков Д.В. Становлення ринкових відносин у сфері страхування в Україні та роль держави в регулюванні цих процесів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2009. Вип. 113-114. С. 14-19. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2009_113-114_6 (дата звернення 19.08.2022).
5. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 15.06.2022).
6. Журавка О.С., Михальова А.С. Теоретичні аспекти становлення ринку медичного страхування в Україні. *Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України*: збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. on-line конференції : (м. Суми, 19–20 листопада 2020 р.). Суми, 2020 р. С.90-93.

ОЛЬГА БУГАЙ,

аспірантка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОЛНА ВУНАІ,

*postgraduate student of the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9223-7851>*

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, д.держ.упр., професорка, завідувачка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АЛГОРИТМІЧНЕ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

ALGORITHMIC DECISION-MAKING REGARDING TERRITORIAL DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF MODERN REALITIES

Algorithmic decision-making regarding territorial development in the conditions of modern realities must consider both the possibilities and limitations of the implementation of algorithms and artificial intelligence in public administration, as well as the restrictions that are natural in the conditions of martial law in Ukraine. One of the main questions to which it is advisable to get a full and reasoned answer is the expediency before the development of algorithmic systems is the practicality of such a system, including financial, security and stability, completeness, and update ability of data. After receiving comprehensive answers to these questions, it is worth starting the development of such systems. One of the arguments in favor of such solutions can be speed and a short life cycle (for solving problems that have arisen in new conditions and may not be relevant in the future). Also, an essential aspect of implementing algorithmic systems is the level of trust in the authorities and society. In Ukraine, it is one of the highest since independence, which can be a significant factor in supporting effective decisions.

Keywords: decision-making, public administration, artificial intelligence, efficiency.

Сучасні реалії для України – це війна. Оскільки ця війна для України має визвольний та екзистенційний характер, питання розвитку є актуальним, як на територіях, де не проходить лінія розмежування, так і на тих, які зараз є тимчасово окупованими (після деокупації). Незважаючи на те, що під час війни таке базові питання, як безпека (фізична, продовольча, психологічна тощо) є першочерговим, осмислення, розробка та впровадження рішень, де це можливо, можуть відбуватись і зараз.

Ще одним аргументом на користь дослідження алгоритмічного прийняття рішень щодо територіального розвитку є необхідність прийняття рішень у швидкозмінному середовищі. Імовірно видається, що подібні рішення мають і можуть стосуватись питань, які потребують швидкої «відповіді», а подібні рішення повинні мати короткий «життєвий цикл». Наприклад, коли мова йде про термінові виплати внутрішнім переселенцям, то можна припустити, що алгоритм має проаналізувати коротку наявність необхідних документів або, отримавши запит користувача, «отримати» необхідні документи із реєстрів та «згенерувати рішення» – зарахування коштів на рахунок належного запитувача.

При цьому, якщо рішення може стосуватись системних та довготривалих викликів, як, наприклад, постановка жінок на військовий облік за певними критеріям, можна припустити, що в такому випадку розробка системи має бути побудована на інших принципах та враховувати значно більше критеріїв для розробки, але бути простою для користувача.

За відсутності можливості достовірно оновлювати демографічні дані для громад або територій, можливою була би розробка системи, яка би за опосередкованими даними аналізувала, як змінюється соціально-демографічний портрет громад. Наприклад, аналізуючи зміну кількості дітей у навчальних закладах, зміну співвідношення вакансій, збільшення споживання хліба, кількість звернень до сімейних лікарів тощо. Розуміння нового портрету мешканців території давало би змоги ретельнішого планування хоча б у короткостроковій перспективі та більш адекватну реакцію на поточні та майбутні виклики.

На які питання ми маємо відповідати, розробляючи систему алгоритмічного прийняття рішень в умовах воєнного стану?

Чотири основні проблеми, які вчені визначають, як такі, що є основними перешкодами для впровадження алгоритмів та штучного інтелекту в публічному управлінні є безпека, якісь системи/даних та інтеграція, фінансова доцільність, а також спеціалізація і досвід [1].

Усі вони максимально актуалізуються в умовах воєнного стану в Україні. Найперше – чому нам потрібен алгоритм та автоматизація? Які переваги це матиме порівняно із прийняттям рішення без алгоритму (вартість, швидкість, дистанційний доступ)? Чи можемо ми забезпечити стійкість та безпеку такої системи та як довго?

Це найголовніше сутнісне питання, на яке найскладніше знайти повну та аргументовану відповідь. Повна відповідь на таке питання мала би полягати в глибокому аналізі того, яка реальна вартість процесу розробки та підтримки такого рішення, як може бути захищена подібна система від зовнішніх втручань і – найголовніше – чи є спосіб зробити те ж саме простіше і дешевше.

Тільки після ствердних та аргументованих відповідей на ці питання варто переходити до технологічних питань:

Які критерії та правила ми можемо визначити для роботи алгоритму?

Чи є у нас належні дані (оновлювані, достовірні, релевантні) для того, щоб алгоритм працював?

Які є додаткові та альтернативні можливості для надання цієї ж послуги або прийняття рішення для людей, які не можуть скористатись цією системою або, якщо вона вийде з ладу або буде зруйнована?

Неодноразово у літературі вказувалось, що успішність впровадження алгоритмічних сервісів напряму залежить, серед іншого, від рівня довіри, як до влади, так і всередині суспільства [2-4]. Зараз вся країна об'єднана спільною метою – перемоги, а соціологи фіксують найвищі показники довіри в українському суспільстві за всі роки незалежності. Успішні рішення, які зможуть зміцнити тил, допоможуть не лише фронту, але й змінять довіру для подальшого розвитку України.

Список використаних джерел

1. Edelenbos J., Hirzalla F., van Zoonen L., van Dalen J., Bouma G., Slob A., Woestenburg A. *Governing the Complexity of Smart Data Cities: Setting a Research Agenda // Smart Technologies for Smart Governments: Transparency, Efficiency and Organizational Issues / Bolivar M. P. R.* – New York: Springer, 2018. – С. 35-54.

2. White Paper on Artificial Intelligence: a European approach to excellence and trust // *Book White Paper on Artificial Intelligence: a European approach to excellence and trust / Editor European Commission*, 2020.

3. Wihlborg E., Larsson H., Hedström K. « The Computer Says No! »--A Case Study on Automated Decision-Making in Public Authorities // *Book « The Computer Says No! »--A Case Study on Automated Decision-Making in Public Authorities / Editor.* – *49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS): IEEE*, 2016. – С. 2903-2912.

4. Shah H. The DeepMind debacle demands dialogue on data // *Nature.* – 2017. – Т. 547, № 7663. – С. 259-259.

ЄЛИЗАВЕТА ВЕНГЕР-РУЩЕНКО,

здобувачка ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування, аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YELYZAVETA VENHER-RUSHCHENKO,

postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

CULTURAL POLICY AS A FACTOR OF THE INDEPENDENT STATE

According to the author, cultural policy ensures the sovereignty of the state and forms an image at the international level. A New European Agenda for Culture was analyzed, which defines the legal status, powers, functions, place and role of culture and cultural policy in the European Union. The content, directions and mechanisms of cultural policy implementation are characterized. The author has studied the Law of Ukraine «On Culture» and suggested the need to strengthen regulatory and legal support in order to create a system of state protectionism for the development of culture and cultural policy; creation of a favorable ecosystem and support of the cultural community, through increased employment; the development of cultural and creative industries should become one of the priorities of economic activity to promote even greater identity of the nation and stability of Ukraine.

Keywords: cultural policy; culture; legislative support of cultural policy; Law of Ukraine «On Culture»; A New European Agenda for Culture.

Культурна політика забезпечує суверенітет держави, відображає головні принципи та цінності культурного життя на національному рівні, так і формує імідж держави на міжнародному рівні. З початку незалежності України було прийнято закон «Про культуру» у 1992 році та визначено основні принципи культурної політики, але у 2010 році він втратив чинність і у новій редакції від 2011 року – відсутнє формування принципів культурної політики [1].

В європейських країнах «культурна політика» визначається як потужний рушій соціально-економічного розвитку, що дає поштовх до демократичного розвитку держави, а не тільки розуміння культури як сфери збереження традицій та відбудови культурного надбання. Культура є тим, що формує імідж країни на міжнародній арені і повинна бути виконавцем дипломатичних місій в зовнішній політиці [2].

2018 році Європейська Комісія затвердила «Новий європейський порядок денний для культури» (A New European Agenda for Culture. COM/2018/267 final). В цьому документі було визначено 3 стратегічні цілі:

– соціальне використання сили культури та культурного розмаїття для соціальної єдності та добробуту (надавати широкий спектр культурних подій, участь в культурних заходах; заохочувати мобільність професіоналів у культурних та креативних секторах; захищати та популяризувати культурну спадщину Європи як загальний ресурс, щоб підвищити обізнаність населення про нашу спільну історію для зміцнення європейської ідентичності)

– економічна підтримка культури в творчості, освіті та інноваціях, а також для створення робочих місць і економічного зростання (сприяти популяризуванню мистецтва, культури та творчого мислення у формальній та неформальній освіті та навчанні; забезпечити діячам культури і мистецтва доступ до інновацій, фінансування, справедливої винагороди та міжгалузеве співробітництво; підтримати розвиток спеціальних профільних, підприємницьких, традиційних навичок та цифрових технологій, необхідних культурному та творчому секторам)

– зовнішнє зміцнення міжнародних культурних зв'язків (підтримувати культуру для сталого соціально-економічного розвитку; сприяти міжкультурному діалогу для суспільної злагоди; взаємодія у культурній спадщині) [3].

Кожні 4 роки Комісія розробляє Робочий план, що виділяє пріоритетні напрямки діяльності в культурній сфері. Чинний Робочий план на 2019–2022 роки за результатами попередньої роботи пропонує такі пріоритети:

- стійкість культурної спадщини;
- згуртованість і благополуччя;
- екосистема підтримки митців, культурних і творчих професіоналів, і європейського контенту;
- гендерна рівність;
- міжнародні культурні зв'язки [4].

Зміцненню європейської ідентичності сприяє багата культурна спадщина Європи, динамічні культурні та творчі сектори, створюючи відчуття причетності. Культура сприяє активній громадянській позиції, загальним цінностям, інклюзії та міжкультурному діалогу в Європі та по всьому світу. Це об'єднує людей, у тому числі новоприбулих біженців та інших мігрантів, і допомагає нам почуватися частиною спільнот. Культура та креативні індустрії також можуть покращувати життя, трансформувати громади, створювати робочі місця та розвиватися, а також впливати на інші сектори економіки.

Для розвитку культури та культурної політики в Україні, що буде сприяти ще більшій ідентичності нації та сталості нашої держави, пропонується:

- посилити нормативно-правове забезпечення культурної політики, а саме розробка нової редакції Закону України «Про культуру», у якій, визначається поняття, основні принципи та механізми сприяння;
- створення сприятливої екосистеми та підтримки культурної громади, через збільшення робочих місць і справедливої оплати їх праці;
- збереження національної культурної ідентичності, у визнанні пріоритетності культурно-креативних індустрій, як напрямку економічної та інноваційної політики.
- розробити національну культурну стратегію для визначення головних цілей та напрямків розвитку культури та культурної політики.

Список використаних джерел

1. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
2. Здіорук С. І. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. – К. : НІСД, 2012. – 64 с.
3. A New European Agenda for Culture COM/2018/267 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:267:FIN>
4. Council conclusions on the Work Plan for Culture 2019-2022 (2018/C 460/10) URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&qid=1660739686816&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&qid=1660739686816&from=EN)

МАКСИМ ВЯХІРЄВ,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MAKSYM VYAKHIREV,

*postgraduate student of the Department of Regional Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3606-5987>*

Науковий керівник: **Владислава Юзефович**, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНТЕГРОВАНІЙ РОЗВИТОК ГРОМАД В УМОВАХ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ

THE INTEGRATED DEVELOPMENT OF COMMUNITIES IS IN THE CONDITIONS OF RENEWAL OF COUNTRY

The integrated development of communities is examined in the conditions of renewal of country. Bases of research of sphere of planning of the integrated development of communities are analysed for proceeding in territories. The processes of improvement of the integrated development of communities are determined by actual in the conditions of providing of effective local development. Investigated participation of population in the field of planning of the integrated development of communities. The role of sphere of public management and administration is determined in forming of the integrated development of communities, taking into account the permanent strengthening of threats. The modern going near the effective input of the integrated planning of development of communities in the modern terms of renewal of country and necessity is analysed them legislative providing. The basic problems of communities are determined in the sphere of planning of their space and introduction of initiatives of local development in the sphere of planning of territories. Importance of generalization of foreground jobs and search of decisions of spatial development is grounded at local level in the conditions of renewal of country.

Keywords: integration, planning, integrated development of communities, local self-government, territorial communities.

Інтегрований розвиток громад визначено Лейпцизькою хартією «Міста Європи на шляху до сталого розвитку». Базові принципи інтеграційних процесів застосовуються щодо територій європейських країн, а також використовуються в інших країнах. Лейпцизька хартія «Міста Європи на шляху до сталого розвитку» визначає інтегрований підхід до планування як необхідну основу для довгострокового розвитку європейських міст [1]. Згідно з цим документом, політика інтегрованого розвитку міських територій є процесом, у якому координуються просторові і тимчасові аспекти основних напрямів міського розвитку. Політика інтегрованого розвитку населених пунктів реалізується через так звані інтегровані плани місцевого планування та розвитку. В цих планах визначено просторову, тимчасову і фактичну складову розвитку територій та інтеграцію управлінських практик, планові ресурси для досягнення цілей.

На сучасному етапі відбудови країни передача органам місцевого самоврядування значних повноважень для вирішення питань суспільного розвитку громад ставить перед органами управління складні і неординарні завдання. В умовах складних суспільних відносин та зовнішніх загроз для територіальних громад ці питання набувають значної актуальності. При вдосконаленні процесів відбудови країни управління в межах територіальної громади стає сферою особливих відносин, і тут мають діяти особливі механізми узгодження соціальних, економічних і політичних інтересів влади, бізнесу та населення. Сьогодні, коли органи місцевого самоврядування наділені значними повноваженнями і можливостями визначати напрями відбудови своїх громад, виникає надзвичайно велика потреба у запровадженні адекватних управлінських інструментів у практику діяльності місцевої влади. До таких інструментів, безумовно, відноситься планування інтегрованого розвитку територіальної громади, ефективність застосування якого визнана міжнародною спільнотою.

Правове підґрунтя до сфери планування інтегрованого розвитку громад визначено у Проекті розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження інтегрованого розвитку громад та затвердження плану заходів з її реалізації». Згідно цього документа інструментом впровадження принципів сталого розвитку, що забезпечує досягнення та реалізацію домовленостей між громадою, владою, бізнесом стосовно довгострокових при-

оритетів розвитку громади, є інтегрований розвиток. Запровадження інтегрованого розвитку громад передбачається через стимулювання розроблення із залученням громадськості та зацікавлених сторін та затвердження органами місцевого самоврядування концепцій інтегрованого розвитку громад та планів дій з реалізації їх положень [2].

Актуальність визначених сучасних напрямів планування інтегрованого розвитку громад полягає в підвищенні важелів багатофункціонального розвитку в зростанні як держави, так і її окремих частин, децентралізації влади та передачі значних повноважень на місцевий рівень. Потреба у запровадженні сучасних управлінських практик знає більш вагомою в сучасних реаліях сьогодення.

Залучення громади до визначення пріоритетних завдань та пошуку рішень просторового розвитку є необхідною складовою ефективного планування процесів відбудови. В умовах глобалізаційних трансформацій суспільство вимагає бути більш гнучкими перед міжнародними викликами. Гнучкість та адаптивність повинна бути динамічним регулятором впливу навколишніх обставин на сферу планування, особливо в просторовому розвитку територій. Сьогодні можна аналізувати певні процеси місцевого розвитку (демографічні зміни, міграція населення, економічні трансформації тощо) та користуватись цими змінами задля покращення діяльності громади. Оперативність та націленість на дії визначає чітке запровадження термінів, алгоритму та методів реалізації плану інтегрованого розвитку, що в кінцевому етапі покращує його ефективність. Прозорість і підзвітність визначає залучення громади до спільного вирішення питань та підвищення дієвості планування місцевого розвитку за принципом відкритого обговорення процесу інтеграції самоврядних спільнот.

Вдосконалення процесів відновлення самоврядних територій та децентралізації владних повноважень виявить для спільнот нові можливості розвитку. В умовах відбудови країни питання сфери планування розвитку територіальної громади вирішуються на рівні міст та сіл. Сфера планування інтегрованого розвитку територіальних громад визначає комплексний підхід до визначення засад відтворення розвитку територій з урахування пріоритетів певної спільноти.

Список використаних джерел

1. Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку». URL : http://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypcizka_hartiya.pdf. (дата звернення: 14.08.2022).
2. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження інтегрованого розвитку громад та затвердження плану заходів з її реалізації» URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/elektronni-konsultatsiyi-z-gromadskisty/proekt-rozporiyadzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-shvalennya-kontseptsiyi-zaprovadzhennya-integrovanogo-rozvitku-gromad-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-yiyi-realizatsiyi> (дата звернення: 15.08.2022).

АНДРІЙ ГАЧКОВ,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDREY HACHKOV,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-0445-7679>

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д. пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

FEATURES OF PARLIAMENTARY ACTIVITIES IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE CONTEMPORARY CHALLENGES OF THE INFORMATION SOCIETY

It is noted that in the conditions of the development of the information society, information innovations are actively used in the sphere of parliamentary activity, which is a special component of public administration based on the principles of people's rule, democracy, transparency and accountability.

The essence of information innovations in parliamentary activity as those that contribute to the development of the competitiveness of the parliament is considered- the highest legislative authority in the state. Together with social innovations, they qualitatively influence the change of social relations in the state, which are based on economic and ideological components.

It was determined that the ideological component of social relations in modern Ukraine is based on the provisions of the ideology of «Ukrainian centrism», which promotes the development of the information society and the active application of information innovations in parliamentary activities, such as e-governance, e-parliament, digitalization.

Significant progress in e-governance processes in Ukraine is emphasized.

It is proposed to strengthen the e-parliament technology and activate the process of digitization of parliamentary activity.

Keywords: parliamentary activities, information society, information technology, public administration, public policy.

Активний розвиток інформаційного суспільства у ХХІ столітті спонукає Український парламент застосовувати інноваційні форми, методи, технології у своїй діяльності під час виконання основних функцій (законодавча, представницька, установча, контрольна [7], що сприяє досягненню найбільш ефективного результату в державі і суспільстві.

Вважається, що конкурентоспроможність і дієздатність держави характеризується відповідними показниками її інноваційного розвитку, що характеризується активним застосуванням інновацій у публічному управлінні, зокрема у парламентській діяльності.

Вітчизняна науковець, професор Валентина Гошовська вважає, що «парламентаризм» є однією з форм представницької демократії, і саме представництво лежить в основі сучасної парламентської системи. Серед важливих аспектів його розвитку в Україні визначає «формування відповідної інформаційно-комунікаційної платформи підтримки і впровадження в життя ідей народного представництва». [1, с. 12]; професор Лідія Даниленко запропонувала класифікацію інновацій у публічному управлінні, які поділені на *соціальні* – ті, що якісно змінюють ступінь соціально-економічної обґрунтованості прийняття політико-управлінських рішень й *інформаційні* – ті, що забезпечують підвищення інформаційної прозорості діяльності організації [2].

Ми погоджуємось із такою класифікацією інновацій у публічному управлінні і визначаємо, що *соціальні* інновації для запровадження іншої (зміненої) моделі прийняття управлінських рішень мають вплинути на суспільні відносини; *інформаційні* – забезпечити суспільні відносин відповідними технічними засобами (комп'ютер, інтернет, тощо).

Якісна зміна суспільних відносин у державі – це сформованість у ній *політичних відносин*, які виникають у результаті появи у суспільстві політичних ідей й організацій, що виражають інтереси тих політичних лідерів, які «прагнуть завойовувати, утримувати та використовувати державну владу в інтересах реалізації власних економічних і соціальних інтересів» [6, с. 188 – 200].

Тобто, політичні відносини формуються і розвиваються за умов наявності політичних партій лідируючої групи людей у суспільстві, які свідомо забезпечують організований характер взаємодії їхніх політичних ідей. На цьому ґрунтується *ідеологічна* складова суспільних відносин, що є базою (ґрунтом) для їхньої *економічної* складової.

Науковці вважають, що суспільні відносини мають дві складові – економічну й ідеологічну [6].

Раніше в українському суспільстві переважала соціалістична ідеологія, яка формувала планову економіку. За роки незалежності України вона трансформувалась в ідеологію лібералізму, консерватизму, націоналізму [8]; нині – в ідеологію «українського центрризму», покладену в основу програми лідируючої політичної партії «Слуга народу», що включає такі основні положення, як: відсутність панівної ідеології; утвердження демократичних цінностей і принципів реального народовладдя; прагнення до консолідації суспільства; зміцнення економіки і підвищення добробуту громадян; визнання європейського вектору розвитку держави; оновлення політичної еліти країни, в якій пріоритетом є чесна політика і чесна влада, яка дбає про інтереси людини, громади, держави; припинення війни і повернення миру на умовах збереження незалежності і суверенітету України, повернення наших територій і наших людей [4].

Зазначені положення ідеології «українського центрризму» якісно змінюють суспільні відносини в державі, перетворюючи їх у політичні, і ці зміни досягаються набагато швидше завдяки застосуванню інноваційних технологій, таких як аутсорсинг, бенчмаркінг, фандрайзинг (соціальні інновації) та е-врядування, е-парламент, діджиталізація (інформаційні інновації). Найбільшої уваги в умовах сучасних викликів інформаційного суспільства потребують саме інформаційні інновації, які гарантують парламентській діяльності більшу прозорість та відкритість, а значить і більшу легітимність і довіру суспільства.

Як *висновок*, зазначимо, що сучасні виклики інформаційного суспільства в Україні в основному пов'язані з війною з РФ. І тому парламентська діяльність має максимально використовувати інформаційні інноваційні технології. У цьому плані є відповідний прогрес, зокрема він спостерігається у розвитку електронного урядування – «способу організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій» [3]. За даними ООН «E-Government Survey 2020» у 2020 році Україна зайняла 69-е місце у рейтингу країн із найбільш розвиненим електронним урядуванням, що на 13 позицій вище, ніж у 2018 [9] / Україна піднялася на 13 місць у рейтингу готовності до запровадження електронного уряду <https://everlegal.ua/ukrayina-pidnyalasya-na-13-mists-ureytingu-gotovnosti-do-zaprovadzhennya-elektronного-uryadu/>, тоді як у 2014 році за рівнем розвитку електронного урядування Україна посідала 87 місце серед 193 держав членів ООН [5].

Як стверджують науковці, якщо абсолютне значення Індексу розвитку електронного урядування збільшується на 1 одиницю, то значення Глобального Індексу конкурентоспроможності зростає на 94,175 одиниць [5]. Тому цей напрям розвитку України є важливим з точки зору не лише економічного зростання держави, а й забезпечення активної позиції влади і суспільства. Вважаємо, що він потребує посилення уваги українського парламенту, діяльність якого має бути спрямована на розвиток технології е-парламенту та діджиталізації парламентської діяльності.

Список використаних джерел

1. Гошовська В.А. Сучасні тренди і проблеми розвитку парламентаризму в Україні: 30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 верес. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. А. Гошовської. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. 335 с. ULR: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/273/files/5e2f5bc9-7e3f-4bb1-8017-18758fd31148.pdf>

2. Даниленко Лідія. Соціальні інновації у публічному управлінні та їх вплив на забезпечення сталого розвитку України. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку* : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2020 р.) : у 3 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2020. Т. 2. С. 146–149.

3. Електронне урядування. ULR: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

4. Ідеологія партії. URL: <https://sluga-narodu.com/about/ideology>
5. Лозинська Т.М., Якубенко О.П. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в Україні: проблеми правового регулювання. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/06/XXIII-Conference-29-30-San-Francisco-USA-book.pdf#page=227/>
6. Микола Недюха. Суспільні відносини» та «соціальні відносини» як поняття політико-правової науки. *Наукові записки*. Вип. 2 (94). С. 188 – 200. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/nedukha_suspilni.pdf/
7. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
8. Тарас Лютий (у співпраці з О. Ярошем). Ідеологія: матриця ілюзій, дискурсів і влади. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12444/3.%20Liutyi_Ideolohiia_matrytsia_iliuzii_dyskursiv_i_vlady.pdf?sequence=1&isAllowed=y/
9. Україна піднялася на 13 місце у рейтингу готовності до запровадження електронного уряду. URL: <https://everlegal.ua/ukrayina-pidnyalasya-na-13-mists-u-reytyngu-gotovnosti-do-zaprovadzhennya-elektronnogo-uryadu/>

ОЛЕСЬ ГОЙ,

аспірант кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

OLES GOY,

*postgraduate student of the Department of the Department of Management and Business Administration of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
<https://orcid.org/0000-0002-5571-8672>*

Науковий керівник: **Валентина Якубів**, д.екон.н., професорка, професорка кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕФЕКТИВНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

FORMATION AND DEVELOPMENT OF EFFICIENT CORPORATE CULTURE IN THE PUBLIC SPHERE

An integral feature of civil society is ensuring the openness, transparency and efficiency of the activities of power institutions. Such society moves towards the decentralization of state power, transferring part of its powers to self-government bodies. Establishing the interaction of authorities with the public on the basis of agreeing on common goals is a priority for forming a strategy for the development of the society. An effective tool for achieving such mutual understanding is the increase in awareness of citizens and the construction of a positive image of power institutions, the formation of a high-quality system of corporate culture in the public sphere.

The search for effective methods of strategic management in the public sphere is relevant for a modern society developing in a dynamic environment. One of the important tools for solving the problem is the formation and development of corporate culture, as evidenced by the world experience of successful organizations that declare the basic standards, principles and rules of corporate culture, recognizing it as a leading factor in development and competitiveness. The role of the corporate culture factor in the system of strategic management is determined by the need for the formation of a new strategy, as well as the initiation of a new system of values.

Keywords: corporate culture, public management, strategy, mission statement.

На формування принципово нової структури корпоративної культури у публічній сфері України впливають стрімкі світові зміни початку третього тисячоліття. За таких умов надзвичайної актуальності набуває вивчення світових законів, моделей управління та характерних чинників становлення безпосередньо механізму корпоративної культури органів публічного врядування. На думку дослідників, саме корпоративна культура публічної влади сьогодні виступає не більше й не менше як фундаментальний інструмент структури управління управлінського простору [1, с. 63]. що є особливо актуальним для демократизації державотворчих процесів в Україні, посилення конкурентоздатності на світовій арені українського політикуму та нашої держави в цілому. У наукових дослідженнях проблеми визначення якісних характеристик для розвитку системи публічного управління О. Бондаренко зауважив, що «за умови сучасного глобального соціально-економічного простору якість національної корпоративної культури визначає конкурентоспроможність не тільки окремих організацій, а й здатність національних соціальних інститутів одночасно інтегруватись в глобальні структури та позиціонувати ідентичність національної спільноти» [2, с. 142]. Проведений аналіз наукових джерел з обраної проблематики свідчить про те, що системотворчим елементом корпоративної культури сучасного суспільства є базові цінності. Розглянуті визначення самої дефініції корпоративної культури так чи інакше починаються з аналізу ціннісного аспекту цього наукового поняття. В. Волик визначив «корпоративну культуру державної служби як систему цінностей, норм та правил поведінки державних службовців, етики ділового спілкування з колегами та громадянами, як інструменти взаємодії, конструктивної співпраці в організації та з іншими органами публічного управління» [3, с. 109]. На думку Я. Олексенка «корпоративна культура є формалізованою системою цінностей та поведінкових норм, що визначаються керівним складом організації» [4, с. 68]. Науковець М. Труш розглядає «корпоративну культуру як систему цінностей, норм поведінки, переконань, уявлень, очікувань, символів, принципів та традицій, які складаються в організації» [5, с. 108].

Для розвитку корпоративної культури важливо орієнтуватися на стратегічні цілі організації, оскільки це сприятиме формуванню позитивного соціально-психологічного клімату та корпоративного духу, які забезпечуватимуть успішне виконання поставлених завдань та досягненню управлінських цілей в публічній сфері. На нашу думку, при формуванні корпоративної культури посадових осіб органів державної влади необхідно враховувати основні аспекти їх моральної поведінки та ціннісних орієнтацій, а саме: розуміння кожним працівником місії відповідного органу місцевого самоврядування шляхом усвідомлення та впровадження стандартів публічного врядування, послідовна підтримка духу новаторства та лідерства, рівень соціалізації тощо. Високий рівень корпоративної культури є важливим стратегічним чинником, який мобілізує всі структурні ланки задля досягнення поставлених цілей в рамках задекларованої місії органів публічного управління.

Список використаних джерел

1. Шаталова Я. Корпоративна культура як поле соціального простору. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2017. Вип. 56. С. 62-67.
2. Бондаренко О. Соціологічне визначення поняття «корпоративна культура». Нова парадигма. 2016. Вип. 130. С. 132-146.
3. Волик В. Теоретичні засади формування корпоративної культури державних службовців. Актуальні проблеми державного управління. 2016. Вип. 1. С. 107-110.
4. Олексенко Я. Наукові концепти становлення корпоративної культури в історії економічної думки. Науковий погляд: економіка та управління. 2018. № 3. С. 63-70.
5. Труш М. Феномен корпоративної культури: генеза, еволюція, термінологічні інтерпретації. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 3. С. 103-109.

СВІТЛАНА ГОРЬЄВА,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SVITLANA HORIEVA,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3859-0523>*

Науковий керівник: **Тетяна Новаченко**, д.н.держ.упр., доцентка, професорка кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету телекомунікацій

ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

PRINCIPLES AND FUNCTIONS OF STATE REGULATION OF THE USE OF NUCLEAR ENERGY IN UKRAINE

Guaranteeing nuclear and radiation safety in the field of atomic energy use is the most urgent problem of our time. Awareness of the dangers associated with the operation of nuclear facilities prompted the nuclear state to develop a system of measures of a technical, organizational, legal and other nature. The outlined measures are aimed at ensuring optimal protection of people's lives and health from the negative impact of ionization, radiation, guaranteeing compensation for damage, causing a negative impact as a result of a nuclear incident.

Keywords: state regulation, principles and functions, nuclear energy.

Гарантування ядерної і радіаційної безпеки у сфері використання атомної енергії, постає однією з найбільш актуальних проблем сучасності. Усвідомлення небезпек, пов'язаних з експлуатацією ядерних установок, спонукало ядерні держави розробити систему заходів технічного, організаційного, правового й іншого характеру. Окреслені заходи спрямовані на забезпечення пріоритетного захисту життя і здоров'я людей від негативного впливу іонізуючого випромінювання, гарантій відшкодування збитку, заподіяного в результаті ядерного інциденту [2].

Разом із тим, окреслена проблема посилилася з широкомасштабною агресією росії в Україні, яка має 14 діючих блоків атомних електростанцій (АЕС), що репрезентують одну з найбільших ядерно-енергетичних програм Європи. В Україні функціонують підприємства з видобування та переробки уранових руд. Близько 5000 установ та підприємств використовують джерела іонізуючого випромінювання; більш як 2600 підприємств застосовують майже 105000 радіоізотопних приладів.

Відповідно, перед Україною постає невідкладне завдання – гарантувати безпеку використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин за будь-яких варіантів розвитку або згорання ядерної енергетичної програми. На сьогодні, в Україні особливої уваги вимагає використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин, оскільки така діяльність здійснюється в умовах недостатньої законодавчої бази та інертної трансформації державних та господарських структур.

Досвід у гарантуванні безпеки використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій і речовин передбачає наявність: законодавчої бази, яка регламентує будь-яку діяльність у галузі використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин [1]; державного органу (органів), який здійснює управління об'єктами атомної енергії; системи державного регулювання і нагляду за дотриманням правил і норм безпеки на об'єктах атомної енергії і підприємствах, які використовують радіаційно небезпечні технології та речовини, та видачі дозволів (ліцензій) на виконання робіт у цій галузі; експлуатуючої організації для об'єктів атомної енергії, яка несе повну відповідальність перед суспільством і державою за їх безпечну експлуатацію [3].

Функції державного регулювання безпеки використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин і, відповідно, повноваження органів регулювання розподіляються на групи: надання дозволів (ліцензій) на здійснення діяльності, пов'язаної з використанням ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин на підставі оцінки і аналізу відповідної інформації (ліцензування); встановлення нормативних критеріїв, лімітів та вимог,

що визначають межі і умови безпечного використання ядерної енергії, радіаційно небезпечних технологій та речовин у державі (нормування); здійснення нагляду за дотриманням діючих нормативних вимог та умов наданих дозволів (ліцензій) організаціями, підприємствами та особами, що використовують радіаційно небезпечні технології та речовини, і застосування відповідних примусових заходів (нагляд) [1].

Основний принцип державного регулювання у сфері використання ядерної енергії співвідноситься з такими позиціями: регулюючий орган не повинен відповідати за розвиток того виду діяльності, для регулювання безпеки якого його створено; бути незалежним від державних органів, установ та посадових осіб, на яких покладено відповідальність за розвиток того виду діяльності, для регулювання безпеки якого його створено; бути незалежним від промислової інфраструктури та/або організацій, регулювання діяльності яких він здійснює; нести відповідальність не за безпеку використання радіаційно небезпечної технології, а за повноту, достатність та обґрунтованість своїх висновків щодо того, що є безпечним і що є небезпечним у тій сфері регулювання, яка віднесена до його компетенції, та/або за повноту і якість нагляду [3].

Отже, вищенаведене дозволяє констатувати, що основними принципами державного регулювання у сфері використання ядерної енергії постають незалежність та відповідальність.

Другою функцією державного регулювання використання ядерної енергії в Україні є нормування – повноваження щодо розробки та затвердження критеріїв, норм, правил та вимог з безпеки з огляду і на підставі критеріїв та лімітів допустимого впливу на персонал, населення і навколишнє середовище; вимоги до процедур одержання ліцензій експлуатуючою організацією і видів діяльності в галузі використання ядерної енергії та поведження з радіоактивними відходами; критерії, норми і правила безпеки поведження кондиціонування, зберігання та захоронення радіоактивних відходів; вимоги до обсягу та повноти інформації, яка має бути надана для оцінки і отримання дозволу на вибір майданчика під спорудження об'єкта, що використовує радіаційно небезпечні технології [3].

На нашу думку, постає необхідність удосконалення нормативно-правової бази в сфері використання ядерної енергії з урахуванням як досвіду державного регулювання та практичної діяльності в сфері забезпечення ядерної та радіаційної безпеки в Україні, так і досвіду передових країн світу, з урахуванням досягнень науки та техніки, міжнародних стандартів, у тому числі документів Європейського Союзу, документів та рекомендацій МАГАТЕ та інших безпекових міжнародних організацій.

Щодо питання адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання в умовах України, то враховуючи умови війни та недостатність необхідних передумов державного регулювання у сфері використання ядерної енергії – економічних, правових, організаційних тощо, було б доцільним цілеспрямовано впливати на суспільне середовище, готуючи сприятливий ґрунт для впровадження нових форм і методів державного регулювання, які застосовуються у розвинених країнах.

Таким чином, аналіз принципів та функцій державного регулювання у сфері використання ядерної енергії дозволяє констатувати про їх недостатнє виконання, що обумовлюється слабкою ефективністю управління процесом законотворення та втіленням державою доцільних неправових організаційних форм. На нашу думку, в умовах індетермінізму, в яких наразі знаходиться українська держава, усунення окреслених недоліків призведе до зменшення можливих помилкових і неефективних управлінських рішень в процесі державного регулювання використання ядерної енергії.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 27.07.2022).
2. Конвенція про ядерну безпеку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_023 (дата звернення 27.07.2022).
3. Концепція державного регулювання безпеки та управління ядерною галуззю в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3871-12> (дата звернення 27.07.2022).

ОЛЕНА ДАВИДЕНКО,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA DAVYDENKO,

graduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДОЮ ЯК НАПРЯМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

COMMUNICATION WITH THE COMMUNITY AS A DIRECTION OF PUBLIC ADMINISTRATION DURING MARTIAL LAW

It has been established that communication processes are an important direction of public management in the community in the conditions of democratization of society, and the activation of communication policy is an integral component of the activity and functioning of local self-government bodies. The main principles, types and tools of communication with the community are considered. The impact of the martial law on the change in communication mechanisms, its compliance with the challenges and problematic aspects of the social life of the community is analyzed.

Keywords: public administration, communication interaction, martial law.

Процеси демократизації та трансформації суспільно-політичних відносин в Україні в рамках реформи децентралізації, розвиток демократії та свідомості значної частини громадянського суспільства зумовлює також розвиток публічного управління, зокрема такого напрямку як комунікації з громадою.

В ході досить успішного формування **адміністративно-територіального устрою** базового та субрегіонального рівня створено демократичне та динамічне середовище, в якому комунікаційні процеси відіграють значну роль та є важливим чинником суспільного життя громад. Комунікація відіграє дедалі більшу роль в процесах розвитку громад в тому випадку, коли для їх очільників є одним з пріоритетів в роботі для забезпечення відкритості і прозорості діяльності органів влади та забезпечення активної участі громадян у формування та реалізації основних напрямків розвитку громади.

Правовим підґрунтям для розвитку комунікацій органів влади та громадянського суспільства є Закони України «Про інформацію», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про звернення громадян», «Про місцеве самоврядування в Україні» тощо. Проте свого часу так і не було прийнято Закон „Про основні засади державної комунікативної політики», яким мало бути впроваджено стандарти інформаційного обміну між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю.

Питання комунікаційної взаємодії влади і суспільства як базового чинника розвитку публічного управління в Україні розглядали в своїх наукових працях В.Гошовська, Л.Пашко, Н.Ларіна, М.Лашкіна, І.Шавкун. Я.Дибчинська, О.Самофалова, Г.Почепцов та інші.

Так, В.Гошовською, Л.Пашко, Н.Ларіною досліджено проблематику налагодження в публічному управлінні дієвої комунікативної взаємодії за допомогою розбудови управлінської та організаційної культур [1]. О.Самофаловою визначено три рівні комунікації між владою і суспільством: реальний рівень (пряма публічна комунікація), медійний рівень (взаємодія влади і суспільства за допомогою ЗМІ), мережевий рівень (публічна комунікація в мережі Інтернет) [3].

І.Шавкун. Я.Дибчинською виділено значущі принципи комунікативної взаємодії влади та суспільства: принцип досягнення консенсусу як основи для реалізації політики, підтримка постійного і чіткого потоку інформації, спілкування наперед щодо чутливих або складних питань. встановлення контактів з боку влади як з власної ініціативи, так і в критичних ситуаціях, принцип прозорості наданої інформації як невід’ємна умова зміцнення довіри до влади і її авторитету в засобах масової інформації та широкої громадськості, принцип чіткого виокремлення різних видів інформації, принцип подачі інформації в контексті ухваленої активної і довгострокової комунікаційної стратегії [2, с.15-16].

Л.Литвинова зазначає, що «розвиток системи комунікацій у публічному управлінні України безпосередньо залежить від чинної нормативно-правової бази та від її відповідності сучасним викликам і проблемним аспектам суспільного життя» [7].

Значним викликом для всіх громад України стало повномасштабне вторгнення військ російської федерації в лютому 2022 року. На підставі пропозицій Ради національної безпеки і оборони та згідно з законодавством України Президентом було підписано Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», Верховною Радою України внесено зміни до низки законодавчих актів. Варто зазначити, що швидка зміна законодавства – це також виклик в умовах воєнного стану, з яким мало не щодня зіштовхуються громади.

Зрозуміло, що перед різними громадами в умовах воєнного стану стоять різні комунікаційні завдання. Зокрема диференціація завдань стосується громад, які є тимчасово окупованими, знаходяться в зоні активних бойових дій чи перебувають в тилу. Питання, які доводиться вирішувати органам місцевого самоврядування – як побудувати ефективну систему інформування громади в умовах обмежень воєнного часу; про що і як говорити з мешканцями громади під час війни; як зробити комунікації безпечними та мінімізувати шкоду від інформації. Головним викликом для громад в умовах воєнного стану є забезпечення інформаційної безпеки, протидія інформаційним операціям з боку РФ, забезпечення комунікації з тими мешканцями громади, які виїхали в інші регіони країни чи за кордон, а також з тими громадянами, які отримали статус внутрішньо переміщених осіб та тимчасово стали мешканцями громади.

Для налагодження якісного комунікаційного зв'язку із мешканцями органи місцевого самоврядування, громадські організації користуються послугами друкованих ЗМІ, а також залучають різноманітні онлайн-канали комунікації для інформування мешканців: офіційні сторінки в мережах Фейсбук, Ютуб, Інстаграм та Телеграм, що дає змогу отримати високі показники охоплення мешканців інформаційними послугами.

Важливим аспектом комунікаційного плану громад стало забезпечення медійної грамотності її мешканців та нормативно-правового регулювання діяльності журналістів та сайтів. Так, наприклад, Черкаською обласною військовою адміністрацією для громад області було розроблено та затверджено Інструкцію щодо особливостей поширення у засобах масової інформації, соціальних мережах та в інших публічних комунікаціях деяких відомостей в умовах воєнного стану, в якій зазначено, що в умовах дії правового режиму воєнного стану для уникнення обізнаності ворога слід уникати розголошення інформації про перебіг подій, пов'язаних з обороною країни та виконання визначених завдань.

Отже, комунікаційна взаємодія в громаді є важливим аспектом публічного управління, значущість якого лише посилилась під час воєнного стану. Громади, які розвивають власні комунікації з суспільством розвиваються швидше, здатні протистояти викликам воєнного часу та зміцнити засади демократії в Україні.

Список використаних джерел

1. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / уклад.: Гошовська В. А. та ін. – Київ : К.І.С., 2016. – 130 с. – (Серія «Бібліотечка лідера місцевого самоврядування»)
2. Шавкун І.Г., Дибчинська Я.С. Публічне управління: комунікаційний аспект [Електронний ресурс] / Шавкун І.Г., Дибчинська Я.С. – Режим доступу: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/monodrupadmin_513.pdf
3. Комунікація як базовий чинник розвитку публічного управління в Україні [Електронний ресурс] / Самофалова О.Ю. // Державно-управлінські студії № 4(6), 2018 – Режим доступу: <http://studio.ipk.edu.ua/komunikatsiya-yak-bazovyy-chnnyk-rozvytku-publichnoho-upravlinnya-v-ukrayini/>
4. Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>
5. Почепцов Г. Нові комунікативні можливості у сфері державного управління [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/8049>
6. Лашкіна М. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління [Електронний ресурс] / М. Лашкіна // Публічне управління: теорія та практика – N1 (13)12013. – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/02.pdf3> / 2013
7. Литвинова Л. В. Теоретичні аспекти розвитку комунікації в органах публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Литвинова, Ю. В. Збірник // Державне управління: теорія та практика. – 2015. – № 2. – С. 4-11. – Режим доступу: http://www.e-patp.academy.gov.ua/2015_2/3.pdf

АНДРІЙ ДЕРКАЧ,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDRII DERKACH,

*postgraduate student of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3071-2845>*

Науковий керівник: **Ольга Петроє**, д.н. держ. упр., професорка, завідувачка відділу дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти НАПН України

ТРАНСФОРМУВАННЯ ОБЛАСНИХ РАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

TRANSFORMATION OF REGIONAL COUNCILS UNDER THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF AUTHORITY IN UKRAINE

The publication is devoted to the analysis of government program documents and the latest version of the legislation on changes to the Constitution of Ukraine in the part of decentralization of power in the context of the transformation of regional councils. A clear trend inadequate attention to reforming the regional level of local self-government was observed. Proposals for the need to review or develop separate program documents regarding the reform of regional councils in the context of modern challenges have been formulated.

Keywords: decentralization, regional self-government, regional council.

Війна, що з лютого 2022 року розпочалася в Україні, звичайно призупинила реформи, що впроваджувалися в нашій державі. Однак війна вивела на перший план ті проблеми та виклики, про які не завжди згадувалося при концептуальній розробці, плануванні та втіленні цих реформ. Серед іншого мова йде і про одну з найуспішніших – реформу місцевого самоврядування та організації територіальної влади в Україні. Завершивши формування територіальної основи для організації діяльності територіальних громад, визначивши їх організаційну, функціональну і фінансову основу та провівши вибори в місцеві органи влади, не вирішеним залишилося питання щодо трансформації районних та обласних рад, як представників спільних інтересів територіальних громад. В умовах військових та геополітичних викликів, перед якими стоїть Україна, вкрай необхідно ще раз ґрунтовно проаналізувати концептуальні бачення щодо реформування місцевого самоврядування на регіональному рівні, розробити та обґрунтувати необхідні пропозиції.

Старт реформи місцевого самоврядування, відомої як децентралізація влади, розпочався з прийняттям 1 квітня 2014 року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1]. Говорячи про завдання, які потребують розв'язання, автори концепції основну увагу приділили проблемам функціонування місцевого самоврядування на територіальному (локальному) рівні. Для цього були зібрані та представлені статистичні та аналітичні дані щодо чисельності, структури, фінансової забезпеченості, функціональної спроможності сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих комітетів. В підсумку формувалася картина невідповідності базового рівня місцевого самоврядування тим завданням, які визначені перед ними згідно чинного законодавства. Однак жодної згадки не було щодо складності діяльності обласних рад в умовах відсутності власних виконавчих органів та браку правової чіткості повноважень.

Вказана тенденція простежується і в переліку проблем, що на думку авторів потребував на той час ефективного і швидкого розв'язання. Регіональний контекст в Концепції присутній хіба при згадці таких проблем, як неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад та надмірна централізація повноважень органів виконавчої влади та фінансово-матеріальних ресурсів.

Слід підкреслити, що обласні ради в Концепції все-таки згадуються. Зокрема сформовано позицію про необхідність формування виконавчих комітетів обласних рад та пропонується закріпити за ними ряд повноважень, до яких відносять забезпечення регіонального розвитку, охорони навколишнього природного середовища, розвитку обласної інфраструктури, насамперед обласних автомобільних доріг, мережі міжрайонних та міжобласних маршрутів тран-

спорту загального користування, професійно-технічної освіти, надання високоспеціалізованої медичної допомоги, розвитку культури, спорту, туризму.

В подальшому, положення Концепції були конкретизовані в Планах заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, прийнятих в 2014 [2] і 2016 роках [3] та Плані заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки [4].

В перших двох Планах заходів щодо реалізації Концепції питання обласних рад згадується виключно в контексті змін до Конституції України. Основна увага приділена базовому рівню місцевого самоврядування. А от в Плані заходів від 2019 року регіонального аспекту набагато більше. Серед завдань визначається передача (децентралізація) повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування та їх розмежування за принципом субсидіарності. Ряд заходів містить положення про розроблення та подання в установленому порядку на розгляд КМУ або забезпечення супроводження у ВРУ законопроектів, що трансформують функціональні повноваження як органів місцевого самоврядування, так і органів виконавчої влади. Недоліком для аналізу згаданого Плану заходів є відсутність власне чіткого розгалуження по рівнях реформування при його формуванні. З назв запланованих завдань та заходів практично не можливо зрозуміти, чи мова йде про всі рівні місцевого самоврядування чи про конкретно якийсь з них.

Наприкінці минулого року на сайті парламентського Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування оприлюднено спільне комюніке і текст змін до Конституції України в частині децентралізації влади [5]. Відповідно до законопроекту, обласні ради трансформуються в обласні ради громад, що представляють не інтереси мешканців, а спільні інтереси громад і мають власні виконавчі органи замість місцевих державних адміністрацій. Громади отримують головне право в реформі децентралізації: на власний розсуд вирішувати місцеві питання, рішення яких не доручено державою іншим органам. Обласним радам громад відводиться роль допоміжного органу, до компетенцій якого відноситься затвердження відповідних програм сталого розвитку територій, бюджету та інших програм й контроль за їхнім виконанням, залучення на договірних засадах коштів місцевих бюджетів для реалізації спільних проектів і програм, управління майном спільної власності та вирішення інших питань, визначених законом.

Підсумовуючи, можемо сказати, що аналіз програмних документів щодо реформування місцевого самоврядування та останньої редакції проекту закону щодо змін до Конституції України в частині децентралізації влади чітко засвідчують про не пріоритетність обласних рад в процесі побудови ефективної системи місцевого самоврядування. Від самого початку реформи децентралізації питанню регіонального самоврядування не відводилася належна роль. Концентруючи увагу на місцевому рівні, проект змін до Конституції значно знижує організаційні та фінансові можливості обласних рад як ключових в майбутньому управлінських центрів формування та реалізації комплексної публічної політики сталого регіонального розвитку, аналітичного супроводу діяльності територіальних громад та головного партнера держави в її регіональній політиці.

Список використаних джерел

1. Розпорядження КМУ від 01.04.2014 року № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення – 03.06.2022)
2. Розпорядження КМУ від 18.06.2014 року № 591-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80#Text> (дата звернення – 12.08.2022)
3. Розпорядження КМУ від 22.09.2016 року № 688-р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2016-%D1%80#n80> (дата звернення – 12.08.2022)
4. Розпорядження КМУ від 23.01.2019 року № 77-р «Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2019-%D1%80#Text> (дата звернення – 12.08.2022)
5. Проект тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади. URL: <https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/42960.pdf> (дата звернення – 12.12.2021)

В'ЯЧЕСЛАВ ДІДКІВСЬКИЙ,

аспірант ОНП «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VIACHESLAV DIDKIVSKYI,

*graduate student of the educationally scientific program «Public Administration», Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-0761-2048>*

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, д.н.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ АВТОМОБІЛЬНИМИ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

PUBLIC MANAGEMENT ON COMMERCIAL ROAD TRANSPORT IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES

The main core for further public management on commercial road transport development based on new trends in the mentioned sphere and EU integration assignment and obligation imposed by the Agreement of the EU association. Hence, the introduction and development of such system requires the implementation of a set of measures to reform the current system of public administration and the introduction of mechanisms for the influence of society on the quality of the provision of relevant services.

Keywords: commercial road transport, public management, development and reforming, society, EU integration.

Враховуючи історичний аспект розвитку та реформування концептуальних засад системи публічного управління у сфері комерційного автомобільного транспорту України, доцільно аналізувати зазначене питання через призму стратегічних і програмних документів. У такому випадку важливо зазначити, що зараз цей аспект визначено стратегією підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року [1], Державною програмою підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року, яка фактично націлена на реалізацію зазначеної стратегії [2], а також Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року [3] та плану заходів із її реалізації [4], тощо.

Враховуючи загальнодержавний вектор розвитку України, який передбачає напрямок, у тому числі реформування системи організації пасажирських перевезень, що визначено Угодою про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30.11.2015 [5] необхідно здійснити реформування встановлених діючим законодавством загальних принципів організації та забезпечення надання таких послуг.

Важливим елементом здійснення відповідних реформ є запровадження електронних систем та баз даних.

Такий розвиток електронних систем має включати у себе запровадження смарт систем контролю та подальшу повну автоматизацію забезпечення виконання контролюючих функцій, а також моніторингу функціонування відповідної галузі транспорту, що значно зменшить корупційні ризики, покращить якість виконання таких функцій органами влади. Однак, важливим елементом, який впливає на ефективність реалізації даного напрямку розвитку держави являється – прийняття єдиної концепції, об'єднання спільних зусиль з метою її досягнення та системний підхід у запровадженні реформ.

Такі системи мають бути відкритими для суспільства із метою інформування останнього та надання йому фактичний інструментів впливу на процеси через прозорі механізми.

Ключовим питанням у проведенні відповідних реформ є встановлення та розвиток системи публічного управління у визначеному секторі й забезпечення планової, системної та важеної зміни чинного законодавства, збалансованого й раціонального розвитку інституційної спроможності органів влади із врахуванням євроінтеграційних зобов'язань і наявних можливостей для реформування, а також національної специфіки та особливостей галузі. Відповідне

реформування має бути визначено на стратегічному рівні й мати повну незалежність від політичної кон'юнктури, із чітким і коректним визначенням заходів, реалістичними термінами їх виконання та відповідним фінансовим забезпеченням.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України / Законодавство України / Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#Text>

2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України / Законодавство України / Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-%D0%BF#Text>

3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України / Законодавство України / Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>

4. Урядовий портал / Уряд затвердив план заходів з реалізації Національної транспортної стратегії України до 2030 року / URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-plan-zahodiv-z-realizaciyi-nacionalnoyi-transportnoyi-strategiyi-ukrayini-do-2030-roku-vladislav-kriklij>

5. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / Офіційний сайт Верховної Ради України/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

КАТЕРИНА ДОБРОВОЛЬСЬКА,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KATERYNA DOBROVOLSKA,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-5318-4937>*

Науковий керівник: **Тетяна Василевська**, д.н. держ. упр., професорка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

СУТНІСТЬ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНІЙ ДОКТРИНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

THE ESSENCE OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION IN THE MODERN DOCTRINE OF PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE

The military aggression of the Russian Federation against Ukraine, the COVID-19 pandemic, which from the end of 2019 to 2022 is accompanied by economic upheavals, global financial crises, mortgage crises and other challenges, currently demand management from the state authorities of our country. decisions that would quickly respond to crisis situations. It should be noted that with the development of democratic processes, the role of the public (its institutions) is growing even more. Therefore, new tools and mechanisms of interaction between state authorities, civil society and business structures are needed to solve modern challenges and make socially important management decisions. This will help solve existing social problems caused by changes occurring in the political, social, scientific and technical spheres.

One of the problems of modern challenges remains the protection of intellectual property rights, because it is gaining more and more importance in various spheres of social life.

That is why we believe that the science of public administration should be aimed at obtaining new knowledge about the mechanisms of protection and protection of intellectual property rights.

Keywords: Intellectual Property, protection of rights, public administration.

Військова агресія російської федерації проти України, пандемія COVID-19, яка упродовж з кінця 2019 року до 2022 року супроводжується економічними потрясіннями, світові фінансові кризи, іпотечні кризи та інші виклики нині вимагають від органів публічної влади нашої країни прийняття управлінських рішень, які швидко реагували б на кризові ситуації. Слід зазначити, що з розвитком демократичних процесів ще більше зростає роль громадськості (її інститутів). Тому з метою вирішення сучасних викликів та прийняття суспільно-важливих управлінських рішень потрібні нові інструменти та механізми взаємодії органів публічної влади, громадянського суспільства та бізнес-структур. Це допоможе розв'язати наявні суспільні проблеми, спричинені змінами, що відбуваються в політичній, соціальній, науково-технічній сферах.

Серед викликів особливе місце займає питання охорони прав інтелектуальної власності. Тому ми вважаємо, що в сучасній доктрині публічного управління питання охорони прав інтелектуальної власності в Україні відіграє особливу роль. Це пов'язано з тим, що розвиток науки, культури, техніки та виробництва зумовлені інтелектуальною діяльністю суспільства. Так, характер і рівень виробництва формуються на основі науково-технічних досягнень. На підставі інтелектуальних досягнень у сфері літератури, мистецтва та культури загалом генеруються моральні засади суспільства, його світогляд (бачення), тобто ті засади, які є людськими цінностями і які визначають духовний світ людини і суспільства в цілому. Як бачимо розвиток науки залежить від інтелектуальної діяльності, а її досягнення може бути використано у будь-якій сфері життєдіяльності людей. Разом з тим, сутнісною основною інтелектуальною діяльністю є процес створення інтелектуального продукту, а визначальним здобутком – матеріальна користь.

З огляду на зазначене, питання охорони прав інтелектуальної власності привертають увагу все більшої спільноти. І ці питання потребують особливого підходу для вивчення з метою їх подальшого вирішення. Потрібні знання кваліфікованих працівників, які допоможуть впровадити інструментарій та налагодити відповідні механізми взаємодії органів публічної влади, громадянського суспільства та бізнес-структур. Адже, інтелектуальна власність стає вирішальним фак-

тором під час соціально-економічного розвитку, становлення високого рівня добробуту, культури народу будь-якої країни.

Слід зазначити, що державна політика у сфері інтелектуальної власності вже знаходила своє відображення у відповідній вітчизняній навчально-науковій літературі, цивільно-правовій думці. Однак, в Україні питання охорони прав інтелектуальної власності, зокрема, вивчення механізму взаємодії органів публічної влади, громадянського суспільства та бізнес-структур, науковцями юридичних та економічних наук, а також науковцями за тематикою адміністративного права детально не досліджувалось. На нашу думку, такі механізми взаємодії потрібно досліджувати з точки зору галузі знань публічного управління та адміністрування.

Так, з огляду на освітньо-професійну програму за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» основний фокус навчання спрямований на надання фундаментальних знань у сфері управління державними і муніципальними установами, громадськими об'єднаннями та некомерційними організаціями, а також здобуття навичок управління проектами і програмами та усіма видами ресурсів за концепцією e-government [1]. Тобто основний акцент підготовки базується на тому, що вітчизняні фахівці при здобутті кваліфікації матимуть компетентності здійснювати дослідницьку, інноваційну діяльність у сфері публічного управління, а також вмітимуть розробляти і впроваджувати ефективні наукові та організаційні методи і структури управління, приймати ефективні управлінські рішення.

Отже, наука публічного управління та адміністрування покликана вивчати такі складні питання як охорона та захист прав інтелектуальної власності, проводити дослідницьку та інноваційну діяльність щодо створення відповідних механізмів взаємодії з метою прийняття суспільно-важливих управлінських рішень тощо.

Тому перспективним напрямом вітчизняних наукових розвідок є дослідження організаційно-правового механізму охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні як такого, що здатний забезпечити взаємодію та забезпечити баланс інтересів органів публічної влади, громадянського суспільства, бізнес-структур.

Формування ефективного організаційно-правового механізму охорони та захисту прав інтелектуальної власності дозволить створити таку цілісну систему державного регулювання в цій сфері, при якій наша країна буде здатна оперативно приймати управлінські рішення та стикатися з викликами без особливих економічних потрясінь.

Для цього потрібно розробити та впровадити механізм, який забезпечить ефективне використання та мобілізацію інтелектуального ресурсу країни, упорядкує суспільні відносини за допомогою права та правових засобів, адже інтелектуальна власність охоплює всі сфери суспільного життя та буде основою соціально-економічного розвитку суспільства. Потрібно шукати найкращі способи використання ресурсів з метою досягнення пріоритетних цілей та подальшої розбудови незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Саме в цьому і полягає сутність охорони прав інтелектуальної власності в сучасній доктрині публічного управління.

Список використаних джерел

1. Національне агентство України з питань державної служби. Офіційний веб-сайт. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/osvitno-profesiina-prohrama-za-spetsialnistiu-281-publichne-upravlinnia-ta-administruvannia-kvalifikatsiia-mahistr-publichnoho-upravlinnia-ta-administruvannia> (дата звернення: 21.08.2022).

ЕЛЬМИРА ДОРОШЕНКО,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ELMIRA DOROSHENKO,

postgraduate student of parliamentarism Department of the Scientific and Public Administration Institute of Public Administration and State Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н., доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

THE ROLE OF THE SUPREME COUNCIL OF UKRAINE IN PROVIDING GUARANTEES OF OBSERVANCE OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF HUMANS AND CITIZENS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Introduction. Guarantees of the realization of the rights and freedoms of a person and a citizen can be characterized as a system of norms and principles, conditions and means that in their totality ensure the implementation and observance of the constitutional rights and freedoms of a person and a citizen. The system of guarantees of the rights, freedoms of a person and a citizen includes prerequisites of a political, economic, social, ideological, legal nature, which are necessary for their implementation, including the mechanism of their protection, protection and reproduction.

Research. One of the leading places in the system of state authorities in guaranteeing the rights and freedoms of man and citizen belongs to the Supreme Council of Ukraine. This is due to the fact that, according to the Constitution of Ukraine, the Supreme Council of Ukraine is the only body of legislative power in Ukraine. That is, the Supreme Council of Ukraine is entrusted with the task of normative consolidation: firstly, of the entire set of rights and freedoms that a person and citizen are endowed with, and secondly, of defining the system of protection of these rights and freedoms.

Conclusion. According to the legislation, the Supreme Council of Ukraine has the main role in guaranteeing the rights and freedoms of a person and a citizen. That is, the Supreme Council of Ukraine is entrusted with the task of normative consolidation, firstly, of the entire set of rights, freedoms and responsibilities that are conferred on a person and a citizen, and secondly, defining the system of ensuring these rights, freedoms and responsibilities. Any law adopted by the Supreme Council of Ukraine contributes to the protection of human and citizen rights and freedoms by reducing the number of legislative gaps in the activities of a certain state body, person, group of persons and other possible subjects of legal relations.

Keywords: Constitution of Ukraine, Supreme Council, Restrictions on Human Rights and Freedoms, Martial law.

Гарантії реалізації прав, свобод людини і громадянина можна охарактеризувати, як систему норм та принципів, умов і засобів, що забезпечують у своїй сукупності здійснення та дотримання конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Система гарантій прав, свобод людини і громадянина включає в себе передумови політичного, економічного, соціального, ідеологічного, правового характеру, що необхідні для їх реалізації, включаючи механізм їхньої охорони, захисту та відтворення.

Одне з провідних місць в системі органів державної влади щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина належить Верховній Раді України. Це пов'язано з тим, що згідно Конституції України (ст. 75) Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні. Тобто на Верховну Раду України покладається завдання нормативного закріплення: по-перше – всієї сукупності прав та свобод, якими наділяється людина і громадянин, по-друге – визначення системи захисту даних прав та свобод. [3].

Згідно ст. 11 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» №389-VIII від 12.05.2022 р. Верховна Рада України в разі введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях продовжує працювати у сесійному режимі. А повноваження Верховної Ради України, передбачені Конституцією України в період воєнного стану, не можуть бути обмежені [2; 5].

Згідно Конституції України Верховна Рада України наділена правом приймати закони, постанови та інші акти, навіть в період воєнного часу. **З моменту введення воєнного стану в Україні прийнято низку законів, які так чи інакше стосуються обмеження прав людини і громадянина, а саме:**

- встановлення особливого режиму в'їзду та виїзду (за потреби);

- обмеження руху транспортних засобів та їх огляд (за потреби);
- посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;
- заборона на проведення масових заходів (за потреби);
- заборона страйків;
- тимчасова або безповоротна евакуація людей з місць, небезпечних для проживання, з обов'язковим наданням їм стаціонарних або тимчасових житлових приміщень;
- запровадження комендантської години (за потреби);
- перевірка документів у громадян, а в необхідних випадках – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів;
- заборона для призовників, військовозобов'язаних та резервістів міняти місце проживання без відома відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління та/або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу Служби зовнішньої розвідки України;
- заборона на виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів, які можуть дестабілізувати обстановку;
- особливі правила використання зв'язку та передачі інформації через комп'ютерні мережі (за потреби);
- регулювання трудових відносин [7; 5].

Щодо трудових відносин, треба зазначити, що 15.03.2022 р. Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» №2136-IX (далі - Закон № 2136-IX). Згідно з пунктом 2 розділу «Прикінцеві положення» Закону № 2136-IX главу XIX «Прикінцеві положення» Кодексу законів про працю України доповнено пунктом 2 такого змісту: «2. Під час дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», діють обмеження та особливості організації трудових відносин, встановлені Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Згідно з частинами другою, третьою статті 1 Закону № 2136-IX на період дії воєнного стану вводяться обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина відповідно до статей 43, 44 Конституції України. У період дії воєнного стану не застосовуються норми законодавства про працю у частині відносин, врегульованих цим Законом.

З огляду на вищевикладене, положення Закону № 2136-IX мають пріоритетне застосування на період дії воєнного стану [1].

Як вже відзначалось, виключно законами України, серед інших питань, повинні врегульовуватись питання щодо прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод; основних обов'язків громадян (п. 1 ст. 92 Конституції України). Прикладом такого закону може служити Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1994 року. Виконанню цього сприяють також постанови Верховної Ради України. Особливу увагу викликає Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року «Про засади державної політики України в галузі прав людини». Даний нормативний документ закріпив принципи і напрями державної політики в галузі прав людини. Він виступає своєрідним фундаментом на якому базується діяльність системи державних органів в сфері гарантування прав людини. Також одним із напрямів законодавчої діяльності Верховної Ради України є внесення змін до Конституції України у межах і порядку, закріпленими розділом XIII Основного Закону. Вихідним положенням при цьому є те, що Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина навіть у воєнний період (ст. 157) [3; 6].

Не менш важливою функцією Верховної Ради в напрямку захисту прав людини у воєнний період є установча функція. І сьогодні від того, як правильно, чітко, законно, оперативно здійснює парламент України установчу функцію залежить належний рівень гарантування прав людини. Як складова частина установчої функції Верховної Ради України є призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений з прав людини є важливою гарантією реалізації прав та свобод людини і громадянина, виступає додатковим засобом захисту прав і свобод людини щодо інших правозахисних механізмів, усуває прогалини і компенсує недоліки судових засобів захисту прав людини,

парламентського контролю і відомчого контролю за адміністративними органами. Особливо це актуальним стало з моменту введення воєнного часу на території України. Діяльність Уповноваженого доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод, не відміння їх і не тягне перегляду компетенції державних органів, які забезпечують захист і поновлення порушених прав і свобод.

Ще однією важливою функцією Верховної Ради України при гарантуванні прав і свобод людини та громадянина у воєнний період є функція парламентського контролю, де поряд з наведеним вище напрямом контролю за додержанням прав людини можна виділити не менш важливі, з точки зору захисту прав людини, напрями контрольної діяльності Верховної Ради України, а саме: а) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України; б) бюджетно-фінансовий контроль; в) запит народного депутата на пленарному засіданні сесії Верховної Ради України; г) парламентський контроль за діяльністю органів прокуратури; д) здійснення парламентського контролю з окремих питань безпосередньо або через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії [4].

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що такому державному органу як Верховна Рада України згідно законодавства відводиться головна роль в сфері гарантування прав і свобод людини і громадянина. Тобто на Верховну Раду України покладається завдання нормативного закріплення, по-перше, всієї сукупності прав, свобод та обов'язків, якими наділяється людина і громадянин, по-друге, визначення системи забезпечення цих прав, свобод та обов'язків.

Будь-який закон, прийнятий Верховною Радою України, сприяє захисту прав та свобод людини і громадянина шляхом зменшення кількості прогалин законодавства в діяльності певного органу держави, особи, групи осіб та інших можливих суб'єктів правовідносин.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 року №2136-IX.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» №389-VIII від 12.05.2022 р.
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підруч. / О.В.Пушкіна, В. М. Шкабаро, Т. М. Заворотченко. – Д.: Вид-во ДУЕП імені Альфреда Нобеля, 2011.
5. Максименцева Н.О. Обмеження конституційних прав і свобод громадян у період воєнного стану в Україні. Збірник наукових праць. Право та державне управління. С. 41-47. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2022/5.pdf
6. Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року «Про засади державної політики України в галузі прав людини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text>
7. Що потрібно знати про надзвичайний стан URL: <https://izbirkom.org.ua/urlikbez/obshchestvo-19/2022/sho-potribno-znati-pro-nadzvichajnij-stand/>

ОЛЕКСАНДР КАПІТОНЕНКО,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDR KAPITONENKO,

*postgraduate of Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2024-2149>*

Науковий керівник: **Ольга Берданова**, к.еко.н., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

SPATIAL PLANNING IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN TERRITORIES RESTORATION

Hundreds of destroyed settlements, thousands of damaged residential buildings, completely destroyed infrastructure: roads, bridges, hundreds of schools and hospitals, etc., degradation of thousands of hectares of agricultural land, collapse of hundreds of farms, loss of many heavy industry facilities. These devastating losses for Ukraine are the consequences of Russia's full-scale invasion of our country.

The reconstruction of the country requires significant efforts to implement tools for the recovery and sustainable development of the territories of communities that have suffered destruction, as well as those communities that have taken on a heavy burden with the relocation of the population and relocation of businesses to safer regions. The development of measures to update all spheres of life and systems of the country's national economy should provide for the balanced functioning of its economic, social, environmental, financial, security, technical and technological and other subsystems. One of the key tools in ensuring reconstruction and sustainable development is comprehensive planning of spatial development of territories.

Keywords: post-war recovery, comprehensive planning of spatial development, spatial development, territory planning, integrated spatial development planning.

Сотні зруйнованих населених пунктів, тисячі пошкоджених житлових будинків, щент знищена інфраструктура: дороги, мости, сотні шкіл та лікарень, тощо, деградація тисяч гектарів сільськогосподарських земель, розпад сотень фермерських господарств, втрата багатьох об'єктів важкої промисловості ці масштабні руйнування в Україні є наслідком повномасштабного вторгнення росії в нашу країну.

Відбудова країни потребує значних зусиль щодо відновлення та сталого розвитку територій громад, які зазнали руйнувань, також тих громад, що знаходились у більш безпечних регіонах, але прийняли на себе велике навантаження, пов'язане з переміщенням населення та релокацією бізнесу. Розробка заходів з відновлення всіх сфер життєдіяльності та систем національного господарства країни повинна передбачати забезпечення збалансованого функціонування її економічної, соціальної, екологічної, фінансової, безпекової, техніко-технологічної та інших сфер.

Одним із важливих інструментів відбудови та сталого розвитку територіальних підсистем має стати комплексне планування просторового розвитку громад.

Нещодавно, на початку липня 2022 року, у м. Лугано була проведена міжнародна конференція, присвячена відбудові України «Ukraine Recovery Conference»[1], на якій було презентовано проєкт плану відновлення[2], розроблений багатьма Українськими та міжнародними експертами. Він включає двадцять чотири напрями, починаючи з реформування державного управління та антикорупційної діяльності до відновлення просторової інфраструктури та житлового фонду[3]. Підсумком цієї конференції стала «Декларація Лугано», у якій визначено сім ключових принципів відновлення України[4].

Одним з цих принципів є сталий розвиток, що має забезпечити відбудову України, інтегруючи соціальні, економічні та екологічні аспекти, включно із переходом на «Зелений курс», у процес планування та управління наявними ресурсами на всіх рівнях прийняття управлінських рішень задля ефективного використання своїх можливостей та залучення зовнішніх партнерів.

Діяльність влади повинна бути спрямована на формування раціонального просторового устрою територій або їх трансформацію, дотримуючись ідеї «Build back better» – відбудувати краще, ніж було. Результатом ефективної управлінської діяльності має стати забезпечення належного та ефективного функціонування різних сфер суспільного життя та створення передумов сталого розвитку.

В контексті організації простору важливо вже зараз напрацьовувати збалансовані планувальні рішення на засадах сталого розвитку. Такий підхід дає можливість ефективно використати наявні внутрішні можливості та допомогу міжнародних партнерів.

Відновлення територій, впровадження обґрунтованих планувальних рішень у комплексні плани просторового розвитку, враховуючи ключові принципи відбудови нашої країни, є важливим завданням для органів державної влади та органів місцевого самоврядування у повсякденний період. Це має стати підґрунтям не просто відродження населених пунктів, а суттєвого покращення середовища проживання людей.

Список використаних джерел

1. Ukraine Recovery Conference – Міжнародна конференція з питань відновлення України. URL: <https://ua.urc2022.com/>
2. Офіційна сторінка Плану відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>
3. Матеріали робочих груп. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>
4. Декларація Лугано. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62cd2e0ba5613c953a9b52d4_Lugano%20Declaration_UA.pdf

АСЯ КАШЛАКОВА,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ASIA KASHLAKOVA,

*graduate student of the Department of Public Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3995-2506>*

Науковий керівник: **Наталія Обушна**, д.держ.упр., доцентка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ВІЙСЬКОВИХ РЕАЛІЯХ В УКРАЇНІ

FEATURES OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS IN MILITARY REALITIES IN UKRAINE

The article examines the latest practice of internal training as a tool for effective professional development of civil servants. The system of internal training involves the creation of a corporate knowledge base, the training process has been directed by a state body, and as many internal specialists – civil servants – should participate in it.

The most important requirements for the implementation of internal training in state bodies have been determined:

– compliance with the goals and objectives of the implementation of internal philosophy and management strategy training in the state body;

– proper qualification and motivation of executors responsible for the implementation of internal training tools;

– availability of local regulatory documents, on the basis of which internal training is implemented;

– periodic evaluation of the effectiveness of methods and methods of implementation of internal training and the entire personnel training system and making corrections based on the evaluation results;

– constant support from top management.

Keywords: human capital, civil service, internal training.

Російське військове вторгнення в Україну спричинило масову міграцію українських громадян за кордон, унаслідок чого актуалізувались загрози втрати людського потенціалу, зниження рівня обороноздатності держави та погіршення її міжнародного іміджу.

На думку експертів, у разі швидкого припинення бойових дій в Україні, незворотна міграція українських громадян становитиме близько 600 тис. осіб (1,5 % від населення країни). Але якщо війна триватиме, то кількість українських емігрантів може досягнути 5 млн (12% від населення). До цієї категорії потрапили громадяни з вищою освітою і знанням іноземних мов, підприємці з високим рівнем доходу та особи, які сезонно або постійно працювали за кордоном.

На сьогодні активно формуються передумови до втрати перспективних молодих спеціалістів, чому сприяє спрощена процедура вступу українців до європейських університетів. За даними Міністерства освіти і науки України, для участі в національному мультипредметному тесті цього року зареєстровано 190 тис. осіб проти 390 тис. торік. За результатами соціологічного опитування Київського міжнародного інституту соціології, у разі продовження активної фази бойових дій, лише 42,9% громадян планують майбутнє своїх дітей в Україні.

Зазначене також відображає ситуацію, яка склалась і на державній службі в Україні. Так, згідно Статистичних даних про склад державних службовців у період воєнного стану (дані на 01.05.2022), представлених Національним агентством з питань державної служби України, вбачається, що на 01.05.2022 майже 6000 державних службовців звільнились з державної служби, більше 5 тис перебувають за кордоном, більше 3 тис проходять службу в ЗСУ, більше 5 тис державних службовців перебувають в окупації чи в районах активних бойових дій [1].

Вищевикладене вказує на те, що воєнні дії на території України є руйнівним чинником для державної служби й ринку праці в цілому.

Першочерговим завданням відновлення економіки є мінімізація наслідків гуманітарних проблем і збереження людського потенціалу, який є вагомим джерелом ділової активності й забезпечення найважливіших державницьких функцій.

Війна суттєво змінила підходи до організації роботи усіх державних органів, в тому числі, і щодо питань швидкого та ефективного перепрофілювання (перенавчання) державних

службовців з огляду на пріоритетні потреби суспільства, кібербезпекові ризики та загальні умови життя.

На нашу думку, вирішення цього питання могло б бути ефективно реалізовано за допомогою підняття статусу внутрішнього навчання державних службовців.

Основна ідея впровадження внутрішнього навчання в державних органах полягає у створенні внутрішньокорпоративної системи знань. Важливою умовою функціонування інструментів внутрішнього навчання у державних органах є впровадження підходів не освітніх закладів традиційної форми, а саме інноваційних, здатних постійно розвиватися, де, з одного боку, є об'єднана єдиною концепцією і методологією система корпоративної освіти, розроблена для державних службовців усіх рівнів у межах ідеології й стратегії розвитку державного органу, з іншого боку, де системно й комплексно впроваджуються сучасні освітні інновації [2].

Б. Межеєвська зауважує, що спостерігаючи за зростанням попиту на рівень знань і компетентність працівників й порівнюючи ці вимоги з пропозицією класичних університетів чи бізнес-шкіл, неважко помітити, що розрив в результаті цього порівняння все більше зростає [3]. Саме тому навчальний процес повинен координуватися саме державним органом і в ньому повинні брати участь внутрішні фахівці – державні службовці (як викладачі-тренери).

Прагнення людей до постійного навчання, розвитку, підвищення кваліфікації, що дозволило б їм більш ефективно й більш результативно працювати в сучасних умовах та веде до зростання попиту на знання, характерні для конкретного державного органу.

З вищевикладеного вбачається, що у період воєнного часу актуальним напрямом є отримання нових знань, оскільки на сьогодні в Україні у професійній площині та структурі зайнятості вже відбулись значущі зміни. Саме тому, доцільним є отримання нових знань, освоєння іншої спеціальності та перепрофілювання. Оскільки, людський капітал на державній службі повністю відповідає статусу надважливого фактору конкурентоспроможності, то вимагає заздалегідь запланованих та підготовлених дій. Постійного спостереження та контролю, а також гнучкого сприйняття для легкого та ефективного використання в скрутні часи.

Список використаних джерел

1. Статистичними даними про склад державних службовців у період воєнного стану. *Національне агентство України з питань державної служби*. URL : <https://bit.ly/3LOuoZb> (дата звернення: 11.08.2022).

2. Баніт О. В. Професійне навчання персоналу в умовах корпоративних навчальних центрів. Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи. 2018. Т. 300, №95 С. 508 – 515.

3. Mierzejewska B. Akademia korporacyjna – skuteczne narzędzie transferu wiedzy w organizacji. *E – mentor*. URL: <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/11/id/194> (date of access:19.08.2022).

ЮРІЙ КІСЄЛЬ,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YURII KISIEL,

*Post-graduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Research Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://doi.org/10.30970/PPS.2021.35.22>*

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н., професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НА ШЛЯХУ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

ON THE WAY TO IMPROVING PARLIAMENTARISM

The article is dealt with some aspects of Parliamentarism as not an institution of normative and legal consolidation of the system of people's representation, but also a scientific direction in which the problems of modern parliamentarism are studied, as well as the direction of training specialists who are able to professionally engage in parliamentary activities. Attention to parliamentarism as a research direction, as well as the direction of training of specialists is of particular importance today, taking into account both the urgent need for scientific research on the problems of parliamentary activity, which is constantly transforming, acquiring new features with the development of society, and the need for scientifically trained specialists involved in parliamentary activities that meet the level of their preparation to the requirements and needs of the development of the representative branch of power in Ukraine.

Such a mission was taken over by the only Department of parliamentarism in Ukraine, as a structural unit from 2009 of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine and, with the transformation of the latter in 2021, as a structural unit of the Educational and Research Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Over the years, the Department has become a recognized center of educational and scientific-expert work, practically focused on supporting parliamentary activity in Ukraine. Among the achievements of the Scientific School of National Parliamentarism, as well as the Department of Parliamentarism, is the formation of the NGO «Academy of Parliamentarism», close interaction with the Verkhovna Rada of Ukraine at the level of expert assessments of scientists in committees of the Verkhovna Rada of Ukraine; participation in parliamentary hearings; organization of meetings with people's deputies of Ukraine, heads of the Verkhovna Rada of Ukraine, heads of committees and factions of the Verkhovna Rada of Ukraine, heads of other representative bodies of power; conducting trainings of students of the master's program in committees of the Verkhovna Rada of Ukraine. Among the graduates of the department in master's programs – people's deputies of Ukraine and employees of the Staff of the Verkhovna Rada of Ukraine.

Keywords: Parliamentarism, research of Parliamentarism, Ukraine.

Парламентаризм в широкому розумінні слова – це інститут нормативно-правового закріплення на державному рівні системи народного представництва, що є гарантією збереження демократичних засад розвитку країни [1]. Парламентаризм водночас – це науковий напрям, в межах якого досліджуються проблеми сучасного парламентаризму, а також напрям підготовки фахівців, здатних професійно займатись парламентською діяльністю з можливістю впливати на політичні процеси, пов'язані з функціонуванням Парламенту.

Увага до парламентаризму як наукового (дослідницького) напрямку, а також напрямку підготовки спеціалістів набуває на сьогодні особливого значення, враховуючи як гостру потребу наукового дослідження проблем парламентської діяльності, що постійно трансформується, набуваючи нових рис із розвитком суспільства, так і потребу у науково підготовлених фахівцях, залучених до парламентської діяльності, що відповідають за рівнем своєї підготовки вимогам і потребам розвитку представницької гілки влади в Україні.

Саме таку місію перебрала на себе єдина в Україні кафедра парламентаризму, як структурний підрозділ від 2009 р. Національної академії державного управління при Президентіві України та, з трансформацією останньої в 2021 р., – як структурний підрозділ Навчально-наукового інституту Публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За ці роки кафедра перетворилась на визнаний центр навчальної і науково-експертної роботи, практично орієнтований на підтримку парламентської діяльності в Україні. Цьому значною мірою сприяли Наукова школа вітчизняного парламентаризму та ГО «Академія парламентаризму» утворені з ініціативи незмінної керівниці кафедри, доктора політичних наук, професора, народного депутата України кількох скликань Валентини Гошовської.

Серед здобутків Наукової школи вітчизняного парламентаризму, як і кафедри парламентаризму – тісна взаємодія з Верховною Радою України на рівні експертних оцінок науковців у комітетах Верховної Ради України; участі у парламентських слуханнях; організації зустрічей з народними депутатами України, керівниками Верховної Ради України, керівниками комітетів і фракцій Верховної Ради України, керівниками інших представницьких органів влади; проведенні навчальних стажувань слухачів магістерської програми у комітетах Верховної Ради України. Серед випускників кафедри по магістерським програмам – народні депутати України і працівники Апарату Верховної Ради України.

Від 2018 року на кафедрі парламентаризму запроваджено освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії зі спеціальності 052 «Політологія», до здобувачів якої долучені й депутати VI – IX скликань ВР України

Інновацією кафедри є запровадження від початку начального року 2021/22 в рамках Навчально-наукового інституту публічного управління та публічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка нової, унікальної освітньо-наукової програми «Парламентаризм і парламентська діяльність», орієнтованої на підготовку управлінців, організаторів, політиків, радників, експертів, викладачів, помічників-консультантів депутата, як спеціалістів, безпосередньо залучених до парламентської сфери діяльності.

Співпраця Верховної Ради України з кафедрою парламентаризму, Науковою школою вітчизняного парламентаризму, ГО «Академія парламентаризму» набуває різноманітних форм, серед яких, зокрема, Конгреси парламентаристів, проведені в червні 2019, 2021, 2022 рр. Перший із зазначених заходів «Українська політична еліта в умовах сучасних цивілізаційних викликів» було присвячено проблемам реалізації політичного керівництва країною; другий «Конституція України – запорука консолідації українського суспільства» зумовлювався актуалізацією проблем конституціоналізму за умов 25-річчя прийняття Конституції незалежної України; третій «Конституція України: виклики воєнного часу та перспективи відновлення держави» спрямовував основний акцент на вирішення питань функціонування вітчизняного парламентаризму в умовах війни з РФ та нових викликах повоєнного відновлення нашої держави.

Конгреси стали форумами обміну думок науковців, парламентарів, зацікавлених політиків-практиків – як прихильників парламентаризму – задля опрацювання шляхів реформ в системі організації й діяльності парламенту України, формування більш дієвого і цілеспрямованого депутатського складу, практичної діяльності вищого представницького органу країни [2-3].

На порядку денному багато інших питань, які об'єднують зусилля практиків – народних депутатів України чинного скликання та науковців, серед яких питання: обґрунтування проблем монобільшості як унікального явища сучасного стану парламентаризму в Україні; співвідношення чинника монобільшості з потенціалом вищого політичного керівництва на реалізацію реформ; ризики щодо розвитку політичної системи за умов однопартійного підходу до прийняття рішень законодавчою владою України; перспективи стабільного функціонування парламенту тощо.

Серед заходів в аспекті співробітництва кафедри парламентаризму, Наукової школи вітчизняного парламентаризму, ГО «Академія парламентаризму» і Верховної Ради України – проведення круглого столу до Дня Гідності і Свободи України «Вітчизняний парламентаризм: сучасні виміри гідності та свободи українського народу».

Очікується, що проведення зазначених науково-практичних заходів є вагомим кроком чергової взаємодії парламентарів з науковцями задля вдосконалення вітчизняного парламентаризму, підвищення наукового рівня діяльності парламентарів у вимірі найбільш гострих проблем сучасного політичного сьогодення України.

Список використаних джерел

1. Парламентаризм у державному управлінні – основа функціонування сучасної нашої держави та формування майбутніх державників. Голос України. 2020. 29 серпня. URL: <http://www.golos.com.ua/article/335104>

2. Відбувся перший конгрес парламентаристів. URL: <http://academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=osn&filtername=&page=2&tipn=News&newsid=1589&typeview=0&PageNumber=24>

3. Сміян Н. Надійна основа для прогресивного розвитку нашої держави. Голос України. 2021. 16 червня. URL: <http://www.golos.com.ua/article/347432>

МИКОЛА КОВАЛЬЧУК,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MYKOLA KOVALCHUK,

graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ДЕРЖАВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ США ТА УКРАЇНИ

INSTITUTIONAL CAPACITY OF THE STATE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE USA AND UKRAINE

The basis of the institutional capacity of the state, which provides for the high-quality implementation of its functions, taking into account the powers, resources, and supervision of its activities by civil society, is analyzed.

The author emphasizes that the state (regardless of the form of government, regime, and political system) is not able to maintain an appropriately high level of capacity. It is shown that when measuring the capacity of the state, different authors used different sources and methods. A comparison of the foundations of the state capacity of the USA and Ukraine was made. The author showed that states with more professional legislative bodies have a higher level of institutional capacity. Keywords: state capacity, citizen security, administrative efficiency, politics, USA, Ukraine.

Інституційна спроможність держави передбачає якісне здійснення її функцій з урахуванням повноважень, ресурсів, нагляд за її діяльністю з боку громадянського суспільства [1]. Також, держава покликана гарантувати економічні свободи, здійснювати справедливий розподіл благ та рівний доступ до них громадян. Трансформація національного суверенітету передбачає його політичну та юридичну складову, а також передачу частини суверенних повноважень на наднаціональний рівень [2]. Разом з тим, останнім часом ми бачимо, як усе частіше держава (не дивлячись на форму правління, режим, політичну систему) не спроможна утримувати належний високий рівень спроможності. Особливо актуальне дане питання у контексті кандидатства України в члени ЄС.

Сучасний дослідник Б. Ліндсі [5] аналізує причини американської кризи державної спроможності, показує, як слід розуміти спроможність держави, як її держава втрачає та як можна її повернути. Враховуючи, що Україна бореться за свою незалежність, для України, українського суспільства, це принципове питання. У цьому зв'язку, нам видається корисним для науки публічного управління приділити більше уваги цьому питанню.

Справедливо постає питання про вимір спроможності держави. Вимірюючи спроможність держави, різні автори використовували різні джерела та методи. Узагальнюючи їх можна поділити на ті, що описують спроможність держави на основі що держава може робити, та ті, що визначають, що держава має/повинна робити. У своєму дослідженні ми йдемо тим шляхом, коли «адміністративна спроможність» розглядається як середнє значення із семи показників, які зосереджуються на здатності уряду визначати пріоритети та виконувати вибрані цілі («ефективність уряду»), «спроможність безпеки» визначається як середнє значення елементів, які охоплюють насильницькі злочини, злочини проти власності та війну та «фіскальна спроможність», яка обчислюється на основі кредитних рейтингів країни, які зібрані на основі різноманітних даних [5]. Разом з тим, зазначимо, що існують й інші шляхи [4; 8; 9].

Отже, як зазначають дослідники [4; 5; 8], здавалося б, сьогодні у США є всі інституційні блоки міцної ліберальної демократії, а саме: система стримувань і противаг, верховенство права, Білль про права, вільні та чесні вибори, права власності, тощо. Україна, як зазначають українські науковці, суттєво недосконала в цих інституційних стовпах. Спільне те, що і США (на думку експертів [4; 5; 8]) і Україна (на наш погляд, упродовж усього часу, з початку 90-х минулого сторіччя), як держави, не можуть виконувати на належному високому рівні окремі з основних функцій, як того очікує суспільство. У першу чергу, мова

йде про рівень безпеки громадян. Функцію безпеки, час від часу, переймають на себе громадянське суспільство та різноманітні приватні ініціативи. Інше – у той час, як мільярди витрати йдуть на окремі програми (дослідження космосу, інфраструктурні проекти), рівень бідності упродовж десятиліть зростає.

Крім того, варто відзначити, що держави з більш професійними законодавчими органами мають вищий рівень інституційної спроможності і, отже, краще оснащені для обробки та реагування на політичну інформацію [5]. У відповідності з цим аргументом держави з більш професійними законодавчими органами бачать менше серйозних бюджетних порушень. Нами недаремно зауважується на законотворчому професіоналізмі, зокрема, враховуючи такі критерії, як кількості часу, який законодавці проводять на засіданнях, рівні винагороди, яку законодавці отримують за свої послуги, і, нарешті, ступені, до якого законодавці можуть скористатися державними дослідницькими послугами. Саме ці критерії ми можемо брати за основу, досліджуючи законотворчу складову інституційної спроможності держави в Україні.

Окрім того, в українській науковій думці спроможність держави досліджується в різних аспектах, одним з яких є конкурентоспроможність держави. Зокрема, проаналізовано теоретичні основи та історичні особливості впливу інституційних чинників на конкурентоспроможність держави, та аргументовано, що держава має підтримувати конкурентоспроможність стратегічно важливих галузей виробництва за допомогою важелів торгової політики (О. Зубчик, О. Шнипко, Я. Жаліло[2; 3]).

Список використаних джерел

1. Савчин М. (2019) Інституційна спроможність держави та права людини. Вісник Національної Академії правових наук України. 26 (3). 43-61.
2. Зубчик О. А. (2019). Інституційні засади конкурентоспроможності України як чинника забезпечення національної безпеки. Науковий часопис Академії національної безпеки. № 3-4. 128-146.
3. Шнипко О. С. (2011). Якість та конкурентоспроможність як утопічні ознаки української економіки. Економіка та держава. № 6. С. 4-6.
4. Brooks, David (2022). Globalization Is Over. The Global Culture Wars Have Begun; *NY Times*, Opinion, April 8.
5. Brink Lindsey (2021). State Capacity: What Is It, How We Lost It, And How to Get It Back. URL: <https://www.niskanencenter.org/wp-content/uploads/2021/11/brinkpaper.pdf>
6. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko (2020). The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors. *Revista San Gregorio* [Online], Volume 1 Number 42.
7. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Socio-economic aspects of the development of the digital economy in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), p. 91-104.
8. Noel D. Johnson and Mark Koyama (2017). States and Economic Growth: Capacity and Constraints,» *Explorations in Economic History* 64 (April 2017): 1–20.
9. For previous Niskanen Center analysis supporting the view that quality of government (i.e., high state capacity), not size of government, is the key variable in explaining freedom and prosperity, see, e.g., Ed Dolan, «Quality of Government, Not Size, Is the Key to Freedom and Prosperity,» Niskanen Center, April 27, 2017.

ОКСАНА КОГУТ,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально- наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OKSANA KOHUT,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0026275-2043>*

Науковий керівник: **Ірина Алексєєнко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри публічної політики, заступник директора з наукової роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ТА УТВЕРДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

HISTORY OF STATE-BUILDING AS THE BASIS FOR THE FORMATION AND ESTABLISHMENT OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

History of Ukrainian state-building started few centuries ago, but the fight for it is still going on. Concept of rule of law and national sovereignty won long time ago, but the most important goal is to develop those values as well as accomplish all necessary action to save national dignity, freedom and independence not only for the whole state, but as well as for each Ukrainian.

The processes that are going on in the legal and political systems of Ukraine as well as in the sphere of public administration are based on borrowing the practical experience of European states of «old» and «new» democracies. First of all, we are talking about such members of the European Union as Lithuania, Latvia and Estonia, which managed to consolidate the efforts of the government and the opposition, the entire society around European values. There is no doubt that Ukraine can apply those standards that it considers the most effective for the development and improvement of its own legal system. Our choice should be based on the experience of states that have implemented legal reforms and become members of the European Union, providing citizens with a highest standard of living, as well as consider Ukraine's international obligations.

Keywords: independence of Ukraine, state-building, rule of law, sovereignty.

Незалежність України не була одномоментним явищем, оскільки має тривалі та глибокі історичні корені. Відповідно до досліджень науковців історичними попередниками сучасної української держави були:

- 1) Давньоруська держава з центром у Києві та Галицько-Волинське князівство (держава Романовичів);
- 2) Держава Богдана Хмельницького (1648-1657 рр.) та Гетьманщина у XVII-XVIII ст. ст.;
- 3) Українська Народна Республіка у 1918-1921 рр. [5, с. 43]

Важливе значення з точки зору утвердження та формування державності мало юридичне затвердження та становлення державного суверенітету. Зокрема, через Акт проголошення незалежності України, якому передувало прийняття Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року Декларації про державний суверенітет України, яка утверджувала у своєму тексті ключові цінності, на яких базується концепція верховенства права – наприклад: повнота і неподільність влади Української держави в межах її території, демократія, пріоритет прав і свободи людини і громадянина, свобода слова і віросповідання, народ як єдине джерело влади в державі, мирне співіснування та культурний розвиток усіх національностей, незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах [2]. Ці ключові засади були включені і в Основний Закон України, а також інші галузеві закони, міжнародні договори та угоди, інші нормативно-правові акти. Їх актуальність неможливо спростувати, адже у світлі останніх політико-правових подій та вектору розвитку нашої держави їх актуальність лише зростає та набуває особливої цінності.

Згодом 24 серпня 1991 року в Києві розпочала роботу позачергова сесія Верховної Ради УРСР, основним завданням якої було вироблення єдиної консолідованої позиції про необхідність вжиття рішучих кроків для захисту суверенітету України. Від імені Народної ради І. Юхновський запропонував проголосити акт, у якому мали бути зафіксовані незалежний статус України, абсолютне верховенство її Конституції, законів та урядових постанов. Надвечір

24 серпня 1991 року позачергова сесія Верховної Ради УРСР (392 депутати – «за», 4 – «проти») проголосила Акт незалежності України [3].

За ухваленням Декларації про державний суверенітет, Акту проголошення Незалежності України і Конституції України, інших доленосних історичних документів, які сьогодні складають основу української державності і державотворення, завжди стояв Український парламент. Верховна Рада України завжди була, є і буде залишатись відображенням очікувань і сподівань Українського народу, своєрідним «майданчиком», де в дискусії народжується істина і будується Майбутнє України. Український парламент завжди відстоював і буде відстоювати та боронити національні інтереси України, основи національної безпеки, стояти на захисті територіальної цілісності, державного суверенітету, конституційного ладу України та демократичних засад функціонування Українського суспільства і держави.

Не викликає жодного сумніву, що на шляху, пройденому від Акту проголошення незалежності України і дотепер, були злети й падіння, успіхи та розчарування і сьогодні ще на деяких напрямках розбудови Української держави ми лише на порозі пошуку оптимальних рішень. Варто підкреслити особливу важливість дій кожного українця, адже саме ми вирішуємо долю власної нації, а також будемо її майбутнє, яке слугуватиме запорукою для успішного та належного врядування, дії концепції верховенства права, а також можливості зміцнення та утвердження незалежності України, за яку запекла боротьба триває і сьогодні під час війни.

Отже, саме зараз перед Україною постали численні виклики та загрози, хочеться вірити, що в сучасних міжнародних відносинах перемаже принцип сили права, а не права сили. Першочерговим завданням українського парламенту як єдиного органу законодавчої влади, інших органів державної влади, які репрезентують функцію публічного управління, мають бути подолання бідності шляхом ефективної зайнятості населення, підвищення вартості робочої сили, накопичення людського і соціального капіталу, розвитку підприємницької активності населення, зміцнення середнього класу, підвищення соціальних стандартів і гарантій, а також надання необхідної соціальної підтримки вразливим групам населення.

Тільки незалежність і державність України, а також історичні здобутки державотворення дозволять нам стати учасниками творення новітньої Української держави, втілювати у реальність одвічну мрію нашого народу. З одного боку – це велика кількість можливостей та розвиток потенціалу, але разом з тим й велика відповідальність перед власним сумлінням, родиною, українським народом, а також світовою спільнотою.

Список використаних джерел

1. Алексеенко І. В., Курас А. І., Маргулов А. Х. А 47 Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. І. В. Алексеенко / І. В. Алексеенко, А. І. Курас, А. Х. Маргулов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 164 с.
2. Декларація про державний суверенітет України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
3. Литвин В.М. Акт проголошення Незалежності України. / Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: Видво «Наукова думка», 2003. 688 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Akt_proholoshennia
4. Солдатенко В.Ф. Проблеми політики національної пам'яті і завдання її наукового забезпечення. «Вісник НАН України», 2011, № 12.
5. Україна наукова: Національна академія наук України, т. 1. К., 2008.

АННА КОМИСАРЕНКО,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANNA KOMISARENKO,

*postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7516-7743>*

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, д.н.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

DEVELOPMENT OF THE STATE THROUGH THE MECHANISMS OF SOCIAL SPASE

Analysis of social relations that have developed between the state and civil society of modern-day Ukraine, in a point of fact in the economic domain, is an important issue, because the entire system is now under the influence of various changes taking place in the twenty-first century. The whole world is checking up on strength. Ukraine in this sense fell the most difficult test – military aggression from the neighboring state. Ukraine, like other states, should rapidly reformat and accelerate the transition to a new level of management. In view of this, there is an urgent need to use modern tools in state social and economic policy. One of such tool that should be given more attention is social entrepreneurship. This is a relatively new phenomenon that is concomitantly contributing strong support to the economic development and as well as focuses on solving acute social problems, which is currently one of the main issues. Also, social entrepreneurship can solve such a difficult problem as a lack of jobs and providing jobs for especially vulnerable segments of the population. In the process of society development by the state should lay in long-term development mechanisms of social space, which will stabilize society based on social values.

Keywords: social entrepreneurship, social enterprise, civil society, relations between the state and society.

Зараз для України украй важливою є соціальна стабільність суспільства. Її можна досягти в результаті ефективної та системної взаємодії держави, бізнесу і громади. Світова сучасна практика доводить, що першим сучасним інструментом такої взаємодії є саме соціальне підприємництво. Іншими словами – реалізація соціально-інноваційної підприємницької діяльності, значна частина прибутків від якої спрямовується на вирішення важливих соціальних проблем. Від того, наскільки злагоджено вони зможуть взаємодіяти, залежить, наскільки високим буде рівень соціальної безпеки. [1, с. 4]

Варто наголосити, що соціальне підприємництво – це така підприємницька діяльність, що характеризується певними ключовими ознаками. Головною з них, варто назвати соціальний вплив, тобто цільова спрямованість на вирішення, або, принаймі, пом'якшення уже існуючих соціальних проблем для досягнення довготривалих позитивних соціальних результатів. [2, с. 149] Також основоположною є інноваційність, яка досягається завдяки застосуванню нових, унікальних підходів, що дозволяють збільшити соціальний вплив.

Важливою ознакою також є самоокупність і фінансова стійкість. Це здатність соціального підприємства вирішувати соціальні проблеми до тих пір, поки це необхідно, і за рахунок тих доходів, які отримані від власної діяльності.

Крім того, соціальному підприємництву притаманна масштабованість і розмір тиражу. А результатом є збільшення масштабу діяльності соціального підприємства (на національному та міжнародному рівні). [3] Іще тут застосовується підприємницький підхід, тобто здатність соціального підприємця бачити, так звані «провали ринку». Такий підприємець мусить знаходити можливості, акумулювати ресурси, розробляти сучасні рішення, які здійснюють довгостроковий сприятливий вплив на ціле українське суспільство.

Соціальні бізнеси активно почали розвиватись у період загострення соціально-економічної, геополітичної криз, анексії Криму та розгортання військового конфлікту на Сході країни. [4] Можливо, так відбувається через те, що люди почали відчувати невпевненість, страх і відсутність необхідного захисту та підтримки від держави. Ці події призвели до появи нових категорій соціально незахищених верств населення і масового зростання їх числа. Тут же ак-

туалізувались проблеми соціальної адаптації, реабілітації, надання соціальних послуг та забезпечення базових соціальних гарантій. Тож люди, підприємства і бізнеси, взяли ініціативу в свої руки, заради того, щоб допомогти в кризовій ситуації незахищеним верствам. [5] І незважаючи, на те, що кількість соціальних підприємств, на превеликий жаль, зростає в Україні дуже повільними темпами, вони вже виконують важливі функції щодо соціалізації національної економіки.

Державі слід сформувати чіткий та прозорий механізм регулювання соціального підприємництва та всіляко сприяти його розвитку. В першу чергу, шляхом створення належного середовища, в якому зможуть розвиватися соціальні підприємства. А проблеми обліку та формування механізму мотивації соціального підприємництва мають стати перспективами подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Кикал Дж., Лайонс Т. Социальное предпринимательство: миссия – сделать мир лучше / пер. с англ. М. : Альпина Паблицер, 2014. 304 с.
2. Dees G. J. The Meaning of Social Entrepreneurship. URL: https://centers.fuqua.duke.edu/case/wpcontent/uploads/sites/7/2015/03/Article_Dees_MeaningofSocialEntrepreneurship_2001.pdf
3. Zahra S., Rawhouser H., Bhawe N., Neubaum D., Hayton J. Globalization of Social Entrepreneurship Opportunities. Strategic Entrepreneurship Journal. 2008. Vol. 2. Issue 2. P. 113–117. URL: <http://socialeconomyaz.org/wpcontent/uploads/2011/01/zahra.pdf>
4. Richardson M. Social Enterprise: Lessons learned from the UK : доповідь на II Всеукраїнському форумі соціальних підприємців. Київ, 16.11.2016.
5. Huang Ch.-Ch., Donner B. The Development of Social Enterprise: Evidence from Europe, North America, and Asia. Research Report. 2018. No. 40. URL: https://socialwork.rutgers.edu/sites/default/files/report_40.pdf

НАТАЛЯ КОРОЛЬ,
керівник апарату Вінницького апеляційного суду

NATALIA KOROL,
Chief of staff Vinnytsia Court of Appeal
<https://orcid.org/0000-0002-7135-3714>

Науковий керівник: **Тетяна Дерун**, к.держ.упр., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

INTERACTION OF LOCAL AUTHORITIES WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN CONDITIONS OF WAR: CHALLENGES AND PROSPECTS

The Russian war against Ukraine has forced millions of Ukrainians to flee their homes, destroyed hundreds of cities and villages, and continues to bring devastation across Ukraine's regions.

The war also imperils the world's economic recovery from the COVID-19 pandemic: inflation, food security, energy security and further supply-chain pressures are among the many challenges policy makers worldwide must tackle. As the global ramifications of the conflict begin to bite, international organisations are bringing together their latest insights, analysis and data to shed light on the policy challenges ahead.

It is noted, that Ukraine takes an active position on the international arena and directs its efforts to active cooperation with international organizations.

While the EU and its local and regional authorities will continue to provide emergency aid, it is also important to join forces to support the recovery and reconstruction of Ukraine, today and in the aftermath of the war.

Local government faces significant challenges, particularly in Ukraine in seeking to move towards greater integration with the European community. They know they must achieve higher standards in service delivery to attract investments and to satisfy the growing expectations of local people and organisations.

It is fundamental to learn from the international experience of others and to share information, in order to come up with different and more creative solutions.

Keywords: international organizations, authorities, war, impact.

Війна в Україні вже має далекосяжний і довготерміновий вплив на міжнародний розвиток. В умовах повномасштабної війни координація дій органів центральної влади та органів місцевого самоврядування, а також взаємодія з міжнародними організаціями є критично необхідними. У перспективі центральне місце в глобальній відповіді на кризу мають посісти комплексні рішення, що стосуються сфери розвитку.

Україна продовжує активно вибудовувати партнерські відносини для захисту, відновлення територіальної цілісності та відбудови зруйнованих міст і селищ. Здобутий статус кандидата на вступ до Європейського Союзу покладає додаткову відповідальність щодо продовження реформ, серед іншого, удосконалення багаторівневого урядування, яке в умовах війни набуває особливої актуальності.

Не дивлячись на те, що повномасштабна війна триває, і увагу зосереджено на стримуванні ворога, не менш активно обговорюється питання післявоєнного відновлення країни.

Останні півроку продемонстрували виняткову важливість ефективної взаємодії органів публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства у вирішенні життєво важливих питань. Багато уваги приділяється досвіду європейських та міжнародних організацій в напрацюванні ефективних механізмів такої взаємодії як в умовах війни, так і післявоєнного періоду. Особливо цінною видається взаємодія з міжнародними організаціями в контексті активних євроінтеграційних процесів в Україні, серед іншого, на місцевому рівні.

Сьогодні дедалі більшого значення набуває досвід розвинених держав Європи та світу щодо налагодження дієвих організаційно-управлінських і фінансових механізмів повоєнного відновлення держав, які опинилися в ситуації, подібній до нинішньої української. Особливо ефективними носіями пов'язаної з цим інституційної пам'яті є міжнародні організації, зокрема дотичні до безпекових проблем та проблем європейської інтеграції, а також ті, що працюють у соціальній і гуманітарній сферах. Передусім у цьому контексті варто відзначити: Міжна-

родний валютний фонд (МВФ), Групу Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Раду Європи (РЄ), а також Центральноєвропейську ініціативу, Енергетичне співтовариство, ЮНІСЕФ тощо [1].

Розширюються грантові програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та ПРООН (програма розвитку Організації Об'єднаних Націй). Партнерство Уряду США з народом України є стійким і тривалим, і USAID продовжує підтримувати Україну та її народ у цій поточній кризі.

Незважаючи на готовність значної частини міжнародного співтовариства до співпраці, вона набуває певних особливостей, продиктованих війною. Зокрема, йдеться про повну невідзначеність та хаотичність процесів в умовах воєнного стану. Навіть досвід ведення війн в країнах Європи не дає переконливого підґрунтя прогнозам щодо розвитку подій та їх тривалості в часі. Зазначене ускладнює процеси стратегічного планування та оцінки факторів ризику. Під загрозою, відповідно, гарантії отримання та транспарентності використання фінансової підтримки, а дотримання додаткових бюрократичних процедур створює передумови до нерівномірного та несвоєчасного її надходження. Перевірені інститути міжнародної підтримки в умовах активних бойових дій не напрацьовані, а існуючі – позбавлені практичного досвіду.

Разом з тим, пряма соціальна допомога залишається швидкою та ефективною на місцевому рівні, оскільки покладається на багаторічні партнерські відносини з наявними локальними мережами.

Важливо використовувати успішний досвід європейських країн, які за допомогою міжнародних організацій зуміли подолати наслідки воєнних конфліктів на своїй території. Не менш важливим є залучення грантових ресурсів. Отже, співпраця з міжнародними організаціями є як ніколи необхідною, а їх роль для України – засадничою.

Одночасно Україна повинна змінювати усталені підходи в організації публічного управління в умовах воєнного стану з тим, щоб отримана допомога була максимально ефективною.

Формування стратегій та планів розбудови, відновлення за підтримки міжнародних організацій має відбуватися з огляду на виклики не лише сьогодення, а й поствоєнного періоду.

Список використаних джерел

1. Борщевський В., Засадко В., Матвеев Є. Інституційні основи повоєнного відновлення України: як використати потенціал Європейських та міжнародних організацій для прискорення процесу зближення з ЄС. *Věda a perspektivy* 7 (14) (2022).

2. Офіційний сайт Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua/news/vidbudova-ukrayini-potrebuye-novih-standartiv-ta-institucijn-76333>

3. Офіційний сайт Офісу Ради Європи в Україні. URL : <https://www.coe.int/uk/web/kyiv?desktop=false>

ЯРОСЛАВ КОРЧАК,

адвокат, Адвокатське об'єднання «ІНТАЙТПЛ», аспірант, Національний авіаційний університет

YAROSLAV KORCHAK,

attorney, Attorneys association «ENTITLE», postgraduate, National Aviation University

<https://orcid.org/0000-0002-5913-9571>

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗАБОРОНИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: ОГЛЯД НОВЕЛ У ЗАКОНОДАВСТВІ В УМОВАХ СУПРОТИВУ ВІЙСЬКОВІЙ АГРЕСІЇ

PUBLIC FUNDING AND PROHIBITIONS OF POLITICAL PARTIES: AN OVERVIEW OF LEGISLATIVE NOVELTIES IN RESISTING MILITARY AGGRESSION

Generalized innovations in the legislation on political parties adopted during martial law. The progressive and democratic nature of the political financing reform is noted. The necessity of preservation of state financing of political activity of parties even in the conditions of resistance to military aggression of the Russian Federation against Ukraine was emphasized. It is noted that the prohibition of a political party is possible only by a court decision and an administrative suit of the Ministry of Justice. The role of the Security Service of Ukraine in the creation and maintenance of the list of political parties and civil organizations – non-residents of Ukraine, which pose a threat to the national security of Ukraine was noted.

Keywords: political corruption, NACP, public/political funding, Security Service of Ukraine.

Траєкторія демократичного розвитку української держави охоплює діяльність щодо регулювання відносин у сфері фінансування політичних партій. Як безпосередні учасники політичного управління, політичні партії є потужними суб'єктами громадянського суспільства [9].

За результатами проведеного за останній період соціологічного дослідження [2], як населення (70,4%), так і підприємці (71,7%) вважають **політичну корупцію** найбільш серйозним типом корупції. Наразі без перебільшення можна стверджувати, що політична корупція є дзеркальним відображенням соціальних явищ та процесів в суспільстві, у тому числі недосконалості політичних інститутів, та продукту діяльності влади [3, с.37]. Тому запровадження законодавцем [6, розділи IV–V] процедур державного контролю за діяльністю політичних партій, зокрема в частині джерел їх фінансування (державного/недержавного), є юридичним засобом протидії явищу політичної корупції. Водночас, забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих компаній [1, п. 2.5] є одним із напрямків підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції в цілому.

Щодо строків подання партійних звітів. Законом України «Про запобігання корупції» на Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК/Національне агентство) покладено виконання функцій щодо запобігання політичній корупції, які реалізуються шляхом здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо фінансування політичних партій, дотриманням встановленого порядку надходження та використання коштів виборчих фондів, вжиття заходів щодо осіб, в діяннях яких є ознаки правопорушень у цій сфері.

Так, з метою забезпечення реалізації принципу прозорості фінансування статутної діяльності політичних партій та керуючись необхідністю запровадження механізмів прийняття цифрових рішень, продовж 2020 – 2021 років НАЗК реалізувало завдання в частині створення та запуску електронного реєстру фінансових звітів політичних партій – Реєстр POLITDATA. За загальним правилом політична партія щоквартально, не пізніше ніж на 40-й день після закінчення звітного кварталу, зобов'язана подати до Національного агентства звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. Проте через заходи, пов'язані з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) такі строки були уточнені законодавцем [6, п.5 розділу VI «Заключні положення»] та конкретизовані Урядом [7]. **Саме з датою закінчення карантину** (на момент прийняття відповідного рішення – це 31 травня 2022 року) на 40-й день мали б подаватися до НАЗК звіти політичних партій.

Втім, з огляду на воєнний стан **НАЗК роз'яснило, що** у випадку закінчення трьохмісячного терміну після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни, за умови продовження дії карантинних заходів, обов'язок політичних партій щодо подачі звітів має бути

реалізований відповідно до вимог п. 5 розділу 6 ЗУ «Про політичні партії», тобто не пізніше ніж на 40-й день після завершення карантину [8].

Щодо збереження державного фінансування політичної діяльності. Однією із форм політичного фінансування є державне фінансування статутної діяльності політичних партій (у тому числі оплата праці працівників статутних органів політичної партії, її місцевих організацій у порядку, передбаченому законодавством). За результатами дострокових парламентських виборів у 2019 році, починаючи з 2020 року право на отримання коштів із державного бюджету отримали 5 парламентських партій («Слуга народу», «ОПЗЖ», «Батьківщина», «Європейська Солідарність», «Голос»).

Керуючись бажанням долучитися до пошуку додаткових бюджетних ресурсів, НАЗК звернулося до Верховної Ради з ініціативою зупинити державне фінансування партій на період дії воєнного стану і спрямувати ці кошти на потреби оборони, в тому числі потреби ЗСУ [4]. І хоча спочатку така позиція державного органу була підтримана у зареєстрованому Верховною Радою законопроекті №7413 від 26.05.2022р., проте напередодні дня голосування, положення про призупинення державного фінансування політичних партій, які мають на це право, починаючи з другого кварталу 2022 року і до кінця 2022 року, було вилучено із ухваленого вже 1 червня законопроекту.

У сучасних реаліях політичної діяльності важливим є набрання чинності Законом України від 03.05.2022р. №7172-1[5]. Його прийняття стало адекватною реакцією держави на ситуацію, що склалася у зв'язку з діяльністю проросійських партій та розгортання повномасштабної війни в Україні. Тому не випадково, що законодавець уповноважив Службу безпеки України впродовж 6 місяців з дня набрання чинності Законом створити та вести Перелік політичних партій та громадських організацій – нерезидентів України, що створюють загрозу національній безпеці України.

Щодо заборони політичної партії. В обсязі публікації, ми не маємо можливості більш детально зупинитись на аналізі підстав для прийняття судом рішення про заборону політичної партії. Водночас хочемо акцентувати увагу, що за адміністративними позовами Міністерства юстиції, наразі суд уже заборонив діяльність 16 партій. А саме: Комуністична партія України, ОПЗЖ, «Опозиційний блок», Партія Шарія, «Наші», «Блок Володимира Сальдо», «Соціалістична партія України», «Держава», «Соціалісти», «Справедливість та розвиток», Робітничка партія України, «Ліва опозиція», «Союз лівих сил», Прогресивна соціалістична партія України, «Русь Єдина», партія «Щаслива Україна» (раніше «Успішна країна»). Станом на 5 серпня поточного року відомо, що 7 проросійських партій оскаржують свою заборону у Верховному Суді. Зокрема, апеляційні скарги подали партії «Соціалісти», «Союз лівих сил», ОПЗЖ, Партія Шарія, «Соціалістична партія України», «Прогресивна соціалістична партія України» та партія «Щаслива Україна»

Після набрання законної сили рішенням суду про заборону політичної партії її майно буде передане у власність держави. Порядок виконання такого рішення, а також механізм реалізації заходів щодо його розшуку, у тому числі складення та затвердження переліку майна політичної партії, переданого у власність держави, визначено у Постанові Кабінету Міністрів України №896 від 12 серпня 2022 року.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. По-перше, державне фінансування політичної діяльності є демократичним досягненням країни у реформі політичного фінансування. Своєю чергою забезпечення прозорості й доброчесності політичного фінансування в Україні стало можливим завдяки запровадженню заходів фінансового контролю за здійсненням політичними партіями своєї статутної діяльності. По-друге, політична влада є потужним інструментом координації та управління для встановлення єдиного правопорядку. В суспільстві є запит на справедливість через посилення нормативного порядку у сфері фінансування політичної діяльності. Тому нові підстави для заборони політичних партій, запропоновані Законом України №7172-1, зокрема – виправдовування збройної агресії чи виправдовування дій осіб та формувань, які здійснювали збройну агресію рф проти України, співпраця з політичними партіями, громадськими організаціями держави, що визнана відповідно до закону державою-агресором або державою-окупантом, яка спрямована проти незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, лише доповнюють чинні положення ст. 37 Конституції України.

Список використаних джерел

1. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки: Затверджено Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20/conv#n93>
2. Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність: Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Київ, 2022. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/1009488299966710444nacr_report_info_sapiens_2021_ukr_final_.pdf
3. Корчак Н., Корчак Я. Запобігання та протидія політичній корупції: правовий аспект. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. К. 2021. Том 13 №1. С.34-41. URL: <https://publicadministration-knu.org/index.php/journal/article/view/55/43>
4. НАЗК пропонує Парламенту зупинити державне фінансування партій на період дії воєнного стану і спрямувати ці кошти на потреби оборони, в тому числі потреби ЗСУ. Повідомлення пресслужби НАЗК від 7 червня 2022 року. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-proponuye-parlamentu-zupynuty-derzhavne-finansuvannya-partij-na-period-diyi-voyennogo-stanu-i-spryamuvaty-tsi-koshty-na-potreby-oborony-v-tomu-chysli-potreby-zsu/>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій: Закон України від 3 травня 2022 року № 2243-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-20#Text>
6. Про політичні партії: Закон України від 05.04.2001р. № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>.
7. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text>
8. Про надання роз'яснення стосовно строків подання звітів політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за I, II, III та IV квартали 2020 року, за I, II, III та IV квартали 2021 року та за I квартал 2022 року: Роз'яснення НАЗК від 23.04.2022. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/?cat=182>
9. Ярош Я. Політичні партії як суб'єкти громадянського суспільства. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2018. №2(4). С.146-156. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/81/75>

ЯРОСЛАВ КОТИЛКО,

аспірант Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YAROSLAV KOTYLKO,

Postgraduate Student at the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3870-5431>

Науковий керівник: **Анатолій Рачинський**, д.держ.упр., професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВИХ СВЯЩЕННИКІВ (КАПЕЛАНІВ) В УКРАЇНІ

FORMATION OF THE INSTITUTE OF MILITARY PRIESTS (CHAPLAINS) IN UKRAINE

This article describes the way of creating a military chaplaincy in Ukraine. It also describes the main problems when issuing permits (mandates) for military chaplains. Military chaplains regularly meet the spiritual and religious needs of servicemen of the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine, other military formations formed in accordance with the laws of Ukraine, and the State Border Service of Ukraine. Since 2014, military chaplains have started working in Ukrainian military formations under employment contracts. After the adoption of a special law, military chaplains became army officers. The article also describes the requirements for military chaplains and their duties.

Keywords: religious organizations, regional policy, military chaplaincy.

Інститут військового капеланства в Україні пройшов нелегкий шлях свого закріплення в національному законодавстві. Зі здобуттям Україною незалежності військові капелани регулярно здійснюють задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Державної прикордонної служби України.

З 1996 року в різних релігійних конфесіях почалися формуватися напрями діяльності щодо задоволення духовних потреб військовослужбовців, призначалися відповідальні за дані напрями, створювалися відповідні структури. Після 2004 року почалась активізація військово-церковного співробітництва.

Початком військово-церковного співробітництва стала директива міністра оборони України від 21.04.2006 №Д-25 «Про впорядкування питань задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил України», якою було запропоновано керівникам органів військового управління, командирам (начальникам) військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України здійснити ряд заходів щодо врегулювання механізму задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців.

10.11.2008 Міністерство оборони України та уповноважені представники церков і релігійних організацій України, відповідальні за співпрацю зі Збройними Силами України, розглянувши на спільному засіданні питання стосовно можливості активізації військово-релігійних відносин шляхом найбільш широкого використання у межах чинного законодавства потенціалу українських церков та релігійних організацій для забезпечення конституційного права особового складу на свободу совісті та віросповідання, зміцнення обороноздатності України підписали Меморандум про співпрацю у справах душпастирської опіки військовослужбовців ЗС України. Результатом співпраці стало створення Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України.

З метою впровадження ефективної системи душпастирської опіки та створення інституту військового духовенства (капеланства), наказом Міністра оборони України від 22.04.2011 № 220 було затверджено Концепцію душпастирської опіки у Збройних Силах України. Концепція передбачала поглиблення системної співпраці Збройних Сил України та церкви (релігійних організацій).

Анексія Криму та війна на сході України пришвидшила процес становлення інституту військового капеланства в Україні. У зв'язку з чим, Кабінет Міністрів України своїм розпоря-

дженням від 02.07.2014 № 677-р визначив, що священнослужителі, які запропоновані релігійними організаціями та успішно пройшли відбір, працевлаштовуються з укладенням відповідних трудових договорів.

Наступним кроком, Міністерство оборони України наказом від 27.01.2015 №40 затвердило Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України, із змінами, що були внесені наказом Міністерства оборони України від 14.12.2016 № 685, яким було визначено головні завдання, порядок діяльності, взаємодію, права і обов'язки підрозділів (посадових осіб) з питань служби військового духовенства (капеланства), органів військового управління, військових священників (капеланів). Додатком до даного положення було затверджено Кодекс військового священника (капелана), яким було визначено основні принципи діяльності військових капеланів.

За результатами розгляду у другому читанні та в цілому на засіданні 30.11.2021 Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Службу військового капеланства» (далі -Закон). Цей Закон регулює відносини у сфері реалізації конституційного права на свободу світогляду та віросповідання військовослужбовців Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Державної прикордонної служби України, а також визначає правові та організаційні засади і принципи діяльності Служби військового капеланства.

Служба військового капеланства була утворена як окрема структура у складі Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Державної прикордонної служби України, вид якої залежить від обсягу, характеру та складності заходів щодо задоволення духовно-релігійних потреб в їх органі військового управління, з'єднанні, військовій частині, військовому навчальному закладі, установі чи організації.

Сьогодні, військовим капеланом може бути громадянин України, який є священнослужителем зареєстрованої в Україні релігійної організації та отримав від керівного центру (управління) відповідної релігійної організації мандат на право здійснення військової капеланської діяльності. Також, обов'язковою вимогою для зайняття посади військового капелана стало наявність вищої богословської освіти.

Постановою Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 №859 «Про затвердження Положення про порядок видачі мандата на право здійснення військової капеланської діяльності» було визначено процедуру видачі мандата на право здійснення військової капеланської діяльності.

Отже, згідно Закону №1915-IX військові капелани проходять військову службу на посадах осіб офіцерського складу за військовим а не за трудовим контрактом, як це було раніше. Законом було впроваджено принцип квот конфесійного представництва військових капеланів – співвідношення кількості військових капеланів окремої конфесії до загальної кількості військових капеланів у відповідній службі.

Разом з тим, на сьогоднішній день відсутній нормативно-правовий акт, який визначав би порядок розподілу квот конфесійного представництва військових капеланів у відповідних військових формуваннях.

Таким чином, розвиток інституту капеланів в Україні мав власний шлях і специфіку. Однак, варто зазначити, що реалізація Закону в цілому значною мірою залежать від злагодженої та ефективної взаємодії релігійних організацій, Державної служби України з етнополітики та свободи совісті та центральних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають відповідні військові формування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Службу військового капеланства» від 30.11.2021 № 1915-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 №859 «Про затвердження Положення про порядок видачі мандата на право здійснення військової капеланської діяльності» [Електронний ресурс] – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/859-2022-%D0%BF#Text>

НАТАЛІЯ КРАЩЕНКО,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIYA KRASHCHENKO,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2022-1604>*

Науковий керівник: **Тетяна Новаченко**, д.н.держ.упр., доцентка, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

THE ROLE OF ANTI-CORRUPTION BODIES IN THE DEVELOPMENT OF INDEPENDENT UKRAINE

Corruption has become one of the characteristics of modern reality. The state concentrates the levers of omnipotence in its institutions, and each country chooses its own methods that will be effective in its society. International experience proves that the creation of new anti-corruption bodies is more effective and faster than reforming existing ones. Ukraine also implements its methods and methods of combating corruption and actively acts in this direction within the limits of the legislation. The modern legislation of independent Ukraine defines the concept of corruption, the list of persons subject to this Law, as well as a certain list of methods and methods by which the fight against corruption takes place in Ukraine, authorities that implement anti-corruption policy in Ukraine, and specially authorized sub entities in the field of anti-corruption.

Keywords: corruption, anti-corruption policy, authorities.

Корупція належить до найбільш небезпечних негативних соціальних явищ, що призводять до руйнування основ правопорядку і різко ослабляють усі державні інститути. Як свідчить світовий історичний досвід, поширеність корупції значно зростає в періоди великих соціальних потрясінь. Тож, соціальні перетворення, що почалися в другій половині 80-х років ХХ століття, сприяли тому, що корупція стала однією з характеристик сучасної дійсності. Упродовж останніх десятиліть в нашій країні спостерігається поступальне і інтенсивне зростання числа і видів корупційних правопорушень [1].

Головним суб'єктом забезпечення соціально-економічної безпеки особи і суспільства в цілому було і залишається держава, що концентрує у своїх інститутах важелі всевладдя.

Звернувшись до практики деяких держав світу, бачимо, що кожна з них обирає свої методи, які будуть ефективні саме в її суспільстві. Так, у Нідерландах уживають такі заходи для боротьби з корупцією: звітування міністра внутрішніх справу щодо питань виявлення корупції; система моніторингу джерел виникнення корупції; основна форма покарання – заборона працювати в органах державної влади та втрата соціальних гарантій, наприклад пенсії; реєстрація випадків корупції, учинених чиновниками; проведення розслідувань ЗМІ.

В основу боротьби з корупцією в Німеччині покладено реєстр корумпованих фірм, яким не дають державних замовлень у разі унесення до цього реєстру.

У Сінгапурі створено бюро з розслідування випадків корупції. Тут використовують щорічну звітність урядовців, жорсткі покарання тощо[2].

Разом з тим досвід таких країн, як Грузія та Польща, показує, що істотний прорив у протидії корупції можливий навіть за період у 3–5 років за умови проведення державою швидких та ефективних змін.

Міжнародний досвід засвідчує, що створення нових антикорупційних органів є ефективнішим та швидшим, ніж реформування вже існуючих. Ефективна система має включати такі елементи: запобігання корупції, її розслідування та притягнення до відповідальності.

Зважаючи на практику країн світу, Україна також впроваджує свої методи та способи боротьби з корупцією і активно діє в цьому напрямі в межах законодавства й діджиталізації відносин між громадянином і державною.

Необхідність запровадження ефективної протидії корупції, наголошує К. Розсоха, зумовило створення та запровадження спеціальних органів державної влади із запобігання та протидії корупції, що визначилося низьким рівнем довіри населення до державної влади та судової системи, неефективності процедури доказування та притягнення до відповідальності корумпованих можновладців, а також низький рівень України в світовому Індексі сприйняття корупції тощо [3].

Результати соціологічних досліджень засвідчують, що частка громадян, які мають безпосередній досвід корупції, протягом останніх років суттєво зменшилася (якщо у 2013 році такий досвід мало близько 60%, то станом на початок 2020 року – не більше 40% громадян). Спостерігається також поступове покращення порівняльних показників рівня корупції в Україні. Згідно з даними міжнародної організації «Transparency International», у період з 2013 по 2019 р. Індекс сприйняття корупції (далі – ІСП) в Україні зріс із 25 до 30 балів.

Однак результати цих досліджень свідчать, що досягнутий за останні роки прогрес не задовольняє суспільство, оскільки є надто повільним. Загальний рівень сприйняття корупції в Україні залишається високим (у 2019 році, набравши 30 балів зі 100 можливих, Україна за ІСП посіла 126 місце серед 180 країн). Корупція, як і раніше, залишається однією з найважливіших проблем [4].

Метою державної антикорупційної політики є створення в Україні ефективної загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції.

Так, з 2014 року в Україні діє Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), яким чітко визначено поняття корупції та перелік осіб, що підпадають під дію цього Закону, а також певний перелік методів і способів, за допомогою яких відбувається боротьба з корупцією в Україні. Закон також передбачає орган влади, який реалізує антикорупційну політику в Україні, і визначає поняття корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Відповідно до окресленого Закону спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури та Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції. Водночас у зазначеному законі не враховані інші органи, які займаються формуванням та реалізацією антикорупційної політики. Так, на сьогодні також створені та діють Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Вищий антикорупційний суд, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки [5].

Таким чином, можна виокремити такі органи державної влади, що формують та реалізують антикорупційну політику:

суб'єкти прийняття політичних рішень: Верховна Рада України – Комітет з питань запобігання і протидії корупції; Президент України – Національна рада з питань антикорупційної політики;

Кабінет Міністрів України – Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики; спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції: Національне антикорупційне бюро України; Спеціалізована антикорупційна прокуратура; Вищий антикорупційний суд; Національне агентство з питань запобігання корупції;

інші антикорупційні органи в Україні: органи прокуратури; Служба безпеки України; Державне бюро розслідувань; Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА); Бюро економічної безпеки України; органи Національної поліції України – слідчі підрозділи та підрозділи стратегічних розслідувань [6].

Враховуючи поточний стан антикорупційної політики України, яка розвивалася, набувала досвіду за часи незалежності, слід констатувати, що наразі різними програмними документами та актами законодавства задекларовано створення й запроваджено механізм функціонування всіх антикорупційних органів, необхідних для досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції.

Одночасно з цим, низка питань, пов'язаних зі взаємодією відповідних інституцій, розподілу повноважень між ними, балансу в реалізації ними завдань та функцій, а також роботи

за принципом «стримувань і противаг», залишаються невирішеними, потребують глибокого аналізу, вивчення і дослідження.

Список використаних джерел

1. Лазаренко С. Ж., Бабенко К.А. Корупція як результат системної неефективності державного управління. URL: <https://baas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/297-korupsiya-yak-rezultat-sistemnoji-neefektivnosti-derzhavnogo-upravlinnya.html> (дата звернення: 19.08.2022).
2. Гевчук А., Наявні методи боротьби з корупцією. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015034 (дата звернення: 18.08.2022).
3. Розсоха К.О. Роль та функції спеціалізованих антикорупційних органів України / Науковий вісник публічного та приватного права: Збірник наукових праць, Випуск №4 Т. 2. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2018. 266 с.
4. Антикорупційна стратегія на 2020 – 2024 роки. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsijna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-08.09.2020.pdf> (дата звернення: 18.08.2022).
5. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 19.08.2022).
6. Даль, А. Л. Система антикорупційних органів України / Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 груд. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Харків : ХНУВС, 2021. – С. 99-102.

РОМАН ЛИННИК,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ROMAN LYNNYK,

PhD student of the Parliamentarism Department of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Kyiv National University named by Taras Shevchenko

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н., доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ПРЕДСТАВНИЦТВІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДИ ЯК ГАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

PROSECUTORIAL BODIES' ROLE IN THE AUTHORITY'S SUBJECTS REPRESENTATION AS A GUARANTEE OF THE INDEPENDENCE OF UKRAINE

The review describes the establishment and development stages of the institutional performance basics for prosecutorial bodies of Ukraine. Separately it was covered the issues of legal aspects of the public state authority subjects' representation by the prosecutorial bodies in Ukrainian courts. The thesis provides the overview of the legislative changes in the prosecutorial bodies functioning and specifications of justice system performance during the martial law mode. Analytical conclusion was made about provisioning of the independence guarantees for Ukraine as a state and exclusive role of the prosecutorial bodies in this process.

Keywords: representation, Ukrainian courts, martial law, public authority subjects.

24 серпня 1991 року Верховною Радою Української РСР було проголошено створення незалежної самостійної держави Україна та розпочався процес створення правової бази суверенної держави.

Одним із перших прийнятих Верховною Радою України законів (від 5 листопада 1991 року), що в подальшому гарантували самостійність та незалежність нової суверенної держави, був Закон України «Про прокуратуру», який визначив сьгоднішні завдання, функції та повноваження органів прокуратури.

Згодом, 28 червня 1996 року, Верховна Рада України прийняла Конституцію України – Основний Закон нашої держави. Питаннями регламентації діяльності прокуратури, яким було присвячено окремих VII розділ «Прокуратура», визначено, що прокуратура становить єдину систему, на яку покладена функція представництва інтересів держави в суді, тобто функцією, що по суті є самостійним видом державної діяльності.

У подальшому, з розвитком державності та під впливом політичних, економічних і соціальних чинників, зазнало трансформації і законодавство України, що не могло не вплинути на статус органів прокуратури та здійснення ними функції представництва суб'єктів влади незалежної України.

Сучасні органи прокуратури становлять єдину централізовану систему, якою керує Генеральна прокуратура України, очолює її Генеральний прокурор. Діяльність прокуратури при цьому ґрунтується на засадах верховенства права, законності, територіальності, презумпції невинуватості, незалежності прокурора, політичної нейтральності, недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади, поваги до незалежності суддів тощо.

Такий правовий статус прокуратури, з урахуванням визначених Конституцією України функцій, надає реальні можливості здійснювати захист законних інтересів держави через реалізацію функції представництва, яка по суті є законним інструментом впливу на кожен з гілок державної влади задля підтримання системи стримувань і противаг.

Так, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 131-1 Конституції України, в Україні діє прокуратура, яка здійснює представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Згідно з частинами 3, 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення

інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює, або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування, чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань. Представництво в суді інтересів держави в особі Кабінету Міністрів України та Національного банку України може здійснюватися прокурором Генеральної прокуратури України, або регіональної прокуратури виключно за письмовою вказівкою чи наказом Генерального прокурора України, або його першого заступника чи заступника відповідно до компетенції.

Більш деталізований алгоритм з представництва органами прокуратури інтересів держави в суді викладений в Наказі Офісу Генерального Прокурора № 389 від 21 серпня 2020 року «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді» (зі змінами та доповненнями), системний аналіз положень якого дозволяє зробити висновок про те, що прокурор як учасник судового процесу має особливий правовий статус, а органи прокуратури в системі органів державної влади займають особливе, незалежне та самостійне місце, що дозволяє визначити їх як єдину систему державних органів зі спеціальним конституційним та адміністративно-правовим статусом, який забезпечує їх процесуальною незалежністю для здійснення захисту інтересів держави та представництва суб'єкті влади, що у свою чергу створює гарантії незалежності України.

Військова агресія та функціонування державних інституцій в умовах правового режиму воєнного стану створили особливі умови державного управління, за яких функціонування інститутів державної влади, зокрема органів прокуратури, є необхідною складовою збереження єдності України та її подальшого існування як суверенної та незалежної держави, основою чого є саме єдність правового простору (базовий принцип верховенства права), основне функціональне навантаження для забезпечення якого має покладатися саме на прокуратуру України, яка своєю діяльністю забезпечує гарантії незалежності України.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 124.
2. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
3. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.
4. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
5. Закон України «Про прокуратуру» // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» // Відомості Верховної Ради. – 2019. – № 42. – Ст. 238.
7. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250

КРИСТИНА ЛИТВИНЕНКО,

аспірантка кафедри глобальної та національної безпеки ННІ публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка, головний спеціаліст відділу інформаційної політики Управління медіакомунікацій Міністра Департаменту забезпечення діяльності Міністра

KRYSTYNA LYTVYVENKO,

*graduate student of the Department of Global and National Security of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University, chief specialist of the information policy department of the Department of Media Communications of the Minister of the Department of Ensuring the Minister's Activities
<https://orcid.org/0000-0002-6208-5586>*

Науковий керівник: **Андрій Дацюк**, к.політ.н., провідний науковий співробітник, відділ безпекових досліджень Національної академії внутрішніх справ

ГЕНДЕРНІ ПРІОРИТЕТИ В ПОЛІТИЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

GENDER PRIORITIES IN NATIONAL SECURITY POLICY OF UKRAINE

Gender policy in the field of national security must clearly articulate the multifaceted nature of gender priorities—the heterogeneity of information and perspectives that challenge the outdated formalized approach to governance. The very process of recognizing the fact that there is a connection between effective governance, peace, national security and the post-war reconstruction of Ukraine, that the problems of violence, access to resources, and the ability to make decisions cannot be considered separately, is already a great achievement for the national security sector of Ukraine.

Keywords: national security, gender priorities, equal rights and opportunities.

Витіснення гендерного аспекту зі сфери безпеки та оборони в умовах збройного конфлікту на другий план є серйозною проблемою для системи забезпечення національної безпеки, особливо з урахуванням діапазону й характеру нових загроз, з якими сьогодні стикається Україна та весь світ. Це загрози, що пов'язані з ядерним тероризмом із боку РФ, вчиненням актів геноциду проти народу України, а також провокаціями техногенної катастрофи на Запорізькій АЕС.

Реагування на них не обмежується виключно суб'єктами національної безпеки, а потребує участі широкого кола акторів, включаючи суб'єктів місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Консолідовані дії всіх акторів мають доповнити архітектуру національної безпеки продуманою, добре зарекомендованою превентивною архітектурою.

Визначаючи важливість інтеграції гендерних питань у політику національної безпеки, 12 серпня 2022 року Кабінет Міністрів України схвалив Державну стратегію забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2030 року та зокрема операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки [1]. Документ визначає пріоритети України в гендерному напрямку, серед яких виділено протидію сексуальному насильству, пов'язаному з військовим конфліктом. У час, коли Україна перебуває в стані оборони, відсічі та стримування збройної агресії, це неабияк актуально. Адже типові прояви цього злочину носять ендемічний характер у регіонах, що вражені війною, знаходяться у окупації та ослаблені гуманітарною кризою. Тому для України надзвичайно важливо вживати заходів для запобігання та реагування на сексуальне насильство, пов'язане з війною, одночасно знижуючи нові ризики.

Українські та міжнародні експерти, зокрема команда Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів Прамілі Паттен почали розробку Концепції комплексного захисту потерпілих від злочинів сексуального насильства в умовах збройного конфлікту [2]. Імплементация Концепції дозволить збільшити відсоток розкриття таких злочинів, а також матиме ефект на процедуру реагування.

Наступний пріоритет, як справедливо зазначено в стратегії, говорить про те, що в різних сферах економічної діяльності повинен здобути визнання і принцип рівної участі жінок та чоловіків. Суть його полягає в тому, що абсолютно всім суспільним групам має надаватись безбар'єрний доступ до зайнятості, який забезпечується шляхом комплексної оцінки професійних і особистих якостей працівника. Це, на думку авторів стратегії, створить підґрунтя для

гальмування процесів росту рівня бідності населення, пов'язаних із вторгнення РФ на територію України.

Певно, що стратегія має стати каталізатором для активізації колективних зусиль із кращим розумінням і врахуванням особливостей жіночого досвіду протидії конфлікту та визнанням того вкладу, який жінки можуть внести в його регулювання та попередження. Висока прихильність всього сектору безпеки та оборони України до виконання стратегії дозволить визнати гендерні пріоритети як «стратегічний імператив», який забезпечує політичну стабільність, укріплює демократію та має важливе значення для післявоєнної відбудови України.

Список використаних джерел

1. Урядом схвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriadom-skhvaleno-derzhavnu-stratehiiu-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-zhinok-i-cholovikiv-na-period-do-2030-roku>.

2. Андрій Костін обговорив співпрацю зі Спецпредставницею Генсекретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/andrii-kostin-obgovoriv-spivpracyu-zi-specpredstavnicoyu-gensekretarya-onn-z-pitan-seksualnogo-nasilstva-v-umovax-konfliktiv> (дата звернення: 19.08.2022).

ЄЛИЗАВЕТА ЛУКАШОВА,

аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського Національного університету ім. Т. Шевченка

YELYZAVETA LUKASHOVA,

*postgraduate student of the Scientific Institute of Public Administration and State Service Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7841-9694>*

Науковий керівник: **Тетяна Василевська**, д.н.держ.упр., професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

PROBLEMS OF CURRENT PUBLIC ADMINISTRATION

Introduction: the government is responsible to approve a new strategy for personnel security of public administration bodies for the preparation of qualifications of faculty with the necessary competencies for the development and development of new technologies, so that they will ensure the transition of the state to a new development

Research: problems of current public administration

Conclusion: It is necessary to turn in terms to a comprehensive strategy for the preparation of state and municipal officials.

Keywords: Organized public administration.

Україна з часу проголошення незалежності, відмовившись від інституцій СРСР і розпочавши будівництво основних інституцій демократичної держави так і не спромоглась створити цілісну сучасну систему підготовки кадрів публічного управління.

Публічне управління змінюється слідом за перетвореннями які відбуваються в суспільстві. Сучасні теорії публічного управління містять універсальні принципи застосовані для будь-яких держав. Спостерігається тенденція для конвергенції державних систем і моделей управління. В основному зразком для наслідування служить досвід англосаксонські країн. Проти причини запозичень у публічному та державному управлінні слід шукати в процесах глобалізації. Нині цілісною системою є не окрема країна, а світова спільнота в цілому [6].

Зміни, які наразі відбуваються у сучасному українському суспільстві та світі вимагають від України принципово нового ставлення до питань кадрової політики органів державної влади та місцевого самоврядування.

Замість створення сучасної ступеневої системи підготовки управлінських кадрів влада зруйнувала ту систему підготовки яка була в країні, ліквідувавши Академію Державного управління при Президенті України і не тільки не створила нову, але навіть не пропонує варіанти створення нової системи.

Підбір спеціалістів на посади став проводитися на основі політичної та економічної доцільності, а децентралізація в Україні і взагалі поставила хрест на системній підготовці кадрів.

Згідно демократичних принципів на різні щаблі влади саме громади обирають кого вони вважають гідними. Але такий підхід у світі показує результати лише коли в державі праце законодавча та судова гілки влади

Досвід таких країн ЄС як Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Франція свідчить, що їх уряди створили та регулюють діяльність освітніх установ, що спеціалізуються на професійному навчанні службовців органів влади. Це забезпечує наближення відповідних освітніх та наукових послуг до потреб суспільства та системи публічного управління й, відповідно, гнучкість та оперативність у формуванні необхідних професійних компетентностей. Вітчизняна система державного управління та місцевого самоврядування має низку як внутрішніх, так і зовнішніх викликів, які неможливо розв'язати без належної професійної підготовки управлінців та наукового супроводу. Серед таких особливо актуальними постають гарантування верховенства права, вироблення та реалізація стратегій регіонального та місцевого розвитку, організація ефективної діяльності органів публічної влади на новій секторальній та територіальній основі в цілях розбудови та сталого розвитку українського суспільства. [4]

Забезпечення держави висококваліфікованими спеціалістами – це складний безперервний процес, який передбачає удосконалення державної кадрової політики, спрямованої на послідовне здійснення низки науково-дослідних, організаційно управлінських, навчальних, політичних та законодавчих дій. Нажаль цей процес сьогодні зупинився.

Потрібно терміново повернутися до комплексної стратегії підготовки державних і муніципальних чиновників яку поховали разом з Національною академією державного управління при Президентові України, її регіональними інститутами державного управління та нічого не створивши натомість. Замість підготовки кваліфікованих управлінських кадрів наша влада просто віддала на відкуп Вузів ці дисципліни. Результати такого відношення влади на протязі тривалого часу до кадрового забезпечення органів публічного адміністрування вже видно неозброєним поглядом.

Такий стан речей ставить під загрозу національну безпеку країни, суверенітет та виживання нації.

Саме тому влада повинна затвердити нову стратегію кадрового забезпечення органів публічного адміністрування підготовки кваліфікованих фахівців з необхідними компетентностями для розробки і використання новітніх технологій, які забезпечують перехід суспільства до сталого розвитку. Доцільно знову, з врахуванням світового опиту, створити структуру подібну НАДУ при Кабінеті Міністрів, або при Президентові України і це може стати тим закладом, який забезпечить систему органів виконавчої влади висококваліфікованими державними службовцями, зможе якісно проводити актуальні наукові дослідження практично в усіх сферах, пов'язаних із формуванням і реалізацією державної політики та здійснювати експертно-аналітичний супровід відповідних державно-управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Шевсенко М.Ф. Третій сектор в Україні: проблеми становлення / М.Ф. Шевченко, В.А. Головенько, Ю.М. Галустьян та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2001. – 173 с.
2. Геєць В. М. Про єдність і суперечності у розвитку суспільства, держави та економіки / В. М. Геєць // Економіка України. –2012. –№ 10. – С. 4–23.
3. Закон України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020 » від 12.01.2015 р № 5/2015 /Верховна Рада України. –К. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov>.
4. Електронна петиція від 19 листопада 2020: «Удосконалити систему професійного навчання публічних службовців: передати національну академію державного управління при Президентові України у підпорядкування КМУ». – Режим доступу : <https://petition.president.gov.ua/petition/109124>
5. Бержанір А.Л., Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах / А.Л. Бержанір – Тернопіль : Сталий розвиток економіки, 2016. – С. 18-21.
6. Методологія публічного управління: навч. посіб. / М 54 І. В. Шпекторенко. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018 – 120с.

КАТЕРИНА ЛУЦЬКА,

аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KATERYNA LUTSKA,

*postgraduate student at the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2192-2955>*

Науковий керівник: **Дмитро Неліпа**, д.політ.н., професор, керівник навчально-наукової роботи філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ВСТУПУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PUBLIC ADMINISTRATION REFORM AS A PROSPECT FOR INDEPENDENT UKRAINE'S ACCESS TO THE EUROPEAN UNION

The formation of an independent civil service is essential for successful state management. Today, the focus for developing of the principles of civil service and management are European guidelines. The program was approved by order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 21, 2021 No. 831. determines the features of public administration reform in accordance with Ukraine's accession to the Europe Union. The guidelines are clearly outlined in the Strategy for Reforming Public Administration of Ukraine for 2022-2025 years. It also emphasizes the main directions of reforming the public administration system in Ukraine as a candidate for EU. To add, the civil service in this program will be focusing on optimization, efficiency, specialization, people, humanity and digitization.

Keywords: public administration, reform, strategy, recovery plan.

Формування відповідальної та прозорої системи державного управління є важливою передумовою європейської інтеграції України, без якої неможливо побудувати демократичну та європейську незалежну державу. Реформа державного управління є основоположною наскрізною реформою, яка створює спроможність нації просувати та впроваджувати всі інші реформи. Особливості реформування державного управління у відповідності до вступу України до ЄС чітко окреслені у Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. №831-р. Стратегією передбачено побудову компетентної сервісної та цифрової держави в Україні, яка надійно захищатиме інтереси громадян на основі європейських стандартів і досвіду. Реформа системи державного управління як перспектива вступу незалежної України до ЄС має базуватись на Європейських стандартах належного адміністрування, які розроблені Програмою підтримки вдосконалення врядування та менеджменту, тобто Програмою SIGMA та викладені в документі «Принципи державного управління». Основні аспекти реформування державного управління мають бути також передбачені і у Плані відновлення України у воєнний та повоєнний періоди. Враховуючи існуючі виклики та основні очікування від держав-кандидатів на вступ до ЄС, основними напрямками реформування системи державного управління в Україні, яка є кандидатом у члени ЄС, є оптимізація, ефективність, спеціалізація, людиноцентризм та оцифрування.

Відповідальне та прозоре державне управління є важливою передумовою європейської інтеграції України, без якої неможливо побудувати демократичну та європейську незалежну державу. Реформа державного управління є основоположною наскрізною реформою, яка створює спроможність нації просувати та впроваджувати усі інші реформи. З огляду на те, реформа державного управління є важливою передумовою євроінтеграції України.

Варто зауважити, що особливості реформування державного управління у відповідності до вступу України до ЄС чітко окреслені у Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. №831-р. [1]. Так, метою цієї стратегії є побудова компетентної сервісної та цифрової держави в Україні, яка надійно захищатиме інтереси громадян на основі європейських стандартів і досвіду.

У контексті зазначеного вище, реформа системи державного управління враховуватиме Європейські стандарти належного адміністрування, розроблені Програмою підтримки вдо-

сконалення врядування та менеджменту, тобто Програмою SIGMA, та викладені в документі «Принципи державного управління». Зазначається, що реформування системи державного управління в Україні передбачає врахування європейських принципів та результатів оцінки стану державного управління в Україні, яка проведена експертами Програми SIGMA у 2018 році, а також базується на досвіді, набутому на попередніх етапах реформи державного управління [1].

Основною ціллю реформи державного управління є побудова сучасної, цифрової та орієнтованої на послуги країни. Ця реформа передбачає формування ефективної системи державного управління, здатної формувати та реалізовувати узгоджену національну політику, спрямовану на належне реагування на потреби громадян, сталий соціальний розвиток, внутрішні та зовнішні виклики.

У центрі уваги реформи державного управління – зміна трьох ключових елементів державної влади, тобто законодавчої, виконавчої та судової гілок державної влади із застосуванням структурного, процедурного та кадрового підходів.

Передбачається, що до 2025 року необхідно досягнути таких результатів реформи державного управління:

1) забезпечити надання якісних послуг та сформувати зручні адміністративні процедури для громадян та бізнесу;

2) сформувати системи професійної і політично нейтральної публічної служби, яка має бути орієнтована на захист інтересів громадян;

3) побудувати ефективні та підзвітні громадянам національні інституції, які формуватимуть національну політику та успішно її реалізуватимуть для сталого розвитку нації.

У контексті реформування державного управління як перспективи вступу незалежної України до ЄС доцільно звернути увагу і на те, що основні аспекти реформування мають бути також передбачені і у Плані відновлення України. Так, відповідно до проекту Плану відновлення [2] реформування державного управління передбачає формування компетентної сервісної та цифрової держави в Україні з ефективною системою місцевого самоврядування, що гарантує захист інтересів громадян, стабільність та безперервність роботи органів державної влади, компетентність та прозорість реалізації заходів з відновлення України у воєнний та повоєнний періоди.

Зважаючи на те, що в державному секторі немає жорсткого *acquis communautaire*, а також єдиної моделі реформування горизонтальних структур управління, Програма SIGMA розроблена для забезпечення того, щоб країни-кандидати у члени ЄС могли розвивати державне управління на основі передового досвіду.

Незалежний суд, ефективна антикорупційна інституція та інші вимоги для вступу України до ЄС мають стати основою для створення нової структури державних інституцій та державного управління. Комплексна програма реформування державного управління на шляху вступу до ЄС – це необхідна умова, за якої економіка України може стати ефективною [3].

У контексті реформування системи державного управління доцільно звернути увагу на те, що реформу державного управління не слід відокремлювати від реформи управління державними фінансами. Багато країн, які мають успішний досвід реформування державного управління, використовували бюджетування як ключовий інструмент інституційної діяльності. На жаль, досі в Україні мало взаємозв'язку між реформою державного управління та реформою управління державними фінансами, тому у перспективі необхідно звернути на це увагу [4].

Отже, враховуючи існуючі виклики та основні очікування від держав-кандидатів на вступ до ЄС, основними напрямками реформування системи державного управління в Україні, яка є кандидатом у члени ЄС, є оптимізація, ефективність, спеціалізація, людиноцентризм та оцифрування.

Список використаних джерел

1. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 21.07.2021 № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

2. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Державне управління». URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>

3. Петрик О. Як зберегти Українську державу. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/jak-zberehti-ukrajinsku-derzhavu.html>

4. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/>

НАТАЛІЯ ЛЯЩЕНКО,

здобувачка ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

NATALIA LYASHCHENKO,

*Doctor of Philosophy in Political Science, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism
<https://orcid.org/0000-0003-4436-7472>*

Науковий керівник: **Микола Стадник**, д.філос.н., професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

FEATURES OF THE ACTIVITIES OF INFORMATION AND ANALYTICAL CENTERS OF PUBLIC AUTHORITY BODIES IN UKRAINE

It is noted that in the conditions of the development of a digital society in Ukraine, the creation of information and analytical centers of public authorities at all levels is of particular importance (nationwide, local) and the development of their infrastructure, which includes, among others, a network of international and domestic correspondent points.

It is emphasized that the creation of a network of information and analytical centers and correspondent points will help speed up the collection, analysis and forecasting of consumers' information needs, which is characterized by us as a significant public interest of the consumer in information, without which his further active position in the political life of society and the state is impossible.

The diagram of the network structure of the information and analytical system of the city is shown on the example of the TV and radio campaign «Kyiv» of the Kyiv City Council, which includes an information and analytical center and correspondent points connected by telecommunication systems with district state authorities in the city of Kyiv.

Key words: information space, information infrastructure, information and communication technologies, information and analytical center.

Нині, у період розвитку цифрового суспільства, важливою постає інформація, що розповсюджується не лише за допомогою традиційних, а й новітніх електронних засобів масової інформації (ЗМІ), до яких належать, зокрема, кабельне та цифрове телебачення, що ґрунтується на відео- та супутникових пристроях; мережа Інтернет із відповідним програмним забезпеченням (електронна пошта (e-mail), електронні бази даних, відео-газети тощо).

Це передбачає появу нових вимог до діяльності традиційних телерадіоорганізацій, як до юридичних осіб, що зареєстровані у встановленому чинним законодавством порядку і які мають право на вироблення і поширення телерадіопередачі та програми (редакція, студія, агентство, об'єднання, асоціація, компанія, радіостанція тощо) [8] та мають забезпечувати інформаційні потреби всіх верств населення.

Нині вони мають активно використовувати новітні електронні ЗМІ, що значно прискорюють час руху інформації від джерела до споживача й істотно впливають на стан інформаційного простору в напрямі його активізації та більш повного задоволення інформаційних потреб населення.

Як зазначають вітчизняні науковці інформаційні потреби населення суттєво змінилися у ХХІ ст. Вони:

- зросли до якості, глибини та структури інформації, її актуальності та точності виконання інформаційних запитів;

- відобразились у зміні структури, традиційних засобів та форм обміну інформацією, в результаті чого сформувалась мережева віртуальна реальність та Інтернет речі внаслідок глобалізації і поширення інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Серед сучасних змін також важливою, на наш погляд, є зміна інформаційних центрів в телерадіоорганізаціях на інформаційно-аналітичні центри та створення їх мережі у системі публічної влади на національному і місцевому рівнях [3], які, об'єднуючі зусилля ЗМІ

і публічних органів влади в конкретному регіоні і в державі в цілому, працюють на задоволення інформаційних потреб конкретного споживача у конкретний час.

Науковці розглядають «інформаційну потребу» як:

- «недостатність інформації для здійснення діяльності суб'єкта» [2];

- «дефіцит в інформації, без ліквідації якої важко чи навіть неможливо отримати нове наукове знання» [7].

Нами уточнено поняття «інформаційна потреба споживачів» у сфері публічної політики і публічної влади наступним чином: «інформаційна потреба – це найбільш значимий суспільний інтерес споживача в інформації, без якої не можлива його подальша активна позиція в політичному житті суспільства і держави» (авторське визначення).

Як аналізують незалежні експерти, тільки за перший тиждень війни з рф було опубліковано понад 520 тис. статей у світових ЗМІ [1]. Вони в основному були спрямовані на висвітлення воєнної тематики. Однак із часом інформаційна потреба споживачів змістилась у бік соціальної і наукової інформації. «І вже на початок червня цей показник впав до 70 тис» [1].

Таким чином, для формування інформаційного простору, затребуваного споживачами, необхідно створити гнучкий швидкозмінний інформаційний простір, в якому мають функціонувати інформаційно-аналітичні центри з широкою мережею *кореспондентських пунктів*, аналогічних тим, які функціонують у найрозвиненіших країнах світу і тим самим посилюють інформаційно-аналітичну політику [5].

На прикладі теле-радіо-кампанії «Київ» – комунального підприємства Київської міської ради – продемонструємо схему мережевої структури інформаційно-аналітичної системи міста, яка є основоположною у формуванні інформаційно-аналітичної політики (рис.1).

Джерело: авторська розробка

Рис. 1. Схема мережевої структури інформаційно-аналітичної системи

Як бачимо з рис.1, телерадіокомпанія «Київ» у співпраці з міською радою, районними адміністраціями у м. Києві формує внутрішню мережу кореспондентських пунктів, які прискорюють процеси збору, аналізу і прогнозу публічної інформації для споживачів, є легко доступними для них за допомогою сучасних інформаційних систем комунікації.

Як висновок зазначимо, що особливістю діяльності інформаційно-аналітичних центрів органів публічної влади в Україні є створення внутрішньої і зовнішньої мережі кореспондентських пунктів, які згідно Закону України «Про інформацію» (ст. 5) гарантують споживачам право на інформацію; відкритість, доступність інформації та свободу її обміну; об'єктивність, вірогідність інформації; повноту і точність інформації; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації [4], а згідно Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [6] – право у встановленому законодавством України порядку відкривати кореспондентські пункти на території України та за її межами (ст. 44). При цьому, кореспондентські пункти як структурні підрозділи (філії) телерадіоорганізацій не мають права на самостійні мовлення та здійснення інформаційних і рекламних вставок на каналі мовлення телерадіоорганізації.

Однак вони можуть виконувати функцію збору, аналізу і прогнозування інформаційної потреби споживачів, якої на цей час не вистачає.

Список використаних джерел

1. Богдана Остапик, Ірина Левицька. Інформаційний ліміт: чому українці відмовляються від новин та який контент на часі. URL: <https://rubryka.com/blog/information-limit>
2. Коновал Л.В. Інформаційні потреби користувачів наукових бібліотек: стан і перспективи розвитку в умовах електронної комунікації: дис. на зд. н.ст. к.н. із соц. ком. 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. К. 2018. 230 с. URL: http://www.nbu.gov.ua/sites/default/files/disser/dis_14.pdf
3. Лященко Н. Розвиток інформаційного простору України в період війни. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 черв. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/316/files/dbca2488-6b24-4608-9db6-0931798c158b.pdf>
4. Про інформацію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
5. Про поетапне розширення кореспондентських пунктів Державного інформаційного агентства України за кордоном: Постанова КМУ від 1 вересня 2000 р. N 1377. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP001377/>
6. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993р. – № 3759-ХІІ (редакція 16.03.2022р.). URL: https://protocol.ua/ua/pro_telebachennya_i_radiomovlennya
7. Скокова Л. Особливості поточних інформаційно-культурних потреб населення України. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2014. Вип. 1(1). С. 450-458.
8. Телерадіоорганізація. *Юридична енциклопедія* : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. Т. 6: Т-Я. 768 с. URL: <https://www.nrada.gov.ua/teleradioorganizatsiyi-mayut-zabezpechuvaty-informatsijni-potreby-vsiv-verstv-naselennya>

ЮРІЙ ЛЯЩЕНКО,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YURIY LYASHCHENKO,

PhD student of the Parliamentarism Department of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Kyiv National University named by Taras Shevchenko <https://orcid.org/0000-0002-9951-8007>

Науковий керівник: **Микола Стадник**, д.філос.н., професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

MODERN TECHNOLOGIES OF POLITICAL MARKETING IN UKRAINE: REQUIREMENTS AND PERSPECTIVES

Modern technologies of political marketing, such as PR and media technologies, political advertising and the Internet in political communication, which form the information space and information policy. Each of them is characterized, the requirements and prospects of application in the activities of political parties, public organizations and mass media are defined.

It is noted that a new «virtual» type of political relations is being formed in the modern political market, which is based on the active application of modern political marketing technologies and appropriate professional training of political marketers.

It is proposed: to expand the scope of the use of media technologies in mass media, in education and science; bring political advertising into line with the language standard, taking into account the emotional state of society and the needs of a specific addressee; diversify the election process with modern online events through the use of Internet technologies; to improve Ukrainian information legislation in order to ensure uniform approaches and principles to the regulation of relations in the information space.

Keywords: political marketing, political marketing technologies, information space, public policy, information policy.

Сучасними технологіями політичного маркетингу є PR – та медіа- технології, політична реклама й Інтернет у політичній комунікації, які активно застосовуються у сучасній практиці політиків і громадських активістів з метою впливу на свідомість виборців та їхню електоральну поведінку. Ці технології віднесені до комунікативних. Вони використовують вербальні (словесні), не вербальні (жести, рухи) та технічні (пристрої, програмні продукти тощо) методи комунікації і потребують відповідної компетентності фахівців.

Завдячуючи саме їм, формується новий «віртуальний» тип політичних відносин [3], в якому переважають технічні методи комунікації, які урізноманітнюють «сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання та впровадження в суспільно-політичну практику тих чи інших настанов суспільної свідомості з метою завоювання ринку влади та утримання контролю над ним» [1, С. 298 – 299], що є сутністю політичного маркетингу і без яких практично не можливі комунікації всередині політичного поля – як локального, національного, так і світового масштабу.

Розкриємо сутність сучасних технологій маркетингу, вимоги до них та перспективи застосування в Україні за допомогою таблиці (табл. 1).

Особливу увагу серед зазначених у таблиці 1 сучасних технологій політичного маркетингу відіграють Інтернет-технології, які формують відповідну модель формальних і неформальних комунікацій всередині політичної системи між політичними суб'єктами всіх рівнів та між ними й громадськістю.

З удосконаленням інформаційних технологій політична система отримала можливість функціонувати набагато оперативніше. Про це, наприклад, яскраво свідчать результати президентських виборів в Україні у 2019 році, коли 73,22% виборців віддали свої голоси за Володимира Зеленського [4], політична партія якого була створена як мережева з активним використанням Інтернет-технологій.

Про важливість застосування ІТ у ході виборів підтверджують і результати президентських кампаній у США, коли, наприклад, Маккейн програв Обамі, який активніше використо-

вував агітаційні ролики на YouTube (їх подивилося близько 30% американських виборців [3], персональний сайт, на якому було розміщено інформацію про онлайн-пожертвування та інтернет-магазин із власною символікою.

Сучасні технології політичного маркетингу: сутність, вимоги, перспективи

Назва	Сутність	Вимоги	Перспективи
PR – технологія	сукупність послідовних процедур, прийомів і способів діяльності, спрямованих на досягнення взаємопорозуміння та згоди між людьми, соціальними групами, класами, націями, державами на основі цілеспрямованого формування громадської думки та управління нею	- створення та підтримка репутації; - налагодження необхідних контактів; - переконання конкретних цільових груп	розробка та прийняття Інформаційного кодексу України, який забезпечить єдині підходи та принципи до регламентації відносин в інформаційному просторі
Медіа- технологія	інтеграція різних засобів передачі інформації (тексту, звуку, графіки, зображень) на спільній основі	- адекватне сприйняття будь-якої інформації; - усвідомлення наслідків впливу інформації на психіку; - оволодіння способами спілкування на основі невербальних форм комунікацій за допомогою технічних засобів	розширення обсягів застосування: - в освіті (як дидактичний засіб); - в науці (як наукову підтримку); - у ЗМІ
Політична реклама	цілеспрямований вплив на громадську думку, покликаний змінювати свідомість і поведінку людей відповідно до політичних цілей рекламодавця (політичних партій, рухів, лідерів)	привертання уваги	приведення у відповідність до: - стандарту з мови; - емоційного настрою суспільства; - потреб конкретного адресата
Інтернет -технології	світова інформаційно-комунікаційна мережа для створення і передавання інформації	включення до переліку політичних індикаторів успішності кандидата на виборах	урізноманітнення виборчого процесу онлайн заходами

Джерело: авторська розробка на основі [2; 5; 6; 8].

Постійне зростання кількості активних інтернет-користувачів у світі (кількість людей, які користуються інтернетом, збільшилась до 4,9 млрд у 2021 році з приблизно 4,1 млрд у 2019 році [9] і в Україні свідчить про те, що застосування сучасних технологій у політичному маркетингу є надзвичайно перспективним для політичної гри. А виборчий процес, як головний елемент політичного маркетингу, все більше урізноманітнюють онлайн заходами, такими як сайти політиків, партійні сайти, блоги, персональні сторінки політиків на партійних сайтах тощо. Вони стають нормою політичного життя країни і тому потребують відповідного упорядкування у вітчизняній правовій політиці в інформаційній сфері. Адже, почасти, як зазначається у дослідженні Національного інституту стратегічних досліджень, законодавчі акти ухвалюються з метою вирішення тактичних завдань, без урахування стратегічних орієнтирів та об'єктивних українських умов [7]. Як наслідок, значна кількість питань функціонування інформаційної сфери в Україні залишається досі недостатньо врегульованою на законодавчому рівні – це стосується як проблем інфраструктури, так і діяльності ЗМІ, інформаційно-аналітичних установ тощо.

У зв'язку з цим, як висновок, пропонуємо політичним маркетологам: розширити обсяги застосування медіа- технологій не лише у ЗМІ, а й в освіті й науці; політичну рекламу привести у відповідність із мовним стандартом, враховуючи емоційний стан суспільства та потреби конкретного адресата; урізноманітнити виборчий процес сучасними онлайн заходами за рахунок активного використання Інтернет-технологій; вдосконалити українське інформаційне законодавство шляхом розробки та прийняття Інформаційного кодексу України, забезпечить єдині підходи та принципи до регламентації відносин в інформаційному просторі.

Список використаних джерел

1. Бебик В. М. Базові засади політології. К.: МАУП, 2000. С. 298 – 299.
2. Василь Кедик. Інтернет як інструмент політичної комунікації в Україні. ULR: <https://www.pravda.com.ua/columns/2011/02/12/5901058>
3. Вербицька Г.А. політична комунікація в мережі інтернет як новий вектор розвитку політичної культури в країнах арабського світу. ULR: <https://www.researchgate.net/publication/335709163>
4. Вибори Президента України 2019. ULR: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
5. Козак Л.В., Козлітін Д.О. Місце і роль медіа-технологій у підготовці майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 1 (324), 2019, С. 242 – 248. ULR: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4343/%d0%9a%d0%be%d0%b7%d0%b0%d0%ba%20%d0%9b.%d0%92..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Політична реклама як процес комунікації. ULR: <https://veche.kiev.ua/journal/2468>
7. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення». Аналітична записка. ULR: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1189>
8. Радунські П. Проведення виборчої кампанії – форма виборчої комунікації. Політичні партії в демократичному суспільстві. Спецвипуск. К.: Український центр політичного менеджменту, 2005. С. 97–98.
9. Третина населення світу ніколи не користувалася інтернетом – ООН. ULR: <https://landlord.ua/news/tretyna-naseleння-svitu-nikoly-ne-korystuvalasia-internetom-oon/>

ТАРАС МАЛИШІВСЬКИЙ,

аспірант кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

TARAS MALYSHIVSKYI,

*postgraduate student of the Department of Management and Business Administration, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
<https://orcid.org/0000-0002-9050-2308>*

Науковий керівник: **Володимир Стефінін**, к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПРИКАРПАТТЯ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

ANALYSIS OF THE INSTITUTIONAL CAPACITY OF INVESTMENTS ATTRACTION OF AMALGAMATED COMMUNITIES OF PRYKARPATTYA REGION

The article analyzes the indicator of the institutional capacity of investments attraction of amalgamated communities of Prykarpattya region. After monitoring the official websites of amalgamated communities of Ivano-Frankivsk region for the presence of certain instruments of investment attractiveness (September-November 2021), we conclude that the institutional capacity of investments attraction of most of the amalgamated communities of Prykarpattya region is at a low level and needs qualitative improvement. We recommend, first of all, to the leadership of the communities, to intensify activities related to the development and highlighting of tools for attracting investments both on official websites and on other online platforms. In order for these tools to be of high quality and meet the requirements, we recommend that local authorities consult the relevant departments of the Regional State Administration responsible for investment attraction and investment policy formation, as well as international partner organizations, or the Investor Attraction Office.

Keywords: investment attractiveness, amalgamated communities, post-war economic recovery.

Неспровоковане та безпідставне військове вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 р. та ведення подальших військових дій на території нашої країни зумовили економічну кризу, масштаби якої станом на сьогодні досить важко оцінити, адже військові дії ще тривають. Так, за різними прогнозами, падіння ВВП у 2022 році для України може становити 20-35% у річному вимірі [3].

В економічному плані (і виключно в економічному плані), будь яка криза несе в собі потенціал для забезпечення нового зростання. Зокрема, опісля криз відбувається очищення економічної системи, зменшення боргового навантаження та з'являються нові економічні гравці із новими інвестиціями у нові сфери.

Нові потоки інвестиційного капіталу у високопродуктивні та високотехнологічні сфери – це саме те, що потрібно нашій економіці. Адже структурно, на жаль, наявна «минула» економічна система не була такою, яка б могла генерувати високий рівень доходу [1].

Набуття Україною статусу «Кандидат на членство в ЄС» є важливою передумовою продовження проведення реформ та наближення українського юридичного поля до європейського, що позитивно вплине на покращення рівня інвестиційної привабливості на макрорівні.

Проте, інвестиційна привабливість держави формується на двох рівнях – макрорівень та мікрорівень. Відповідно, просідання на одному рівні інвестиційної привабливості автоматично тягнути вниз інвестиційну привабливість загальну, що зменшуватиме ймовірність залучення значних обсягів іноземного капіталу в економіку [2].

Провівши моніторинг офіційних веб-сайтів територіальних громад Івано-Франківської області на наявність тих чи інших інструментів інвестиційної привабливості (вересень-листопад 2021р.), ми робимо висновок, що інституційна спроможність більшості територіальних громад Прикарпаття щодо залучення інвестицій перебуває на низькому рівні та потребує якісного підвищення (див. таблицю).

Аналізуючи Табл. 1, ми спостерігаємо те, що на переважній більшості офіційних веб-сайтів територіальних громад не розміщені вище-наведені інструменти, які формують інвестиційний профіль та інвестиційну привабливість територіальних громад. Зокрема, тільки у 9 із 62 територіальних громад Прикарпаття на сайті розміщено інвестиційний паспорт – базовий інструмент, який покликаний надати інвестору загальне уявлення про інвестиційні можливості території. Адже, у розмові з інвестором один із перших кроків – це якраз надання посилення для ознайомлення із тим, що пропонує громада.

Наявність інструментів інвестиційної привабливості на офіційних веб-сайтах територіальних громад Прикарпаття

Інвестиційний інструмент	Кількість громад, де виявлено відповідний інструмент	% від загальної кількості громад
Наявність офіційного веб-сайту територіальної громади	59	95,16%
Наявність версії офіційного веб-сайту іноземною мовою (англійська)	39	62,90%
Наявність версії офіційного веб-сайту хоча б ще однією іноземною мовою крім англійської	39	62,90%
Інвестиційний портал	1	1,61%
Вкладка на офіційному веб-сайті «Інвестиції» (Для інвестора / Інвестору / Інвестиційна діяльність)	11	17,74%
Інвестиційний паспорт	9	14,52%
Інвестиційний паспорт іноземною мовою	4	6,45%
Гід для інвестора	3	4,84%
Гід для інвестора іноземною мовою	3	4,84%
Наявність вкладки або розділу «Інвестиційні пропозиції» на сайті	6	9,68%
Інвестиційні пропозиції	7	11,29%
Інвестиційні пропозиції іноземною мовою	5	8,06%

Як підсумок, ми констатуємо той факт, що переважна більшість територіальних громад Прикарпаття не розміщують інструменти для залучення інвестицій на офіційних веб-сайтах, що слугує підставою стверджувати, що такі громади взагалі не розробляють такі інструменти та не зацікавлені в реальному залученні інвестора на територію.

Також, спостерігається негативна ситуація з доступністю як сайтів, так і інвестиційних інструментів, що на них розміщені для іноземців.

Якщо громади і мають розроблені веб-сайти іноземною мовою, то в переважній більшості вони використовують онлайн переклад, а не повноцінну версію сайту. Таким чином втрачається як функціональність сайту, так і можуть виникати неточності та непорозуміння, викликані недостатнім перекладом.

Окрім цього, тільки декілька громад розмістили інвестиційні інструменти також іноземною мовою: інвестиційний паспорт – 4 (6,45%); гід для інвестора – 3 (4,84%); інвестиційні пропозиції – 5 (8,06%).

Відсутність практичної орієнтації на іноземного інвестора та необхідної інфраструктури (в даному випадку веб-інфраструктури) ставить під загрозу конкурентоздатність територіальних громад Прикарпаття щодо залучення іноземного капіталу у вигляді прямих іноземних інвестицій в період післявоєнного відновлення.

Вважаємо, що за тієї ситуації, що склалася в контексті зацікавленості громад щодо залучення інвестицій, існує незначна ймовірність того, що на етапі післявоєнного відновлення, в даний регіон зайдуть значні потоки іноземного капіталу.

З метою недопущення імплементації вищенаведеного сценарію в життя, рекомендуємо, перш за все керівництву громад, активізувати діяльність щодо розробки та висвітлення інструментів щодо залучення інвестицій як на офіційних веб-сайтах, так і на інших онлайн-платформах. Для того, щоб дані інструменти були якісними та відповідали вимогам, рекомендуємо звертатися за консультаціями до відповідних департаментів ОДА, що відповідають за залучення інвестицій та формування інвестиційної політики, а також – до міжнародних організацій-партнерів, або до Офісу залучення інвестора.

Список використаних джерел

1. Галасюк В.В. Структурна трансформація економіки України як передумова євроінтеграції та прискореного економічного розвитку. Вчені записки. Збірник наукових праць КНТУ. 2019. Вип. 20. С. 164-175. DOI: doi.10.33111/vz_kneu.20.19.01.14.096.102
2. Малишівський Т.В., Стефінін В.В. Система інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні: теоретичний аспект. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. Вип. 17. Т. 1. С.173-183
3. Ukraine economy could shrink by up to 35% in 2022, says IMF. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/business/2022/mar/14/ukraine-economy-shrink-2022-imf-russia-war>

АНДРІЙ МАРЧЕНКО,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDRII MARCHENKO,

*postgraduate student of the Department of public policy Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3986-2524>*

Науковий керівник: **Лілія Гонюкова**, д.н.держ.упр., професорка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ РЕФОРМИ ЯК ЧИННИК НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

IMPLEMENTATION OF ANTI-CORRUPTION REFORM AS A FACTOR OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

The founding fathers of independent Ukraine saw our state as sovereign, independent and economically developed. The current generation has not been able to fully realize these aspirations. The reason for this was corruption, which penetrated into all spheres of public life and exerts its negative influence on the development of the Ukrainian state and citizens. Since 2014, an anti-corruption reform has been underway in Ukraine, which is designed to systematically solve the issue of preventing and fighting corruption. Research on the state of corruption in Ukraine in 2017-2022 allows us to assert significant progress and effectiveness of the measures introduced by the anti-corruption reform in Ukraine. Further implementation of these measures will contribute to achieving the vision of the founding fathers of the Ukrainian state regarding its future

Keywords: anti-corruption reform, anti-corruption strategy, independence, state formation.

Батьки-засновники незалежної України проголошуючи в 1990 році державний суверенітет прагнули створити в Україні демократичне суспільство, побудувати економічно розвинену правову державу [1].

Ці прагнення знайшли подальше втілення в Конституції України, відповідно до якої Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава, яка дбає про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя [2].

Протягом останніх тридцяти років прагнення та сподівання державотворців Української незалежності реалізувати нинішньому поколінню в повній мірі не вдалося.

Причиною цього стала корупція, яка проникла в усі сфери суспільного життя та чинить свій негативний вплив на розвиток української держави та громадян.

Неможливо побудувати сильні публічні та приватні інститути, розбудувати демократичну й правову державу, сильну економіку, розвинуте громадянське суспільство без вжиття заходів із запобігання та боротьби з корупцією.

Корумпованість влади, порушення прав і свобод людини, неможливість громадянами досягти гідних умов життя стали причиною «Революції гідності» та, як наслідок, формування нової демократичної влади в Україні.

Починаючи з 2014 року в Україні триває антикорупційна реформа, яка покликана системно вирішити питання запобігання та боротьби з корупцією. Протягом 2014-2022 років вдалося запустити роботу антикорупційних інституцій, запровадити електронне декларування статків публічних чиновників, механізми запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, забезпечити участь громадськості в заходах запобігання та боротьби з корупцією.

За цей час дороговказами напрямку та цілей антикорупційної реформи в Україні стали Антикорупційна стратегія на 2014-2017 роки та Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки.

Дослідження щодо стану корупції в Україні у 2017-2022 роках дозволяють стверджувати про значний прогрес та ефективність впроваджених антикорупційної реформою в Україні заходів щодо запобігання та боротьби з корупцією. Наприклад частка населення (представників бізнесу), яка негативно ставиться до корупційних проявів значущо зріс із 43,4% у 2017 році до 46,8% у 2020 році, і спостерігається тенденція до зростання і у 2021 році (49,4%) [3]. Та-

кож збільшилася частка населення та бізнесу, орієнтована на викриття корупції: населення – з 14,7% у 2017 році до 31,5% у 2021 році; бізнес – з 24,7% до 31,4 % [4].

Не зважаючи на це, корупція й досі розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів.

Європейська комісія у висновку щодо заявок на членство в Європейському Союзі, поданих Україною, Грузією та Республікою Молдова від 17 червня 2022 року зазначила, що Україна досягла значного прогресу на шляху до верховенства права, проте подальша боротьба з корупцією залишається однією з основних вимог суспільства [5].

Тому, на наш погляд подальша реалізація запроваджених антикорупційною реформою в Україні заходів сприятиме досягненню задуму батьків-засновників Української держави щодо її майбутнього: існування України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, в якій забезпечені гідні умови життя її громадян.

Список використаних джерел

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16.07.1990 р. № 55-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення 17.08.2022).

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 17.08.2022).

3. Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність. Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Національне агентство з питань запобігання корупції : веб-сайт. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/1009488299966710444nacp_report_info_sapiens_2021_ukr_final_.pdf (дата звернення 05.04.2022).

4. Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність. Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Національне агентство з питань запобігання корупції : веб-сайт. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Corruption_Survey_2020_Presentation_Info-Sapiens.pdf (дата звернення 05.04.2022).

5. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 17.08.2022).

ГЕРМАН МАСЛІВЕЦЬ,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

HERMAN MASLIVETS,

*graduate student of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5254-7946>*

Науковий керівник: **Наталія Гринчук**, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

THE INFLUENCE OF COMPETITIVE ADVANTAGES ON THE LEVEL DEVELOPMENT OF REGIONS

In recent years, the state of the scientific and technical sphere and the formation of a strategy for regional innovative development have been the object of close attention on the part of state authorities. Currently, there is a need to review existing methodological approaches to the development of innovation activities in Ukraine and, accordingly, in the regions, adapt well-known, as well as develop new principles and mechanisms for innovative economic development based on existing conditions.

The formation and implementation of innovative programs and strategies is an important condition for the successful development of the region's economy in modern conditions. The problem of developing effective tools for forming an innovative regional strategy becomes particularly relevant in modern conditions, when regions with sufficient innovation potential are not actually characterized by any significant socio-economic growth. In this regard, it is important to develop a strategy for integrated innovative development within the framework of the overall strategy of socio-economic development of the region.

Keywords: integrated innovative development, innovative regional strategies, innovative potential, strategy of socio-economic development of the region.

Основна мета стратегії комплексного інноваційного розвитку регіонів полягає у забезпеченні сталого регіонального економічного розвитку, підвищення якості життя населення та навколишнього середовища шляхом:

- вирішення власних соціальних, екологічних проблем за рахунок використання новітніх технологій;
- створення нових робочих місць ц сфері виробництва, науки і послуг;
- збільшення доходів бюджетів різних рівнів за рахунок підвищення обсягів виробництва наукомісткої продукції і збільшення доходів громадян;
- підвищення освітнього рівня населення;
- залучення значних додаткових фінансових ресурсів у регіони, у тому числі й іноземних [2].

У кожному конкретному випадку стратегія інноваційного розвитку регіонів визначається державною макроекономічною політикою, політикою органів місцевого самоуправління, нормативним правовим забезпеченням, формами прямого і непрямого державного регулювання, станом науково-технічного і промислового потенціалу регіонів, внутрішніх товарних ринків та ринків праці.

У сучасних умовах існує гостра необхідність переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку, посилення її конкурентоспроможності. Вже усталений ресурсорієнтований, переробний тип національної економіки не здатний досягти бажаних темпів зростання без шкоди для соціальної та екологічної обстановки України, а так само зайняти гідне становище на світовому ринку.

Практично у всіх цих країн пріоритетні наукові дослідження базуються на наступних проривних технологічних напрямках: нанотехнології, біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології, технології нових матеріалів і технології, пов'язані з цими напрямками. Керівники цих держав розуміють, що подальший розвиток можливий тільки на шляхах освоєння нових технологічних укладів.

З 50 сучасних макротехнологій, що забезпечують виробництво наукомісткої продукції, Україна володіє 17 і могла б претендувати на 10-15% світового ринку наукомісткої продукції замість 0,2-0,3% займаних на сьогоднішній день. Якщо співвіднести світовий ринок високих технологій (близько 3 трлн. дол.) і ринок енергетичних ресурсів (близько 700 млрд. дол.), то різниця буде трохи більше, ніж в чотири рази.

Протягом найближчих років (до 2025 р.) очікується прогнозне зростання обсягу ринку високотехнологічної продукції до 10-12 трлн. дол. за основними напрямками, а ринку енергетичних ресурсів – до 1 трлн. 200 млн. дол. Отже, якщо сьогодні співвідношення високотехнологічного та енергосировинного ринків дорівнює 4:1, то в майбутньому відбудеться масштабна зміна цього співвідношення, яке складе 10:1 [2].

У частині регулювання інноваційного розвитку на рівні регіонів органам державної влади України необхідно:

- встановити рамкові умови розвитку інноваційного бізнесу;
- розробити стратегію комплексного інноваційного розвитку регіональної економіки;
- здійснити прогноз технологічного розвитку регіону та визначити на цій базі науково-технологічні пріоритети;
- здійснити підтримку розвитку інноваційної інфраструктури;
- розробити та реалізувати заходи щодо непрямого та прямого стимулювання інноваційної діяльності;
- брати участь у розвитку сфери досліджень і розробок;
- здійснювати постійну взаємодію з державними органами виконавчої та законодавчої влади в частині питань економічного і соціального розвитку [4].

Як показує зарубіжний досвід, регіональні інноваційні системи є досить ефективним інструментом територіального розвитку. З урахуванням українських умов для кожного регіону та області потрібні індивідуальні підходи до вирішення проблем інноваційного розвитку, і відповідно розробці стратегії комплексного інноваційного розвитку регіонів.

В кожному регіоні повинні бути створені регіональні інноваційні системи на основі розробленої загальної стратегії комплексного інноваційного розвитку території. Для досягнення цілей стратегії комплексного інноваційного розвитку регіонів на початковому етапі повинна бути розроблена і законодавчо затверджена державна регіональна інноваційна політика, що передбачає пріоритетний розвиток науково-технологічного комплексу регіонів та високотехнологічної промисловості, підвищення конкурентоспроможності продукції, насамперед на внутрішньому ринку. Особлива роль при цьому повинна приділятися збереженню вищої освіти на світовому рівні та вирішенню кадрових проблем [5].

На даному етапі пріоритетними напрямками інноваційного розвитку регіонів України можуть бути наступні:

- розвиток виробництва обладнання та матеріалів для програми індивідуального житлового будівництва;
- розвиток нанотехнологій;
- розвиток телекомунікаційної галузі;
- створення єдиного регіонального інформаційного центру обробки інформації;
- розвиток нових перспективних та високоєфективних видів бізнесу в інфраструктурі регіону;
- розвиток нафтопереробної промисловості;
- будівництво туристських комплексів на територіях природних парків регіону;
- будівництво сучасних агропромислових комплексів для виробництва сільськогосподарської продукції;
- поглиблення переробки продукції агропромислового комплексу з використанням сучасних досягнень мікробіології, гігієни харчування та створення мережі малих переробних підприємств безпосередньо в місцях вирощування сільгосппродукції.

Разом з тим при формуванні стратегії інноваційного розвитку необхідно брати до уваги, що в даний час регіонам навряд чи можна розраховувати на зарубіжні інвестиції в промисловість в обсягах, що дозволяють істотно вплинути на розвиток інноваційної діяльності суб'єктів України.

Звертає на себе увагу та обставина, що сфера науки і технологій в даний час взагалі не є об'єктом прямого інвестування. Таким чином, формування стратегії інноваційного розвитку має здійснюватися, виходячи в першу чергу з власних науково-технологічних, інтелектуальних і фінансових можливостей. Тому органам державної влади України в даний час необхідно посилювати свою роль у розвитку інноваційних процесів на регіональному рівні в рамках реалізації стратегії комплексного інноваційного розвитку регіону.

Таким чином, застосування ефективних економічних і фінансових методів регулювання в рамках розробленої стратегії комплексного інноваційного розвитку регіону, а також використання мотиваційних механізмів розвитку інноваційної діяльності будуть сприяти вдосконаленню управління інноваційними процесами в регіонах, що, в кінцевому підсумку, самим безпосереднім позитивним чином відіб'ється на комплексному соціально-економічному розвитку України в цілому.

Список використаних джерел

1. Антонюк К. І., Буй Ю. В. Розбудова інституціональної інфраструктури підтримки соціальних інновацій для забезпечення сталого розвитку регіону. Регіональна економіка. 2019. № 2. С. 67-78.
2. Бобровська О. Ю. Сталый розвиток регіонів України: проблеми і шляхи їх розв'язання. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01\(15\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01(15)/15.pdf) (дата звернення: 21.02.2022).
3. Варцаба В. І. Стратегічний потенціал регіонального економічного розвитку: системний ракурс. Розвиток методів упр. та господарювання на транспорті: зб. наук. пр. 2019. Вип. 3 (68). С. 44-55.
4. Осовська Г. В., Рижук С. М., Величук А. І. Проблеми соціально-економічного розвитку регіону: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2009. 342 с.
5. Підвисоцький В. Г. Формування та впровадження програм підвищення конкурентоспроможності територій: методичні матеріали. Київ: Леста, 2010. 64 с.

НАТАЛІЯ МАХІНЧУК,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIA MAKHINCHUK,

*graduate student of the Department of Public Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9048-0655>*

Науковий керівник: **Наталія Обушна**, д.н. держ. упр., доцентка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

PROBLEMS OF THE STATE REGULATION OF THE STOMATOLOGY ASSISTANCE SYSTEM TO THE POPULATION IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE MARITAL STATE

It was found that there is currently a new reality in Ukraine – a state of war, which dictates to the DCP system new approaches in the work of providing medical aid to both the Armed Forces of Ukraine and the civilian population. It was established that under such conditions, the question of the state's responsibility for the work of the health care system (including the health care system), ensuring its capacity in wartime and the post-war period of reconstruction becomes especially relevant. The main factors that significantly limit the provision of specialized dental care in the territories where hostilities are taking place or in the occupied territories are summarized. The main problems of state regulation of the domestic system of DCP, which cause it to be in a state of crisis and stagnation, have been identified. It was concluded that during the period of existence of independent Ukraine, the formation of the foundations of a holistic approach to human health and the formation of partnership relations in the field of dental health care did not take place, as a result of which there is a decrease in accessibility to dental clinics, the decline of rural and school dentistry and the reduction sector of preventive dentistry and the existing high level of dental morbidity and the demand for high-value specialized types of DCP. Keywords: martial law, state regulation, state regulation of the dental care system, health care, dental care for the population.

Проведення масштабних реформ у сфері охорони здоров'я в Україні (у т.ч. й у сфері стоматологічної допомоги населенню (СДН)), в рамках яких саме держава представляє собою ключовий суб'єкт реалізації зазначених реформ, актуалізує необхідність детального дослідження особливостей державного регулювання в контексті розвитку системи СДН на предмет їх обґрунтованості й ефективності, а також доцільності застосування. Адже, як засвідчує практика, особливості взаємодії в системі «пацієнт – стоматолог» обумовлюють функціонування не лише ринкових механізмів (попит, пропозиція, конкуренція), а й відповідних механізмів державного регулювання системи СДН.

При цьому важливо врахувати, що воєнний стан, введений в Україні з 24 лютого 2022 року, вніс суттєві корективи в роботу як системи охорони здоров'я загалом, так і у сферу СДН у тому числі. Тобто нова реальність диктує системі стоматологічної допомоги, яка займає особливе місце в життєзабезпеченні соціуму, нові підходи щодо надання такої допомоги як Збройним Силам України (ЗСУ), так і цивільному населенню. За таких умов питання відповідальності держави за роботу системи СДН забезпечення її спроможності в воєнний час набуває особливої актуальності.

Нагадаємо, що ще в 2018 році з розвитком чергової фази медичної реформи були прийняті відповідні накази силових міністерств та відомств (Держприкордслужба, МВС, Міністерство оборони, Служба зовнішньої розвідки України) про організацію надання в них стоматологічної допомоги. Зокрема, Наказом Міністерства оборони України від 18.08.2015 року «Про затвердження Інструкції про порядок надання стоматологічної допомоги в закладах охорони здоров'я та медичних підрозділах Збройних Сил України» [1] на галузевому рівні нормативно закріплено порядок надання стоматологічної допомоги для контингенту ЗСУ згідно рівнів її організації (первинна, вторинна, третинна) та прикріпленого контингенту.

Проте війна ж в Україні досить гостро висвітлила таку проблему як залежність військової стоматології від структури державної стоматології. Адже в умовах невизначеності військові

стоматологи мали можливість надавати допомогу лише в тилкових районах, а у місцях бойових дій військовим та мирним жителям, які потерпають від ворога, така допомога виявилася «паралізованою». Можливість надання спеціалізованої стоматологічної допомоги на територіях, де ведуться бойові дії або ж на окупованих територіях залишається обмеженою й надалі (а в багатьох випадках і неможливою взагалі), на нашу думку, через такі фактори:

- ризик поранення або пацієнта, або ж лікаря, якщо така допомога надається у зоні бойових дій/авіабомбардувань/артобстрілів тощо. Дійсно, досвід війни для медичних працівників – це досвід перебування у шоквих, форс-мажорних ситуаціях, необхідності приймати швидкі рішення та вчиняти дії, ціною яких можуть бути людські життя;

- багато лікарень були заміновані окупаційною російською армією, як «стратегічно» важливі об'єкти або ж повністю зруйновані під час бойових дій/авіабомбардувань/артобстрілів;

- деякі медичні заклади не можуть працювати через руйнування базових комунікацій (електрика, вода) та загальної інфраструктури міста чи області;

- наявний дефіцит стоматологічних матеріалів через зруйновані логістичні системи та руйнування транспортних шляхів;

- кадрова неуккомплектованість стоматологічних клінік: а) частина лікарів-стоматологів приєдналася до лав ЗСУ на початку війни; б) мають місце значні міграційні процеси (внутрішні та зовнішні), у зв'язку з чим багато фахівців переїхали на захід країни або за кордон);

- на таких територіях майже відсутні пересувні стоматологічні кабінети (у мирній країні їх було всього 43 [2]). Хоча, деякі спеціалісти-стоматологи змогли організувати пересувні стоматологічні пункти, щоб надавати стоматологічну допомогу українській армії, а також мирним жителям на прилеглий території. Укомплектування таких посад забезпечено особистими ініціативами, які досить активно підтримуються на міжнародному рівні. Так, перший ініціативний проєкт зі створення стоматологічної допомоги на передовій в Україні була реалізована у 2015 році в рамках волонтерського проєкту Тризуб Дентал (Trident Dental);

- мародерство з боку російських військ та ін.

У західних регіонах України населення, зазвичай, звертається за терміновою стоматологічною допомогою перед міграцією за кордон. Більшість лікарів-стоматологів надають невідкладну СДН безкоштовно. Всі інші стоматологічні процедури є мінімальними для переселенців із зони бойових дій, військових і дітей.

Резюмуючи викладене вище, можемо констатувати, що війна досить чітко висвітлила той факт, що за період існування незалежної України так і не відбулося становлення засад цілісного підходу до здоров'я людини, до формування партнерських відносин у сфері охорони стоматологічного здоров'я, унаслідок чого відбувається зниження доступності до СДН й скорочення сектора профілактичної стоматології та наявний високий рівень стоматологічної захворюваності серед населення України.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Інструкції про порядок надання стоматологічної допомоги в закладах охорони здоров'я та медичних підрозділах Збройних Сил України: наказ Міністерства охорони України 18.08.2015 № 414. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1071-15> (дата звернення: 19.08.2022).

2. Джерело: <https://censor.net/ru/r3179154> (дата звернення: 19.08.2022).

АЛІНА МЕДВЕДЬ,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ALINA MEDVED,

postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<http://orcid.org/0000-0002-4022-838X>

Науковий керівник: **Лілія Гонюкова**, д.н.держ.упр., професорка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОПТИМІЗАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN OPTIMIZING SERVICE ACTIVITIES OF PUBLIC GOVERNMENT BODIES

The research of the need to use digital technologies to optimize the process of providing public services is dealt with in the paper. The main purpose of the paper is to establish the difference in the procedure for changing the place of registration before using digital technologies and after. The research is aimed at revealing the ways of reduction of corruption risks and the influence of the human factor in the activities of public authorities through the use of digital technology. In demonstrating a significant difference between the previous experience of citizens in receiving state services for changing the place of registration and those that are available now using digital technologies, we used a comparative method. The study has revealed a better understanding of the need to continue using digital technologies to transform public services into end-user-friendly ones. And the results of the existing digital public services demonstrate positive perception of changes by citizens and trust in further initiatives of public authorities.

Keywords: public services, service activity of authorities, digital technologies.

Сервісна держава – це держава, яка існує для забезпечення потреб її громадян та осіб, що мають офіційне право проживати на її території та отримувати державні послуги відповідно до чинного законодавства. Здійснення покладених на державу завдань подекуди відбувається через складні бюрократичні механізми, які займають значний проміжок часу, потребують участі посередників або втручання третіх осіб, що своєю чергою означає наявність корупційних ризиків та людського фактора в процесі обслуговування. Одним із яскравих прикладів публічної послуги, яка має попит в Україні є зміна місця реєстрації, і хоча інституту прописки в Україні не існує з 2001 року, проте деякі публічні послуги неможливо отримати без документа про місце реєстрації особи. На рис. 1 наведено алгоритм отримання послуги зі зміни реєстрації місця проживання.

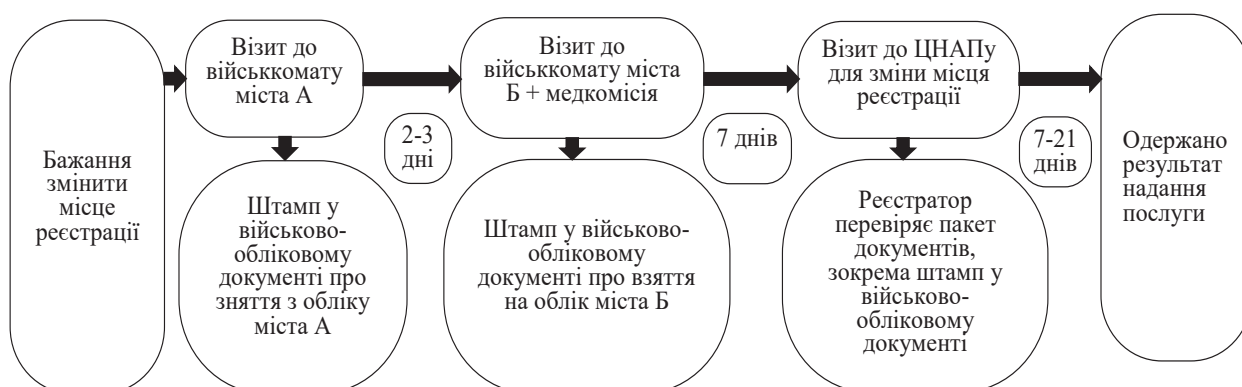

Рис. 1. Алгоритм зміни місця реєстрації (складено з використанням [1])

З огляду на те, що документ про місце реєстрації вимагають при обслуговуванні в медичних закладах, оформленні банківського рахунку тощо, уникнути цієї процедури вкрай важко, а застарілий стереотип спричинений проблемами виписки з житла прописаних там людей спричинює перешкоди в отриманні дозволу для реєстрації від власників орендованих приміщень.

Наявність потреби та відсутність можливості реалізувати власне право на офіційне місце реєстрації стало підґрунтям для створення всіляких корупційних схем, що негативно впливає на репутацію державних структур як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

5 листопада 2021 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні» [2], який дозволив значно спростити процедуру реєстрації місця проживання. Тепер використовуючи портал «Дія» людина може отримати необхідний документ за декілька днів та зберегти його у себе на телефоні, або видрукувати на принтері (рис 2).

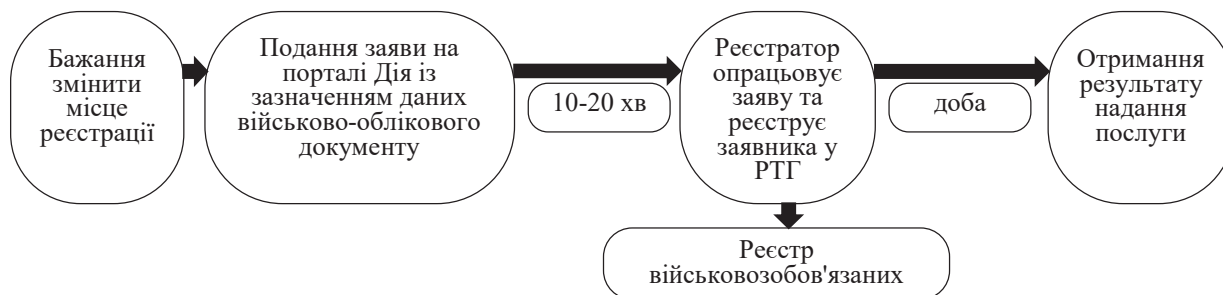

Рис. 2. Використання порталу «Дія» для зміни місця реєстрації (складено на основі [1])

Завдяки повному переосмисленню державної послуги та об'єднанню всіх реєстрів, стало можливо реалізувати зміну місця реєстрації особи у пришвидшеному темпі, що значно покращило якість обслуговування та знизило навантаження на систему органів публічної влади. Таким чином використання цифрових технологій дозволяє заощадити час та значно спрощує процедуру отримання послуги, а також усуває корупційні ризики та створює позитивний досвід взаємодій з державою. Надалі на порталі «Дія» можна згенерувати документ про місце реєстрації та зберегти собі на телефон і використовувати його там, де вимагають довідку про місце реєстрації.

Отже, використання цифрових технологій не тільки оптимізує процес сервісної діяльності органів влади, а й формує позитивний досвід взаємодії громадян з державною та робить її орієнтованою на людину та забезпечення реалізації її потреб.

Список використаних джерел

1. Реєстрація місця проживання в Дії. Як працює. Diia Summit 2022 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6IwcBhE3CJA>
2. Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні. Закон України від 05.11.2021 № 1871-IX

КОСТЯНТИН МЕЛЬНИК,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KOSTYANTYN MELNYK,

*postgraduate student, Department of Regional Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-2861-5042>*

Науковий керівник: **Олександр Титаренко**, к.держ.упр, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ СТАРОСТИНСЬКИХ ОКРУГІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

THE MAIN PROBLEMS OF MANAGEMENT AT THE LEVEL OF STAROSTINSKY DISTRICTS IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR

The problems of management at the level of starostinsky districts in Ukraine in the conditions of war are considered, the main ones are related to the termination activities of regional and district state administrations, with which the starosta cooperated, and formation of military administrations on their basis; also related to the possibility formation of such administrations in a specific settlement/points, as a result of which the powers of the starosta are terminated. All procedures for the formation military administrations are regulated by law, but there is no single model of management and interaction of formed military administrations with the starosta of territorial communities. The author of the article emphasizes: 1) the institute of starosta can become an effective tool for ensuring the livelihood of the starostinsky district during the period of martial law and after the war; 2) the starosta are empowered to respond quickly to society's requests. In the future, the starosta can participate in identifying «growth points» – specialization, due to which (for example, an industry, a separate enterprise) it is possible to use the resources available in the starostinsky district as effectively as possible and speed up the recovery of the territory. It is emphasized that common goal of interaction starosta with other representatives of the authorities should be, in particular, the prioritization of financial resources and their targeted allocation to projects that will have a long-term effect for the specified territory and reflect the requests and moods of the residents of the district.

Keywords: starostinsky district, problems of management in starostinsky district, starostinsky districts in war conditions, socio-economic problems at the level of starostinsky districts, «points of growth» of starostinsky districts in Ukraine, local development.

В умовах повномасштабної війни Російської Федерації на території України відбудова постраждалих територій, в тому числі територій старостинських округів, є першочерговими для держави. З одного боку, ці питання потребують комплексного підходу до їх розв'язання із застосуванням європейських принципів управління. З іншого боку, співпраці різних ланок влади, в тому числі органів місцевого самоврядування зі старостами громад, зважених управлінських рішень з боку місцевої влади, якісного виконання основних функцій і повноважень, делегованих їм державою.

В умовах воєнного стану виникають проблеми управління на рівні старостинських округів, основні з яких пов'язані з:

– припиненням діяльності обласних і районних державних адміністрацій, з якими співпрацювали старости, та утворенням на їх базі військових адміністрацій (далі – ВА) (Указ Президента України №68/2022) [3];

– можливістю утворення ВА відповідного населеного пункту/пунктів внаслідок чого припиняються повноваження старост (окрема процедура, що відповідає нормам Закону України «Про правовий режим воєнного стану»). Призначення ВА населеного пункту/пунктів відбувається в разі припинення повноважень сільських, селищних чи міських рад/виконкомів або в разі нездійснення ними своїх повноважень [2].

Звертаємо увагу на те, що всі процедури утворення ВА законодавчо врегульовані, проте з їх виникненням зруйнувалися існуючі зв'язки старост з органами місцевої влади. На наш погляд, в умовах воєнного стану чітко виписаний алгоритм взаємодії новосформованих ВА й старост громад (єдина модель управління) дозволив би створити сприятливі умови роботи старостинського округу, в тому числі фінансові (забезпечення спроможності бюджетів громад, залучення інвесторів, напрацювання спільного бачення економічного збереження територій).

Саме інститут старост, що відіграв важливу роль у розвитку об'єднаних громад, може стати дієвим інструментом забезпечення життєдіяльності старостинського округу в період воєнного стану та у післявоєнний період, зважаючи на підзвітність, підконтрольність та відповідальність старост перед мешканцями їх округів й характер системоутворюючих зв'язків з іншими представниками органів влади.

Старости сьогодні наділені повноваженнями, що надають їм змогу оперативно реагувати на запити суспільства щодо вирішення окремих задач житлово-комунального, екологічного, соціально-економічного характеру і задач щодо цифрової трансформації територій. Прикладом такого реагування є безпосередня участь старост у вирішенні питань електрофікації, ремонту пошкоджених внаслідок воєнних дій будинків, прибудинкових територій, доріг, мостів, тобто ряду житлово-комунальних питань українських міст, сіл та селищ, що постраждали внаслідок війни.

Безумовно, крім фізичних руйнувань на територіях і проблем комунальної сфери, в умовах війни додалися численні проблеми екологічного характеру. Вбачаємо, що ліквідація негативних екологічних наслідків від забруднення навколишнього природного середовища внаслідок війни, потребує залученості старост до благоустрою територій, до ініціації та розробки природоохоронних і ресурсозберігаючих заходів у старостинських округах.

Разом з тим, своєчасне розв'язання проблем соціально-економічного характеру, що впливає на функціонування соціальної (в т.ч. медичної) та виробничої інфраструктури, підвищення кількості зайнятих мешканців старостинських округів та внутрішньо переміщених осіб, збалансування місцевих бюджетів та стримування інфляції, напряму залежить від роботи місцевої влади, підприємців, науковців, старост та мешканців громад.

При цьому війна актуалізувала перед старостами необхідність підвищення свого професійного рівня та компетенцій з метою ефективної участі в управлінні на рівні старостинських округів. Можна стверджувати, що в цьому напрямі в Україні відбуваються позитивні зміни. Так, в серпні 2022 року Всеукраїнською асоціацією об'єднаних територіальних громад за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» створено інформаційний ресурс – чатбот «Старости ОТГ», що покликаний, оперативно інформувати старост громад про актуальні питання стосовно їхніх посадових обов'язків [1].

Вбачаємо, що старости в межах своїх повноважень можуть долучитися до виокремлення «точок зростання» – спеціалізації старостинського округу, за рахунок чого (галузь, окреме підприємство, унікальна послуга, бренд території) можна максимально ефективно використати наявні у конкретному старостинському окрузі ресурси та пришвидшити відновлення території. У зв'язку з тим, що на практиці цього досі не відбувається, кошти переважно розподіляються на поточні витрати старостинського округу.

Переконані, що спільною метою взаємодії старост з іншими представниками органів місцевого самоврядування має бути також перенесення центру прийняття рішень з центрального (національного) рівня на місцевий рівень з метою пріоритизації фінансових ресурсів та їх цільового розподілу на проекти, що матимуть довгостроковий ефект для визначеної території та відображатимуть запити і настрої мешканців старостинського округу.

Список використаних джерел

1. В Україні презентували чатбот для старост громад, створений за підтримки «U-LEAD з Європою». Укрінформ (новина від 18 серп. 2022 р.). URL.: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3553238-v-ukraini-prezentovali-catbot-dla-starost-gromad-stvorenij-za-pidtrimki-ulead.html>
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України №389-VIII (остання редакція від 03.08.2022). URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Про утворення військових адміністрацій : Указ Президента України №68/2022 від 24.02.2022. URL.: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>

ЛЮБОВ МОЙСЕЄВА,

аспірантка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

LYUBOV MOISEYEVA,

*postgraduate student of the Department of Public Administration and Local Self-Government of the Educational and Scientific Institute of Public Administration of the Dnipro University of Technology
<https://orcid.org/0000-0003-4007-2810>*

Науковий керівник: **Євгеній Бородін**, д.і.н., професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ВІДНОВЛЕННЯ

SOCIAL FACTORS OF PUBLIC HEALTH AS A COMPONENT OF ITS RESTORATION

The social factors of individual and public health are outlined as determinants of its recovery. It is shown that individual ideas about health and public opinion about health, despite their inconsistency, are important sources for the formation of a complete complex of socio-medical and management information. The role of self-assessment of health as an indicator of the state and dynamics of the health of the population is established, which is of interest as a reflection of socio-cultural changes, including in the field of medical awareness of the population. Data on such dynamics would probably serve as important material for explanations, for example, the spread of certain practices and strategies of self-preservation and the growing loyalty of certain population groups to health risk situations, which has become increasingly alarming in Ukraine over the past two decades, especially aggravated as a result of Russia's military aggression.

The author believes that the interpretation of the health care system as a socio-medical complex, which is included in the general context of social policy, then the self-assessment of health acquires special importance.

The critical question that must drive the recovery process is how best to provide medical services to Ukrainians to begin the healing process for our people.

Keywords: public health, health restoration, self-assessment of health, medical consciousness of the population.

Безпрецедентна кількість нападів на здоров'я українців з 24 лютого 2022 року ставить питання відновлення громадського здоров'я на перші сходинки черги денної. Це спонукало Кабінет Міністрів України ініціювати планування післявоєнного відновлення у зазначеній сфері. Здоров'я є невід'ємною частиною загального відновлення України. Поки здоров'я – це ще не все, без здоров'я нічого немає [1].

Серед соціальних факторів індивідуального і громадського здоров'я особливе місце займає мотивація поведінки людей в сфері здоров'я. У цьому явищі вся гама соціальної обумовленості здоров'я своєрідно сконцентрована і вилілася в особистий план. Тому при розкритті цієї обумовленості емпіричні підходи і методи абсолютно необхідні для виділення самооцінки здоров'я, лікарської свідомості, меж і стабільності відхилень (шкідливих звичок).

У всіх культурах і в усі часи традиційне питання «Як ваше здоров'я?» породило і породжує найважливішу тему людського спілкування і сфери соціальної думки, в той же час вона служить одним з ключових соціальних ідентифікаторів. Індивідуальні уявлення про здоров'я і громадська думка про здоров'я, незважаючи на їх неузгодженість, є важливими джерелами для формування цілісного комплексу соціально-медичної та управлінської інформації. Самооцінка здоров'я при правильному визначенні в якості його детермінант може служити важливим показником стану і динаміки здоров'я населення крім об'єктивних медичних досліджень, обсяг яких фактично обмежений.

Що стосується самооцінки здоров'я як показника в медичній практиці, то існує як мінімум два протилежних підходи.

Один з них передбачає надання самооцінці здоров'я деякої (хоча і не завжди достатньо визначеної) інформаційної самоцінності. Вона межує, по суті, з вираженням некритичної довіри до таких самооцінок, але науково-методичне обґрунтування (перевірка) цієї довіри залишається недостатньо розробленим в публікаціях, і автори часто уникають цієї проблеми.

Другий підхід схиляється, знову ж таки не зовсім розумно, до недовіри до самооцінки здоров'я, коли автори заперечують цьому показнику будь-яку евристичну цінність при аналізі індивідуального або громадського здоров'я і ігнорують самооцінки як суб'єктивні прояви.

Категоричний і теоретико-прикладний аналіз самооцінки здоров'я в нашій літературі, на жаль, до недавнього часу не проводився. Ми також не маємо надійних емпіричних доказів для виявлення динаміки самооцінки здоров'я населення в часі або за чисельністю населення. Але саме з управлінської точки зору така динаміка представляє інтерес як відображення соціокультурних змін, в тому числі і в сфері медичної свідомості населення. Дані про таку динаміку, ймовірно, послужили б важливим матеріалом для пояснень, наприклад, поширення тих чи інших практик і стратегій самозбереження і зростаючої лояльності окремих груп населення до ситуацій ризику для здоров'я, яка за останні два десятиліття стає все більш тривожною в Україні, особливо загострившись унаслідок військової агресії росії.

Якщо розглядати систему охорони здоров'я з сучасної точки зору, як соціально-медичний комплекс, що входить в загальний контекст соціальної політики, то самооцінка здоров'я набуває особливого значення. Вона відображає суб'єктивні характеристики індивідів і груп, їх задоволеність умовами життя, певний якісний результат соціальної політики.

У літературі вже зроблено спостереження науковців про те, що для більшості населення самооцінка здоров'я часто зводиться до вираження поточного благополуччя, ототожнюється з ним. У самопочутті самооцінка здоров'я набуває генералізованого звучання.

Благополуччя – це категорія, в якій здоров'я відбивається через призму самооцінки людини. Але суб'єктивний характер самооцінки не знижує її значення для вивчення соціальних параметрів здоров'я. Благополуччя – це *узагальнена* (не диференційована) і особистісно забарвлена оцінка психофізіологічного стану людини. Вона є фактором ціннісного ставлення і поведінки індивіда по відношенню до власного здоров'я, є обов'язковою умовою повсякденної життєдіяльності людини.

При цьому, однак, необхідно враховувати широке трактування категорії «здоров'я», до якої прийшло міжнародне медичне співтовариство: здоров'я – це психічне, фізичне і соціальне благополуччя людини.

Критичне питання, яке має стимулювати процес відновлення, полягає в тому, як найкраще отримати послуги українцям населення – громадське здоров'я, охорона здоров'я та профілактика захворювань, зміцнення здоров'я, лікування та паліативна допомога – а також зв'язок з необхідними соціальними та іншими послугами.

Список використаних джерел

1. Міністерство охорони здоров'я. Про утворення міжсекторальної робочої групи з питань розробки стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. [On the establishment of a cross-sectoral working group to develop the national health strategy 2030 [website]. Kyiv: Ministry of Health; 2022] (<https://moz.gov.ua/strategija>) (in Ukrainian).

ВІКТОРІЯ ПЕТРИНСЬКА,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VIKTORIJA PETRYNSKA,

*graduate student of the Department of Public Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-8544-9848>*

Науковий керівник: **Наталія Обушна**, д.держ.упр., доцентка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЦІЛЬНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

CONTINUOUS DIGITALIZATION AS A NEW MODEL OF PUBLIC SERVICE IN UKRAINE DURING THE POST-WAR PERIOD

It is well-founded that the socio-historical changes that Ukraine is currently experiencing have caused very strong turbulence in all spheres of state and social life in our country. These force majeure changes did not escape the sphere of public service. That is why, for the sake of the successful reconstruction of Ukraine in the post-war period, there was an urgent need to create a new capable, professional and independent national civil service. It is well-founded that the socio-historical changes that Ukraine is currently experiencing have caused very strong turbulence in all spheres of state and social life in our country. These force majeure changes did not escape the sphere of public service. That is why, for the sake of the successful reconstruction of Ukraine in the post-war period, there was an urgent need to create a new capable, professional and independent national civil service. It was concluded that modern realities require the transformation of the state into a competitive employer capable of implementing the best digital practices of HR management. In fact, this means the implementation of a modern HR cycle in the civil service – from recruiting, training, motivation to performance evaluation, accountability and termination of service.

Keywords: civil service, HR-management, digitalization, digital governance.

З розгортанням повномасштабної російської військової агресії проти України звичний порядок нашого життя назавжди змінився. Адже суспільно-історичні зміни, які наразі переживає Україна, «спричинили дуже сильну турбулентність і тектонічний зсув у всіх сферах державного і суспільного життя нашої країни» [1, с. 60]. Не оминули ці форс-мажорні зміни й сферу державної служби, яка до періоду означеної військової агресії функціонувала по законам і правилам поведінки в мирному суспільстві та дотримувалась усталених принципів державного управління, взаємодії держави й суспільства.

Однак означений вище алгоритм функціонування державної служби України під час воєнного стану був значно пошкоджений. Саме тому, задля успішної відбудови України в повоєнний період, постала нагальна необхідність створення нової моделі, у фокусі якої має бути формування **спроможної, професійної та незалежної державної служби**.

На думку Голови Національного агентства України з питань державної служби Н. Алюшиної, «після війни державна служба вже не буде такою, якою була раніше. Війна багато що змінила... Важливо, аби державна служба працювала ефективно на благо людей. Зміни, які мають відбутися, передовсім пов'язані з переходом на цифрову держслужбу. На нас чекає максимальна цифровізація процесів і процедур. Це дозволить заощадити час і ресурси, зберегти інформацію за будь-яких умов – навіть, таких жадливіх, в яких Україна опинилася зараз» [2].

Дійсно, на сьогодні цифровізація та інновації перетворюються в ключовий драйвер зростання світової економіки та добробуту громадян. При цьому в розвинутих країнах світу вже починає впроваджуватися принцип цифрового пріоритету (digital by default), за якого всі сфери послуг громадського життя пронизуються цифровізацією (digitalization), що обумовлює появу нових, унікальних систем і процесів [3].

З огляду на викладене, вважаємо, що в епоху 4.0 індустріальної революції державна служба України в повоєнний період має відповідати не лише європейським стандартам і принципам належного врядування, а й новим вимогам ери сучасних цифрових технологій, що передбачають активну цифровізацію/діджиталізацію державних послуг, реінжиніринг процесів в органах державної влади, автоматизацію алгоритмів ухвалення рішень та ін.

У даному контексті доречно відзначити, що сучасні цифрові перетворення на державній службі, обумовлюючи появу цифрового мислення та революціонізуючи досвід державних службовців, мають кардинально змінювати традиційні HR-підходи до роботи з персоналом у державних органах. Все це «передбачає використання соціальних мереж та цифрових платформ, аналітики великих обсягів даних, хмарних сервісів, можливостей штучного інтелекту, доповненої реальності, спеціальних мобільних додатків, що одночасно із наданням значних переваг у здійсненні HR-діяльності веде до посилення кросфункціональності фахівця, збільшує компетентнісні та професійні вимоги» [4, с. 94].

Важливо зауважити, що перейти на суцільну цифровізацію, що стане основою перспективної моделі державної служби України в повоєнний період, допоміг досвід пандемії, адже державні службовці здебільшого вже навчилися працювати дистанційно. Так, з 2020 року на державній службі значна частина робочих процесів (у т.ч. й у системі навчання та підвищення кваліфікації державних службовців) дуже швидко була переведена в онлайн, що обумовило переосмислення традиційних HR-підходів до роботи з персоналом у державних органах, пошук і закріплення цифрових HR-практик, які б враховували потреби державних службовців та створювали умови для їх постійного самовдосконалення, самопізнання й самореалізації (Lifelong Learning).

Зовсім нещодавно система дистанційного навчання (E-Learning) в державному органі вважалась інновацією, яка передбачала введення нового в мету, зміст, методи і форми прийняття управлінських рішень, організацію спільної діяльності працівників. Сьогодні, коли «навчання» й «робота» стали синонімами, дистанційне навчання забезпечує донесення державним службовцям основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивну взаємодію з працівниками у процесі навчання, надає можливість самостійної роботи з навчальними матеріалами, а також у процесі навчання [3].

Водночас, важливим інструментом, що допоможе адаптації державної служби до нових умов у цифровому форматі, є автоматизована інформаційна система управління людськими ресурсами в держорганах HRMIS (Human Resource Management Information System). В умовах знищеної управлінської інфраструктури ця система має стати основою глобального IT-проєкту із запровадження в Україні цифрової державної служби. За її допомогою можна в умовах воєнного стану відновлювати контакти працівників, котрі виїхали з місць постійного проживання, готуються накази з кадрових питань тощо.

Таким чином, сучасні реалії вимагають перетворення держави на конкурентного роботодавця, здатного впроваджувати найкращі цифрові практики HR-менеджменту, що використовуються в сучасних організаціях, від бізнесу до державного сектору. Фактично це означає впровадження сучасного HR циклу на державній службі – від рекрутингу, навчання, мотивації до оцінювання результатів, відповідальності та припинення служби.

Список використаних джерел

1. Антипенко І.В. Концептуальні кроки поєднання громадянського суспільства і держави в процесі відбудови України в повоєнний період. URL : https://pcal.com.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%A2%D0%BE%D0%BC-%D0%86%D0%86%D0%86-4.pdf
2. Джерело: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/osnovoyu-novoyi-modeli-publichnoyi-sluzhbi-urovoyu/>
3. Обушна Н.І., Теплов С.О. Цифровізація управління HR-процесами на державній службі. *Наукові перспективи*. 2021. Випуск 3 (9). С. 157–172.
4. Серєда Г.В. Трансформація HR-технологій під впливом цифровізації бізнес-процесів. *Економіка і організація управління*. 2019. № 2 (34). С. 93-101.

VIRA PORIEVA,

postgraduate student of the Department of Global and National Security of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-0381-7089>

ВІРА ПОРЄВА,

аспірантка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Галина Заворітня**, к.політ.н., кафедра глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

INTERACTION BETWEEN EU AND NGO OF UKRAINE IN THE FORMATION AND IMPLEMENTATION ENVIRONMENTAL POLICY: CHALLENGES AND PROSPECTS FOR PUBLIC POLICY IN UKRAINE

ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ЄС ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день фінансування громадських організацій в сфері екологічної політики відбувається виключно за участі міжнародних організацій. На міжнародному рівні, в рамках Ukraine Recovery Conference (Lugano), силами громадських організацій було організовано Форум, де обговорювалась головна теза – представники громадських організацій є ключовими гравцями в процесі успішного проведення реформ в Україні. В регіонах Сходу та Півдня України окремі громадські організації частково виконують функції державних органів, їх регіональні кластери мають змогу надавати верифіковані екологічні дані, фахову інформацію та консультативну допомогу у формуванні та реалізації екологічної політики на загальнодержавному та європейському рівнях. Таким чином, досягти задекларованих в офіційних документах амбітних цілей в екологічній та енергетичних політиках можливо лише за державної фінансової підтримки громадських організацій, які на сьогоднішній день експертно та результативно працюють.

Ключові слова: ЄС, екологічна політика, публічна політика, бюджет, грант.

The European Neighborhood Policy began implemented in 2004 and was aimed at strengthening the stability, security and prosperity of EU neighboring countries through political association and economic integration, as well as supporting their movement towards democracy, quality governance, the rule of law and inclusive economic development. EU assistance to Ukraine was institutionalized through macro-financial assistance and European Neighborhood Policy (ENP) instruments. In order to receive such assistance, the European Commission demanded compliance with the conditions of the IMF program. The total budget of the ENP in 2014-2020 amounted to 15.5 billion euros, which, taking into account the number of EU aid recipient countries, gives an average annual amount of aid per country of 139 million euros.

Candidate countries for joining to the EU and potential candidates use other EU support programs and have different movement vectors. The main funding fund for such programs is Instrument for Pre-Accession [1]. This is a special EU fund, which is intended for the development of institutions in candidate countries based on EU models, development of transport infrastructure, environmental protection, activation of regional cooperation, improvement of the quality of human capital and activation of economic development mechanisms.

The European Union defined seven blocks of reforms as a condition for the status of the candidate to be preserved: the reform of the Constitutional Court; continuation of judicial reform; anti-corruption improvement, including the appointment head of agency; fight against money laundering; implementation of the anti-oligarchic law; harmonization of audiovisual legislation with European legislation; amendments to legislation on national minorities [2]. At the same time, among the above-mentioned reforms, there are no conditions in the direction of reforms in the environmental and energy spheres. Also, unlike all other states that were given candidate status, the Ukrainian conclusion does not contain a phrase about inviting Ukraine or Moldova to negotiations, even if conditions are met.

Ukraine's ambitions for the „green« transition are outlined in the government's „Strategy for Low-Carbon Development of Ukraine until 2050«, published in 2017. The „State Environmental Policy of Ukraine until 2030« set an ambitious goal achieving a renewable energy. 12% in the total energy structure by 2025 and 17% by 2030, while the „Energy Strategy of Ukraine until 2035« predicted that

renewable energy would make up 25 % of the country's total energy structure by 2035. At the same time, according to the International Energy Agency, the decline in the quality of the Ukrainian energy infrastructure is the result of chronic underfunding, outdated technologies and improper maintenance.

Despite the fact that Ukraine has made some progress in the direction of the „green« energy transition (transition to an economy with sustainable development, efficient use of resources and zero carbon emissions), in a broader sense, the country's achievements in the climate policy field remain relatively modest [3].

Parliament of Ukraine, as a basis, adopted the draft of Law On the National Register of Emissions and Transfer of Pollutants (reg. No. 6477) [4], which Ukraine should adopt after the ratification of the Kyiv Protocol to the Aarhus Convention. This protocol obliged Ukraine to conduct its environmental policy openly, interacting with citizens and involving them in the process of forming environmental policy. However, under the pretext of martial law, seeking to support the country's defense capability and quickly restore infrastructure, Parliament adopted measures that could have a detrimental effect on environmental protection.

At the same time, the Civil Society Forum was organized as part of the Ukraine Recovery Conference in Lugano (Switzerland) [5]. Noted, that Forum was organized by the EU Anti-Corruption Initiative, the „Resuscitation Package of Reforms« Coalition and the Initiative Center for the Support of Social Actions (Union) within the framework of the „Extraordinary Support to Civil Society« project, funded by the EU and the civil society sector of USAID in Ukraine. The role of Ukrainian civil society in the joint mission of non-profit organizations, the private sector, state authorities and the international community in the reconstruction and modernization of Ukraine was discussed. At the same time, it is expected that the implementation of changes is possible with increased international support.

„Environmental monitoring and collecting evidence of war crimes against the environment of the Pryazov region (Zaporizhia region)« – example of the foreign supporting Ukrainian NGOs in a crisis period and financing environmental projects with all-Ukrainian and European importance. According to the results of the grant competition „Rapid support of the capacities of the Ukraine civil society to act in extraordinary circumstances«, which is carried out in accordance with the grant agreement between the European Commission (representing the European Union) and the public organization „Initiative Center for the Promotion of Activity and Development of Public Action „Ednannia« within the framework of the implementation project „Urgent support of the EU for civil society« – the above mentioned project received funding. Thanks to the developed project, environmental monitoring of water bodies in the territories and objects of the Nature Reserve Fund of the Azov region ensured, and military crimes against the environment of the Azov region, Zaporizhia region are professionally recorded. Obtaining verified data from the state authorities of the mentioned above territories are called into question. Therefore, with the financial support of the Commission (representing the European Union) and the Public Organization «Initiative Center for the Promotion of Activity and Development of the Public Initiative «Ednannia», the work of the local environmental and public organization has an all-Ukrainian and international dimension. Today, thanks to financial grant support from international organization, there are an opportunity to pay for the experts work and to use newest laboratory equipment, which was purchased with the money of the previous international grant, local NGO actually performs certain functions of state bodies and has institutionalized grown into an analytical center with the perspective working on the topic of «environmental diplomacy» – on the foreign level to present the actual ecological data of environmental monitoring, identification of evidence of war crimes on the territory, objects of the nature reserve fund of Pryazov region, and other regions as well.

References

1. Overview – Instrument for Pre-accession Assistance URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en (дата звернення: 21.08.2022);
2. Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en (дата звернення: 21.08.2022);
3. The Ukraine Reform Tracker. URL: https://cdn.vew.design/private/BCwBc9ZFZyVz8yQQKr9VeLxSnjfl/w25-lkoevD_ECO065%E2%80%94SDC%20Ukraine%20Report%20Enviromental%20v4%20ukr.pdf.pdf (дата звернення: 21.08.2022);
4. The Verkhovna Rada of Ukraine approved in the first reading the government bill No. 6477 «On the national register of emissions and transfer of pollutants.» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73526 (дата звернення: 21.08.2022);
5. Ukraine Recovery Conference: Civil Society Side Event. URL: <https://ua.urb2022.com/civil-society> (дата звернення: 21.08.2022).

ЛЕСЯ ПРОНЬ,

аспірантка кафедри управління та бізнес-адміністрування Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

LESIA PRON,

*postgraduate student of the Department of Management and Business Administration, Institute of Graduate Studies and Pre-university Education of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
<https://orcid.org/0000-0001-8701-4779>*

Науковий керівник: **Ольга Жук**, к.е.н., доцентка, завідувачка кафедри управління та бізнес-адміністрування Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК РЕГІОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

A SYSTEMATIC APPROACH TO ATTRACTING INVESTMENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE REGION UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW STATE

The legal basis for introducing martial law in the country is analyzed. The importance of the concept of «martial law» is emphasized. The importance of competitive advantages, potential opportunities, and the level of investment attractiveness of the region for attracting investments was noted.

The relationship between regional policy and innovative, economic, and social policies of the state is emphasized. For regional development in Ukraine, the State Regional Development Strategy for 2021-2027 has been approved in accordance with the Sustainable Development Goals. The state strategy is the main guideline for the development of the region.

Proposals for changes to the Law of Ukraine «On Investment Activity» to ensure support for the economy in the conditions of martial law were noted.

It was concluded that it is necessary to use investment tools in practice to attract investments, namely: strategic planning, interregional cooperation, international technical assistance, investment preferences, etc.

Keywords: investment attraction, investment tools, regional development, martial law, strategic planning.

В умовах воєнного стану, який був введений 24 лютого 2022 року [6], важко спрогнозувати залучення інвестицій в розвиток регіону. Кабінет Міністрів України від початку введення воєнного стану невідкладно мав забезпечити фінансування та вжити інших заходів [4].

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» «воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсіч збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [7].

Для залучення інвестицій в регіональний розвиток визначаються пріоритетні напрямки. Для цього проводять аналіз конкурентних переваг, потенційних можливостей, рівень інвестиційної привабливості регіону [1].

Погоджуюсь із твердженням Приходько В., що «успішний розвиток економіки України залежить від інвестиційної активності регіонів держави» [3, с. 37]. Приходько В. вважає, що регіональна політика здійснюється, щоб реалізовувати інноваційну, соціальну, економічну політики держави [3, с. 40].

Для стратегічного планування розвитку регіону складаються плани заходів, стратегії на певні періоди. В Україні затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Стратегія розроблена згідно Цілей сталого розвитку України до 2030 року. Державна стратегія регіонального розвитку визначає основний напрямок розвитку регіону [5].

Україна є привабливою країною для інвесторів. На розгляді перебуває Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо підтримки виробників

та залучення іноземних інвестицій під час воєнного стану, який передбачає: введення особливого інвестиційного проекту в умовах воєнного стану; закріпити за іноземними державами, фінансовими установами, міжнародними фінансовими організаціями право бути суб'єктами інвестиційної діяльності. Зміни пропонують внести для підтримки економіки в умовах воєнного стану [8].

Стратегічне географічне положення, наявність джерел сировини та ресурсів, кваліфіковані кадри – це те, що приваблює інвесторів. Україні потрібно скористатись досвідом іноземних країн для того, щоб застосувати системний підхід залучення інвестицій в розвиток регіону. Наприклад, територіальні громади створюють стратегічні плани розвитку, визначають ресурси та конкурентні переваги власного регіону.

На практиці для залучення інвестицій в регіон потрібно використовувати інвестиційні інструменти: стратегічне планування, професійний персонал, управління земельними ресурсами, міжрегіональну кооперацію, повноваження з боку будівництва та архітектури, міжнародну технічну допомогу, інвестиційні преференції [2, с. 8].

Список використаних джерел

1. Герасименко І.С. Державні пріоритети управління інвестиційними процесами в комплексному регіональному розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. №11. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=439> (дата звернення: 18.08.2022).
2. Кейс-стаді Впровадження інвестиційних інструментів на регіональному та муніципальному рівнях. Федерація канадських муніципалітетів /Пі Проєкт міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020. 40 с. URL : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/609/Case_Study_PLEDDG_Investments-web.pdf (дата звернення: 18.08.2022).
3. Приходько В.П. Категорійний апарат теорії інвестиційного забезпечення регіонального розвитку. Агросвіт. 2012. №14. С. 37-41. URL : http://www.agrosvit.info/pdf/14_2012/7.pdf (дата звернення: 19.08.2022).
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 17.08.2022).
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України №695 від 05 серпня 2020 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2022).
6. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України №2102-IX від 24 лютого 2022 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 17.08.2022).
7. Про правовий режим воєнного стану: Закону України №389-VIII від 12 травня 2015 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n29> (дата звернення: 19.08.2022).
8. Проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо підтримки виробників та залучення іноземних інвестицій під час воєнного стану. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39756> (дата звернення: 20.08.2022).

ОЛЕКСІЙ РАДЧЕНКО,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSII RADCHENKO,

*postgraduate student of the Department of Regional Policy of Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7583-8295>*

Науковий керівник: **Тетяна Дерун**, к.держ.упр., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

IMPACT OF MODERN REALITIES ON LOCAL GOVERNMENT IN UKRAINE

As a result of the conducted research, the author has established the specifics of the influence of current martial law realities on local self-government in Ukraine. The normative legal acts regulating the legal regime of martial law in Ukraine, the introduction of temporary changes to the management procedure in the activities of public-legal relations subjects have been analyzed. The author expresses his own vision regarding the balance and proportionality of limiting the rights to local self-government under the conditions of martial law in order to reflect the existing danger of losing territorial integrity and independence of Ukraine. Prospects for further research may relate to the development of methodological aspects regarding the restoration of local self-government rights after the end of martial law in Ukraine.

Keywords: territorial community, local self-government bodies, martial law, military administration.

Місцеве самоврядування в Україні є відокремленим від державного управління видом публічної влади у сфері публічно-правових відносин, існування якого визнається і гарантується державою.

Право на здійснення місцевого самоврядування (в порядку, встановленому законом) належить територіальній громаді, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи [1, ст. 140].

Проте у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року в Україні введений воєнний стан [2]. Того ж дня Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ [3]. Таким чином, з 24 лютого 2022 р. до цього часу у нашій державі діє особливий правовий режим воєнного стану.

Конституцією України в умовах воєнного стану передбачена можливість обмеження прав і свобод людини та громадянина (за виключенням деяких основоположних прав) [1, ст. 64]. Також спеціальним Законом про місцеве самоврядування в умовах воєнного стану передбачено обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування [4, ст. 21].

Наша держава зіткнулася з непередбаченими викликами сучасних реалій, що призвело до трансформування діяльності суб'єктів конституційно-правових відносин у сфері владно-громадської взаємодії, зміни орієнтації основних цілей та завдань органів публічної влади, суб'єктів господарювання та громадян.

Після введення воєнного стану на всій території України правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб визначаються Законом України «Про правовий режим воєнного стану».

Рішення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які стосуються прав і свобод людини і громадянина, що обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану, тимчасово не застосовуються [5, ст. 13]. Також змінився порядок організаційно-правового врегулювання суспільних відносин. Так, військовому командуванню надано право разом з органами виконавчої влади, військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати заходи правового режиму воєнного стану.

Особливе місце у правовій та організаційно-розпорядчій діяльності займають військові адміністрації, статус яких автоматично набули районні та обласні державні адміністрації, а голови цих державних адміністрацій набули статус начальників відповідних військових адміністрацій.

У період дії воєнного стану введені обмеження права на місцеве самоврядування здійснюються шляхом передачі окремих повноважень органів місцевого самоврядування військовим адміністраціям населених пунктів. Варто зазначити, що на відміну від створення районних та обласних військових адміністрацій (у які трансформувалися існуючі районні та обласні державні адміністрації), військові адміністрації населених пунктів можуть створюватися лише в певних випадках, які передбачені Законом.

Так, у межах територій територіальних громад військові адміністрації можуть створюватися за умови, якщо органи місцевого самоврядування та сільські, селищні, міські голови не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, а також в інших випадках, передбачених Законом. Начальники військових адміністрацій населених пунктів одночасно представляють військову адміністрацію і територіальну громаду, здійснюють повноваження сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, сільського, селищного, міського голови, а також інші повноваження, передбачені Законом [5, ст. 4].

У період дії воєнного стану сільський, селищний, міський голова територіальної громади, на території якої не ведуться бойові дії та не прийнято рішення про утворення військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), виключно для здійснення заходів правового режиму воєнного стану наділений правом на одноосібне прийняття рішень з додаткових повноважень, включаючи питання передачі коштів з відповідного місцевого бюджету на потреби Збройних Сил України та/або для забезпечення заходів правового режиму воєнного стану.

Законодавцем також було спрощено виконання деяких повноважень органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами. Так, у період дії воєнного стану на акти органів місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та військових адміністрацій, а також їх посадових осіб не поширюються вимоги пункту 2 частини першої (у частині оприлюднення проєктів актів), частини четвертої статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [5, ст. 9].

Крім того, призначення на посади в органи місцевого самоврядування, посади керівників комунальних підприємств, установ, організацій здійснюється сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради, начальником відповідної військової адміністрації без конкурсного відбору. Особа, яка претендує на зайняття посади в органі місцевого самоврядування у період дії воєнного стану, не подає декларацію, передбачену Законом України «Про запобігання корупції», та документ про підтвердження рівня володіння державною мовою відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [5, ст. 10].

Незважаючи на правовий режим воєнного стану та введення тимчасових змін до порядку управління в системі суб'єктів публічно-правових відносин, обсяг повноважень місцевого самоврядування на території територіальних громад, яких оминула військова окупація, в більшій мірі не зазнав істотних змін. Разом з цим, введені в умовах дії воєнного стану певні обмеження прав на місцеве самоврядування є збалансованими та пропорційними щодо наявної небезпеки втрати територіальної цілісності та незалежності нашої держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>.

3. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лютого 2022 р. № 2102-ІХ. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20>.

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

ДЕНИС РУДЕНКО,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДМИТРО РУДЕНКО,

студент філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

DENYS RUDENKO,

graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

DMYTRO RUDENKO,

a student of the Faculty of Philosophy of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

INVESTMENT POLICY OF THE STATE AS A GUARANTEE OF ITS INDEPENDENCE

It is about the need for an in-depth study of the political factors affecting the flow of direct foreign investment in developing countries. The authors note that countries that receive more investments have more opportunities for economic and social development. According to the authors, the factors that lead to such a choice, at first glance, are very simple and clear – political stability, clear rules of investor behavior, transparent legislation, protected property, minimal risks of investment loss. The authors emphasize that in a deeper study of political factors, it is necessary to focus attention on the relationship between political factors, international trade and investments. In this regard, it can be said that international trade agreements – GATT/WTO and agreements on preferential trade provide mechanisms for accepting obligations to foreign investors regarding the treatment of their assets.

Keywords: investment policy, direct investment, WTO, public administration.

Останнє десятиліття засвідчило, що потік прямих іноземних інвестицій у країни, які розвиваються, значно різниться між країнами, тобто, з часом одні країни отримують більше інвестицій, у той же час, в інші притік суттєво зменшується. Відповідно, країни, які отримують більше інвестицій, мають більше можливостей економічного, а також, соціального розвитку.

Що впливає на такий стан справ, що інвестори обирають одні країни для інвестування і не обирають решту? Чинники, які визначають такий вибір, на перший погляд, дуже прості та зрозумілі – політична стабільність, зрозумілі правила поведінки інвесторів, прозоре законодавство, захищена власність, мінімальні ризики втрати інвестицій [1, с. 129]. Але, на нашу думку, політичні чинники, які впливають на закордонні інвестиційні потоки, вивчені недостатньо.

Вивчаючи політичні чинники більш глибоко, зауважуємо на необхідності зосередитися на взаємозв'язку між політичними чинниками, міжнародною торгівлею, інвестиціями. У цьому зв'язку, можемо стверджувати, що міжнародні торговельні угоди – ГАТТ/СОТ та угоди про преференційну торгівлю забезпечують механізми прийняття зобов'язань перед іноземними інвесторами щодо поводження з їхніми активами [2, с. 425].

Отже, можна вважати, що таким чином заспокоюючи інвесторів і збільшуючи інвестиції країни, які розвиваються, суттєво виграють, якщо вони якомога швидше підписують та ратифікують угоди щодо вступу до СОТ.

Як свідчить досвід країн, які приєдналися до СОТ раніше ніж Україна, ці міжнародні зобов'язання заслуговують більшої довіри, ніж внутрішній політичний вибір, оскільки відмова від них коштує дорожче. Так, можливості здійснення статистичного аналізу більш, ніж 120 країн, які зараховують до таких, які розвиваються, підтверджує цей аргумент [3].

Країни, які розвиваються, які є членами СОТ і беруть участь у більшій кількості угод про преференційну торгівлю, мають більший щорічний потік міжнародних інвестицій, ніж в іншому випадку. А, головне, мають більший контроль над багатьма чинниками, включаючи внутрішньополітичні переваги. Приєднання до міжнародних торговельних угод дозволяє

країнам, які розвиваються, залучати більше іноземних інвестицій, таким чином, підвищувати економічне зростання та соціальний розвиток.

Прямі іноземні інвестиції є формою міжнародного виробництва, де виробничі активи на внутрішньому ринку належать і контролюються резидентами внутрішнього ринку [4, с. 425; 6; 8]. Цей механізм часто ще порівнюють з іноземними портфельними інвестиціями, який з точки зору публічного управління та адміністрування досліджується рідше, адже потребує дослідження особливостей фінансової сфери. Зазначимо, що різниця між ними полягає в контролі над інвестиціями. Хоча обидві форми іноземного інвестування включають власність, використання прямих іноземних інвестицій – це механізм, який під контролем іноземного власника.

Прямі іноземні інвестиції є одним із варіантів із списку методів, за допомогою яких фірми можуть отримати доступ до зовнішніх ринків і є важливим компонентом у глобальних ланцюжках. Зважаючи на значне зростання міжнародного виробництва ще у минулому сторіччі, прямі іноземні інвестиції набули значення основної ознаки глобальної економіки, підвищуючи значення управління та адміністрування, як для національних урядів, так і для міжнародних структур й організацій. Цей механізм вже досліджується в контексті нового публічного менеджменту, який досліджує українське наукове товариство [5;7].

Список використаних джерел

1. Зубчик О. А. (2019). Інституційні засади конкурентоспроможні України як чинника забезпечення національної безпеки. Науковий часопис Академії національної безпеки. № 3-4. 128-146.
2. Arel-Bundock, Vincent (2017). The political determinants of foreign direct investment: A firmlevel analysis. *International Interactions*, 43(3): 424-452.
3. Basu, P., and A. Guariglia (2007). Foreign direct investment, inequality, and growth. *Journal of Macroeconomics*, 29(4): 824-839.
4. Betz, Timm and Andrew Kerner (2015). The influence of interest: Real US interest rates and bilateral investment treaties. *Review of International Organizations*, 11(4): 419-448.
5. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko (2020). The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors. *Revista San Gregorio* [Online], Volume 1 Number 42. URL: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1552/18>
6. Harish, N., & Plouffe, M. (2020). The Political Economy of Foreign Direct Investment to Developing Countries. <https://doi.org/10.31219/osf.io/chzpq>
7. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Socio-economic aspects of the development of the digital economy in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), p. 91-104.
8. Pinto, Pablo M. and Boliang Zhu (2016). Fortune or evil? The effect of inward foreign direct investment on corruption. *International Studies Quarterly*, 60(4): 693-705.

ТЕТЯНА САВОСЬКО,

аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TETIANA SAVOSKO,

*postgraduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-7989-5614>*

Науковий керівник: **Наталія Лікарчук**, д.політ.н., професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СМИСЛОВА ВІЙНА ЯК ЧАСТИНА БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

SEMANTIC WAR AS A PART OF THE STRUGGLE OF UKRAINIANS FOR INDEPENDENCE

The definition of the concept of «semantic war» is given, the main characteristic features of a semantic war are determined (according to M.V. Kotova) and their relationship with the modern Russian-Ukrainian war is analyzed, the main semantic weapons used by Russia in the Russian-Ukrainian war since 2007 are analyzed

Keywords: semantic war, semantic arm, war, Ukraine, Russia.

Війни у сучасному світі відбуваються у трьох просторах – фізичному, інформаційному та когнітивному (ідеологія, релігія, культура – все те, що утворює сенси буття індивіда). Основним видом зброї у когнітивному просторі виступає – смислова війна, що добре простежується на прикладі сучасної України.

Даючи визначення поняттю смислова війна, варто зазначити, що це переоцінка фактів на користь інтерпретатора, кінцева мета якої навчити кожну людину самостійно «фільтрувати» факти, щоб людина відкидала «неправильні інтерпретації». Населення отримавши смислове «щеплення», може самостійно цензурувати смислові потоки, розглядаючи факти як правду або брехню.

Український народ з самого початку своєї незалежності став мішенню смислової агресії Росії, адже метод реінтерпретації Росією застосовувався постійно відносно української культури, історії та мови. Росія не заперечувала історичні факти, але надавала їм необхідного їй сенсу, який зводився до того, що Україна не мала ні власної історії, ні культури, ні території і тому не може мати і незалежності, а має бути у союзі з Росією. Починаючи з 1991 року в українському медіапросторі, кіноіндустрії, книговидаванні, розважальній масовій культурі та навіть у церковній сфері України домінували російські продукти, які були смисловою зброєю, і саме тому багато українців не могли відокремити себе від Росії і малювали уяви про «братські народи зі спільною історією», так було 23 роки української незалежності, аж до анексії Криму, і тільки після цього український народ визначився, що Україна і Росія не мають нічого «братського чи спільного» і почав самоідентифікувати себе саме як український народ, усвідомивши важливість власної історії, культури, мови та незалежності.

У лютому 2022 року Україна вступила у гарячу фазу збройного конфлікту, але мовного та соціального акту оголошення війни, з боку Російської Федерації, так і не відбулося, ні у 2014 році, ні у 2022 році, і хоча після 1945-го року для того, щоб визнати війну/збройний конфлікт існуючим не потрібно її офіційне оголошення, а у Женевській конвенції 1949 року йдеться про застосування положень у випадках збройних конфліктів без формального оголошення війни, все ж для суспільної свідомості оголошення війни важливіше за абстрактні правові норми, тобто важливість оголошення війни на рівні усталених культурних стереотипів є принциповою. Варто, зазначити, що у 2014 році саме українське суспільство не було так одноставне у використанні слова «війна» як у 2022 році, що ж сталося за ці 8 років?

Певно українська влада та український народ проаналізувавши події 2014 року розпочали роботу над помилками і вже зараз можна сказати, що ця робота була успішною і смислово війну перемогли українці. А аналізувати після анексії Криму було, що, адже, анексія Криму це не зрада з боку тодішньої влади, це не прогалина військових і не відсутність підготовки та навиків українських військових, а повне ігнорування смислової зброї протягом усіх років незалежності

Україною та активне використання смислової зброї Росією, і ця зброя почала активно використовуватися задовго до 2014 року готуючи пересічних росіян до цього вторгнення і примушуючи їх вважати Крим російською територією, російськомовних українців «жертвами бандерівців», а жителів Донбасу росіянами, яких притискають в Україні. Це відбувалося шляхом постійного повторення засобами масової комунікації декількох основних тез: про те, що відомі російські письменники жили та відпочивали саме у Криму, а тому це російська територія і не «анексована», а «повернута»; теза, якою В. В. Путін вирішив переписати історію постійно стверджуючи, що Крим Україні подарував М. С. Хрущов, а до цього він був російським; примітно, що на різних ток-шоу, що транслювалися на федеральних каналах гості з України, а саме з Криму, майже ніколи не представлялися, як українці, тобто жителів Криму відокремлювали від України задовго до 2014 року, і саме такими смисловими збройними кроками росіян примусили вірити, що Крим це їх територія, а українці «невдячні молодші брати». І, нажаль, потрібно констатувати, що смислова зброя в Росії настільки сильна, що поцілила вона навіть у тих росіян, які не проживають на території Російської Федерації, а отже мають джерела отримання адекватної інформації, але вони їх не використовують, а керуються «смисловим щепленням» отриманим колись давно, як приклад можна згадати автопробіг прибічників режиму Путіна 3 квітня 2022 року в Берліні.

Аналізуючи смислові війни М. В. Комова виділяє три основні характерні риси смислової війни, які добре простежуються у російсько – українській війні, а саме: смислова війна має подвійний характер причин, коли суспільству оголошуються тільки поверхневі, соціально-психологічно привабливі причини війни, водночас існують глибинні, приховані причини, які і є рушійним мотиваторами початку воєнних дій; на цій дихотомії смислових воєн не акцентується суспільна увага [3, с. 51]. Погодьтеся дуже нагадує причини початку, так названої, спеціальної військової операції, а насправді війни та геноциду українського народу, коли В. В. Путін заявив, що ціллю СВО є «звільнення жителів Донбасу від нацистів», а реальною ціллю було захоплення України, втрата Україною свого суверенітету та імперські замашки по захопленню земель та відродженню Радянського Союзу; смислова війна як масовокультурна інтервенція розпочинається як підготовчий етап перед і заради успіху і мінімізації втрат у наступних воєнних діях у фізичному просторі; використовується різноманітні моделі інформаційного впливу на кшталт «нейрологічні рівні», «багаторівневе приєднання», що охоплює культуральне приєднання, використання мемів, коли відбувається оперування психологічними станами та духовними цінностями в індивідуальній, міжособистісній, міжгруповій, масовій комунікації [3, с. 51]. Саме це відбувалося всі ці вісім років на тимчасово окупованих Росією територіях; смислова війна виступає в ролі м'якої сили в протидії двох позицій, спонукаючи реципієнтів зробити вибір в потрібному варіанті, реалізуючи концепцію «вибір без вибору» та концепцію «керований вибір» [3, с. 51]. І саме ця м'яка сила призвела до того відношення пересічних росіян до війни, яке ми зараз спостерігаємо (байдужість, виправдання та підтримка режиму).

І хоча, українська влада та український народ гідно себе показали за півроку активної фази збройного конфлікту, варто пам'ятати, що смислова війна є не помітною, а саме тому, особливо небезпечною, тому важливо правильно оцінювати противника та вміло протидіяти їй.

Список використаних джерел

1. Базові семіотичні моделі комунікації/НВ Лікарчук//Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін.-2015.-Вип. 16.-С. 69-74.-Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2015_16_15
2. Джолос О. В. Україна на передовій інформаційного фронту / О. В. Джолос // Теле- та радіожурналістика. – 2019. – Вип. 18. – С. 156-161. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2019_18_21
3. Дисфункційність документа як феномен позиціонування у комунікаційній взаємодії / М. В. Комова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія = Library Science. Record Studies. Informology : науковий журнал. – 2019. - № 2. – С. 44-54. . – Режим доступу: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2019.175856>
4. Марутян Р. Р. Смислові війни сучасності: український вимір [Електронний ресурс] / Р. Р. Марутян // Matrix-divergent. – 13.03.2017. – Режим доступу: <http://matrix-info.com/2017/03/13/ROSIYA-GOTUYETSYA-DO-VELYKOYIVIJNY-TU>
5. Почепцов Г. Г. Смисли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах / Георгій Почепцов. – Київ : Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2016. – 316 с.
6. Почепцов Г. Г. Смислові та інформаційні війни / Георгій Почепцов // Інформаційне суспільство. – Випуск 18. – 2013. – С. 21-27.

ОЛЕКСАНДР САВЧЕНКО,

*аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

OLEKSANDR SAVCHENKO,

*graduate student of the Department of International Relations and Political Consulting,
Open International University of Human Development «Ukraine»
<https://orcid.org/0000-0002-0898-8346>*

Науковий керівник: **Оксана Пархоменко-Куцевіл**, д.н. держ. упр., професорка, завідувачка кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PROBLEMS OF INTRODUCING DIGITIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The author analyzed the experience of digitalization of public administration in France, Germany, and Great Britain. The research highlights the following trends in the digitalization of public administration in European countries: the gradual nature of reforms, the adaptation of existing tools to the digital era; multi-level regulation (state, independent government, private), cooperation between government and business; openness of public data; active public participation; emphasis on the protection of personal data in the regulation of the use of digital technologies; focus on the equality of persons in access and use of technologies; state support (subsidies for connecting to the Internet, training in digital skills, support for vulnerable groups of citizens); a comprehensive approach to reforming legislation in connection with the development of digital technologies (labor relations, environmental protection, public services, public property, communication); focus on European and international cooperation, inclusion in global processes.

Keywords: public administration, digitalization, digital society, electronic services, digital competencies.

Цифровізація і цифрові технології змінили істотним чином і саме публічне управління, і людське суспільство, змінили та покращило якість життя. Подальший розвиток цифрових технологій є ключовим напрямком розвитку публічного управління будь-якої країни та регіону світу, робить можливим появу таких нових інноваційних цифрових продуктів, як, наприклад, створення цифрової медицини, формування електронного уряду, надання електронних послуг населенню, формування «розумних» або інтелектуальних міст, впровадження промислових виробництв, керованих штучним інтелектом. Пандемія COVID-19 виокремила такі гострі проблеми, як, наприклад, «цифрова бідність» і ще раз підтвердила необхідність цифрової трансформації.

У період необхідної соціальної ізоляції, завдяки цифровим технологіям, була створена можливість безперебійного функціонування економіки, освіти, медицини, системи надання адміністративних послуг, збереження робочих місць, функціонування віддалених офісів тощо.

Історія запровадження цифровізації публічного управління у Німеччині почалася 1998 р. після опублікування урядом країни доктрини «Прогрес та оновлення – шлях Німеччини у ХХІ століття». У доктрині наголошувалося на необхідності впровадження нових інформаційних технологій у публічне управління та модернізація процесу. На розробку лише організаційних моментів запровадження цифровізації публічного управління країни знадобилося два роки, а реалізація самої ідеї зайняла три роки. За цей час головним проривом стало спрощення податкових процедур, а саме подання декларації до відповідних органів [1].

У 2003 р. було розроблено програму BundOnline 2005, в якій було позначено пріоритети розвитку цифровізації публічного управління, яких потрібно було досягти за три роки, зокрема: створення загальної бази даних громадян, прискорення ідентифікації інформації, об'єднання всіх державних та муніципальних послуг на одному порталі, створення смарт-карти та інше [2].

Говорячи про особливості запровадження цифровізації публічного управління у Німеччині, можна виділити максимально простий спосіб подання електронної податкової декларації, роз'єднаність інформаційних порталів федерального, державного та місцевого рівня, успішне впровадження систем аналізу великих даних та інтеграцію з інформаційним простором Євросоюзу [3].

У Великобританії була розроблена стратегія модернізації уряду, особливе значення в якій відігравала програма заходів зі створення системи електронних державних послуг «Електро-

нні громадяни, електронний бізнес, електронний уряд». У контексті публічного управління та структурування даної системи була розроблена концепція надання публічних послуг в інформаційному середовищі, що передбачає розвиток всіх електронних видів сервісу за допомогою мережі Інтернет, мобільного зв'язку, цифрового телебачення або центрів обслуговування. Створення у Великобританії системи «Електронний уряд» (E-government) дозволило їй стати одним з лідерів серед інших європейських країн в цьому напрямку [4].

У Франції спостерігалися різні етапи цифровізації публічного управління – від «інформаційного суспільства» та «електронної адміністрації» до «відкритої адміністрації» та «цифрової держави». Назви відображають загальносвітову еволюцію, яку кожна країна сприймає з тією або іншою часткою своєрідності. Сучасний етап нерідко пов'язують з уберізацією – трансформацією сектора діяльності за допомогою інноваційної економічної моделі, що базується на цифрових технологіях [5, с. 30]. У 2016 р. було прийнято Закону про цифрову республіку, який передбачив три магістральні напрями «цифрової держави»: оборот даних та знань, захист прав у цифровому суспільстві та доступ до цифрових технологій [6].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що досвід європейських країн щодо запровадження цифровізації публічного управління має наступні ознаки: поступовість реформ, адаптація існуючих інструментів до цифрової ери; багаторівневе регулювання (державне, незалежна влада, приватне), співпраця влади та бізнесу; відкритість публічних даних; активна громадська участь; акцент на захист персональних даних у регулюванні використання цифрових технологій; орієнтованість на рівність осіб у доступі та використанні технологій; підтримка держави (субсидії на підключення до Інтернету, навчання цифровим навичкам, підтримка незахищених верств громадян); комплексний підхід до реформування законодавства у зв'язку з розвитком цифрових технологій (трудові відносини, охорона навколишнього середовища, громадські послуги, публічна власність, зв'язок); орієнтованість на європейське та міжнародне співробітництво, включеність до загальносвітових процесів.

Список використаних джерел

1. Груднов Д.В. Электронные партисипативные технологии в осуществлении современного публичного управления и деятельности электронного правительства. Вестник МГЭИ. 2020. № 2. С. 301-313. DOI: 10.37691/2619-0265-2020-0-2-301-313.
2. Hanson C., Luedtke S., Spicer N., Sørensen J.S., Mayhew S., Mounier-Jack S. National Health Governance, Science and the Media: Drivers of COVID-19 Responses in Germany, Sweden and the UK in 2020. *British Medical Journal Global Health*. 2021. Vol. 6. Is. 12. DOI: 10.1136/bmjgh-2021-006691.
3. Vepkhvia G. E-government and E-governance: Various or Multifarious Concepts. *International Journal of Scientific and Management Research*. 2022. Vol. 5. Is. 1. P. 183-196. DOI: 10.37502/IJSMR.2022.5111.
4. Скорик О. О., Рябоконт Н. П. Цифрова трансформація моделі публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/52.pdf
5. Conseil d'État Puissance publique et plateformes numériques: accompagner l'ubérisation. Étude annuelle. Paris: La documentation Française, 2017. pp. 249–250.
6. LOI n 2016-1321 du 7 octobre 2016 pour une République numérique. Available at: URL: <https://www.legifrance.gouv.fr>

АНАСТАСІЯ САЙФЕРС,

аспірантка кафедри публічної політики Інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANASTASIIA CIFERS,

*postgraduate student of the Public Policy Department of the Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University
<https://orcid.org/0000-0002-5904-8493>*

Науковий керівник: **Наталія Ларіна**, к.пед.н.к, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF PUBLIC MANAGEMENT IN THE FIELD OF EDUCATION AT THE LOCAL LEVEL

The international experience of public administration in the field of education at the local level at the current stage of civilizational development focuses its attention on ensuring a safe educational environment within the settlement. The study examines different approaches and priorities in managing crisis phenomena, ensuring security, equal access to educational services, communication and coordination with the community in a situation of necessary mobilization. World practice points to effective ways of ensuring a safe and comfortable educational process even in periods of crisis, which can be applied in the realities of Ukraine during the pandemic and military aggression on the territory of Ukraine.
Keywords: education, crisis, crisis management, community, municipality.

Невизначеність, непередбачуваність і складність є характерними рисами міського життя ХХІ століття. Через швидкі темпи глобальних змін і деякі непередбачені універсальні кризи (такі як пандемія COVID-19) зросла невизначеність, а міста стали більш уразливими, зокрема щодо якості життя та добробуту резидентів. Дійсно, ризики чи катастрофи стали незаперечною частиною процесу урбанізації. Незалежно від відмінностей у масштабах, групах і місцях, на які вони впливають, світові катастрофи спричиняють пошкодження інфраструктури та людські страждання. Таким чином, існує потреба в колективних діях і рішеннях, які зменшують ризик небезпеки та вразливості людей, інфраструктури та місць.

Тому актуальність дослідження, пов'язана з вивченням міжнародного досвіду публічного управління наднаціонального рівня у сфері освіти, не викликає сумнівів. Адже зниження вразливості міст в зазначених умовах є однією з головних сфер, на яких зосереджені дії та процеси планування публічної влади не лише однієї держави, а континенту в цілому. За допомогою різних траєкторій, таких як раціональне застосування знань, покращення освітнього та переговорного процесів для мобілізації акторів і зацікавлених сторін, планування може відігравати різні ролі у реагуванні на кризи та інші небезпечні явища. Однак не існує прямого підходу щодо планування та стратегії для пошуку дієвих способів боротьби з порушеннями та непередбачуваними ситуаціями.

В останні кілька років прагнення стійкості міст керувало зусиллями міського планування, спрямованими на зменшення вразливості та підвищення ефективності процесів для боротьби з порушеннями [4]. Іншими словами, міська стійкість є відповіддю на глобальні зміни та кризи шляхом збільшення здатності наднаціональної системи публічного управління до планування, поглинання та відновлення, з одного боку, та здатності адаптації до трансформації до нових нормальних станів, з іншого.

Міста в усьому світі використовують різні технологічні ініціативи для покращення добробуту жителів шляхом збереження міських функцій. Наприклад, лондонські компанії використовували різні системи доставки, щоб задовольнити основні потреби мешканців онлайн-покупок. Крім того, у Великобританії активно використовуються сенсорні технології для оцінки продуктивності робочих місць для планів стимулювання. У Сеулі муніципалітет використовує можливості великих даних, щоб нанести на карту зони високого та низького ризику, і таким чином мати розумний графік призупинення підприємств в умовах глобальних змін та криз.

Антикризовий менеджмент пропонує стратегії підготовки до кризових подій і врегулювання їх, а також застосування стратегій і тактик зв'язків із громадськістю, щоб запобігти або змінити вплив кризи на організацію та мінімізувати шкоду для організації, зацікавлених сторін і галузі [5].

Прикладом застосування антикризового менеджменту для України є США. Згідно дослідження, проведеного в 2002 році, щодо підготовки до кризового менеджменту в шкільних округах Південної Кароліни [2], визначили це як готовність реагувати на кризові ситуації шляхом: розробки та реалізації офіційних планів врегулювання кризових ситуацій, планів двосторонньої комунікації, яка буде відносини з внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами, та стратегій для забезпечення ефективного лідерства в культурі шкільної спільноти. Плани врегулювання кризових ситуацій, спілкування з ключовими стейкхолдерами та культурне лідерство – це три опори підготовки організацій до кризових ситуацій. Такий досвід, набутий емпіричним шляхом дослідження у сфері освіти, є корисним для впровадження в Україні.

Практичним досвідом врегулювання відношення якості освіти та ресурсів на сьогодні, особливо в період пандемії та військового стану в Україні, може бути системне запровадження домашнього навчання в загальній середній освіті, яке щороку стає все більш популярним як у світі, так і в Україні. Однак технологічно ця форма освітніх послуг є малодослідженою в Україні, недостатньо вивченою. Домашнє навчання відрізняється від дистанційного тим, що здійснюється методами і у спосіб, які обирають батьки без участі вчителів. До послуг вчителів батьки звертаються лише у нечастих епізодах навчання старших класів, коли не відчують спроможності якісно викласти матеріал таких предметів як алгебра, геометрія, хімія. Така філософія отримання середньої освіти не потребує додаткових коштів на заробітні плати вчителям, оновлення матеріально-технічної бази, будівництва доріг, закупівлі автобусів і багато іншого.

Згідно з емпіричним аналізом, опублікованим у 2010 році *Widener Law Review*, який називається «Докази домашнього навчання: конституційний аналіз у світлі досліджень соціальних наук», «Діти, які навчаються вдома, досягають рівнів академічних досягнень, подібних або вище, ніж їхні однолітки, які навчаються у державній школі» [1]. Загальнонаціональне дослідження у США проаналізувало дані від 1952 учнів, які навчаються вдома по всій країні, та виявило, що ці учні в середньому набрали 80 процентів (від 100) або вище в кожній категорії тестів, наприклад, читання, аудіювання, мова, математика, природознавство, суспільствознавство, навички навчання тощо. При чому середнє значення результатів у державних закладах середньої освіти для цих стандартизованих тестів становило лише 50-й процентів (зі 100).

Висновок та пропозиції. Отже, для управління кризами у сфері освіти кращі світові практики орієнтуються та такі тенденції: посилення комунікації між заінтересованими сторонами для прийняття спільних рішень; підвищення прозорості роботи публічних інституцій через застосування соціальних мереж та інших каналів оперативного реагування; застосування інноваційних технологій та штучного інтелекту для надання якісної послуги населенню у будь-якій ризиковій ситуації; розвиток місцевого лідерства та перейняття відповідальності; послаблення адміністративного контролю та тиску на особистість у процесі адаптації до нових непередбачуваних умов (як приклад – запровадження домашнього навчання). Вітчизняним науковцям та практикам, в т.ч. Міністерству освіти і науки України, його науково-методичним інститутам, інститутам громадянського суспільства, доцільно більш детально вивчити та узагальнити позитивний міжнародний досвід з організації домашнього навчання для подальшого запровадження в Україні, особливо в нинішніх умовах – введення воєнного стану в державі, наявності великої чисельності внутрішньо та зовнішньо переміщених школярів, особливо з областей ведення активних бойових дій.

Список використаних джерел

1. Evidence for Homeschooling: Constitutional Analysis in Light of Social Science Research Tanya K. Dumas, Sean Gates, & Deborah R. Schwarzer. Режим доступу: <http://www.educationandbehavior.com/wp-content/uploads/2014/09/Evidence-for-Homeschooling.pdf>
2. Gainey, B. S. 2003. Creating crisis-ready school districts. PhD diss., University of South Carolina.
3. Gainey, Barbara S. Crisis management's new role in educational settings. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 2009, 82.6: 267-274.
4. Ribeiro, P.J.G.; Pena, G.J.L.A. Urban resilience: A conceptual framework. *Sustain. Cities Soc.* 2019, 50, 101625.
5. Stocker, K. P. 1997. A strategic approach to crisis management. In *The handbook of strategic public relations and integrated communications*, ed. C. L. Caywood, 189–203. New York: McGraw-Hill.

ОЛЕКСАНДР СЕМИКРАС,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDR SEMYKRAS,

*PhD student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-8736-6379>*

Науковий керівник: **Наталія Лікарчук**, д.політ.н., професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МОДЕЛІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПОВЕДІНКОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

MODELS OF INSTITUTIONALIZATION OF BEHAVIORAL PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

A feature of modern public administration is the application of cross-sectoral ideas of behavioral economics, neuroeconomics, psychology and neurobiology. In this context, most researchers focus their scientific research on taking into account behavioral factors when making management decisions and developing effective models for improving behavioral public administration.

Institutionalization of behavioral regulation is important for improving the efficiency of public administration in Ukraine. Given the traditionally low level of public trust in authorities and the inertia of the current state administration system, the optimal model of institutionalization may be a decentralized model. The basis of such a model should be the institute of behavioral regulation, created at the initiative of state administration bodies, as a separate consulting unit focused on the development of solutions using behavioral management practices.

Keywords: behavioral public administration, , institutionalization of regulation, libertarian paternalism.

Характерною ознакою розвитку сучасного публічного управління є застосування крос-секторальних ідей поведінкової економіки, нейроеконіміки, психології та нейробіології. В цьому контексті, більшість зарубіжних дослідників зосереджують свій науковий пошук на впливі поведінкових факторів під час прийняття управлінських рішень та розробці ефективних моделей удосконалення поведінкового публічного управління [9, р. 691]. На нашу думку, важливе практичне значення для удосконалення системи державного управління в Україні має розробка ефективних моделей інституалізації поведінкового регулювання.

Впродовж ХХ ст. мейнстрімними теоріями, які сформували основу публічного управління в більшості демократичних країн, були неоінституалізм, теорія раціонального вибору та теорія ефективного управління. Домінуючим концептом цих теорій стало переконання в безумовній раціональності акторів управлінського процесу [10, р. 27]. На засадах такого розуміння раціональності, були сформовані інструменти врядування з традиційними переважно нормативно-контролюючими та регламентуючими методами управління.

З розвитком поведінкових наук в другій половині ХХ ст. з'явилися знання та ідеї, які не лише поставили під сумнів ефективність класичних (раціональних) моделей урядування, але й стимулювали появу нових підходів в публічному управлінні. Так, дослідження поведінкових економістів та експериментальних психологів Герберта Саймона [11], Данієля Канемана, Амоса Тверські [8], Річарда Талера та Касса Санстейна [4] лягли в основу сучасної біхевіористської концепції публічного управління, котра пропонує використовувати психологічні особливості людської природи як ресурс для управління [10, р. 696]. Разом з тим прихильники біхевіористського управління доводять, що поведінкові механізми можуть успішно застосовуватися в доповнення до класичних методів державного регулювання, а також можуть бути їх ефективнішою альтернативою [7, р. 8].

Ідейною основою поведінкового державного управління став лібертаріанський патерналізм Річарда Талера та Касса Санстейна як концепт «м'якого примусу» сутністю якого є переконання в тому, що приватні та державні інституції можуть синергічно впливати на поведінку громадянина, поважаючи при цьому його свободу вибору [1, с. 9].

Впродовж останнього десятиліття методи поведінкового публічного управління набули широкого поширення, особливо в країнах розвиненої демократії. Це стосується в першу чергу таких країн як США, Великобританія, Австралія, Данія, Німеччина та інших країн Європейського Союзу. Станом на 2014 рік уряди 136 країн світу використовували поведінкові практики державного регулювання, в 51 з них було створено окремі управлінські інститути поведінкової публічної політики [12, р. 3].

Сфери застосування поведінкових методів управління є дуже диференційними. Уряди широко застосовують їх для якісного інформування населення, стимулювання громадян до прийняття оптимальних для них самих (наприклад, щодо пенсійних накопичень) і для суспільства в цілому (наприклад, згода на донорство органів після смерті) рішень, а також для вирішення міграційних проблем, кліматичних змін та інше.

Розрізняють централізовану та децентралізовану моделі інституціоналізації поведінкового регулювання [5, с. 39]. Характерною рисою централізованих моделей є створення поведінкового підрозділу, який є відокремленою державною установою або ж входить до структури державних органів. Таку модель управління переважно використовують країни-засновниці поведінкового державного управління – Великобританія, США, Австралія. Особливістю децентралізованих інституційних моделей є делегування функцій по розробці заходів поведінкового регулювання підрозділам, які окремо створені урядовими органами, або професійним неурядовим організаціям. Прикладами функціонування децентралізованих моделей є інститути поведінкового регулювання в Данії та Німеччині [6].

Можливості підвищення ефективності державного регулювання в поєднанні з низькою собівартістю поведінкових методів зумовлюють доцільність їх застосування в публічному управлінні Україні. Практичним кроком в цьому напрямку має стати інституалізація поведінкового публічного управління.

З огляду на низький рівень довіри населення до органів державної влади в Україні та певну інертність діючої системи управління, оптимальною моделлю інституалізації поведінкового публічного регулювання може стати децентралізована модель. Основою такої моделі повинен бути інститут, створений за ініціативи органів державної влади, як окремий консультативний підрозділ, зосереджений у своїй діяльності на розробці рішень із застосуванням поведінкових практик управління. З метою підвищення ефективності публічного управління, пріоритетним завданням такого підрозділу має стати підготовка пропозицій для органів влади з врахуванням науково обґрунтованих поведінкових факторів.

Список використаних джерел

1. Кравченко П., Безруков С. Витоки концепту «лібертаріанський патерналізм» у науковій літературі: соціально-філософський аспект. *Філософські обрії* : Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2021. Вип. 45. С.8-17.
2. Лікарчук, Н., Андрєєва, О., Кутєпова, М., Дзвінчук, Д., Буряк, Є. Удосконалення механізмів публічного управління економікою України в умовах пандемії COVID-19: іноземний досвід, українські реалії. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2021. №6(41). С.437-447.
3. Семикрас О.В. Теоретичні засади біхевіористського публічного управління. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 черв. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. С.312-313
4. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір. Київ: Наш формат, 2017. 312 с.
5. Ушакова Н. Г., Кулініч О. А., Помінова І. І. Інституціоналізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Науковий журнал «БІЗНЕСІНФОРМ»*. 2020. №9 (512). С.37-44
6. Calvelli A., Ashworth-Hayes S. ONE IN, X OUT: a Push and a Nudge Towards Better Regulation. *The Behaviouralist*, 16.11.2017. URL: <https://thebehaviouralist.com/one-in-x-out-a-push-and-a-nudge-towards-better-regulation/> (дата звернення: 15.08.2022).

7. Hahn, Robert W., Renda, Andrea. Understanding Regulatory Innovation: The Political Economy of Removing Old Regulations Before Adding New Ones. URL: <https://ssrn.com/abstract=3022552> (дата звернення: 14.08.2022).
8. Kahneman D., Tversky A. Prospect Theory: An Analysis of Decision Under Risk. *Econometrica*. 1979. vol. 47. P. 263-291
9. Oliver A. From Nudging to Budging: Using Behavioural Economics to Inform Public Sector Policy. *Journal of Social Policy*. 2013. 42(04). P. 685–700. doi:10.1017/S0047279413000299. (дата звернення: 10.08.2022)
10. Pollitt C. *Advanced Introduction to Public Management and Administration*, Edward Elgar Publishing. 2016. URL:<https://www.perlego.com/book/3546438/advanced-introduction-to-public-management-and-administration-pdf> (дата звернення: 15.08.2022).
11. Simon H.A. Behavioral Model of Rational Choice. *Quarterly Journal of Economics*. 1955. vol. 69. P.99-118
12. Whitehead, M., Lilley, R., Howell, R., Jones, R., & Pykett, J. Nudging all over the World: Report on the ESRC transforming behaviours project: assessing the global impact of the behavioural sciences on public policy. *Changing Behaviours*. 2014. URL:<https://changingbehaviours.wordpress.com/> (дата звернення: 18.08.2022)

ОЛЬГА СКОБЕЛЬСЬКА,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLGA SKOBELSKA,

*postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7263-6655>*

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н. кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАТУСУ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ЗАПОРУКА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

INTERNATIONAL LEGAL PRINCIPLES OF THE STATUS OF THE OCCUPIED TERRITORIES AS THE PROVISION OF THE INDEPENDENCE OF UKRAINE

This article deals with the peculiarities of legal status of the occupied territories in Ukraine. Special attention is given to the political prerequisites of the occupation of the territory of Ukraine, in particular, the annexation of Crimea by Russia, the self-proclamation of Donetsk People's Republic and Luhansk People's Republic and the beginning of a special military operation. This article also describes the principles of international law and the main international agreements that the Russian Federation grossly violates. It is concluded that the situation in Ukraine shows the absence of an effective mechanism for the application of international legal levers to stop hostilities and the helplessness of the world community and international organizations in influencing the aggressor and protecting Ukraine as a victim of military aggression.

Keywords: occupied territories, special military operation, pseudo-referendum, Russian military aggression.

Збройна агресія та повномасштабний військовий наступ Російської Федерації на Україну викликала окупацію нових територій України та здійснення спроб проведення псевдореферендумів з метою «узаконення» злочинних дій агресора.

Передумовами ситуації що склалася був ряд історичних подій.

Так у грудні 1991 року Україна разом із Росією та Білоруссю була однією з трьох республік, які першими вийшли зі складу СРСР та проголосили незалежність.

У 1997 році було розділено Чорноморський флот і підписано «Великий договір», за яким Російська Федерація визнала кордони України, включаючи Крим.

У березні 2014 року було анексовано Росією Крим, та проголошено «народні республіки» в Донецьку та Луганську, що стало початком неоголошеної війни, а також проведено псевдореферендум, який «легітимізував» входження Криму до складу Росії на правах суб'єкта Російської Федерації.

21 лютого 2022 року президент Росії Володимир Путін визнав незалежність самопроголошених «Донецької народної республіки» та «Луганської народної республіки» та уранці 24 лютого 2022 року оголосив про початок «спеціальної воєнної операції» проти України.

За інформацією Служби безпеки України станом на серпень цього року підтверджується намір проведення фейкового російського референдуму на тимчасово окупованій території Херсонщини, з метою легітимізації входження частини Південної України до складу Росії.

З наведеного вище досить добре видно схему, за якою діє Росія у своїй окупаційній стратегії, з кінцевою «легітимізацією» окупованих територій.

Говорячи про реакцію світової спільноти на воєнну агресію Російської Федерації проти України, слід зазначити, що Генеральна асамблея ООН 02 березня 2022 року підтримала резолюцію A/ES-11/L.2, співавторами якої стали 90 країн, яка покладає відповідальність на Росію за гуманітарну кризу в Україні та закликає до негайного припинення вогню [1].

Слід також зауважити, що відповідно до статті 2 статуту ООН, членами якої є як Україна так і Російська Федерація, всі держави-учасниці зобов'язані утримуватися у своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави та повинні сумлінно виконувати зобов'язання, взяті ними на себе відповідно до цього Статуту [2].

Попри норми міжнародного гуманітарного права, агресором ігнорується рішення про припинення воєнних дій на території суверенної держави, винесене Міжнародним судом ООН за зверненням України, відповідно до якого Росія повинна негайно зупинити військові операції, які почала 24 лютого на території України.

Росія порушує в Україні принципи міжнародного права, а саме принцип незастосування сили або погрози силою, принцип суверенної рівності держав, принцип рівноправності і самовизначення народів, принцип невтручання у внутрішні справи держав, принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань, принцип непорушності кордонів, принцип територіальної цілісності держав, принцип загальної поваги і захисту прав людини.

Російська Федерація грубо порушила Будапештський меморандум, укладений 5 грудня 1994 року між Україною, Росією, Великою Британією та США про гарантії Україні у зв'язку з набуттям нею неядерного статусу.

Крім того Російською Федерацією систематично порушується Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року, ратифікована 03 липня 1954 року Указом Президії ВР УРСР № 114а-03.

Розділом III Конвенції, який присвячено окупованим територіям, забороняється, незалежно від мотивів, здійснювати примусове індивідуальне чи масове переселення або депортацію осіб, що перебувають під захистом, з окупованої території на територію окупаційної держави або на територію будь-якої іншої держави, незалежно від того, окупована вона чи ні [3].

Незважаючи на ухвалення тимчасових заходів щодо припинення нападів на цивільні та інші захищені об'єкти та осіб, які ухвалив Європейський суд з прав людини, створення Радою з прав людини ООН комісії з розслідування порушень, вчинених в Україні, розслідувань Офісом прокурора Міжнародного кримінального суду міжнародних злочинів, запровадження ініціативи створення міжнародного трибуналу щодо злочину агресії, застосування безпрецедентних санкцій проти російської та білоруської економіки та чиновників, сьогоднішня ситуація в Україні свідчить про відсутність дієвого механізму застосування міжнародно-правових важелів припинення воєнних дій та безпорадність світової спільноти і міжнародних організацій у здійсненні впливу на агресора та захисту України як потерпілої від воєнної агресії сторони.

Гарантами дотримання норм міжнародного гуманітарного права в сучасних умовах могли би бути міжнародні організації, що мають право застосовувати колективні збройні сили в якості санкції проти держави-агресора – операції примусу до миру (ООН), або організація, яка уповноважена надавати допомогу державі-члену, що зазнала нападу з боку іншої держави (НАТО), в цьому контексті актуальним є вступ України до альянсу.

Прикладом таких гарантій є застосування колективних збройних сил ООН в 1991 р. проти Іраку за агресію щодо Кувейту.

Дієвим інструментом впливу на агресора є також міжнародний політичний та економічний тиск на Росію як державу-терориста з метою зупинення її збройної агресії проти України та відновлення територіальної цілісності України.

А також не менш ефективним є кримінально-правове переслідування осіб, причетних до організації та проведення незаконних референдумів, які публічно закликали до їх проведення, здійснювали інформаційну та іншу діяльність у співпраці з державою-агресором та/або її окупаційними адміністраціями.

Список використаних джерел

1. Резолюція, ES-11/1, прийнята Генеральною Ассамблеєю Організації Об'єднаних Націй «Агресія проти України». База даних Платформа ЛІГА:ЗАКОН. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu22003?ed=2022_03_02
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010
3. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни.
4. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

ВОЛОДИМИР СЛИШИНСЬКИЙ,

здобувач ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

VOLODYMYR SLYSHYNSKYU,

*Doctor of Philosophy in public management and administration, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism
<https://orcid.org/0000-0003-4436-7472>*

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н., професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

INFORMATION AND ANALYTICAL POLICY IN THE PUBLIC AUTHORITY SYSTEM OF UKRAINE: PROBLEMS OF IMPLEMENTATION

It is noted that the legislative and regulatory framework in Ukraine is sufficient, which international and domestic experts note as the level of formation of information policy. However, the information and analytical policy is insufficiently formed, which requires, in addition to laws and relevant regulatory acts and measures, to form an appropriate database of information and a system for its processing; system of indicators, communication and transmission of data information; digital workplaces of public servants in all public authorities.

It was determined that the information and analytical competence of public servants and the organization of targeted training in public authorities at all levels need to be strengthened; formation of the infrastructure of information and analytical support for the activities of public authorities; creation of conditions for the operation of a single information base of remote objects and units of state administration; provision of an automated workplace of a public servant with an appropriate level of security and protection of information resources of the state administration.

Keywords: information and analytical policy, public authority, informatization, authorities.

Розвиток Української держави нині відбувається у важких боях з рф- країною-агресором за свою незалежність, яка стала об'єднавчим чинником і національною ідеєю українського народу та політичних лідерів, які, на жаль, впродовж багатьох років не знаходили консенсусу (згоди). А нині – подорослішали, навчились домовлятися, і зокрема, народні депутати України, почали приймати узгодженні політико-управлінські рішення.

Як зазначає керівник наукової школи вітчизняного парламентаризму професор В.А. Гошовська: «У перші дні війни з РФ Український парламент продемонстрував свою силу і легітимність. Чинна команда народних депутатів правлячої партії у парламенті проявила себе як справжня національна еліта, яка демонструє стійкість до викликів часу, спроможність до реального лідерства як на рівні влади, так і людських відносин» [1].

Вважаємо, що серед іншого, цьому сприяє завчасно, до війни з рф, визначена в Україні державна інформаційна політика, яка знайшла своє відображення у низці нормативно-правих актів, спрямованих на регулювання, захист і розвиток інформаційного простору, під яким ми розуміємо територію, на якій розповсюджується інформація за допомогою конкретних компонентів національної системи інформації і зв'язку, діяльність якої гарантована чинним законодавством.

Як зазначають зовнішні експерти, зокрема представники ОБСЄ, законодавча та нормативно-правова база функціонування інформаційної сфери України в цілому відповідає європейським нормам [2].

Однак, цього виявилось не достатньо. Потрібно, щоб у системі публічної влади України була сформована інформаційно-аналітична політика, яка суттєво відрізняється від інформаційної тим, що потребує не лише чинного законодавства, а й відповідної бази даних про інформацію та систему їх обробки, систему індикаторів, зв'язку та передачі інформації даних, цифрові робочі місця публічних службовців. Адже, система інформації суттєво розширилась.

Так, станом на 2020 рік в Україні зареєстровано 247 друкованих ЗМІ місцевої сфери розповсюдження, 390 друкованих ЗМІ загальнодержавної, регіональної та зарубіжної сфери

розповсюдження та 108 інформаційних агентств [3]. Це велика інформаційна база даних, яка потребує аналізу, і, відповідної професійної підготовки публічних службовців.

Тобто, інформаційно-аналітична політика включає інформаційно-аналітичну систему та її нормативно-правове забезпечення; характеризується відповідною програмою дій, спрямованою на реалізацію стратегічних інтересів держави задля досягнення визначених цілей в певному соціальному середовищі та методів їх реалізації. Серед таких методів – обчислювальна техніка, системне і спеціальне програмне забезпечення, кваліфіковані спеціалісти, які виступають необхідною ланкою реалізації поставленої мети.

Вважаємо, що для реалізації інформаційно-аналітичної політики в Україні необхідно:

- розширити наявну та реструктурувати діючу інфраструктуру інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади;
- створити умови для функціонування єдиної інформаційної бази віддалених один від одного об'єктів і підрозділів державного управління;
- забезпечити автоматизоване робоче місце публічного службовця з відповідним рівнем безпеки і захисту інформаційних ресурсів державного управління;
- розпочати цільову підготовку публічних службовців для роботи з великими базами даних та інформаційними технологіями.

Вважаємо, що при прийомі на посаду в органи публічної влади, одним із суттєвих критеріїв має бути «інформаційно-аналітична здатність», розвиток якої має розпочатись в усіх органах публічної влади шляхом запровадження різноманітних освітніх заходів – тренінгів, вебінарів тощо.

Нині ж «здатність до використання ІКТ у професійній діяльності» підтверджують лише 59% публічних службовців [4].

Як висновок зазначимо, що виникає потреба не лише в удосконаленні українського інформаційного законодавства шляхом затвердження змін до існуючих законів, а також: прийняття нових законів в інформаційній сфері, які б сприяли формуванню інформаційно-аналітичної політики в державі, яка забезпечує діяльність ЗМІ у форматі посилення свободи слова, плюралізму думок, прозорості та неупередженості, недопущення їх монополізації та використання у маніпулятивних цілях; цільова підготовка фахівців до роботи з великими базами даних; обладнання електронного робочого місця публічних службовців.

Список використаних джерел

1. Валентина Гошовська. Вступне слово. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 черв. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/316/files/dbca2488-6b24-4608-9db6-0931798c158b.pdf>
2. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1189>
3. Розвиток інститутів громадянського суспільства у 2020 році. URL: https://minjust.gov.ua/news/ministry/rozvitok-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva-u-2020-rotsi?fbclid=IwAR1_U9ZNMLXaTj4ZigtqN4rT5tTGqHDOViWnboJsqqWfb3z9llzx3_2OMHw
4. Семко Л.П., Лапінський В.В. Інформаційні компетентності та шляхи їх формування. URL: https://lib.iitta.gov.ua/719931/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%BA%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202020.pdf

ОЛЕНА СТЕПАНЕНКО,

аспірантка кафедри публічної політики Національного науково-дослідницького інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA STEPANENKO,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<http://orcid.org/0000-0002-9370-4925>*

Науковий керівник: **Ольга Петрос**, д.н. держ. упр., професорка, завідувачка відділу дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти НАПН України,

АКТУАЛЬНІСТЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ УРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У СФЕРІ ПРАЦІ

THE RELEVANCE OF THE IMPLEMENTATION IN UKRAINE OF EUROPEAN STANDARDS OF ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION OF PUBLIC LEGAL DISPUTES IN THE FIELD OF LABOR

Recent changes in the global labor market have affected the traditional methods of resolving labor disputes. Dispute resolution through adversarial instruments such as labor tribunals or arbitration have no misunderstandings and prejudices, but alongside it is growing recognition of the value of effective consensus-based dispute resolution methods, including conciliation and mediation.

Today, the tools of conciliation and mediation play an important role in how government, employers, workers and their representative organizations, trade unions find agreed solutions to common problems at the workplace, in the enterprise and at different levels of power. An agreement reached through conciliation – mediation is usually important for all parties involved. The result of successful labor conciliation – mediation is a new equilibrium that resolves the paralyzing dispute and establishes the basis for a relationship of greater cooperation and mutual trust.

Keywords: ADR, mediation, public law disputes.

Зміни в світі суттєво позначились на багатьох аспектах людського життя. Без потреби у трансформації не залишилась і сфера праці. Традиційні методи врегулювання трудових спорів теж потребують адаптації до вимог сучасності.

У зв'язку з тим, що відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституцією України передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод [4] необхідним є сприяння зі сторони державу у застосуванні норм, щодо альтернативного врегулювання, тобто можливості для сторін самостійно, за допомогою незалежного посередника врегулювати трудовий спір.

23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ в ЄС, а це означає суттєві зміни законодавства, а особливо щодо підходів з врегулювання спорів [8].

Низка документів вказує на необхідність запровадження на публічному рівні європейських стандартів альтернативних способів врегулювання публічно-правових спорів у сфері праці. Серед таких Рекомендації Ради Європи R /86/12 від 16 вересня 1986 року, що урядам держав-членів пропонується включити до завдань їх судової політики необхідність сприяння, де це необхідно, примиренню сторін, як поза судовою системою, так і до або в ході судового розгляду. Незвичним є рекомендація щодо включення до одного з пріоритетних завдань суддів відповідальність домагатися примирення сторін та укладання мирової угоди до початку або на будь-якій відповідній стадії судового розгляду. Дана рекомендація також пропонує залучити і адвокатів – вважати етичним обов'язком адвокатів домагатися примирення сторін до початку судового розгляду або на будь-якій відповідній стадії такого розгляду [1].

Слід звернути увагу на Рекомендації щодо кращого впровадження існуючої Рекомендації щодо альтернатив судовому розгляду між адміністративними органами та приватними особами від 7 грудня 2007 року, де зазначено, що адміністративні органи повинні у своїй повсякденній практиці щодо приватних сторін використовувати процедуру внутрішнього розгляду щодо доцільності та/або законності адміністративного акту. А також, повинні використовувати найбільш прийнятні методи альтернативного вирішення спорів за згодою сторін [3].

Трудові спори – складне соціально-економічне і юридичне явище, що характеризується суб'єктивним складом, змістом, характером і порядком розгляду (повідомчості). За суб'єктами

розрізняють індивідуальні та колективні трудові спори. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства можуть публічно-правові спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, що можна класифікувати як індивідуальні спори (виробничий рівень) [5].

Згідно з ч.2 ст. 2 Кодексу законів про працю, працівники мають право на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку [6]. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 року сторони колективного трудового спору (конфлікту) розділяються по трьох рівнях: виробничий, галузевий та національний. Стороною колективного трудового спору може бути суб'єкт публічно-правових відносин, а саме: центральні органи виконавчої влади, або місцеві органи виконавчої влади, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (галузевий рівень) або Кабінет Міністрів України (національний рівень) [7].

У разі імплементації та добросовісної реалізації механізмів, що пропонує система альтернативного врегулювання спорів, судова система може розподіляти свої ресурси на меншу кількість проваджень, таким чином підвищуючи якість своєї діяльності, не зменшуючи доступу до правосуддя для роботодавців і працівників.

Список використаних джерел

1. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R/86/12 від 16 вересня 1986 року – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://rm.coe.int/16804f7b86>]
2. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами № R/2001/9 – Електронний ресурс [Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf]
3. Рекомендації щодо кращого впровадження існуючої Рекомендації щодо альтернатив судовому розгляду між адміністративними органами та приватними особами від 7 грудня 2007 року – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680747683>]
4. Конституція України – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>]
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>]
6. Кодекс законів про працю України – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>]
7. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 року – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр#Text>]
8. Grant EU candidate status to Ukraine and Moldova without delay, MEPs demand European Parliament News – Електронний ресурс [Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220616IPR33216/grant-eu-candidate-status-to-ukraine-and-moldova-without-delay-meps-demand>]

ЮРІЙ СТЕФАНЧУК,

аспірант кафедри управління та бізнес-адміністрування Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

STEFANCHUK YURIJ,

graduate student of the department of management and business administration, Institute of postgraduate education and pre-university training, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Науковий керівник: **Валентина Якубів**, д.е.н., професорка, проректор з наукової роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ – ГОЛОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

LOCAL FINANCE IS THE MAIN TOOL OF LOCAL GOVERNMENT TRANSFORMATION IN UKRAINE

The main factors were analyzed, which affect the activities of local authorities regarding fiscal decentralization, in terms of the balance of powers and financial resources. Direct and indirect legal norms are defined, which regulate the work of territorial communities in terms of filling and using budget funds. A vision has been formed regarding the formation of capable communities, both in the constitutional and economic and administrative sense.

Keywords: local budgets, fiscal powers, financial decentralization, decentralization reform, financial resources.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади у тому форматі, в якому вона проходить в Україні, є однією з найуспішніших реформ. Так її оцінюють представники європейських країн, які свого часу проводили таку реформу у себе. Експерти зазначають – це те, що вона базується на Європейській хартії місцевого самоврядування, яку Україна ратифікувала в 1997 році. Також варто відмітити, що про це йдеться у висновку Європейської Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі: «Що стосується багаторівневого врядування, то з 2014 року децентралізація в Україні просунулася вперед. Це одна з найефективніших та найуспішніших реформ, проведених в країні. Вона стала вирішальним фактором соціального та економічного розвитку. Ключовим аспектом реформи було об'єднання понад 10 000 невеликих та розсіяних населених пунктів у 1470 більших муніципалітетів (громад) із збільшеним адміністративним та економічним потенціалом для ефективнішого управління своїми обов'язками. Національна мережа місцевих центрів надання адміністративних послуг «у форматі єдиного вікна» надає якісні послуги громадянам та бізнесу. Реформа була підкріплена фіскальною децентралізацією (включаючи 64% частки податку на доходи фізичних осіб, яка нині розподіляється муніципалітетам) з метою забезпечення стабільних ресурсів, необхідних для виконання нових завдань місцевого самоврядування. Муніципалітети також набули вигоду від передачі власності та отримали можливості регулювати торгівлю землею на своїй території. Секторальна децентралізація досягла успіху в сферах охорони здоров'я та освіти», – йдеться у документі [7].

Україна вийшла на абсолютно європейську форму місцевого самоврядування в частині фіскальної децентралізації, коли кожна місцева рада має усі права і зобов'язана приймати рішення стосовно наповнення своїх бюджетів та фінансування видатків. Варто відмітити, що *реформа адміністративного устрою, розпочата із бюджетної децентралізації, яка дозволила 80% постійно дотаційним територіальним громадам отримати кошти на розвиток.* Довгі дискусії відбуваються під час підготовки проєктів Державного бюджету кожного року. Дуже важливою є проблема забезпечення місцевих бюджетів ресурсами, яким прийшлося витрачати кошти для запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби Covid-19, а сьогодні місцеві бюджети проходять випробування війною. Незаперечний той факт, що саме органи місцевого самоврядування першими в нашій державі та в Івано-Франківській області відреагували на гострі виклики, пов'язані з військовою агресією, надаючи фінансову підтримку військовим, внутрішньо переміщеним особам, медичним, освітнім, соціальним закладам. За попередніми даними, в Івано-Франківській області з місцевих бюджетів було виділено понад 120 млн. грн. на ці потреби. Цього вимагала ситуація, однак, зрозуміло, що це не могло не позначитися на наповненні місцевих бюджетах. За оцінками Міністерства фінансів України,

фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2022 рік загалом зменшиться на 23% і як наслідок проблеми дефіциту місцевих бюджетів обмежують функціонування Державного бюджету[6]. Територіальні громади нашої області, за I півріччя 2022 року, демонструють добру динаміку з виконання бюджету – 104% до уточненого плану на 2022 рік, що пов'язано із збільшення кількості військовослужбовців та відповідно сплати податку на доходи фізичних осіб. Також громади Прикарпаття використовують в роботі і набутий досвід з пошуку додаткових джерел надходжень і заходів з економії ресурсів, а також участь у різноманітних програмах, проєктах та постійній роботі із релокацією бізнесу. Однак, на сьогодні, надходження у 21 територіальній громаді нашої області уже зменшилися на більше як 18 %.

Ці факти говорять про важливість досягнення оптимального балансу фіскальних повноважень між державним та місцевими бюджетами. Розподіл повноважень та їх фінансування мають бути закріплені у багатьох законодавчих актах та постановах уряду. Саме поділ повноважень на власні та делеговані мають стати частиною нової Конституції України, як гарантії розвитку місцевого самоврядування та визнання нелегкого шляху реформи децентралізації в Україні. Тому, хочу звернути увагу, що сьогодні процес формування спроможних громад ще не завершено ні в конституційному, ні в економічному, ні в адміністративному сенсі.

Експерти Асоціації міст України, в тому числі і Івано-Франківського регіонального відділення, активно долучалися до вирішення організаційних, законодавчих процесів в ході реформи місцевого самоврядування. Сьогодні уже запропоновано ряд законодавчих ініціатив щодо стабілізації фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування[3,4]. У першу чергу це стосується бюджетної пропозиції на 2022-2023 роки. В умовах воєнного стану надзвичайно важливо забезпечити оперативне, належне та безперервне виконання місцевих бюджетів, громади мають залишатись надійним та міцним тилом для ведення бізнесу. Саме над цими завданнями сьогодні варто концентрувати увагу, трансформаційні зміни відбуваються швидко, і при цьому надважливо не забути, що основою основ усього є людина.

Список використаних джерел

1. Європейська хартія місцевого самоврядування: прийнята і проголошена Конгресом Місцевих та Регіональних Влад Європи від 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text. (дата звернення – 18.08.2022)
2. Офіційний веб-сайт Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення – 18.08.2022)
3. Офіційний веб-сайт Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». <https://auc.org.ua/> (дата звернення – 18.08.2022)
4. Офіційний веб-сайт Івано-Франківського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». URL: <http://amu.if.ua/> (дата звернення – 18.08.2022)
5. Офіційний веб-сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації. URL: <https://www.if.gov.ua/> (дата звернення – 18.08.2022)
6. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення – 18.08.2022)
7. Офіційний веб-сайт European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3790 (дата звернення – 18.08.2022)

АЛЬОНА СТУДЕНЕЦЬКА,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ALONA STUDENETSKA,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5118-9040>*

Науковий керівник: **Тетяна Василевська**, д.н. держ. упр., професорка, професорка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ДЕРЖАВНОМУ ОРГАНІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

LEGAL STATUS OF THE HEAD OF THE CIVIL SERVICE IN THE STATE AUTHORITY IN MODERN UKRAINE

The set of rights and responsibilities, as well as the place of the head of the civil service in the civil service management system, are determined. The circle of heads of the civil service in various state bodies is outlined. The personnel function of the head of the civil service has been singled out (appointment of citizens of Ukraine who have passed competitive selection to public service positions of categories «В» and «В», dismissal from such positions in accordance with the Law, and others); the planning function (planning the training of the staff of the state body and the career of each civil servant), the control function (control over compliance with executive and official discipline in the state body); organizational function (organization of tenders for public service positions of categories «В» and «В» and ensuring their transparency and objectivity; organization of work planning with the personnel of the state body, etc.).

It is noted that the security function for the head of the civil service is performed by the competition commissions, which act in accordance with the Procedure for conducting the competition for civil service positions, approved by Resolution No. 246 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 25, 2016, and the personnel management service in the relevant state bodies.

Attention was drawn to the difference in the general powers of the heads of the civil service in various state bodies, depending on the status of the position of the head of such a body.

Keywords: head of public service management; legal status of the head of public service management; functions of the head of public service management.

Статтею 12 Закону України «Про державну службу» (далі – Закон) [2] до системи управління державною службою віднесено, зокрема керівника державної служби в державному органі (далі – керівник державної служби). Сукупність прав і обов'язків, а також місце в системі управління державною службою керівника державної служби визначено Законом [2].

Керівник державної служби – посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби та організації роботи інших працівників у цьому органі (пункт 3 частини першої статті 2 Закону).

Повноваження керівника державної служби у державних органах, посади керівників яких належать до посад державної служби, здійснює керівник відповідного органу, в центральному органі виконавчої влади – керівник відповідного органу (пункти 4-5 частини першої статті 17 Закону).

Водночас з огляду на те, що дія Закону не поширюється на членів Кабінету Міністрів України, перших заступників та заступників міністрів (пункт 3 частини третьої статті 3 Закону) повноваження керівника державної служби у Секретаріаті Кабінету Міністрів України здійснює Державний секретар Кабінету Міністрів України, а у міністерстві – державний секретар міністерства (пункти 1-2 частини першої статті 17). Правовий статус державного секретаря міністерства врегульовано у статті 10 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [6].

Дія Закону також не поширюється на голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників (пункт 9¹ частини третьої статті 3 Закону). Повноваження керівника державної служби у місцевих державних адміністраціях здійснює керівник апарату – в апараті місцевої державної адміністрації та її структурних підрозділах (крім структурних підрозділів зі статусом юридичних осіб публічного права); керівник структурного підрозділу зі статусом юридичної особи публічного права – у такому підрозділі (пункт 3¹ частини першої

статті 17 Закону) [2]. Правовий статус керівника апарату місцевої державної адміністрації та керівника структурного підрозділу місцевої державної адміністрації визначено в статтях 41, 42 та 44 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [5].

Також Законом визначено, що в інших державних органах або в разі прямого підпорядкування окремій особі, яка займає політичну посаду, повноваження керівника державної служби здійснює керівник апарату (секретаріату) [2].

Варто погодитися з Р. В. Негарою, що керівник державної служби – це не посада державної служби в розумінні пункту 4 частини першої статті 2 Закону (визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень, визначених частиною першою статті 1 цього Закону, – прим. авт.), а фактично набір повноважень, які притаманні певній посаді [1].

Також погоджуємося з О. П. Рябченко, що компетенція керівника державної служби поширюється на відносини щодо управління персоналом державного органу, і стосується посад державної служби категорій «Б» і «В». У зв'язку з цим компетенція керівника державної служби спрямована на упорядкування, забезпечення керованості діяльності персоналу державного органу [7].

Загальною функцією керівника державної служби при здійсненні управління державною службою є кадрова, здійснювана через такі повноваження як призначення громадян України, які пройшли конкурсний відбір, на посади державної служби категорій «Б» і «В», звільнення з таких посад відповідно до Закону; укладення та розривання контрактів про проходження державної служби відповідно до пункту 3 частини другої статті 34 цього Закону у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України; присвоєння рангів державним службовцям державного органу, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В»; прийняття у межах наданих повноважень рішень про заохочення державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В» (частина друга статті 17 Закону).

Роль функції планування у діяльності керівника державної служби є доволі вагомою. Керівником здійснюється як планування навчання персоналу державного органу, так і планування кар'єри кожного державного службовця.

Функцію контролю керівник державної служби здійснює в межах контролю за дотриманням виконавської та службової дисципліни в державному органі, в тому числі шляхом: прийняття, у межах наданих повноважень, рішень про притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В»; розгляду скарг на дії або бездіяльність державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В».

Водночас, слід відмітити, що у діяльності керівника державної служби, значну частку займає організаційна функція та організаційні дії. Такими, зокрема, є організація проведення конкурсів на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» та забезпечення їх прозорості і об'єктивності; організація планування роботи з персоналом державного органу; забезпечення підвищення кваліфікації державних службовців державного органу; створення належних для роботи умов та матеріально-технічного забезпечення державних службовців; забезпечення своєчасного оприлюднення та передачу центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, інформації про вакантні посади державної служби з метою формування єдиного переліку вакантних посад державної служби, який оприлюднюється [8].

Для забезпечення реалізації повноважень керівником державної служби діє служба управління персоналом державного органу, яка здійснює свою діяльність відповідно до Закону [2] та Типового положення про службу управління персоналом державного органу, затвердженого Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 № 47 [4] та прямо підпорядковується керівнику державної служби.

Слід звернути увагу на різницю в загальних повноваженнях керівників державної служби в різних державних органах. Так, для керівників державної служби в державних органах, посади керівників яких Законом віднесені до посад державної служби, функція керівника державної служби є додатковою, оскільки відповідні керівники очолюють державний орган та

відповідають за здійснення його загальних повноважень, що є їх основною функцією. В той же час, в державних органах, посади очільників яких віднесені до посад, на які не поширюється дія Закону, функція керівника державної служби для керівників апаратів, секретаріатів може бути основною.

Забезпечувальну функцію для керівника державної служби виконують конкурсні комісії, які діють відповідно до **Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 року № 246** [3], та служби управління персоналом у відповідних державних органах. З іншого боку, керівник державної служби в органах, в яких керівники відповідних органів перебувають на посадах, на які не поширюється дія Закону, серед іншого, можуть виконувати забезпечувальну функцію і для суб'єкта призначення або керівника державного органу.

Таким чином можна резюмувати, що правовий статус керівника державної служби в сучасній Україні є багатоаспектною категорією з різним наповненням повноважень в залежності від статусу посади керівника такого органу. Водночас необхідно зазначити про те, що законодавче виокремлення керівника державної служби в новітній редакції Закону України «Про державну службу» дозволило систематизувати обсяг повноважень з управління персоналом всіх державних органів та уніфікувало засади проходження державними службовцями служби в різних державних органах.

Список використаних джерел

1. Негара Р. В. Керівник державної служби й суб'єкт призначення: зміст, правове регулювання та співвідношення. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки., Т. 30 (69). 2019. № 4. С. 146–153.
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом державного органу: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 3 березня 2016 року № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16#Text>
5. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
6. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
7. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2018. № 3. С. 90–96.
8. Студенецька А. О. Система управління державною службою в Україні: правове закріплення та практика функціонування. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць, Т. 2. 2021. № 83. С. 227–235. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237308>

ІРИНА ЧУМАК,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA CHUMAK,

*postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-1563-7616>*

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, д.н.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІННОВАЦІЇ В ЗАКОНОТВОРЧОСТІ ВРУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

INNOVATIONS IN THE LEGISLATION OF THE VERHOVNA RADA OF UKRAINE REGARDING INCREASE IN THE LEVEL OF FOOD SECURITY OF THE POPULATION DURING THE WAR

The legal field for ensuring food security of Ukraine is outlined by a very wide range of laws that are constantly being created, adjusted and revised. However, these legislative innovations regarding the solution of food problems of the digital age are carried out through the prism of worldview imperatives of the industrial worldview, and the meaningful boundaries of the concept of «food» remain within the narrow limits of the industrial stereotype. Only products of agriculture and the food industry are considered food raw materials, and significant resources of the wild flora of Ukraine are not considered as food. It is argued that the resources of wild plants on the territory of Ukraine should also be taken into account as a reserve of food security of the state in wartime in the aspect of combating the threat of «obvious hunger», and in peacetime as overcoming the problems of «hidden hunger. Expanding the meaningful field of the concept of «food» by including the country's wild flora has, first of all, a psychological significance for citizens, since the authority of the state to form and reformat the mass consciousness of the population is difficult to overestimate. Therefore, this kind of legislative innovation can become the first step, the basis for the reassessment of food values, eco-relevant correction of the food axiosphere of society.

At the same time, the acculturation of the collection of wild plants and their culinary use require a fairly significant system of knowledge and skills, which must be formed by supplementing legislative initiatives with appropriate educational measures, which must also be carried out with state assistance. The recovery of collecting is also important in view of the strengthening of national identity, since the so-called ethnobotany is an important part of national culture.

Keywords: war, food security, edible wild plants, «manifest hunger», «hidden hunger».

Правове поле щодо забезпечення продовольчої безпеки України, створене законотворчою діяльністю Верховної Ради, окреслюється дуже широким колом законів, починаючи з Конституції України, законів України «Про основи національної безпеки України», «Про прожитковий мінімум», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про молоко та молочні продукти», «Про державний матеріальний резерв», «Про безпечність та якість харчових продуктів» тощо, які слугують основою для розробки нормативно-правових актів іншими владними інституціями у сфері продовольчої безпеки держави. Зазначене правове поле є динамічним феноменом. Нормативно-правові акти, які його конституують, постійно створюються, корегуються переглядаються і в тому числі у форматі змін, які можна назвати інноваційними [1, с. 54]. Однак, такому широкому віялу законодавчих інновацій, на наш погляд, бракує системності націленої на розв'язання ключових викликів постіндустріальної, цифрової епохи розвитку України та світу.

Умови війни, які багаторазово загострюють загрози у сфері продовольчої безпеки, як на рівні України, так і у глобальному вимірі не змінюють систему викликів до продовольчого забезпечення постіндустріальних суспільств, а, навпаки, увиразнюють та поглиблюють. Проте, законотворчі інновації щодо розв'язання продовольчих проблем цифрової епохи здійснюються через призму світоглядних імперативів індустріального світобачення, історична апробація якого виявила не лише переваги індустріалізації харчування, але й його вади, обмеження та шкідливі побічні наслідки.

Зокрема змістовні межі концепту «продовольство», яким систематично оперують у нинішньому законодавчому дискурсі щодо питань продовольчої безпеки лишаються у звужених межах індустріального стереотипу, коли харчовою сировиною вважається лише продукція

сільського господарства та харчової промисловості. Натомість значні, навіть, ще зараз ресурси дикорослої флори України у якості продовольства не розглядаються, а збиральництво розглядається як архаїчна віджита практика харчування, що не має істотного значення у нинішніх умовах. Більше того, в контексті аграрної політики має місце недооцінка важливості розвитку особистих, присадибних та інших малих форм агрокультури порівняно з середніми та великими агрофірмами. Лише останнім часом в умовах війни певне зрушення щодо хоча б тимчасової рекультурації крафтового землеробства спостерігається у контексті національного проекту «Сади перемоги» [2, с. 309].

Ще досить багаті харчові ресурси дикорослих рослин на теренах України слід розглядати не лише як резерв продовольчої безпеки держави в умовах війни в аспекті боротьби з загрозою «явного голоду», але й у мирний час як розв'язання наростаючих проблем «прихованого голоду», які не завжди є помітними на тлі зникнення небезпеки «явного голоду» і, навіть, появи проблем «переїдання», надмірної ваги тощо. Дикоросла флора України має високий потенціал щодо подолання як проблем «явного голоду», що викликаються недостатньо енергетичною цінністю, калоражем раціону харчування людини, так і «прихованого голоду», пов'язаного з небезпечним для здоров'я браком клітковини, різного роду вітамінів, мікроелементів інших нутрієнтів.

Розширення змістовного наповнення концепту «продовольство» в законодавчому дискурсі шляхом включення до нього на паритетних аксіологічних засадах ресурсів дикорослої флори країни має, насамперед, психологічне значення для громадян оскільки авторитет держави для формування та переформатування масової свідомості населення важко переоцінити. Тому такого роду законодавча інновація може стати першим кроком, основою для переоцінки харчових цінностей, екорелевантної корекції продовольчої аксіосфери суспільства.

Безперечно, рекультурація збиральництва дикоростучих рослин та їх кулінарне використання потребують досить значної системи знань та навичок, які повинні формуватися шляхом доповнення законодавчих ініціатив відповідними просвітницькими заходами, які також повинні здійснюватися за державного сприяння, особливо через організацію спеціальної блогосфери. Рекультурація збиральництва важлива також і з огляду на зміцнення національної ідентичності, оскільки так звана етноботаніка є важливою, хоч забутою частиною національної культури [3, с. 310; 4, с. 360]. Окрім того, нині ефективність етноботаніки стала доказовою і з точки зору наукової ботаніки, дієтології та медицини тощо.

Список використаних джерел

1. Артеменко Л. Б. Еволюція сутності поняття продовольчої безпеки / Людмила Артеменко // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 31 березня-01 квітня 2021 року. – Т. : ФОП Паляниця В.А., 2021. – С. 53–55.
2. Волченко Н. В. Міжнародно-правове регулювання захисту права на індивідуальну продовольчу безпеку в рамках ФАО [Електронний ресурс] / Н. В. Волченко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2022. – № 1. – С. 308-311. – URL: http://lsej.org.ua/1_2022/77.pdf.
3. Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні: матеріали IV міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-й річниці незалежності України (м. Умань, 5–7 липня 2021 року) [Редкол.: І.С. Косенко (відп. ред.) та ін.]. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. – 320 с.
4. Luczaj, Lukasz et al. «Wild food plant use in 21st century Europe: the disappearance of old traditions and the search for new cuisines involving wild edibles.» *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* 81 (2012): 359-370.

МАРИНА ШЕЙГАС,

аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARYNA SHEIHAS,

*postgraduate student, Department of Public Policy, Institute of Public Administration and Civil Service, Kyiv National University named after Taras Shevchenko
<https://orcid.org/0000-0002-1380-4898>*

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н., доцентка кафедри парламентаризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРЕДСТАВНИЦЬКОГО ОРГАНУ ВЛАДИ МІСТА КИЄВА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF THE REPRESENTATIVE AUTHORITY OF THE CITY OF KYIV DURING THE WAR

The issues of defense of the state of Ukraine, protection of its sovereignty, territorial integrity and inviolability have become extremely vital for the people of Ukraine today. Ukraine continues its heroic opposition to the Russian invasion. Many Ukrainians are defending our state with weapons in their hands by joining the Armed Forces of Ukraine or Territorial Defense. The Kyiv City Council has settled the issue of comprehensive support of business entities of the city of Kyiv during martial law. In connection with the imposition of martial law, the relevant state authorities, military command, military administrations and local self-government bodies will be given the powers necessary to deter the threat, repel armed aggression and ensure national security.

24 regional and Kyiv city, as well as district military administrations were established to provide leadership in the field of defense, public safety and order.

Keywords: power, Kyiv city, martial law, military administration, state defense.

Вкрай життєво важливого значення для народу України на сьогодні набули питання оборони держави України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. Україна продовжує своє героїчне протистояння російському вторгненню. Багато українців боронять нашу державу зі зброєю в руках, вступивши до лав Збройних Сил України або територіальної оборони.

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року [1].

Тобто, саме з цього часу в Україні введено особливий правовий режим, яким відповідно до ст. 1 Закону України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану», передбачено «надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [2].

Президент України після введення воєнного стану прийняв рішення передати владу в областях, містах та районах нашої держави військовим. З цією метою утворили спеціальні органи, які не лише керують відсіччю окупантам в кожній області, місті та районі країни, але й виконують представницьку функцію держави на місцях.

У сфері реалізації публічно-владних управлінських функцій це означає запровадження певних особливостей управління, обумовлених військовими діями. Зокрема, Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій» [3] було утворено 24 обласні та Київську міську, а також районні військові адміністрації для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку. На підставі даного указу утворені районні, обласні та Київська міська військові адміністрації формуються шляхом набуття відповідними районними, обласними і Київською міською державними адміністраціями статусу військових адміністрацій, а їх головами – начальників таких військових адміністрацій.

Метою створення військових адміністрацій полягає в тому, щоб разом з військовим командуванням вони забезпечували впровадження заходів воєнного стану, цивільного захисту, оборони, громадської безпеки і порядку на відповідній території. [4].

В свою чергу, до повноважень утворених військових адміністрацій належить запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану разом з військовим коман-

дуванням самостійно або із залученням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також здійснення на відповідних територіях повноважень місцевих державних адміністрацій які здійснюватимуться ними до припинення або скасування воєнного стану.

Варто звернути увагу на спірний статус утвореної відповідно до указу № 68/2022 Київської міської військової адміністрації, оскільки попри те, що місто Київ як столиця України має спеціальний статус, що визначається Конституцією України та Законом України від 15 січня 1999 року № 401-XIV «Про столицю України – місто-герой Київ», Закон «Про правовий режим воєнного стану» не виділив місто Київ як окрему особливу територіальну одиницю поряд з областями та районами, в якій військова адміністрація може бути утворена задля здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки та порядку.

Крім того, не зважаючи на той факт, що головою військової адміністрації міста Києва мав бути Голова Київської міської державної адміністрації, Указом Президента України № 84/2022, Головою військової адміністрації Києва був призначений Микола Миколайович Жирнов – генерал-майор ЗСУ, який був командувачем Командування сил підтримки Збройних Сил України. 27 листопада 2014 року за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько-української війни, нагороджений орденом Богдана Хмельницького II ступеня. [5].

Не можна виключати, що таке призначення буде в майбутньому використано для майбутніх конституційних змін в особливому статусі інституту представництва міста Києва, яке здійснюється шляхом поєднання в одній особі повноважень Голови Київської міської ради та її виконавчого органу – Київської міської державної адміністрації і щодо якого Конституційний суд України вже надавав свою оцінку у рішенні N 21-рп/2003 від 25.12.2003 р. [6].

Отже, військова адміністрація у місті Києві може бути утворена лише як військова адміністрація населеного пункту для виконання чітких функцій в період воєнного стану і під час військових дій. Враховуючи той факт, що наразі Київська міська рада продовжує здійснювати свої повноваження, а виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) до набуття статусу Київської міської військової адміністрації здійснювала свої повноваження відповідно до Конституції та законів України, то утворення Київської міської військової адміністрації та отримання широких владних повноважень міської адміністрації може оцінюватись дещо проблематичним з юридичної сторони і неузгодженим з нормами чинного законодавства.

Також слід відмітити, що утворена військова адміністрація Києва підпорядковуються Генеральному штабу Збройних Сил України, і по суті являється тимчасовим державним органом, створеним на випадок воєнних дій у місті.

Основні завдання військової адміністрації полягають у наступному: забезпечувати громадський порядок та безпеку цивільного населення, готувати місто до оборони, здійснювати контроль правового режиму воєнного стану та забезпечувати життєдіяльність міста.

В даний час мери та місцеві депутати так само протистоять окупанту та стоять на передовій. Треба надати високу оцінку організації роботи Київської міської ради в цей нелегкий період, відмову від політичних протистоянь у розгляді тих чи інших організаційних та управлінських питань і єдність у прийнятті рішень.

Голова Київської міської ради, Віталій Кличко, весь час перебував та перебуває у центрі подій у столиці, інформує мешканців про події, приймає участь в заходах підтримки тимчасово переміщених осіб. Тобто місцева влада є такою ж конституційною конструкцією, як і державна. Вона є найбільш наближеною до громадян і саме її результати роботи виборець бачить в першу чергу.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
3. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>
4. Савичук О. Как работает местное самоуправление в условиях военного положения? URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2022/03/23/7333907/>
5. Указ Президента України від 01 березня 2022 року № 84/2022 «Про утворення військових адміністрацій». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/842022-41457>
6. Рішення Конституційного суду України від 25 грудня 2003 року № 21 – рп/2003 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-03#Text>

ЮЛІЯ ШЕСТАКОВА,

здобувачка наукового ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

YULIIA SHESTAKOVA,

postgraduate student of the PhD in Political Sciences of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0003-1060-4521>

Науковий керівник: **Лілія Григорович**, к.філос.н., кафедра парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

PARLIAMENTARY ETHICS IN UKRAINE: MODERN PROVOCATION

We considered the main four reasons for the development and reformation of professional and ethical standards for parliamentarians and proposed a scheme for the author's development. Among such reasons are the fight against corruption, improving accountability and strengthening trust, professionalizing politics, compliance with international standards. It has been found that through these directions of reforming parliamentarism, Ukraine can speed up its path to both European and world integration. It was revealed that the most important reason for reforming is political corruption in the highest legislative body of Ukraine. The main focus is on establishing regulators and standards that will further help prevent abuse of office and other forms of corruption by establishing clear rules of conduct for parliamentarians, monitoring their actual behavior and providing penalties for violations. Attention is drawn to the inadequacies of the anti-corruption legal framework. It was concluded that the development and reformation of professional and ethical standards for parliamentarians are urgent modern challenges for the parliamentary ethics of Ukraine. The indicated problems entail the need to choose an effective anti-corruption strategy and to establish clear standards of parliamentary ethics.

Keywords: parliamentarism, parliamentarian, corruption, professional and ethical standards.

Нині Україною обрано шлях інтеграції до світового співтовариства, що в свою чергу спонукає до реформування вітчизняних державних інституцій у відповідності до стандартів країн провідних демократій світу.

Можливість розробки та реформування професійних й етичних стандартів для парламентаріїв розглядається державами-учасницями ОБСЄ у розрізі існування основних чотирьох причин, які нами показані на рис. 1.

Рис. 1. Основні причини розробки та реформування професійних й етичних стандартів для парламентаріїв

Авторська розробка на основі [1]

Як вбачається зі схеми 1 саме через призму вказаних напрямків реформування парламентаризму Україна може пришвидшити свій шлях, як до європейської, так і світової інтеграції.

Чи не найголовнішою з причин, що потребує реформування посідає політична корупція у вищому законодавчому органі України. Саме вона є найнегативнішим та найнебезпечнішим явищем на тлі неефективної діяльності інститутів влади, що супроводжується недосконалістю нормативно-правової бази та недостатнім рівнем політико-правової культури парламентарів та суспільства в цілому, що складається у перехідному етапі.

Звертаючись до самого терміну, слід зазначити, що «корупція як соціальне явище з'явилася ще в давнину. Термін «корупція» походить від сполучення латинських слів *correi* та *rumperere*: *correi* – обов'язкова причетність кількох представників однієї із сторін до однієї справи, а *rumperere* – порушувати, ламати, скасовувати. Таким чином, *corrumperere* означає участь у діяльності кількох осіб, мета яких полягає у «псуванні», «руйнуванні» нормального розвитку судового процесу або процесу керування справами суспільства» [2].

Обираючи шлях усунення політичної корупції слід встановлювати регулятори та стандарти, що в подальшому допоможуть запобігати зловживаннями службовим становищем та іншим формам корупції, тому що будуть встановлювати чіткі правила поведінки для депутатів, контролювати їхню фактичну поведінку та відповідно передбачати покарання за допущені порушення. Обов'язковим є законодавче закріплення таких стандартів і регуляторів. Найефективнішим способом такого закріплення, як показує практика демократичних країн світу, є кодифікований нормативно-правовий акт, а саме етичний кодекс.

Роль депутата – це складна роль, яка може породити ряд етичних дилем. Чіткі і послідовно виконувані стандарти допомагають депутатам і працівникам апарату парламенту краще зрозуміти, якої поведінки чекає від них суспільство, особливо після скандалів, що виникають в результаті ненавмисних помилок. Регламентування не повинно перешкоджати виконанню парламентських обов'язків (наприклад, вимагаючи від депутатів виконання непотрібних бюрократичних процедур), але має створювати справедливі і стабільні умови, в яких депутати зможуть виконувати свої представницькі, контрольні та законодавчі функції [1, с. 3].

Слід також розуміти, що корупція здійснюється з метою отримання вигоди парламентарем від свого становища і по суті є використанням влади на особисту користь. Однак, існуюча нормативно-правова бази для усунення цього явища є вкрай недостатньою.

Діючий Закон України «Про запобігання корупції» не здатен охопити усі випадки прояву політичної корупції, оскільки не містить повного механізму їх виявлення та запобігання. Вказане ще посилюється, на наш погляд, недосконалістю боротьби державних силових інституцій з корупцією.

Що стосується покращення підзвітності та зміцнення довіри, то усунути цю причину можуть чіткі стандарти парламентської етики, які в свою чергу покращать підзвітність та забезпечать доступ громадськості та ЗМІ до критеріїв оцінки поведінки парламентарів.

Ці ж чіткі стандарти парламентської етики допоможуть об'єднати членів парламенту шляхом подолання політичних розбіжностей, що безумовно вплине на колегіальність у співпраці, яка потягне за собою професіоналізацію у політиці.

Дотримання міжнародних стандартів якраз і полягає у введенні кодексу поведінки парламентаря та дотримання його норм, наслідком чого буде демонстрація прихильності до України усього демократичного світового співтовариства.

Як висновок, зазначимо, що розробка та реформування професійних й етичних стандартів для парламентаріїв є актуальними сучасними викликами для парламентської етики України. Вказана проблематика тягне за собою необхідність у виборі ефективної антикорупційної стратегії та у встановленні чітких стандартів парламентської етики.

Список використаних джерел

1. Когут А., Савчук О. Етичне та правове регулювання поведінки парламентарів: міжнародний досвід та пропозиції для України (Policy Paper)/ URL: [http:// euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28800.pdf](http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28800.pdf) (дата звернення: 18.08.2022).

2. Представницька влада у державотворчому процесі України : монографія / за ред. В. А. Гошовської. – Київ : НАДУ, 2018. – 384 с.

ЗЛАТА ШУТОВСЬКА,

аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ZLATA SHUTOVSKA,

*postgraduate student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-9360-2331>*

Науковий керівник: **Ольга Петроє**, д.н.держ.упр., професорка, завідувачка відділу дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти НАПН України

СОЦІОКУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

SOCIOCULTURAL COMPETENCES OF CIVIL SERVANTS IN THE THEORY AND PRACTICE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Today, the Ukrainian state is a model for the whole world in the struggle for democratic principles and values, sovereignty and independence, for its identity, language and nation.

Despite all the difficulties that arise against the background of the military invasion and the open aggression of the enemy, Ukraine remains focused on preserving statehood, by combining efforts in all spheres of our country's activities, thereby bringing victory closer step by step.

The civil service in Ukraine during extremely difficult military conditions plays an important role in the field of ensuring the stability of the functioning of state institutions, providing administrative services, implementing various programs and meeting the emerging needs of citizens.

Considering the above, the fact of human influence in the performance of certain tasks and functions assigned to civil servants becomes obvious, which in turn proves the relevance of sociocultural competences of civil servants during the performance of official tasks.

The presence or absence of sociocultural competences among civil servants in a certain way affects the quality of the performance of assigned tasks and official duties, the level and resolution of urgent issues that arise during work and interaction with civil society.

Keywords: sociocultural competencies, structure of sociocultural competencies, professional development, professional competence.

Розглядаючи соціокультурні компетентності, як поняття, слід відзначити багатогранність його трактування у різних галузях науки та відсутність єдиного його визначення. Це саме стоїть у центрі структури соціокультурних компетентностей.

Ми будемо розглядати соціокультурні компетентності державних службовців, як інтегровану якість особистості з необхідними позитивними рисами характеру, знаннями, вміннями, навичками, діючою з дотриманням принципів державної служби, поваги гідності людини, дотримання прав і свобод людини та громадянина, з готовністю до виконання своїх посадових обов'язків у межах етичної поведінки державних службовців, через призму моральності, чесності, неупередженості, соціальної адекватності, культурно-ціннісної орієнтації, застосовуючи особистісні якості та правила культури спілкування задля ефективного здійснення посадових компетенцій (повноважень) на умовах задоволення соціокультурних потреб людини і громадянина у полікультурному середовищі [1].

Структура соціокультурних компетентностей державних службовців включає комплекс структурних, найбільш необхідних та затребуваних компонентів соціокультурних компетентностей, необхідних для ефективного виконання державними службовцями їх компетенцій (повноважень). В теорії структуру соціокультурних компетентностей державних службовців можуть складати: професійно-технологічні, психолого-особистісні, морально-ціннісні, соціально-комунікативні, культурно-лінгвістичні, етично-етнічні та мотиваційно-поведінкові компетентності [1], що свідчить про широкий спектр можливості їх застосування та використання під час виконання службовцями своїх посадових обов'язків, що в свою чергу впливатиме на професійний розвиток.

Згідно Закону України «Про державну службу» професійний розвиток – безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей [2].

Отже, соціокультурні компетентності є безумовно необхідними та тісно пов'язані з професійним розвитком, а також професійною компетентністю.

Вищезгаданим Законом України професійна компетентність визначається як здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички. Виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання професійного та особистісного розвитку [2].

Враховуючи вищевикладене, можемо простежити ланцюгову взаємозалежність між соціокультурними компетентностями державних службовців, професійним розвитком та професійною компетентністю, що в свою чергу підтверджує важливість наявності згаданих компетентностей у державних службовців для спроможності ефективного виконання своїх повноважень.

Проте, слід відзначити, що теоретичне та практичне застосування соціокультурних компетентностей в реальних умовах роботи державних службовців можуть мати певні розбіжності, що викликає певні складнощі під час виконання ними своїх обов'язків та завдань.

Розглянемо деякі з факторів, що впливають на практичне застосування соціокультурні компетентності державних службовців:

Особистісні якості (наявність творчих здібностей, надійність, порядність, чесність, вірність, тактовність, готовність допомогти, відповідальність, самостійність, адаптивність та ін.).

Професійні якості (застосування на практиці спеціальних знань, умінь та навичок, наявність відповідних моральних та ділових якостей для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання для підвищення професійного рівня знань та особистісного розвитку).

Атмосфера та комунікація всередині державної установи (атмосфера єдності «корпоративного духу» всередині установи позитивно впливає на міжособистісну комунікацію).

Мотивація (матеріальні та нематеріальні заохочення).

Використання сучасної техніки та технологій при здійсненні службових повноважень.

Дотримання правових норм.

Дотримання етичних та моральних норм.

Свідома та реальна оцінка ситуації.

Розуміння потреб громадян.

Обставини (мирне життя, військовий час, надзвичайна ситуація та ін.)

Використання власного соціального досвіду.

Антикорупційність державного службовця.

Антиколабораціонізм державного службовця.

Отже, врахування вищезазначених факторів є вкрай важливим та впливає на рівень застосування соціокультурних компетентностей державними службовцями в роботі, а відтак – на ефективність та результативність виконання ними своїх службових повноважень, вирішення нагальних, важливих питань та завдань.

Підсумовуючи слід відзначити, що сьогодні, в надскладні часи для нашої держави, державні службовці мають практично застосовувати соціокультурні компетентності, прагнути до постійного професійного вдосконалення, намагатися бути адаптивними та соціально-орієнтованими на різні верстви населення, враховувати фактори-ризиків та намагатися в повному обсязі виконувати свої службові обов'язки, тим самим наближаючи перемогу нашої держави.

Список використаних джерел

1. Петроє О.М., Шутовська З. О. Зміст та структура соціокультурних компетентностей державних службовців. Інвестиції: практика та досвід. Серія «Державне управління» № 2. 2022. с. 127–133.

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. (дата звернення: 20.08.2022).

ВІКТОРІЯ ЮРИКОВА,

провідний фахівець кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VICTORIA YURIKOVA,

*Senior Specialist of the Department of Parliamentarism Educational And Scientific Institute of Public Administration and Civil Service Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2615-5142>*

ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ ЯК ЧИННИК ЗАХИСТУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

COMBATING POLITICAL CORRUPTION AS A FACTOR IN THE PROTECTION OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

The article analyzes some aspects of combating political corruption in the context of Russia's war against Ukraine. The following methods of scientific knowledge were used during the research: analysis, synthesis, deduction. It is argued that the effective work of state authorities is essential for protecting the independence of our state. It was determined that most of the violations of the laws of Ukraine are committed by officials in connection with an offer, promise or receipt of an illegal benefit. It is argued that corruption in state authorities is connected with the cooperation of officials with the occupying power and armed formations of the aggressor state, which leads to negative consequences in the form of the death of both military and civilians, as well as to a decrease in the level of defense capabilities of our state. It has been scientifically proven that political corruption in the conditions of Russia's war against Ukraine has become a threat to Ukraine's independence. A list of the main directions of combating political corruption is presented, the implementation of which will make it possible to reduce the number of its manifestations, and in some spheres of state activity, to eradicate it. **Keywords:** politics, state, power, corruption, resistance.

В умовах сучасної війни росії проти України суттєве значення для захисту незалежності нашої держави має ефективна робота органів державної влади. Вони виконують надважливі функції, пов'язані із забезпеченням державного суверенітету і економічної самостійності України, здійсненням заходів щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, забезпеченням прав і свобод людини і громадянина, реалізацією стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі тощо [1].

Попри конституційні обов'язки щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України, неухильного дотримання законів України, а також не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, працівники державних органів влади України, на жаль, у такий складний для українського суспільства час, схильні до невиконання зазначених обов'язків. Здебільшого прошення законів України посадовці вчиняють у зв'язку з пропозицією, обіцянкою чи отриманням неправомірної вигоди. Нині наявні випадки, коли працівники органів державної влади отримують грошові кошти (у вигляді банківських переказів чи транзакцій, пов'язаних з криптовалютою) від окупаційної владою чи військових формувань держави-агресора. У зв'язку з чим учиняють різні правопорушення, здебільшого пов'язані з передачею інформації про дислокацію українських військових, озброєння, техніки тощо. Все це призводить до негативних наслідків у вигляді загибелі як військових, так і цивільних, а також до зниження рівня обороноздатності нашої держави.

З огляду на зазначене вище, можна стверджувати, що нині корупція в органах державної влади (політична корупція) стала небезпечним явищем не лише для соціально-економічного розвитку держави, а й для незалежності України. Оскільки це негативне явище загрожує національній безпеці та конституційному ладу держави, протидія політичній корупції є одним з найголовніших завдань сучасної України.

Основними напрямками протидії політичній корупції є: 1) створення ефективного законодавчого механізму, яким буде врегульовано підстави та межі правоохоронної діяльності у цій сфері; 2) реформування у сфері оподаткування (зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів); 3) запровадження принципу гласності державної служби (призначення на посади, конкурсний відбір, звітування тощо); 4) підвищення ефективності громадського контролю за законністю діяльності центральних органів державної влади;

5) формування ефективної та сучасної системи інформаційного обміну між органами протидії корупції; 7) підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією; 8) формування прозорих і ясних правил здійснення державних закупівель, приватизації, оренди державного майна [2, с. 1896–1897].

Найважливішими чинниками подолання корупції має стати прозорість рішень державних управлінців, відкриті дії влади, розвиток громадянського суспільства [3, с. 102].

Підсумовуючи зазначене вище, можна дійти висновку, що політична корупція в умовах війни стала загрозою незалежності України. З метою захисту національної безпеки та конституційного ладу українському суспільству та правоохоронним органам зокрема слід активізувати свою діяльність у сфері протидії корупції в органах державної влади. Вищим органам державної влади необхідно вжити заходи щодо удосконалення вже застосованих та впровадження нових заходів протидії корупції. Лише системний підхід до протидії політичній корупції дасть змогу зменшити кількість її проявів, а у деяких сферах – викоренити назавжди.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Основний Закон України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Юрікова В. С. Декі аспекти протидії корупції в центральних органах виконавчої влади України. *Topical issues of modern science, society and education* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 29–31 січ. 2022 р.). Харків, 2022. С. 1893–1899.

3. Юрікова В. С. Політична корупція: сутність та особливості. *30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 верес. 2021 р.). Київ, 2021. С. 101–102.

ТЕТЯНА ЯЩУК,

аспірантка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TETIANA YASHCHUK,

*postgraduate student of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko Kyiv National University
<https://orcid.org/0000-0002-9881-4891>*

Науковий керівник: **Наталія Васильєва**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

THE LEGAL MECHANISM FOR REGULATING THE AUDIOVISUAL MEDIA OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

The relevance of this topic is determined by the constant need to develop and implement new measures aimed at combating disinformation and protecting the country from the destabilization of the information space, especially during the period of martial law in Ukraine. At the same time, legislative practices cannot stand still, because world technologies are changing, developing and improving. New regulatory mechanisms should be clear and established at the legislative level, but at the same time should not violate the right to free expression of views. In order to effectively and timely respond to today's challenges in Ukraine, it is necessary to improve legislation, implement European recommendations on increasing media literacy, and develop institutions in the field of combating disinformation. Consolidation of the efforts of the parties aimed at creating mechanisms that will contribute to the dissemination of objective and reliable information by media organizations, as well as to ensure the protection of the information space of Ukraine from the dissemination of information that may pose a threat to the public interest and Ukrainian statehood as a whole.

Keywords: audiovisual media, information space, Directive 2010/13/EU.

Застосування Російською Федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило національний інформаційний простір на одну з основних арен протистояння. Саме проти України Російська Федерація використовує найновіші інформаційні технології впливу на свідомість громадян, спрямовані на розпалювання національної і релігійної ворожнечі, пропаганду агресивної війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України [4].

Через повномасштабну війну росії проти України перед аудіовізуальними медіа країни постали нові виклики, до яких не були готові – ні індустрія, ні регуляторні установи. Законодавчі норми, визначені для мирного часу, не працюють у необхідному обсязі через специфіку визначених процедур.

Комплексний характер постійних загроз національній безпеці в інформаційному просторі, потребує впровадження нових підходів до формування системи захисту та розвитку діяльності аудіовізуальних медіа в нових умовах. Створення єдиної, впорядкованої та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері медіа прийняття необхідного законодавства, дозволить оперативно реагувати на порушення та врегульовувати окремі питання діяльності телерадіоорганізацій, сприятиме ухваленню швидких та ефективних рішень. Серед всього вищезазначеного, не менш важливим аспектом є приведення медіа законодавства у відповідність до європейського.

23 червня 2022 року країни члени Європейського Союзу (далі – ЄС) проголосували за надання Україні статусу країни кандидата на вступ до ЄС. Однак для вступу, нашій державі необхідно провести низку реформ українського законодавства, зокрема, і розробити новий медіа кодекс, врахувавши міжнародні зобов'язання щодо імплементації у національне законодавство європейські стандарти регулювання.

Поступове наближення до права та нормативно-правової бази ЄС, а також міжнародних правових документів у сфері політики з питань аудіовізуальної галузі буде здійснюватися, зокрема, як визначено у Додатку ХХХVІІ до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторо-

ни, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) [5].

Додатком XXXVII до Угоди про асоціацію передбачено імплементацію Директиви № 2010/13/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 10 березня 2010 року про узгодження деяких положень, встановлених законом, правилами або адміністративними діями у державах-членах, що стосуються надання аудіовізуальних медіа-послуг (в редакції Директиви № 2018/1808/ЄС, ОJ L 303, 28.11.2018, р. 69–92) (далі – Директива 2010/13/ЄС) [1].

У 2019 році у Верховній Раді України був зареєстрований проект Закону «Про медіа». Прийняття Закону «Про медіа» має створити необхідні сучасні європейські умови для задоволення інформаційних потреб громадян України, ефективного розвитку сфери надання аудіовізуальних медіа з використанням нових технологій [3].

Оптимальними шляхами реалізації цих завдань є:

– імплементація у національне законодавство європейських стандартів регулювання, тощо;

– систематизація й оновлення положень законодавства з урахуванням технологічного розвитку та появи нових видів медіа;

– забезпечення чіткості та передбачуваності законодавчого регулювання, насамперед, у частині уніфікації вимог до різних медіа, обмежень діяльності у цій сфері (ліцензування, контроль (нагляд), санкції тощо);

– забезпечення гарантій незалежності медіа, а також прозорості, незалежності та справедливості діяльності державних органів у сфері медіа, зокрема, під час регулювання і нагляду (контролю), запобігання виникненню у них тотожних або дублюючих повноважень;

– законодавче закріплення та забезпечення дотримання на території України вимог і обмежень у сфері медіа з метою захисту медіа-простору України та побудови інформаційного середовища здатного протистояти актуальним реаліям війни, загрозам інформаційної безпеки [2].

Перспективами подальших наукових досліджень є: аналіз зарубіжного досвіду протидії інформаційним впливам, дослідження механізмів, які сприятимуть поширенню аудіовізуальними медіа об'єктивної та достовірної інформації, а також для забезпечення захисту національно інформаційного простору від розповсюдження інформації, яка може нести загрозу для суспільного інтересу та української державності в цілому.

Список використаних джерел

1. Директива Європейського парламенту та Ради 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіа послуги від 10 березня 2010 року зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/1808 від 14 листопада 2018 року. URL: https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Dyrektyva_mediaposluchy_kodyf.pdf (дата звернення: 12.07.2022).

2. Пояснювальна записка від 02.07.2020 до проекту закону «Про медіа» № 2693-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353 (дата звернення: 15.08.2022).

3. Про медіа: Проект закону від 02.07.2020 № 2693-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353 (дата звернення: 12.08.2022).

4. Доктрина інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року №47/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>.

5. Угода Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#Text (дата звернення: 12.08.2022).

КИРИЛО БОДЮЛ,

студент ОП «Парламентаризм і парламентська діяльність» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KYRYLO BODIUL,

Student of the educational program «Parliamentarism and parliamentary activity» Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ З БІЗНЕСОМ – СУЧАСНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

INCREASING THE EFFICIENCY OF THE GOVERNMENT'S INTERACTION WITH BUSINESS – A MODERN CHALLENGE FOR AN INDEPENDENT UKRAINE

Implementation of infrastructure projects using PPP mechanisms able to provide each region with economic growth and attraction investments, creation of new jobs. In turn, developed infrastructure significantly increases the investment attractiveness of the region, creates the basis for the implementation of business projects and, as a result, ensures sustainable growth budgets of different levels and incomes of the population. New forms of government cooperation and business and the peculiarities of their implementation in various branches of the economy and spheres life activities of society.

The partnership of the state with the private sector is a key component of the innovation policy because, with proper organization, it provides wider benefits from capital investments in state programs, creating favorable conditions for sustainable innovative development, and is a strategic factor in economic growth.

The essence of interaction within the framework of public-private partnership is the coordination of the public interests of government and business with the dominant role of the state.

Keywords: public-private partnerships, government, business, cooperation, economic model.

Відносини партнерства між державою і приватним капіталом в Україні потребують удосконалення. Зокрема, повною мірою не сформовано інститути державно-приватного партнерства, немає чіткого механізму їх функціонування. Усе це обумовлює необхідність наукового аналізу сутності державно-приватного партнерства як форми взаємодії державної влади з підприємницькими структурами, визначення форм і способів реалізації державно-приватного партнерства відповідно до сучасних умов. В останні роки державно-приватне партнерство набуває поширення і в нашій країні. Воно стає однією з найбільш ефективних форм взаємодії влади та бізнесу у вирішенні багатьох, в тому числі інфраструктурних проблем регіонів.

Державно-приватне партнерство (далі – ДПП) – це добровільне, публічне, юридично оформлене взаємовигідне співробітництво держави і приватного сектора, засноване на консолідації та об'єднанні ресурсів або інших внесків сторін, поділі в заздалегідь визначених пропорціях прав, обов'язків, ризиків, результатів, а також засноване на врахуванні інтересів сторін і спільної координації зусиль з метою ефективного реалізації в різних галузях проектів, що мають істотне значення для суспільства.

У світовій практиці існують різні підходи до ініціювання взаємодії держави і приватного сектора в рамках партнерства. У нашій країні найчастіше ініціатива взаємодії проявляється з боку держави. Іншими словами, держава, приймаючи різні документи, визначає вектор розвитку галузей економіки і пропонує бізнесу взяти участь у проектах, які неможливо реалізувати виключно зусиллями держави.

Для практичного запровадження основних форм ДПП з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації української економіки необхідне проведення і потребує цілеспрямованої послідовної державної політики розвитку ДПП.

Необхідною передумовою ефективного розвитку ДПП є формування загального сприятливого середовища для бізнесу, що передбачає покращення інвестиційного клімату, податкового та регуляторного середовища [3].

Через війну Україна стикнулася із безпрецедентним руйнуванням інфраструктури. За перші 100 днів війни окупанти знищили та пошкодили 256 підприємств, 656 лікарень, 1177 шкіл та 668 дитсадків. Російські війська прицільно знищували житлові райони Ірпеня, Бучі, Харкова, вщент розбомбили Маріуполь, Волноваху, Сєверодонецьк, Попасну та ще велику кількість наших міст. Зруйновано 44,8 млн квадратних метрів житла – це 4% житлового фонду країни. За попередніми оцінками, збитки від війни для України вже становлять 600 млрд доларів. Лише силами держави чи конфіскованих в росії активів відбудувати такі обсяги руйнувань буде складно. Тому, до участі у відбудові нашої країни потрібно долучити приватний бізнес. Але для цього держава повинна створити для бізнесу взаємовигідні умови та формати співпраці.

Таким форматом цілком може стати державно-приватне партнерство (ДПП). У форматі ДПП можуть реалізовуватись як проекти з великою комерційною складовою, – порт, зерновий термінал, причал, так і соціальної інфраструктури, як школа, лікарня, дитсадок. Для бізнесу ДПП дає можливість зайти у проект зі стабільним попитом та гарантіями фінансування.

А для держави це спосіб залучити приватні кошти в інфраструктуру та знизити свої витрати або розтягнути витрати у часі, коли достатнього ресурсу тут і зараз не вистачає.

Розглянемо основні переваги реформування ДПП для держави і бізнесу за допомогою таблиці (див. табл.1).

Таблиця 1

Переваги реформування ДПП для держави і бізнесу

Основні переваги	
для держави	для бізнесу
виграє час; зможе швидше відбудувати соціальну та іншу інфраструктуру, яка постраждала від війни	пришвидшення дозвільних процесів і зменшення окремих ризиків
залучає приватні кошти у соціальну інфраструктуру та підвищить якість соціальних послуг	отримує гарантований дохід впродовж дії договору про ДПП, а це є значною перевагою над будь-яким комерційним проектом
всі ризики будівництва передаються приватному інвестору, а держава контролює лише остаточну якість	отримує привабливі земельні ділянки, вдале та зручне розташування бізнесу, з, фактично, вже готовою клієнтською базою
відходить від усіх довгих стандартних процедур типу тендерів, довгого вибору постачальників, закупівель та іншої бюрократії; всі ці процеси інвестор проводить самостійно	гарантоване державне фінансування, що також забезпечує легкий старт проекту та кращі опції по залученню зовнішніх коштів, адже партнерство з державою гарантує фінансову добросовісність інвестора

Джерело: авторська розробка

Отже, за співпраці держави та бізнесу у такому форматі ми позбавляємось проблематики домінуючої ролі держави і отримуємо якісне взаємовигідне партнерство. Інструмент державно-приватного партнерства не новий і активно використовується в світі для модернізації і будівництва соціальної та дорожньої інфраструктури.

Так, наприклад, у Казахстані, станом на 2020 рік, реалізовано 864 проектів ДПП на суму понад 2,3 млрд доларів. В середньому, 55% цих проектів склали освітні заклади, 20% – охорона здоров'я, 8% – енергетика і ЖКГ.

Як висновок зазначимо, що підвищення ефективності взаємодії влади з бізнесом сприятиме відновленню України у післявоєнний час і підтримці економіки держави у повоєнний час.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. с. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10>
3. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389>
4. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI. URL: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>

ТЕТЯНА ВАСИНА,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TETIANA VASINA,

student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Мордас**, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ. МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

**INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE STATE POLICY FORMATION AND IMPLEMENTATION IN THE
FIELD OF CORRUPTION PREVENTION AND COMBAT. POSSIBILITIES OF ITS APPLICATION IN UKRAINIAN
REALITIES**

The international experience of the anti-corruption policy formation and implementation has been analyzed. The main ways used by individual European countries to combat corruption are distinguished. Factors that ensure the effectiveness of combating corruption of the European Union countries are identified. Such factors are the formation of a clear and transparent responsibility mechanism in the corruption crimes realization, the introduction of anti-corruption education, conducting anti-corruption seminars, legislative regulation of civil servants activity. These factors should be the basis for the improvement and subsequent implementation of national anti-corruption policy to establish Ukraine as a state with European values.

Keywords: fight, corruption, anti-corruption policy, foreign experience.

Корупція як явище несе надзвичайну загрозу національній безпеці держави та негативно впливає на розвиток національної економіки. Набуття Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу (ЄС) в червні 2022 р. відбулось з вимогою послідуочого виконання умов, серед яких посилення боротьби з корупцією [1, с. 9], та визначає необхідність дослідження міжнародного досвіду в сфері запобігання та протидії корупції з метою подальшого використання для приведення українського законодавства у відповідність міжнародним стандартам та формування дієвої національної антикорупційної політики.

Цікавим для України є досвід та законодавчі ініціативи боротьби з корупцією найближчого сусіда – Польщі, який засвідчив реальність проведення ефективних антикорупційних реформ в достатньо невеликий строк. Ще у 1999 р. Антикорупційна робоча група Світового банку у своїх висновках зазначила, що корупція торкнулась всіх сфер життя Польщі [2]. Однією з вимог для вступу Польщі до ЄС було впровадження дієвих антикорупційних реформ, які розпочалися з прийняттям у 2002 р. Антикорупційної стратегії (АС) [3], відповідно до якої антикорупційна політика мала на меті виявлення корупційних злочинів та реалізацію дієвих антикорупційних механізмів в органах публічної влади. Реалізація АС тривала 20 років і включала такі етапи: вдосконалення антикорупційного законодавства, залучення до реалізації органів місцевого самоврядування, залучення до антикорупційних реформ неурядових організацій, науково-експертних центрів та ін., підвищення суспільної свідомості через проведення антикорупційних семінарів, кампаній та освітніх заходів, забезпечення прозорості надання адміністративних послуг утвореними адмінцентрами.

В Німеччині для подолання корупції використовуються підходи, відповідно до яких ключовим завданням є знищення матеріальної (фінансової) бази злочинних утворень. Це досягається шляхом конфіскації майна посадової особи, яка вчинила корупційне правопорушення, та формування ефективної законодавчої бази, яка унеможливує відмивання «брудних» коштів. Також в основу антикорупційної боротьби покладено спеціальний реєстр корумпованих фірм. Якщо фірма включена до даного реєстру, то вона не отримає державних замовлень та буде постійно перебувати в полі зору правоохоронних органів [4]. Надзвичайно цінним є досвід

боротьби з корупцією Швеції, яка розпочалася ще у ХІХ ст., як країни з високими соціальними стандартами. На відміну від Німеччини, у Швеції основний акцент у реалізації антикорупційної політики був зроблений на громадянській свідомості та формуванні морально-етичних якостей державних службовців, що мінімізувало корупційні прояви та порушення. Мінімізації корупційних проявів суттєво сприяло поширення неприйнятності суспільством корупційних правопорушень та осуд ним корупціонерів. Результатом таких довготривалих реформ є формування у Швеції іміджу країни з одним із найнижчих рівнів корупції не лише в Європі, а й у світі [5, с. 34].

Отже, міжнародний досвід боротьби з корупцією свідчить, що його ефективність насамперед пов'язана з прозорістю управлінських процесів у органах публічної влади, неприйнятності суспільством корупційних злочинів та його активності у реалізації антикорупційних реформ. На нашу думку, для України актуальним є поєднання різних європейських практик боротьби, зокрема реалізацію антикорупційної політики пришвидшить імплементація європейських засад боротьби з корупцією, запровадження спеціальної освіти для громадян, розробка детального етичного кодексу державного службовця, встановлення чіткої підзвітності посадовців для недопущення корупційних дій.

Список використаних джерел

1. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the EU. Brussels, 17.6.2022 COM(2022) 407 final. 30 p.
2. Korupcja w Polsce – proba analizy zjawiska : Raport Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. URL: www.ceo.org.pl/binary/file.action?id=77345 (дата звернення 15.08.2022).
3. Program zwalczania korupcji. Strategia antykorupcyjna. Warszawa. 2002. 22 p.
4. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією. URL: <http://uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html> (дата звернення 15.08.2022).
5. Мельник О. Міжнародний досвід запобігання та протидії корупції як вектор формування національної антикорупційної політики в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 2. С. 32-35.

БОГДАНА ГРИГОРЧУК,

студентка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

BOHDANA HRYHORCHUK,

Student of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

INTERACTION OF PUBLIC AUTHORITIES AS A RESOURCE OF EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT OF SOCIETY

In today's conditions, the formation of a modern democratic legal state requires the effective interaction of government bodies and structures of all levels and institutions of civil society. Democratic development of society is impossible without effective interaction between society and government. The effectiveness of the functioning of civil society institutions in a state governed by the rule of law directly depends on the degree of democratization of public life, which is closely related to the establishment of interaction between public authorities and various groups of the population.

Keywords: public management and administration, government efficiency, society development, Ukraine.

Нагальною потребою для України є формування правоздатної системи публічного управління та адміністрування. Отже, актуальними є дослідження владно-суспільних взаємовідносин, які б забезпечували стабільність у суспільстві. Це основа демократичної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства [1].

Основою розбудови ефективної взаємодії органів публічної влади та суб'єктів громадянського суспільства є законодавче закріплення та практична реалізація можливості громадян брати участь в урядуванні [2].

В Україні створено передумови побудови ефективної системи взаємодії органів публічної влади та інституцій громадянського суспільства. Так, Конституція України [3] (ст. 3) передбачає, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Якраз головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Для захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації. Для захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів громадяни України мають право на участь у професійних спілках, які є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності (ст. 36 Конституції України). Єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5 Конституції України). Громадяни України мають право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38), а також направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст. 40).

Як бачимо, Конституція України забезпечує досить широкі права та можливості українським громадянам, дає брати участь у державному управлінні, здійснювати участь у формуванні та реалізації державної політики.

Саме ці конституційні засади державного будівництва, а також ті, що стосуються народовладдя, суверенності України, її цілісності та недоторканності, верховенства права та визнання найвищої юридичної сили Конституції України, мають забезпечити цілісність і стабільність

системи публічної влади, реалізацію принципів її функціонування, а також взаємодію з громадянським суспільством [4].

В основі процесу взаємодії державної влади і громадянського суспільства лежить виникнення цілей державного управління знизу, від громадянського суспільства, що в умовах демократії є джерелом формування цілей державного управління [5].

Як зазначається в Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 рр., затвердженій Указом Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021, партнерство між державою та громадянським суспільством є вагомим чинником реалізації демократичних цінностей, закріплених у положеннях Конституції України, зокрема щодо свободи та особистої недоторканності громадян, свободи слова і думки, свободи вираження поглядів і переконань, свободи світогляду і віросповідання, свободи об'єднання, участі громадян в управлінні державними справами тощо.

Ураховуючи роль громадянського суспільства у різних сферах суспільного життя, створення сприятливих умов для його розвитку та налагодження взаємодії з його інститутами є важливим завданням органів державної влади, органів місцевого самоврядування [6].

Отже, підвищення рівня залучення громадян до прийняття владних рішень потребує належного правового оформлення відносин влади та суспільства, врегулювання питань легалізації та діяльності суспільних інститутів [7].

Сучасний розвиток демократії в Україні вимагає вдосконалення механізмів взаємодії громадян і держави. У контексті формування громадянського суспільства в Україні актуальними питаннями є налагодження ефективної взаємодії між владою та суспільством.

Список використаних джерел

1. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko (2020). The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors. *Revista San Gregorio* [Online], Volume 1 Number 42. URL: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1552/18>>

2. Політична освіта публічних службовців в Україні/ Ю.Лихач (кер. авт. колективу), Л.Комаха, О.Зубчик, М.Канавець, А. Малюга, С. Гербеда, С. Липовська, Н. Щербак; за заг.ред. Н. Алюшиної. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2020 – 199 с.

3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

4. Ситник Г. П., Зубчик О. А., Орел М. Г., Штельмашенко М. Г. Політико-правове забезпечення публічного управління та адміністрування: підручник / за ред. Г. П. Ситника. Вінниця: ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 504 с.

5. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Socio-economic aspects of the development of the digital economy in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), p. 91-104.

6. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 рр. : затверджено Указом Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021.

7. Бажинова О. А. Взаємодія органів публічної влади з громадкістю як чинник демократизації державного управління / О. А. Бажинова. // *Державне будівництво*. – 2011. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_2_54

ОЛЕКСАНДРА ДРИГОЛЬ,

студентка ОП «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDRA DRYHOL,

Student of the educational program «Public Administration», Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.наук, доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

DEVELOPMENT OF PUBLIC EDUCATION MANAGEMENT IN INDEPENDENT UKRAINE

With the acquisition of state independence, the domestic education system has undergone significant transformations. This was due to such objective factors as the internal transformation of Ukrainian society, changes in the model of the national economy, the influence of global trends, in particular the launch of European integration processes. Higher education is a key link in the harmonious development of the personality, the formation and enrichment of its intellectual resource, creative and professional potential. The study of the peculiarities of the functioning of the mechanisms of public administration of regional educational systems shows that Ukraine has laid the legal and organizational foundations for the functioning of mechanisms for the integration of education and science. Education becomes the optimal combination of state and public foundations in the interests of the individual, society and authorities, and its main task is the redistribution of control and management to the level of the educational institution and community, which makes it possible to combine the general public interests, community interests and interests of each individual

Keywords: public management, Independent Ukraine, reform, public administration, educational services, educational policy.

Зі здобуттям державної незалежності вітчизняна система освіти зазнала суттєвих перетворень. Це було зумовлено такими об'єктивними чинниками, як внутрішня трансформація українського суспільства, зміна моделі національної економіки, вплив загальносвітових тенденцій, зокрема започаткування євроінтеграційних процесів. З огляду на це, формування теоретичного підґрунтя та практичних аспектів публічного управління сферою вищої освіти стає одним з основних напрямків реформування нашої країни. Відповідно проголошеного євроінтеграційного курсу нашої держави, освіта визнається одним з найважливіших ресурсів соціально-економічного, соціо-культурного та духовного розвитку українського суспільства. Окрім того, вища освіта виступає ключовою ланкою в гармонійному розвитку особистості, формування та збагачення її інтелектуального ресурсу, творчого та професійного потенціалу. Дослідження особливостей функціонування механізмів публічного управління регіональними освітніми системами свідчить про те, що в Україні закладені правові та організаційні основи для функціонування механізмів інтеграції освіти та науки.

Освіта є окремою, відкритою, складною, багаторівневою, ієрархічною, універсальною, динамічною системою, яка має власні характерні риси й тенденції розвитку в незалежній Україні. В умовах радикальних соціально-економічних перетворень відбулися зміни в Україні, що стали передумовою становлення та розвитку ринку освітніх послуг у країні. Розбудова нової системи освіти відбувалась як тривалий процес, адже одночасно змінювався політично-економічний устрій країни. Утім, від самого початку громадськість засвідчила готовність об'єднати зусилля для створення підвалин Української держави, зокрема осучаснення національної системи освіти. Освіта поступово звільнялася від комуністично-соціалістичної ідеології, ставала різноманітнішою, доповнювалася новаторськими підходами, впровадженням принципу множинності, що зумовлювалося наявністю багатонаціонального населення, широким спектром мовних, регіональних і культурних відмінностей, релігійною неоднорідністю громадян [3, с. 12]. Відбувався активний процес становлення інституційно-правового забезпечення розвитку системи освіти, створювалися заклади нового типу (гімназії, ліцеї, приватні заклади вищої освіти тощо), впроваджувались нові освітні технології та інструменти управління й фінансування.

Про важливість і необхідність прийняття нового базового освітнього законодавчого акту в українському суспільстві говорили не одне десятиліття. Закон України «Про освіту» був прийнятий в новій редакції 5 вересня 2017 р. До цього він пройшов важкий шлях. Законопроект готувався більше трьох років, узгоджувався з усіма стейкхолдерами і зацікавленими групами, змінювався і переписувався, заручався підтримкою фахових інституцій і спільнот. Насамперед слід відмітити інноваційний характер основних положень нового Закону України «Про освіту», що випливає з аналізу його тезарусу, який подається в загальних положеннях акту. Зокрема, до кола основних категорій (усього 30 найменувань), що чітко визначаються і регулюються законом, віднесено такі: автономія, академічна свобода, безоплатна освіта, викладацька діяльність, електронний підручник (посібник), заклад освіти, засновник закладу освіти, здобувачі освіти, індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище, кваліфікація, компетентність, освітній процес, освітня діяльність, освітня послуга, освітня програма, особа з особливими освітніми потребами, педагогічна діяльність, результати навчання, рівень освіти, розумне пристосування, система освіти, спеціальні закони, суб'єкт освітньої діяльності, універсальний дизайн у сфері освіти, якість освіти та якість освітньої діяльності. На відміну від попереднього законодавчого акту 1991 р., який взагалі не містив тезарусу, в новому акті наведені категорії є прогресивними, інноваційними, що підпорядковуються сучасній парадигмі єдиного освітнього простору, їх роз'яснення цілком відповідає європейським тенденціям, що відбуваються в освіті [4, с. 99].

На нашу думку, публічне управління у сфері вищої освіти слід розглядати як ціленаправлений вплив нормативно-регулюючого характеру системи органів публічної влади на заклади вищої освіти з метою формування необхідних мотивуючих умов для виконання державних функцій перед населенням та отриманням соціально-економічного ефекту [2, с. 36].

Таким чином, вважаємо, що на сьогоднішній день, питання публічного управління є найактуальнішим і сфера освіти потребує рішучих дій з цієї сторони [1, с. 58]. Необхідність змін вітчизняної системи публічного управління, що зумовлені викликами часу та глобалізаційними змінами сучасного інформаційного суспільства, повинні ґрунтуватися не лише на фіксації нових управлінських віянь, а й на комплексному врахуванні досвіду функціонування системи публічного управління та здобутків зарубіжних держав. Вважаємо, що подальші шляхи вдосконалення системи публічного управління в Україні повинні відбуватись на основі поетапних процесів завершення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ, впровадження електронного врядування в діяльність органів публічної адміністрації, подальше завершення конституційної реформи у частині децентралізації влади, що передбачає передачу реальних повноважень органам місцевого самоврядування, реформування системи публічного управління на основі комплексного врахування досвіду функціонування систем публічного управління в зарубіжних країнах, застосуванні новітніх концепцій й управлінських напрямів, врахуванні цивілізаційних тенденцій розвитку суспільства [5, с. 6].

Список використаних джерел

1. Вавренюк С. А. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2020. 285 с
2. Державне управління у сфері освіти : глосарій з дисциплін магістерської програми за спеціальністю «Державне управління в сфері освіти» / авт. кол. : Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін. ; за заг. ред. Н. Г. Протасової. К. : НАДУ, 2013. 48 с.
3. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : інформаційно-аналітичний збірник / Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021. 451 с.
4. Публічне управління регіональними освітніми системами в Україні : монографія / О. В. Поступна. Харків : ТОВ «Оберіг», 2021. 400 с.
5. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 3. Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf

АРТЕМ КОВАЛЕНКО,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ARTEM KOVALENKO,

*student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0003-0628-959X>*

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ЗАХИСТІ ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

STRATEGY OF THE STATE ANTI-CORRUPTION POLICY OF UKRAINE TO PROTECT ITS INDEPENDENCE

Corruption is one of the levers of the destruction of the state and its independence. It has an impact on the public sector, destroys the economic system, the judicial system, and more. During the years of independence, corruption was a major problem in Ukraine. Taking the course of European integration, the partners noted that it is necessary to overcome corruption in the country and establish a rule of law. The imperfection of legislation and the judicial system made corruption the easiest or even the only way to solve problems. Starting with a school or hospital, ending with state authorities. After the Revolution of Dignity, an anti-corruption strategy was developed, which aimed to reform the judiciary, reform the police, and introduce new anti-corruption bodies. Currently, the National Agency for the Prevention of Corruption is the main fighting body. According to the results of 8 years, the level of corruption has dropped significantly. Thus, according to a sociological survey in 2014, 60% of correspondents encountered corruption, now 40%. Despite the result, there is still a lot of work to be done and an anti-corruption strategy for 2021-2025 was introduced, the purpose of which is to further fight and adapt the legislation to the European level.

Keywords: corruption, law, economic, anti-corruption strate.

Україна в 2014 році взяла курс до Євроінтеграції, яка передбачає глобальну зміну системи країни. Для вступу до Європейського союзу (далі – ЄС) були поставлені цілі змінити політичну систему країни, зробити судову реформу, подолати корупцію. Основними стратегічними документами для досягнення цих цілей є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і державами-членами, з іншої сторони [1].

За вісім років було зроблено багато кроків але головні питання подолання корупції заважають стати членом ЄС. Після повномасштабного нападу Російської федерації на Україну, ЄС надала Україні статус кандидата на членство. 20 червня 2022 року Верховною Радою України (далі – ВРУ) прийнятий закон «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» [2].

Законом затверджується план дій для Національного агенства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) та Кабінету Міністрів, а саме проаналізувати рівень корупційності в державі та розробити кроки подолання, провести моніторинг та дати оцінку виконання програми.

НАЗК розробило антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки [3]. В першу чергу документом проведено аналіз корупційного стану в державі та проаналізована тенденція змін. Так наприклад, згідно соціологічних досліджень частка людей, яка стикалася з корупцією знизилась з 60% (2013 рік) до 40% (2022 рік). Така зміна показує, що попередня стратегія мала свій результат. Було проведено детальний аналіз суб'єктів та сфер де з'являється корупція. Так, згідно з даними стандартного опитування щодо рівня корупції найбільш пріоритетним напрямом боротьби з корупцією і для бізнесу (57% респондентів), і для населення України (52% респондентів) є *очищення від корупції судової системи*. Для населення України наступними за пріоритетністю (у порядку спадання) є такі напрями: охорона здоров'я (38%), поліція і прокуратура (37%), державний сектор економіки (27%), податкова і митна сфери (25%), а також фінансування партій та виборчих кампаній (21%). На думку представників бізнесу, найбільш пріоритетними напрямками у протидії корупції є: поліція і прокуратура (41%), податкова і митна сфери (32%), фінансування партій та виборчих кампаній (25%), охорона здоров'я (24%), оборона і безпека (23%) [3].

Для боротьби з корупцією НАЗК використовує дисциплінарні, адміністративні та кримінальні покарання, які ми проаналізували шляхом порівняння наявних порушень та шляхів їх усунення, у зв'язку із прийняттям антикорупційної стратегії 2021-2025 року (див. табл.1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз видів покарань: до і після прийняття Державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки

<i>Види покарань, які застосовує НАЗК</i>	
Дисциплінарні	
<i>до прийняття</i>	<i>після прийняття</i>
<p>порушення вимог антикорупційного законодавства на практиці не завжди розглядається як дисциплінарне правопорушення; значна частина суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, уникає дисциплінарних стягнень</p>	<p>1) удосконалено положення законодавства, якими визначено підстави та процедуру притягнення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог антикорупційного законодавства, із запровадженням базових правил;</p> <p>2) за невиконання вимог законодавства щодо притягнення правопорушників до дисциплінарної відповідальності встановлено дисциплінарну та адміністративну відповідальність;</p> <p>3) на законодавчому рівні встановлено, що суди, які розглянули справу про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи справу про визнання необґрунтованими активів, зобов'язані надіслати копію рішення у справі, яке набрало законної сили, до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи чи організації, у якому (якій) працює особа, стосовно якої така справа розглядалася</p>
Адміністративна	
<p>Частина правил, заборон та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, не забезпечені заходами юридичної відповідальності. Ст. 172-4-172-9, 212-15-212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення мають низку недоліків, які суттєво знижують їхній забезпечувальний та превентивний потенціал, а також ефективність Національного агентства, Національної поліції, прокуратури та судів.</p> <p>Більшість осіб, винних у вчиненні правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності, уникають адміністративної відповідальності та/або стягнення, використовуючи системні недоліки існуючої процедури притягнення осіб до адміністративної відповідальності та недосконалість судової системи</p>	<p>1) запроваджено адміністративну відповідальність за порушення обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, порушення вимог щодо запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю підприємств або корпоративних прав, невжиття заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів;</p> <p>2) за результатами аналізу та узагальнення практики притягнення винних до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, здійснено системне удосконалення відповідних заборон;</p> <p>3) стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, на практиці мають значний забезпечувальний і превентивний ефект, при цьому є пропорційними;</p> <p>4) удосконалено підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил, заборон і обмежень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності;</p> <p>5) удосконалено процедуру притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, а також за правопорушення у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності;</p> <p>6) запроваджено систему електронного провадження у справах про адміністративні правопорушення</p>
Кримінальні	
<p>Окремі положення кримінального законодавства, які стосуються кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення, суперечать міжнародним стандартам у цій сфері, не узгоджені між собою та з положеннями кримінального процесуального законодавства і Закону. Як наслідок, у значній частині випадків особи, що вчинили корупційні кримінальні правопорушення, звільняються від кримінальної відповідальності та/або покарання</p>	<p>1) усунуто розбіжності між положеннями Кримінального кодексу України та Закону щодо визначення корупційних кримінальних правопорушень;</p> <p>2) санкції за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень є пропорційними і такими, що мають значний забезпечувальний і превентивний ефект, жодне з корупційних кримінальних правопорушень не належить до категорії кримінальних проступків;</p> <p>3) слідча та судова практика притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень, є сталою та передбачуваною, зокрема завдяки узагальненню правозастосування</p>

<p>Низька оперативність та якість здійснення досудового розслідування корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень (значна частка таких проваджень тривають роками) обумовлена надмірною складністю окремих процесуальних дій. Законодавство, яке регулює діяльність Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА), містить значну кількість прогалин та корупційних ризиків. Низька результативність процесів передачі в управління АРМА активів для збереження їх економічної вартості, а також процесів запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом</p>	<p>4) розглянуто доцільність спрощення процедур здійснення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій з урахуванням стандартів дотримання прав людини та практики Європейського суду з прав людини;</p> <p>5) запроваджено систему електронного кримінального провадження;</p> <p>6) мінімізовано ризики дискреції, непрогнозованості та неефективності дій АРМА щодо арештованих активів запровадженням чіткого нормативного регулювання здійснення управління корпоративними правами, цілісними майновими комплексами, житловими об'єктами та іншими видами активів;</p> <p>7) забезпечено правовий баланс між можливостями оскарження рішень, дій та бездіяльності АРМА заінтересованими суб'єктами та запобіжниками від блокування роботи органу шляхом зловживання процесуальними правами;</p> <p>8) чітко визначено особливості речового (майнового) титулу АРМА щодо арештованих активів в управлінні цього органу, цивільноправові, податкові та інші права та обов'язки їх власників, АРМА та третіх осіб щодо відповідного майна;</p> <p>9) посилено судовий контроль за здійсненням АРМА управління арештованими активами</p>
--	---

Джерело: розроблено автором

Висновки. За часи незалежності України, особливо після Євромайдану 2014-го року, боротьба з корупцією дає свої результати, що показує падіння на 20% за вісім років. Однак, роботи ще дуже багато і для вступу до ЄС питання корупції є ключовими. Країні потрібна оптимізація органів по боротьбі з корупцією, налагодженість роботи між державними і місцевими органами влади, адаптація законодавства до європейських стандартів та суспільна відповідальність. Корупція є одним із важелів руйнування державності і незалежності країни, результатом якої є недосконалість державних органів, робота на ворога та загальне падіння економіки.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
3. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>

ОКСАНА КОВАЛЬ,

студентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OKSANA KOVAL,

student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.наук., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ВІД НАСЛІДКІВ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

UKRAINE'S POST-WAR ECONOMIC RECOVERY: CHALLENGES FOR PUBLIC ADMINISTRATION

Six months of full-scale Russian invasion in Ukraine caused significant damage to the Ukrainian economy. Under economic recovery process public administration in Ukraine faces several crucial challenges among which are significant decrease of GDP, huge amount of damages to civilian infrastructure, significant number of emigrants and closed enterprises, budget deficit and unfavorable economic climate for new investments. To answer these challenges government economic policy should turn in the direction of deregulation and liberalization, particularly of labor law, development of economic freedom and incentives for business and investors, decreasing the role of state in national economy and establishing the rule of law. *Keywords:* economic recovery, economic freedom, economic liberalization.

Повномасштабна війна, яку розпочала Російська Федерація на території України 24 лютого 2022 року, створила виклики не лише безпосередньо у сфері безпеки та оборони держави, але й у забезпеченні економічної безпеки.

Так, внаслідок бойових дій на території України можна виокремити щонайменше п'ять значних економічних викликів.

1. Падіння ВВП, яке, за прогнозами МВФ та Світового Банку становитиме близько 30-35% за результатами року [1].

2. Прямі задокументовані збитки станом на 22 серпня 2022 року становили щонайменше \$113,5 млрд згідно з підрахунками Київської школи економіки [2]. Серед них, \$15,9 млрд – це втрати активів підприємств, галузі АПК та торгівлі.

3. Більше 20% населення з початку війни виїхали закордон. Очікується, що приблизно 2 млн громадян вже не повернуться у найближчі роки. Згідно з опитуваннями Європейської Бізнес Асоціації всі великі компанії-члени повністю чи частково відновили роботу, але 10% скоротили персонал [3]. Серед представників МСБ ситуація гірша: 16% досі не працюють, 18% звільняють персонал, а ще 15% не виплачують зарплату [4]. Брак окремих кваліфікованих спеціалістів вкупі з втратою частини підприємств створюють передумови високого рівня безробіття.

4. Щомісячні видатки держбюджету, за даними міністра фінансів України, в середньому вдвічі перевищують доходи.

5. Несприятлива економічна ситуація значно обмежує потенціал інвестицій в українську економіку та доступ до фінансових ресурсів всередині країни та на міжнародних ринках.

Відповідно, головна задача публічного управління в процесі відновлення української економіки – удосконалити систему правил та стимулів, що діяла для бізнесу до війни. Пріоритетом державної політики має стати лібералізація економіки: забезпечення підприємцям максимальної свободи, створення стимулів для приходу інвесторів та зменшення участі держави в економіці та регулюванні бізнесу. Історія відновлення Західної Німеччини, Південної Кореї, Японії після Другої світової війни свідчить, що саме лібералізація економік цих країн була одним із головних поштовхів для створення «економічного дива».

До війни за Індексом економічної свободи-2022 Україна посідає 130 місце зі 177 країн та входить до числа країн з невеликою економікою (mostly unfree) [5]. Такі показники ускладнюють залучення інвесторів навіть попри очікуваний інтерес до економічних можливостей в Україні після перемоги.

Щоб вибратися з «інституційної пастки», модернізувати українську економіку та перетворити її на вільну ринкову, план відновлення повинен містити кілька ключових кроків.

1. Масштабна дерегуляція. Наприклад, зараз, за даними Світового банку, підприємець в Україні витрачає 328 годин/рік на адміністрування податків, тоді як бізнес в Європі в середньому витрачає приблизно 213 годин/рік – це приблизно удвічі менше часу при більшій кількості податків [6]. Один з варіантів вирішення проблеми – «дерегуляційна гільйотина», зокрема для застарілих радянських актів. Крім того, варто переглянути регуляторні акти та процедур і залишити лише ефективні, дозволити застосування декларативного принципу для зменшення бюрократичного тягаря та можливостей для корупції.

2. Лібералізація трудових відносин. У 2021 році Трудовому кодексу України виповнилося 50 років, тож він не відповідає реаліям ринку праці. Треба запроваджувати сучасне стимулююче трудове законодавство, яке забезпечить дерегуляцію та діджиталізацію трудових відносин. Зокрема, скасувати радянські вимоги до документообігу, врахувати альтернативні форми зайнятості та максимально спростити організацію тимчасової чи віддаленої роботи як в приватному, так і в державному секторах. Перші кроки в цьому напрямку Верховна Рада вже зробила: в липні парламент ухвалив законопроекти №№7251, 5371 для дерегуляції трудових відносин, зокрема для запровадження гнучкого договірної режиму трудових відносин.

3. Зменшення частки держави в економіці, спрощена приватизація. Останні кілька років видатки держави становили більше 40% ВВП, тоді як Світовий Банк оцінює ефективність урядування та якість управління в Україні на низькому рівні – 39 та 41 балів зі 100 відповідно [7]. Крім того, багато підприємств перебувають у неефективній власності держави: наразі в Україні більше 3000 державних підприємств, які за 2020 рік згенерували 50 млрд грн збитків. В сусідній Польщі, де в 90-му році працювало 8,5 тис. держпідприємств, зараз залишилося близько 30-ти. Тому тут вкрай важливо зменшувати співвідношення державних витрат до ВВП, зокрема, за рахунок приватизації та обмеження видатків на держапарат. Позитивним кроком в цьому напрямку стане ухвалений в липні законопроект №7451, який спрощує процедури приватизації, що особливо актуально в умовах релокації великої кількості підприємств.

4. Прозора та передбачувана митна і податкова політики. Такий підхід дозволить гарантувати бізнесу та інвесторам незмінність податкових правил, як мінімум, у середньостроковій перспективі. Найяскравіший приклад позитивного ефекту – це Ірландія, де ставка не змінювалася майже 20 років, що приваблювало бізнес навіть більше, ніж максимально низька ставка корпоративного податку.

5. Верховенство права. Згідно з опитуванням гендиректорів Європейською Бізнес Асоціацією на початку серпня, топ-3 стримуючих факторів для інвестицій зараз – це військова агресія, корупція та слабка судова система. Тут ключовим є проведення судової реформи, розвиток антикорупційного законодавства, забезпечення незалежності антимонопольних та антикорупційних (органів). До того ж це ключові вимоги міжнародних партнерів України для фінансової підтримки її відновлення.

Це невиключний перелік, а лише вектор змін у публічному управлінні для того, аби перемога України у війні принесла розвиток, а не консервацію існуючого ладу. Будь-якому інвестору необхідні верховенство права, передбачуваність політики та мінімальне втручання держави в роботу бізнесу.

Список використаних джерел

1. Regional Economic Outlook Europe, International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/04/22/tr04222022-european-department-regional-economic-outlook-press-briefing>

2. Втрати економіки України від пошкодження інфраструктури з початку воєнних дій станом на 22.08.2022, Київська школа економіки. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>

3. Опитування «Бізнес в умовах війни» станом на 12 серпня 2022 року, Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/biznes-pokrashhyv-otsinku-vlasnoyi-finansovoyi-stijkosti/>

4. Опитування «МСБ в умовах війни» станом на 16 серпня 2022 року, Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/kozhen-p-yatyj-msb-povidomyaye-pro-vtratyy-vid-vijny-bilsho-100-tys-dollariv/>

5. 2022 Index of Economic Freedom, The Heritage Foundation, The Wall Street Journal. URL: <https://www.heritage.org/index/ranking>

6. Paying Taxes 2020, World Bank Group and PwC. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf>

7. The Worldwide Governance Indicators, World Bank Group. URL: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>

ГАННА КОНДРАКОВА,

магістрантка ОП «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

HANNA KONDRAKOVA,

student of the educational program «Public Administration», Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.наук, доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

TECHNOLOGIES OF SOCIAL INVOLVEMENT AS AN ELEMENT OF MASS COMMUNICATIONS IN A WAR

The article deals with aspects of mass communications in Ukraine during the period of Russian military aggression in 2022. In particular, the impact of new media, social networks and instant messengers is analyzed. The article attempts to trace the relationship between the activity of self-organized communication of Ukrainian communities and the involvement of Ukrainians in social activity. The hypotheses made are based, among other things, on the results of sociological studies conducted in Ukraine in May-June 2022. The author also considers the importance of emotions as a factor in social and political actions and highlights the basic principles of mass communications that create conditions for the emergence of social involvement of the audience into joint action. The events taking place in 2022 still require scientific understanding and discussions in all areas, including in the aspects of social and mass communications, which obviously currently demonstrate the highest level of social energy and involvement of all sections of society without exception.

Keywords: mass communications, self-organized mass communication channels, social networks, new media, social involvement.

31-шу річницю своєї Незалежності Україна виборює у стійкій боротьбі із агресором в умовах повномасштабного вторгнення РФ. Виклики, які долає український народ, формують нове розуміння самопожертви, згуртованості та патріотичності як колективного відчуття. Події 2022 р., ще потребують наукового осмислення та дискусій в усіх площинах, в тому числі – у аспектах соціальних та масових комунікацій, які очевидно наразі демонструють найбільший рівень соціальної енергії та залученості усіх без винятку верств суспільства.

Саме соціальна та масова комунікація стала головним і об'єднуючим елементом життєдіяльності кожного під час війни в Україні. Феномен масових комунікативних процесів різних періодів повномасштабного вторгнення РФ в Україну ще належить нам усвідомити, адже вони (процеси) ще розвиваються. Наразі саме спостереження як науковий метод може служити базою для деяких первинних висновків щодо комунікативних процесів, які провокували, викликали та створювали елемент соціального залучення громадян протягом перших місяців повномасштабної військової агресії РФ в Україні. Ми пропонуємо розглянути саме елемент соціальної залученості, який став важливим чинником та переважно й метою масових комунікацій, інструментами яких виступили в першу чергу так звані «нові медіа» – соціальні медіа, які створюють не просто масові відносини, а й мають персоналізовані ознаки та зміст, стають площадками для створення віртуальних саморегульованих співтовариств, нівелюючи кордони [2].

Масові комунікації – складний процес, який має багато визначень, але ми пропонуємо розглядати їх саме в здатності відображати стосунки в суспільстві [1, с. 18]. Характерною ознакою масових комунікацій у період, що розглядається, є виконувана ними роль соціальної взаємодії та співдії, що використовує можливість нових медіа для встановлення контактів та передачі емоцій, почуттів, настрою, а не лише інформації [3, с. 2].

Таким чином, можна говорити про поширення технології соціального залучення як елементу масових комунікацій в Україні, які найбільш яскраво помітні в умовах війни.

Закцентуємо окрему увагу на важливості відмінності в даному випадку взаємодії та залученості, адже взаємодія, безумовно, передбачає вплив один на одного, проте залученість викликає фізичний, емоційний, інтелектуальний стан, який мотивує на певну діяльність або на участь в ній. Тобто, залученість має більше ознак спонукання, мотивування на певні дії. На

наш погляд, саме це відбувається у процесі комунікацій в Україні у нових медіа – спільнотах у соцмережах, месенджерах Telegram, Viber тощо. Зростання ролі цих каналів комунікації в умовах війни підтверджує, зокрема, дослідження Київського міжнародного інституту соціології на замовлення Громадянської мережі ОПОРА, яке проводилось 3-26 травня 2022 року. В ньому взяли участь 2009 повнолітніх громадян України, які на момент опитування проживали на території України, контрольованій українською владою. Дослідження виявило помітне зростання довіри до соціальних мереж: вона вища на 6%, ніж до інших джерел інформації онлайн, а серед усіх інших джерел новин соцмережі перебувають на 2-му місці за рівнем довіри. Серед 76,6% громадян, які використовують соціальні мережі як джерело інформації, 66% обирають Telegram, 61% – YouTube, ще 58% – Facebook, 48% – Viber. Сплеск популярності Telegram спричинили саме його можливості для координування колективної дії [6].

Певним підтвердженням наявності елементу соціального залучення, що відбувається у чисельних спільнотах, в тому числі і самоорганізованих, є результати досліджень щодо підвищення соціальної активності українців. Згідно з дослідженням Gradus Research, 43% опитаних реагували на заклики про допомогу в соцмережах, 39% перераховували гроші до благодійних фондів, 34% на карту або рахунок того, хто просив про допомогу. Третина опитаних надавали фінансову допомогу незнайомим людям. Сукупно 50% (27%, 16% та 7% відповідно) публікували у соцмережах заклик про допомогу іншим людям, організаціям, собі й членам родини. Опитування проводилось 15–16 червня 2022 року методом заповнення анкет у мобільному застосунку. У ньому взяли участь 1000 людей [5].

Зазначимо особливу роль спільної емоції як чинника дій у суспільно-політичних процесах. За результатами досліджень у період загострення російсько-українських відносин, було виявлено, що саме спілкування, розширення особистих контактів, можливість висловити свою думку, відчуття себе частиною групи зі спорідненим світоглядом стало певним амортизатором, що здатне поменшити гостроту відчуття емоцій щодо критичних політичних ситуацій, таких як збройний конфлікт [4, С. 198].

Можна також припустити, що рівень ефективності масових комунікацій, що спричиняють залученість аудиторії до співдій, залежить і від рівня довіри у суспільстві. Небезпеки та загрози, що переживає українське суспільство, породили певну згуртованість та консолідацію. Наразі 63% українців стверджують, що довіряють людям загалом. Цей показник підвищився на 18% у порівнянні з жовтнем 2021 року. Сусідам і людям, які живуть поруч, довіряють 67% людей, а знайомим – 80% опитаних (дослідження Gradus Research).

Зважаючи на безпекові обмеження сучасної ситуації в Україні немає змоги проводити або мати повний доступ до глибоких досліджень, проте, спостерігаючи та аналізуючи волонтерські чати та самоорганізовані спільноти українців, які ставлять на меті допомогу Збройним силам України, медичним закладам, внутрішньо переміщеним особам тощо, можна зробити певні висновки та виокремити кілька базових принципів масової комунікації, за умови яких виникає соціальне залучення аудиторії до певної діяльності\дій. На наш погляд, таких базових принципів можна виокремити п'ять: креативність, що дозволяє привернути увагу аудиторії; природність комунікації та безкорисливість намірів ініціаторів комунікації; соціальна важливість та соціальна користь спільної справи, до якої залучається аудиторія; швидке залучення аудиторії викликаною емоцією та наявністю «драйверів процесів» у комунікації, які проактивними діями залучають та спонукають аудиторію до певних кроків, дій, схвалення чи підтримки.

Враховуючи динамічність процесів, які відбуваються в Україні, зроблені висновки та гіпотези потребуватимуть додаткових досліджень та осмислення. Адже феномен соціального залучення та активності комунікаційних процесів в українському суспільстві є важливим практичним досвідом, який вже змінює характер масових комунікацій.

Список використаних джерел

1. Квіт, Сергій. Масові комунікації / С.Квіт; навчальне видання, серія «Могилянський підручник», Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018.- 352 с.
2. Нові медіа: історія, типологія / Данько-Сліпцова Анна// Український науковий журнал "ОСВІТА РЕГІОНУ", – 2014. – № 1–2. – С. 80. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1242>

3. Стукалова, Т. (2021). Роль соціальної комунікації в сучасному світі.. InterConf, (86) <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/16143>
4. Полянська В. Естетико – політичні та емоційно-афективні фактори сприйняття українсько-російських відносин / Полянська В. // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – 2015 / 1 (75) – С.189 -199. <https://ipiend.gov.ua/publication/naukovi-zapysky-1-75/>
5. Українці почали більше довіряти один одному під час війни – опитування, Gradus Research/Рівень довіри в українському суспільстві під час війни. https://gradus.app/documents/272/TRUST_IN_UKRAINIAN_SOCIETY_DURING_THE_WAR_UKR.pdf
6. Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ / Звіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.oporaua.org/report/polit_ad/24068-mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori

ЛІДІЯ МАЦЕЦКА,

студентка першого курсу Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

LYDIA MATSETSKA,

first-year student, educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н., професорка, докторка суспільних наук Національної агенції академічного обміну (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (NAWA)) Республіки Польща, професор гуманітарних наук Національної агенції академічного обміну (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (NAWA)) Республіки Польща.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

RELATIONS BETWEEN THE STATE AND CIVIL SOCIETY AS A FACTOR FOR STRENGTHENING THE INDEPENDENCE OF UKRAINE

This thesis analyzes the state of interaction between government and civil society, as well as indicates what the strength of the public administration system depends on. Prospects for the development of civil society in Ukraine in the context of external and internal processes, as well as areas of interaction between civil society institutions and government.
Keywords: public society, independence of Ukraine, public institutions, management system.

Суспільство та держава – базові елементи системи суспільних взаємовідносин. І доки існує людина – існуватиме суспільство, а від структурованості суспільства залежатиме належне функціонування держави. Рівновага між людиною і природою досягається завдяки тісним взаємовідносинам, порушення якої викликає різного роду природні катаклізми. Знищення людиною природного середовища призведе до знищення людини. Відтворення природного середовища викличе потребу в людині, а надалі, за логічним ланцюгом – виникнення суспільства, держави і громадянського суспільства.

На сьогодні сила системи публічного управління залежить від наявності або відсутності спільності сприйняття мети, засобів і методів управління, що приводить до нерівнозначного взаєморозуміння суб'єкта та об'єкта системи, ступеня довіри один до одного, а в результаті – готовності до взаємного сприйняття. Найважливіша вимога до системи управління – залучення якомога більшого числа осіб, а в перспективі – всіх членів суспільства до управління суспільними справами, оскільки, тільки колективний розум народу, його величезний досвід і творча активність здатні вирішити складний комплекс завдань у сфері управління, забезпечивши, тим самим, оптимальний перебіг суспільних процесів [1, с. 6].

Від громадянського суспільства та громадських інститутів залежать сутнісні, системоутворюючі характеристики економічної, соціальної та політичної систем. Адже, формування інститутів громадянського суспільства і політичних інститутів здійснюється одночасно, у тісному зв'язку та переплетенні один з одним. І лише на певному етапі відбувається виділення тих чи інших інститутів, що знаменує розмежування громадянського суспільства і політичної сфери як двох самостійних систем. Таким чином, науковці доходять висновку, що громадянське суспільство та політична система тісно пов'язані і між ними відбувається безперервний процес взаємозв'язку та взаємного обміну [1, с. 12].

Взаємодія влади та громадян є закономірним відображенням становлення політичних інститутів, еволюції конституційних, демократичних, ліберальних цінностей в соціальному функціонуванні, до яких мають бути готові кваліфіковані управлінські кадри [2, с. 104].

На думку В.В. Новак, громадянське суспільство – це частина суспільства, незалежна від держави, яка забезпечує права індивідів, і, зокрема, право власності; в громадянському суспільстві діє безліч автономних економічних асоціацій і ділових фірм, які конкурують між собою [3, с. 11]. Неодмінним показником громадянського суспільства є невтручання держави в приватне життя і одночасно її захист владою.

Виходячи з того, що у суспільстві, незалежно від влади, відбувається суспільний дискурс існуючих проблем як в плані очікування негативних змін, які є наслідками призупинення виробництва, депресивних та стресових настроїв, так і в плані визначення нового змісту способу життя і нової влади, вважаємо, що в таких умовах варто віддати перевагу плюралістичної моделі взаємодії публічної влади з інститутами громадянського суспільства, в якій немає монополії на привілеї та представництво окремих груп, а конкуренція зосереджується навколо способів вирішення актуальних проблем. Це дасть можливість громадському сектору вчитися працювати з державою в режимі консультацій, отримуючи необхідні компетенції та зберігаючи свою автономію. [2, с. 105].

У західній практиці адміністрування акцентується увага на необхідності підвищення якості надання адміністративно-управлінських послуг. Для України, що перебуває у стані суспільної трансформації, актуальним є завдання досягнення сталого розвитку суспільства, тобто на перший план виходить об'єкт управління. А це в свою чергу вимагає активної участі в управлінні держави, яка несе відповідальність перед українським народом за динаміку та спрямованість суспільно-політичних процесів. [2, с. 85].

Шлях до правової держави пролягає через тип політичної системи суспільства, що відображає різноманітні інтереси соціальних груп, які безпосередньо або через громадські організації та рухи впливають на політичну владу. Політична система являє собою необхідний механізм, завдяки якому, на думку І. Магновського, виникає можливість здійснення повновладдя, суверенітету народу. Сутність політичної системи проявляється у функціях, зокрема, адаптаційній, регулюючій та інноваційній. Але основним її змістом є реалізація інтересів громадянина, соціальних верств і груп суспільства. [1, с. 8].

Суспільство в особі територіальних громад повинно активно включитися в процеси управління, інакше, через аморфність та очікування, втратить свій шанс перетворитися на громадянське. Без управління неможливе цілеспрямоване функціонування суспільства, адже, тільки державне управління забезпечує функціонування та розвиток суспільства як єдиного цілого [1, с. 9].

В Україні необхідно, нарешті, визначитися з подальшим суспільним розвитком, для цього слід перемістити акцент з політичної ідеології на духовно-економічну. Адже, якщо впливати на суспільство лише у політичному напрямку, не забезпечивши у повній мірі економічну складову цього процесу, це призведе до виникнення певних проблем у сфері взаємовідносин суб'єкта та об'єкта державного управління. Також залишається на рівні декларацій питання щодо провідної ролі суспільства у процесі державного управління.

За допомогою зв'язків між двома напрямками – економічним та духовним, утворюється відповідне поле, що по формі нагадує квадрат і окреслює межі відповідного простору для налагодження тісних взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом державного управління [1, с. 11].

Для формування громадянського суспільства необхідно перш за все, визначити сприятливі та несприятливі умови становлення сучасного громадянського суспільства і розвитку його інститутів. Інститути, як спеціалізовані усталені суспільні форми, спрямовуються метою виконання певних функцій в суспільстві, це апарати для досягнення мети, а не тільки для досягнення згоди. Метою має стати сама людина, і забезпечення гідного життя людини, захист її прав і свобод як найвищої цінності визнаної громадянським суспільством і правовою державою. Громадянське суспільство є явним простором між громадянами і державою, який дозволяє співіснувати різноманітним організаціям, партіям, асоціаціям, тощо з метою виявлення та захисту інтересів громадян, де відбувається узгодження та реалізація інтересів різних суспільних груп.

Постійна співпраця недержавних неурядових структур та органів державної влади є показником розвитку громадянського суспільства. Наявність налагоджених, ефективно діючих каналів комунікації між органами влади є необхідним чинником для послідовної державної політики, її підконтрольності суспільству, відповідності стратегічним національним інтересам [4, с. 280].

Варто зазначити, що незалежність України тримається на українському народі. І це записано в Конституції. Бо Україна здобула незалежність через волевиявлення народу, а народ і є тією складовою громадянського суспільства, що буде та підтримує українську незалежність.

Список використаних джерел

1. Алексеев В.М., Липовська Н.А.. Взаємовідносини держави та суспільства / навчальний посібник. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019.
2. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід / монографія. За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене. – Запоріжжя : ЗДІА, 2017.
3. Новак В.В. Організаційно-правові питання соціального партнерства органів державної влади та громадських об'єднань в Україні: стан та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / В.В. Новак. – К., 2008. – 20 с.
4. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. – Одеса: Фенікс, 2015. – 488 с.

ІВАН ОВЧІННИКОВ,

студент ОП «Парламентаризм та парламентська діяльність» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IVAN OVCHINNIKOV,

Student of the education program «Parliamentarism and parliamentary activity», Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

LEGISLATIVE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN PARLIAMENT UNDER MARTIAL LAW

The article is devoted to the peculiarities of work of the Verkhovna Rada of Ukraine during the state of war. The beginning of the war in Ukraine changed the specifics of parliamentary work. Therefore, the Verkhovna Rada began to hold its sessions unsealed with the release of records of the sessions after work. The war demonstrated that parliament was capable of united and unanimous support for important decisions that the country needed right away. Mechanisms for passing and debating bills online and offline were changed. Addressing personnel issues has also been on the agenda repeatedly. One of the greatest enemies of the present time has become populism, where people care more about their own reputation and rating than about the country. However, this will demonstrate the sustainability of society and its democratic evolution.

Keywords: parliament, Verkhovna Rada of Ukraine, laws, voting, populism, martial law.

Кожен свідомий громадянин розумів, що війна стане справжнім викликом і для роботи парламенту, зокрема.

На початку війни Верховна Рада України прийняла рішення, що не буде змінювати місце засідань та продовжить працювати в Києві в режимі офлайну збираючись на чергові сесії. Із початком запровадження воєнного стану в країні 24-го лютого парламент почав працювати як єдине ціле, працюючи на перемогу країни, де підтримка в понад 300 голосів слугує тому підтвердженням. Олена Кондратюк, заступниця голови ВРУ прокоментувала нещодавно події, зазначивши, що на початку війни точилися різні дискусії щодо переїзду ВРУ на захід країни чи засідання в режимі онлайн. Втім, більшістю було підтримано рішення працювати в стінах ВРУ в урядовому кварталі в м. Києві без преси та онлайн-трансляції засідань з міркувань безпеки, оскільки військові боронять країну не в режимі онлайн [1].

З початком дії воєнного стану парламент трохи змінив механізм роботи засідань ВРУ. Нині, ситуація в країні вимагає чітких, злагоджених та рішучих дій і що найважливіше – одностайних. Як би ми не намагалися як можна ширше дивитися на картину крізь призму військових дій, ми не можемо наразі дозволити собі розглядати законопроект на кшталт «Закон про зниження інфляції» в США, який приймався в палаті представників та обговорювався 27 годин. Існує процедура, яку не можна порушувати. Наразі закони подаються на реєстрацію та розглядаються комітетами ВРУ, до них вносяться правки, які безпосередньо обговорюються і схвалюються представниками комітетів. Слідом за цим закони обговорюються головами комітетів ВРУ та проходять процедуру обговорення (дискусії) задля вирішення певних узгоджень та досягнення компромісів, аби під час голосування в стінах ВРУ на обговорення правок витратилось менше часу, і при цьому досягалась одностайність позицій.

Втім процес обговорення законопроектів не може мати чітко визначеного часу, оскільки вагомим правкам потрібно приділяти більше часу. Прикладом може бути розгляд законопроекту №7429 про внесення змін до бюджету 2022-го року, пов'язаний з розглядом досить суперечливої правки №1381 щодо емісії гривні. Правка стосується того, що Нацбанк і далі мав друкувати гривню і до того ж одразу повертати їх в бюджет. Звичайно, що подібні правки привертають увагу в умовах девальвації національної валюти, тим паче коли йдеться про емісію гривні через збільшення її друку [2].

Отже, під час голосування деяких законів певні правки все ж таки обговорюються протягом тривалого часу на рахунок їх доцільності. Водночас це не заважає ухвалювати часом велику кількість потрібних рішень протягом одного пленарного засідання. Хоча під час воєнного стану бували й такі пленарні дні, коли з 25 законів 6-7 не були ухвалені, так як не набрали потрібну кількість голосів. Варто зазначити, що до голосування ретельну роботу виконують профільні комітети ВРУ, оскільки нині потрібно проговорювати і брати до уваги багато речей, яких раніше не було.

Парламент під час воєнного стану мав справу й з кадровими питаннями. Останніми прикладами послугували призначення на посади генпрокурора, голови СБУ та головного омбудсмена. Складність обрання полягала в тому, що обрання на посади пов'язувалось з такими надважливими процесами, як розслідування воєнних злочинів, забезпеченні безпеки країни тощо [3].

Одним з факторів, що гальмує рішучі дії парламенту, залишається популізм. Це потужний ворог на тлі існування театру бойових дій. З початком війни влада не запроваджувала воєнну цензуру, не забороняла критику в свій бік, що є досить незвичним в ситуації воєнного стану та його можливих наслідків. Тим паче, коли війна йде не лише за території, а й за голови людей. Втім, навіть в такі непрості часи знаходяться особи серед парламентарів, які виступають з популістськими заявами (скасування пільг на ввезення авто, скасування податків під час дії воєнного стану). Звичайно, що подібні гасла будуть знаходити підтримку серед людей, оскільки зменшення тиску буде завжди знаходити свої відгуки серед широких мас. Але мова йде також про те, що країна повинна виживати, фінансувати захищені категорії бюджету та збільшувати видатки за рахунок відповідних надходжень. Парламент має працювати як єдиний злагоджений механізм, та знаходяться люди, які в першу чергу думають про те, як би їм заробити власні бали в цій ситуації.

Таким чином, Верховна Рада Україна під час воєнного стану змогла пристосуватися до нових реалій часу та оптимізувати власну роботу попри складнощі для виконання функцій вищого законодавчого органу влади задля спільної перемоги.

Список використаних джерел

1. Радіо Свобода «Як працює Верховна Рада під час війни? Інтерв'ю з Оленою Кондратюк» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/verkhovna-rada-viyna/31883461.html>
2. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39739>
3. Tom Balmforth «Ukraine probing almost 26,000 suspected war crimes cases» Reuters, URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-probing-almost-26000-suspected-war-crimes-cases-prosecutor-2022-08-07/>

ЯН ПОМЯН,

студент факультету урбаністики та просторового планування Київського національного університету будівництва і архітектури

YAN POMIAN,

student of the Faculty of Urban and Spatial Planning of the Kyiv National University of Construction and Architecture

Науковий керівник: **Сергій Андрєєв**, д. держ. упр., доцент, професор кафедри політичних наук і права Київського національного університету будівництва і архітектури

ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

PRECONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY OF DECENTRALIZATION IN UKRAINE

The preconditions of implementation of the state policy of decentralization in Ukraine at the present stage are described. The latter include: the imperfection of the existing structure of the administrative-territorial system; the uncertainty of the status of many administrative-territorial units and their division into categories; their significant difference in population, area and other parameters; non-compliance of the administrative-territorial division of Ukraine with the current norms in the EU countries; low efficiency of local self-government bodies; insufficient tax base for budgetary financing of regional and local development; lack of mechanisms of influence on the industrial and social spheres; imperfection of the system of legal relations within local self-government bodies and local state administrations; polarization of interests of the center and regions; lack of conditions for investment and development of local business.

Keywords: decentralization, the state policy of decentralization, preconditions of implementation of decentralization.

Децентралізація влади передбачає її перерозподіл, тобто перехід владних повноважень від суб'єктів управлінського впливу іншим структурним одиницям, які володіють необхідними правами, обов'язками та ресурсами.

В цілому, на думку фахівців, наша держава не мала можливості відкласти проведення децентралізації через велику кількість негативних факторів, зокрема:

- недосконалість існуючої структури адміністративно-територіального устрою;
- невизначеність статусу багатьох адміністративно-територіальних одиниць та поділу на категорії;
- значну відмінність їх за кількістю населення, площею та іншими параметрами; невідповідність адміністративно-територіальному поділу України діючим нормам в країнах ЄС;
- низьку ефективність діяльності органів місцевого самоврядування;
- недостатню податкову базу для бюджетного фінансування регіонального та місцевого розвитку;
- відсутність механізмів впливу на виробничу та соціальну сфери;
- недосконалість системи правовідносин у межах органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій;
- поляризацію інтересів центру й регіонів; відсутність умов для інвестування і розвитку місцевого бізнесу [1].

Початок процесу реформування в напрямку децентралізації влади в Україні зумовлювався також позитивним зарубіжним досвідом.

Такі перетворення вимагали врахування всіх важливих аспектів у побудові адміністративно-територіальної організаційної системи, зокрема історичного, національного, ментального, соціально-економічного, політичного, природничо-географічного, демографічного, комунікативного, виробничо-галузевого тощо.

Концепції реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, прийняті у 2007 та 2014 роках, передбачали внесення змін до Конституції, розробку низки законодавчих актів, врегулювання та моделювання системи адміністративно-територіального устрою, проведення інформаційної кампанії [2].

Український варіант положень адміністративно-територіальної реформи, створювався завдяки спільним зусиллям науковців, центральних органів влади і органів місцевого самовря-

дування. Разом з тим, він значною мірою орієнтується на досвід європейських країн, зокрема Польщі. Основна ідея реформи – суттєве розширення повноважень територіальних громад як чинника забезпечення надання якісних та доступних адміністративних і соціальних послуг, становлення інститутів демократії, задоволення потреб громадян, узгодження інтересів держави, регіонів та місцевого самоврядування.

Українська реформа ґрунтується на принципі субсидіарності – наближенні влади до громадян, вирішенні їх проблем на місцевому рівні настільки, наскільки це можливо. Передбачається, що кожен рівень самоврядування матиме власні компетенції, доходи, майно, рахунки, адміністративний апарат та обов'язкові завдання; законодавча та виконавча влада обираються на місцевому рівні; управлінський апарат на місцях істотно зменшується; центр здійснює контроль над самоврядуванням лише щодо відповідності його діяльності чинному законодавству [1].

Слід зауважити, що як би складно не було центральній владі, без децентралізації адміністративна реформа втрачає логіку і шанси на успіх. Децентралізація, з одного боку, вдосконалює систему управління через перерозподіл і делегування повноважень всередині системи, а з іншого – створює умови для лібералізації діяльності складових суспільної і соціально-економічної систем, підконтрольних владі, та передбачає формування системи місцевого самоврядування з передачею йому гарантованого державою права й реальної можливості самостійно вирішувати місцеві проблеми в межах Конституції та законів.

Таким чином, реальна децентралізація в Україні передбачає вибори місцевої влади, впровадження договірного характеру зв'язків між регіональним та національним рівнем, незалежність у прийнятті рішень, можливості для територій мати у своєму розпорядженні фінансові ресурси та свободу у прийнятті та реалізації рішень.

У той же час децентралізація публічного управління розглядається як засіб надання високоякісних державних послуг, які відповідають суспільним уподобанням, збільшення адміністративної автономії шляхом зменшення адміністративного контролю з боку центрального уряду шляхом створення конкурентного середовища для приватного сектора та неурядових організацій для участі у державних послугах.

Список використаних джерел

1. Вдовенко І. Головні уроки адміністративно-територіальної реформи та питання забезпечення розвитку територій в нових умовах. URL: <https://chor.gov.ua/nasha-diyalnist/publikatsiji/item/10267-holovni-uroky-administratyvno-terytorialnoi-reformy-ta-pytannia-z>

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

ТАРАС РУЖАНСЬКИЙ,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TARAS RUZHANSKY,

*student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-7507-611X>*

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ОБСЯГ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

THE INFLUENCE OF MASS MEDIA ON THE VOLUME OF MEDICAL HUMANITARIAN ASSISTANCE

It was emphasized that mass media play an important role as an active defender of human rights and democratization, as well as as a mediator for de-escalation and conflict resolution by collecting and disseminating unbiased information. It was revealed that today there is a problem with the real media coverage of events related to Russia's armed aggression, in particular, it concerns the issues of humanitarian aid provided to our state by partner countries. It has been proven that the main sources of information for covering issues and problems on which the mass media should rely should be central authorities, in particular the Government, the Ministry of Health, the Ministry of Social Policy of Ukraine, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, the Office of the President of Ukraine, etc. Coverage of the above should comply with the principles of impartiality, transparency and freedom of speech. It was emphasized that any false information serves to spread fakes and can hide the aggravation of the conflict and aggression of the Russian Federation.

Keywords: humanitarian aid, international missions, mass media, information sources, journalists.

У державах, які, як зараз Україна, потерпають від конфліктів та серйозної незахищеності людини, засоби масової інформації (далі – ЗМІ) відіграють важливу роль як активний захисник прав людини та демократизації, а також як медіатор для деескалації і врегулювання конфліктів шляхом збирання та поширення неупередженої інформації. У суспільстві, в якому вже є збройний конфлікт, журналісти стикаються з набагато більшими труднощами. Вони працюють у атмосфері страху і погроз, а також в умовах, коли конфронтуючі сторони постійно прагнуть встановити контроль над ЗМІ [4].

У березні 2022 року було звернення українських та іноземних журналістів до державних органів і відомств із заявою щодо випадків необґрунтованих звинувачень журналістів у «коригуванні вогню» ворога. Підписанти звернення наголошували, що через системні необґрунтовані заяви чиновників і офіційних структур у суспільстві почали вбачати зраду та «коригування вогню» в роботі всіх без винятку журналістів, що є надзвичайно шкідливим для України, оскільки саме завдяки роботі журналістів світ і громадяни України дізнаються про злочини Росії. А відтак, журналісти запропонували внести низку змін у роботу ЗМІ та офіційних структур, щоб розв'язати проблему, що виникла, а саме: врегулювати питання з акредитацією журналістів від Міноборони та надати роз'яснення підрозділам тероборони та СБУ на місцях, що означає ця акредитація; припинити практику «ручного режиму» доступу журналістів до місць зйомок; залучити технічних спеціалістів та розв'язати питання про висвітлення артилерійських та ракетних обстрілів, місць руйнувань; дозволити журналістам працювати на місці відразу після обстрілів, але за необхідності запровадити ембарго на публікацію інформації після обстрілів; врегулювати питання про висвітлення точок роздачі гуманітарної допомоги, бомбосховищ, життя мирних міст тощо; надавати всіляке сприяння роботі українських журналістів, на рівні з іноземними медіа, та припинити «подвійні стандарти» у ставленні до іноземних і українських журналістів [3].

На сьогодні існує проблема щодо реального висвітлення подій в ЗМІ, пов'язаних зі збройною агресією Росії, зокрема це стосується питань гуманітарної допомоги, що надається нашої державі країнами-партнерами.

Висвітлення питань гуманітарної допомоги є досить широким. Масштаб гуманітарної катастрофи в Україні є найбільшим з часів Другої світової війни. Понад 6 мільйонів українців були вимушені виїхати за кордон. Понад 7 мільйонів переселились у межах країни. Позбавлені можливості жити і заробляти вдома, українці потребують понад 10 тисяч тон готової їжі у вигляді гуманітарної допомоги щодня. Сотні тисяч людей задіяні в обороні держави. Тисячі цивільних і військових щодня потребують перев'язочні матеріали, препарати крові, ліки та обладнання для реанімації або військової медицини.

Світова спільнота об'єдналась довкола України. Від всесвітньо відомих українців до голлівудських зірок, від приватних волонтерських ініціатив до міжнародних гуманітарних місій. Звіти про діяльність кожної з перерахованих організацій постійно оприлюднюються і масштаби допомоги Україні також анонсуються у ЗМІ або висвітлюються після здійснення [1; 2].

Міністерство охорони здоров'я повідомило, що за час воєнного стану Україна отримала 8,5 тисячі тонн медичної гуманітарної допомоги на загальну суму понад 12 млрд грн: «Це сукупна підтримка з 35 країн світу та від понад 60 міжнародних і благодійних організацій, медичних закладів, іноземних та українських компаній, а також урядів різних держав, що стоять на боці української незалежності та непорушності державних кордонів».

МОЗ розподіляє цю допомогу не лише на заклади охорони здоров'я свого підпорядкування, але і на комунальні та відомчі заклади, зокрема і на ті, що знаходяться в підпорядкуванні структур безпеки та оборони. Уся гуманітарна допомога розподіляється за пріоритетністю. Найперше – для закриття потреб медичних закладів, що знаходяться в зоні бойових дій та поблизу них, а також ті, що займаються лікуванням поранених. Крім того, у фокусі заклади регіонів із великою кількістю внутрішньо переміщених осіб. Гуманітарну допомогу розвантажують на складах поблизу державного кордону, там її обліковують, а потім розподіляють та доставляють до регіонів із урахуванням пріоритетності [2].

Важливо зазначити, що збір медичних потреб, облік залишків на регіональних складах та в закладах охорони здоров'я, а також розподіли медичної гуманітарної допомоги відбуваються через інформаційно-аналітичну систему «MedData», що забезпечує контрольованість і прозорість процесу. За час війни також вдалося налагодити співпрацю з волонтерами та благодійниками для координації взаємодії та оперативного забезпечення медичних потреб.

Міністерством створено інтерактивний дашборд з інформацією про розподіл гуманітарної допомоги, що з першого дня повномасштабної російської агресії прибуває на склади МОЗ» [1; 2].

Отже, основними інформаційними джерелами для висвітлення подібних питань та проблем, на які повинні спиратись ЗМІ, мають бути центральні органи влади, зокрема Уряд, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство соціальної політики України, Міністерство закордонних справ України, Офіс Президента України тощо. Висвітлення зазначеного має відповідати принципам неупередженості, прозорості та свободи слова. В іншому випадку будь-яка неправдива інформація слугує розповсюдженню фейків і може сприяти загостренню конфлікту та агресії РФ.

Список використаних джерел

1. Enabling the local response: Emerging humanitarian priorities in Ukraine March–May 2022. Humanitarian Outcomes. URL: https://www.humanitarianoutcomes.org/sites/default/files/publications/ukraine_review_2022.pdf

2. Василенко О. Міжнародна гуманітарна допомога для України: перемоги та виклики. URL: https://lb.ua/blog/oleksandra_vasylenko/525144_mizhnarodna_gumanitarna_dopomoga.html

3. Журналісти закликають українську державу встановити правила висвітлення російських обстрілів. URL: <https://chytomo.com/ukrainski-zhurnalisty-zaklykaiut-derzhorhany-vstanovyty-chitki-pravyla-vysvitlennia-rosijskykh-obstriliv/>

4. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>.

ЮЛІЯ СИМУНІНА,

студентка ОП «Парламентаризм та парламентська діяльність» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YULIIA SYMUNINA,

student of the education program «Parliamentarism and parliamentary activity» of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-5487-6695>

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОНСЕНСУС В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

CONSENSUS IN LOCAL GOVERNMENT BODIES UNDER THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL STATE

The scientific point of view of the term «political consensus» is highlighted and the individual features of political consensus in the conditions of an external threat to the state are revealed. An example of reaching a consensus by a local self-government body for the protection of the territorial community of the city of Kyiv is given.

It is substantiated that the achievement of consensus in local self-government bodies under the conditions of the legal regime of martial law is a necessary factor for successfully repelling the armed aggression of the Russian Federation.

The positive influence of consensus on the activities of local self-government bodies in the conditions of armed aggression is shown in order to ensure the efficiency of decision-making necessary for the defense capability of territorial communities and the country as a whole. It is recommended that local self-government bodies conduct an analysis before making decisions regarding their expediency in the conditions of armed aggression and the possible consequences of their activities.

Consensus in state administration bodies in the conditions of the legal regime of martial law is proposed to be considered a necessity for achieving the general public interest – the victory of Ukraine.

Keywords: consensus, local self-government bodies, defense capability, armed aggression, state protection.

Актуальність теми обумовлена тим, що вперше з моменту проголошення незалежності України, на всій території держави було запроваджено правовий режим воєнного стану. Таким чином діяльність органів місцевого самоврядування, як представницьких органів влади, повинна бути спрямована на здійснення заходів і повноважень, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [1]. Поряд із тим, важливі для обороноздатності територіальних громад та країни в цілому рішення не можливо приймати в умовах політичних суперечок, які поляризують та роз'єднують суспільство, витрачаючи дорожочінний час який коштує життя людей. Тому, вкрай важливим в умовах дії правового режиму воєнного стану є знаходження консенсусу в органах місцевого самоврядування, як частини системи обороноздатності країни.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації та військова агресія проти України, яка переслідує мету повноцінного знищення нашої країни та її історії, змусила суспільство переглянути своє відношення до внутрішніх конфронтацій, об'єднатись для подолання зовнішньої загрози та досягати консенсусу у важливих питаннях.

Термін «політичний консенсус», зазвичай науковцями інтерпретується у двох вимірах – вузькому, який передбачає певну систему дій для прийняття рішень політичного характеру переважною більшістю при кореляції відсутністю заперечень інших учасників процесу обговорення. Та широкому – громадське взаєморозуміння в суспільстві загалом. Водночас, таке трактування найбільш близьке до соціологічного розуміння зазначеного терміну, як певного суспільного договору вираженого через конклюдентні дії щодо збалансування інтересів та певного соціального порядку. В свою чергу, на думку відомого німецького теоретика М. Хеттіха: «політичний консенсус – це суспільне визнання способів та методів політичного управління та інтеграції. Чим вищим є рівень згоди, тим стабільнішою є політична система. Таким

чином, за допомогою політичного консенсусу здійснюється реальна, фактична легітимація політичного панування»[2].

Водночас, на нашу думку, політичний консенсус у певному сенсі має індивідуальні особливості в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Так, під тиском реальної загрози знищення держави, політичний консенсус позбавив опонентів дихотомії політичний вигравш-програвш, як нежиттєздатної системи в умовах зовнішньої загрози та надав відчуття персональної відповідальності за прийняті рішення.

24 лютого 2022 року довело всьому цивілізованому світу те, про що Україна казала всі ці роки – вісім років бойових дій, окупація окремих територій Донецької та Луганської областей та анексія АР Крим Російською Федерацією були лише плацдармом, першим етапом до досягнення остаточної мети – знищення всієї України та її громадян. Поряд із тим, попри негативні прогнози іноземних аналітиків наша держава об'єдналась та успішно бореться з агресором.

Так, вже загальновідоме гасло «Be Brave Like Ukraine», зберігає у собі поєднання не тільки сміливості українців, а і досягнення загальносуспільного консенсусу. Об'єднанні ненавистю до російських загарбників, українці перетворили емоції на силу для консолідації, відклавши всі суперечки задля досягнення перемоги. Ще вчора непримиримі вороги, в умовах війни, стали побратимами по зброї та волонтерству. Не стали виключенням і органи місцевого самоврядування, як представники територіальних громад. Питання обороноздатності країни та гуманітарної допомоги населенню, як частини системи функціонування та існування держави, об'єднало політичних опонентів в умовах військової агресії Російської Федерації. Необхідність вирішення нагальних питань життєдіяльності та захисту громад, особливо тих, які знаходяться поблизу кордонів держави – агресора зумовила не тільки досягнення консенсусу у межах територіальних громад, а і підштовхнула до співпраці та допомоги іншим громадам.

Зокрема, одним із прикладів досягнення консенсусу є рішення Київської міської ради 23 лютого 2022 року напередодні введення правового режиму воєнного стану, коли всі депутати прибрали політичні прапори та об'єдналися в єдину фракцію – фракцію України. В цей день, було прийнято рішення розпочати спеціальне засідання ради з можливістю його продовження у будь-який момент виключно для питань захисту Києва. Зокрема, відповідно до Протоколу № 34 пленарного засідання Київської міської ради II сесії IX скликання всі важливі рішення для захисту Києва об'єднали всі партії та були прийняті одногосно[3]. Наразі, частина депутатів Київської міської ради несе службу в лавах Збройних сил України, а їх колеги не залежно від партійної належності шукають та передають до їх підрозділів необхідну техніку та спорядження, що відповідно підтверджує єдність органу місцевого самоврядування у питанні захисту країни.

У свою чергу, для досягнення консенсусу, органи місцевого самоврядування приймаючи рішення, повинні діяти в інтересах не тільки територіальної громади, а і країни в цілому, аналізуючи такі рішення на предмет доцільності їх прийняття в умовах збройної агресії та можливих наслідків своєї діяльності. Таким чином, органи місцевого самоврядування повинні завжди пам'ятати, що націю не можливо знищити, якщо вона монолітна та діє злагоджено з єдиною метою – відсіч збройній агресії та притягнення до міжнародної відповідальності окупантів.

Поряд із тим, досвід шести місяців відсічі збройній агресії доводить, що консолідація та досягнення консенсусу в органах місцевого врядування є однією із важливих факторів, які впливають на можливість держави не тільки захищатись, а і контратакувати агресора. Зокрема, налагоджене сповіщення про загрозу ракетного удару, організація та забезпечення територіальної оборони, створення запасів продуктів та медикаментів, фінансова допомога учасникам добровольчих формувань, в першу чергу – це питання вчасного фінансування та відповідного розподілу ресурсів, які передбачають корегування місцевого бюджету та відповідне голосування. Водночас, консенсус та усвідомлення прямої загрози життю і здоров'ю громадян є одними із головних факторів що дозволяють приймати важливі для територіальної громади рішення у стислі терміни в умовах загрози національній безпеці. Відтак, питання досягнення політичного консенсусу в умовах зовнішньої загрози є одним із важливих факторів, що впливають на обороноздатність територіальних громад та країни в цілому. Тому, ми пропонуємо розглядати

консенсус в органах місцевого самоврядування в умовах дії правового режиму воєнного стану як необхідність для досягнення загальносуспільного інтересу – перемоги України.

Зважаючи на викладене, можна зробити висновок, що консолідація та досягнення консенсусу на тлі питання існування самої державності набуло особливої актуальності, а превалювання загальносуспільного інтересу над особистим, доводить визрівання української нації.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №64/2022 Про введення воєнного стану в Україні від 24 лютого 2022. *President.gov.ua* – Укази. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Hattich M. Grundbegriffe der Politikwissenschaft. Darmstadt, 1980. 80 p.
3. Протокол №34 пленарного засідання II сесії Київської міської ради IX скликання від 23 лютого 2022. *kmr.gov.ua* – *Протоколи пленарних засідань*. URL: <https://kmr.gov.ua/uk/protokolu>

АНАСТАСІЯ СІВРУК,
магістрантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANASTASIIA SIVRUK,
graduate student of the Department of parliamentarism, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

THE POLITICAL AND ADMINISTRATIVE ELITE OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF TODAY'S CHALLENGES

The relevance of the research of theoretical developments in the study of the political and managerial elite in the conditions of today's challenges, in particular its functioning, it is due to the need to highlight the readiness of the political and managerial elite to realize public needs in wartime.

This research's aim is to define the priority areas of activity and tasks of the political and managerial elite at the current stage of state formation.

The analysis of scientific approaches was carried out to determine the role of the elite.

It was decided that in the conditions of a full-scale invasion of Russia, the political and managerial elite should focus on the implementation of specific priority tasks which are aimed at stabilizing the situation in the country. Monitoring of public requests allowed to formulate the following priority directions for state policy: provision of the army; food safety; relocation of enterprises and solving problems of IDPs; provision of the financial sector.

It is stated in this work that for the successful implementation of today's challenges, we need leaders with thorough education, powerful innovative potential, who possess knowledge of the mechanisms and subtleties of state administration, and who are able to convince and lead.

Keywords: elite, political elite, political and governing elite, functions of political and governing elite.

Визначення «українська політико-управлінська еліта» в певній мірі відображає ціннісну та функціональну сутність закритої групи, яка має безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень, проте не відповідає викликам сьогодення – пріоритетним орієнтирам розвитку життєдіяльності громади зокрема та країни в цілому, консолідації та єдності суспільства, забезпечення сталого економічного та соціального розвитку.

Політико-управлінська еліта – це соціальна спільнота, свого роду каста, яка володіє високим рівнем управлінської, правової, освітньо-професійної підготовки, наділена необхідними соціальними, політичними, психологічними якостями, в тому числі, креативністю, здатністю гнучко та своєчасно реагувати на стрімкі зміни сьогодення, постійно займатися самоосвітою та підвищенням свого фахового рівня, що виступає запорукою успіху в умовах науково-технічної революції, котра безпосередньо впливає на підвищення потенціалу держави, забезпечує ефективне виконання функцій, дає можливість безпосередньо впливати на прийняття найважливіших політичних рішень.[1]

Після широкомасштабного вторгнення військ РФ Верховна Рада, до числа депутатського корпусу якої входять представники політико-управлінської еліти, виявилася однією з найстійкіших державних інституцій. Попри війну, складну безпекову ситуацію в країні, політичні та ідеологічні розбіжності, нардепи зуміли об'єднатись у єдину рушійну силу, яка ухвалює життєво важливі рішення, котрі спрямовані на стабілізацію функціонування держави в цілому.

Серед пріоритетних напрямків політики держави слід виокремити наступні:

- забезпечення армії та фінансового сектору;
- продовольча безпека;
- релокація підприємств та вирішення проблем ВПО.

Проте будь-які виклики слугують активними тригерами для появи нових можливостей. По закінченню війни постануть нові потреби зокрема, необхідність відновлювати країну, повертати бізнес, залучати міжнародні компанії та людей. Кращим чи гіршим стане життя після

війни – багато в чому залежатиме від кожного з нас адже ми спільно будемо будувати нове мирне майбутнє нашої держави.

Ми побачили Україну зовсім іншими очима.

Уже сьогодні 68% українців оцінюють роботу діючої влади від початку розв'язаної російською війни як ефективну. Свідченням цього виступають передані Укрінформу результати дослідження Gradus Research щодо міграції та соціально-політичних настроїв під час повномасштабної війни Росії проти України. Окрім цього, 72% респондентів вважають ефективними дії влади у царині військового захисту країни від агресора. Згуртованість українців також простежується і в їхньому ставленні до державних інституцій, рівень довіри до Збройних сил та Президента України складає 62% і 49% респондентів відповідно.[2]

Довіра до влади. Зараз вона, мабуть, найвища за роки незалежності. А ще надія на те, що ця довіра не зміниться на розчарування, як це було раніше, після революцій.

Війна має навчити владу відповідальності та оновити умови соціального договору, який, будемо відвертими, досі по суті був формальним та працював у односторонньому порядку.

Україні потрібна справжня політична еліта. Ознакою елітарності якої, буде не майновий статус і не рівень впливу, а жертвовність, компетентність і професіоналізм.

Однією з ключових перепон формування такої еліти являється багаторічне існування системи корупції в Україні, яке включає можливість швидкого її подолання, вона є явищем динамічним, має високий рівень латентності, прояви корупції і їх розповсюдженість залежить від соціальних умов в кожному суспільстві. Тому боротьба з корупційними проявами повинна ґрунтуватися на основі регулярних оцінок ситуації в державі, а стратегії зі зниження рівня корупції мають бути розрахованими на тривалий період.

Наступним моментом перетворення правлячої еліти України у висококваліфіковану та високоморальну сміливу є процес навчання та виховання еліти та створення умов для її формування. Першочерговим завданням державних органів має бути створення системи роботи з кадрами у сфері політичного управління.

Принцип політичного діалогу також відіграє важливе значення в системі державного управління, де він виступає як один з визначальних, оскільки сприяє зміцненню єдності політичної еліти та інститутів громадянського суспільства, узгодженню різнопланових суспільних інтересів і, зрештою, зростанню політичної і соціально-економічної стабільності. Беручи до уваги запит громадянського суспільства щодо прозорості, відкритості та підзвітності державних інституцій, Уряд України докладає постійних зусиль для системних та комплексних змін державного управління.

На нашу думку це допоможе підняти на новий рівень розуміння політико-управлінської еліти в сучасному суспільстві, основна роль якої, незалежно від сфери суспільно-політичної діяльності слугувати взірцем, прикладом того, як жити та творити в суспільстві культуру для гідного життя людей – елітарну культуру, щоб покращити світ людських відносин, зробити його толерантнішим, безпечнішим та підняти на якісно новий рівень.

Список використаних джерел

1. Радченко А. П. Концептуалізація поняття політико-управлінська еліта в умовах трансформації системи державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 7. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1443> (дата звернення: 21.08.2022).
2. Gradus Research Company. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни Росії проти України – четверта хвиля дослідження [Електронний ресурс] / Gradus Research Company. – 2022. – URL: https://gradus.app/documents/271/Gradus_Report_Eurocomission_wave_4_UA.pdf.

ЄВГЕНІЙ СКРИПНИК,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YEVHENII SKRYPNYK,

student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

MANAGEMENT TECHNOLOGIES OF PARLIAMENTARY ACTIVITIES: THEORETICAL ASPECTS

The essence of the concepts «technology» and «management technologies» has been studied. The relationship between management technology and social technology is defined. Trends in the development of modern management technologies have been revealed. The areas of application of innovative management technologies in parliamentary activity have been clarified.

Keywords: technologies, management technologies, parliament, parliamentary activity.

Сучасна доктрина розвитку публічного управління на шляху побудови демократичної, правової, соціально-орієнтованої держави вимагає впровадження інноваційних процесів, що передбачають використання нових форм і способів реалізації якісних змін. Застосування у парламентській діяльності різноманітних інноваційних технологій є запорукою реалізації демократичного курсу нашої держави.

Для розкриття питання застосування інноваційних технологій у парламентській діяльності необхідно насамперед дослідити сутність понять «технології», «управлінські технології».

«Технологія» (від грец. *technē* – мистецтво, майстерність, вміння) визначається як 1) сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь; 2) сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо [1, с. 166]. Таке трактування поняття зумовлюється досить довгим використанням його для характеристики процесів у сфері техніки, і лише з II половини ХХ ст. його почали застосовувати для оцінювання суспільних процесів.

До визначення змісту поняття «технологія управління» у наукових колах пропонуються різні підходи. Зокрема, технологія управління розглядається як: сукупність засобів і методів діяльності; процес збору, переробки та передавання інформації; мистецтво, майстерність; склад робіт, які утворюють процес управління тощо.

За визначенням В.Романчикова технології є сукупністю знань про способи діяльності, методи здійснення діяльності; сукупністю операцій, здійснюваних певним чином і у визначеній послідовності, з яких складається процес [2, с. 166].

Н.Мельтюхова розуміє технології управління як цілеспрямовану послідовність дій (робочих операцій), які за допомогою методів і засобів управлінської праці дозволяють за рахунок впливу на предмет праці забезпечити взаємодію суб'єкта і об'єкта управління [3]. Це трактування дозволяє розглядати технології управління не з позиції одностороннього впливу суб'єкта на об'єкт управління. Воно має практичне спрямування, підкреслюючи цілеспрямованість дій, привертаючи увагу до засобів саме управлінської праці, до виявлення усіх її предметів, до організації взаємодії суб'єкта і об'єкта управління. Такий підхід до розуміння технологій управління є особливо важливим для публічного управління, об'єктом якого є суспільство, і ефективність якого залежить безпосередньо від діалогу між владою і громадянськістю.

Будь-яка технологія передбачає наявність суб'єкта та об'єкта управління, предмету, засобів і методів управління, цілей діяльності суб'єкта управління. Об'єктом технологій управління, як і соціальних технологій, виступає людина, соціальна група, організація, суспільний інститут чи суспільство загалом. Тож управлінська технологія є складовою сукупності соціальних технологій, показником розвитку творчих можливостей людини, галуззю знань, цілеспрямованою послідовністю дій, які забезпечують взаємодію керуючої та керованої підсистем.

Таким чином, технології управління (зокрема публічного управління) як різновид соціальних технологій є сукупністю засобів, методів, способів, завдяки яким здійснюється цілеспрямований вплив на соціальну систему для її ефективного та результативного функціонування.

В сучасних умовах розвитку публічного управління існує велике різноманіття управлінських технологій, що зумовлено широкою технологізацією сфери публічного управління, і як показує практика, ефективне управління є важливою умовою розвитку суспільства. При цьому можна охарактеризувати основні тенденції розвитку сучасних управлінських технологій: основна цінність соціуму – це людина, тому підхід до управління з позицій людського капіталу має стати базою генерування нових технологій управління; на основі технологій управління відбувається реалізація інновацій з подальшим розвитком соціальних об'єктів; сучасні технології управління все більше використовують формальні правила і процедури; технології управління мають партисипативний характер; варіативність, гнучкість і ситуативність технологій, відхід від жорсткої регламентації їх побудови і застосування; побудова інформаційного суспільства посилює інформаційно-аналітичний і технічно-інформаційний характер технологій управління [4, с. 201].

Отже, технології управління є засобом, інструментом впливу на соціальну систему для її ефективного функціонування та реалізації змін, направлених на якісне перетворення суспільства.

Сучасні реалії парламентаризму вимагають застосування інноваційних управлінських технологій і в парламентській діяльності. Останнім часом у парламентській діяльності пріоритетними є технології, спрямовані на підвищення прозорості, доступності й підзвітності парламентської діяльності, удосконалення комунікацій з виборцями, у тому числі і через застосування інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Сучасні світові тенденції застосування інноваційних управлінських технологій в парламентській діяльності зводяться до раціонального управління електронним парламентом, використання надійної, але гнучкої інфраструктури, створення системи для управління всіма парламентськими документами, що підтримується інформаційно-комунікаційними технологіями, веб-сайту, що пропонує у значному обсязі своєчасну і повну інформацію з декількома каналами для доступу до нього, використання різних методів для взаємодії з громадянами за допомогою традиційних та інноваційних засобів зв'язку [6, с. 134].

Основними пріоритетами та перспективами розвитку інноваційних управлінських технологій у парламентській діяльності є: сприяння залученню всіх доступних інструментів, у тому числі нових засобів масової інформації і мобільних технологій, для забезпечення громадян поліпшеним доступом до роботи парламенту та участі їх в політичному діалозі (використання електронної пошти; е-звернення, форуми, соціальні мережі, е-консультації, е-петиції); сприяння розвитку парламентських сайтів, які достовірно, своєчасно і повно передають роботу парламенту; сприяння активній участі керівників і членів парламенту в створенні електронного парламенту; сприяння розвитку та підтримці відповідної інфраструктури та систем у парламенті для підтримання законодавчої, наглядової і представницької роботи; сприяння регулярному обміну інформацією, досвідом і практикою з парламентами міжнародного рівня.

Таким чином, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє розвитку електронного парламенту, його більшій відкритості, прозорості й відповідальності, розвитку рівноправного для всіх інформаційного суспільства, полегшує доступ громадянам до всієї необхідної інформації про діяльність парламенту, а також залученню громадськості до більш активного процесу прийняття державних рішень, зокрема спонукаючи до вироблення різноманітних законодавчих громадських ініціатив.

Список використаних джерел

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/tekhnologhija>
2. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
3. Мельтюхова Н.М. Технологія державного управління як складова соціальних технологій. Державне управління: удосконалення та розвиток, 2010. № 4. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=129>
4. Сурмин Ю. П., Туленков Н. В. Теория социальных технологий. Киев : МАУП, 2004. 608 с.
5. World e-Parliament Report 2008. URL: <http://www.ictparliament.org/wepr2008.html>
6. Чукут С. А. Впровадження електронного парламенту в Україні в контексті сучасних світових тенденцій. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. №1 (53). С.133-137.

МАРТА СТАМБУЛЬСЬКА,

студентка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARTA STAMBULSKA,

*student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5923-5136>*

Науковий керівник: **Наталія Лікарчук**, д.політ.н., професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

IMPROVING THE MECHANISMS OF RATIONAL USE OF THE REGIONS' NATURAL RESOURCE POTENTIAL TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF EUROPEAN STATES

Preservation of the natural environment and rationalization of nature use are among the most important directions that require reform on the way to the political and economic integration of Ukraine into the European space.

In accordance with the provisions of Chapter 6 of Chapter V of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, ratified by the Law of Ukraine dated 16.09.2014 № 1678-VII, the parties develop and strengthen cooperation on environmental protection issues and thus contribute to the realization of long-term goals of sustainable development and green economy.

For Ukraine, improving the mechanisms of state regulation of nature use and greening of economic spheres, in the context of modern challenges, has become vital for ensuring sustainable development and functioning of all spheres of socio-economic well-being of the population.

The theses outline the vision of the main directions of reforming state policy in the field of environmental protection on the way to its approximation to the standards of the European Union, taking into account the current geopolitical situation.

Keywords: nature management mechanisms, environmental protection, Ukraine, European experience.

Однією з найважливіших галузей, що потребує реформування на шляху політичної та економічної інтеграції України з Європейським Союзом є охорона довкілля.

Відповідно до положень глави 6 розділу V **Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованої** Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII, сторони розвивають і зміцнюють співробітництво з питань охорони навколишнього середовища й таким чином сприяють реалізації довгострокових цілей сталого розвитку та зеленої економіки [1].

Співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів, заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища [1].

Ключові аспекти законодавства ЄС у сфері охорони довкілля чітко окреслені на офіційному порталі «EUR-Lex. Access to European Union law». Європейський Союз має одні з найвищих у світі екологічних стандартів, що формувалися десятиліттями. Екологічна політика допомагає економіці Євросоюзу стати більш дружньою до навколишнього середовища, захищає природні ресурси Європи, гарантує здоров'я та добробут її мешканців [5].

Якість навколишнього середовища є основним чинником здоров'я населення, розвинутої економіки та добробуту європейців. Одними з основних завдань екологічної політики ЄС є вирішення проблеми зміни клімату, нераціонального споживання та виробництва, а також протидія забрудненню довкілля [5].

Екологічна політика та законодавство ЄС захищають природні середовища існування, зберігають повітря та воду чистими, забезпечують належну утилізацію відходів, покращують знання про токсичні хімікати та допомагають підприємствам рухатися до стійкої економіки [5].

Головною ціллю для Євросоюзу є забезпечення сталого розвитку усіх ключових сфер економіки, яке базується передусім на раціоналізації використання природно-ресурсного по-

тенціалу Європи та гарантує високий рівень захисту і покращення якості навколишнього середовища [5].

Існуючі проблеми та сучасний стан довкілля в Україні окреслено Законом «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», який акцентує увагу на тому, що займаючи менше 6 відсотків площі Європи, Україна володіє близько 35 відсотками її біологічного різноманіття [2].

Протягом тривалого періоду часу досягнення європейських стандартів сталого розвитку в Україні було неможливим. Розвиток ключових сфер економіки та промисловості не враховував пріоритетності раціонального використання природних ресурсів.

Необхідність структурного реформування державної політики у сфері охорони довкілля визначає також і Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179 [3]. Так, за комплексним Індексом екологічних показників (Environmental Performance Index) у 2018 році Україна посіла 109 місце. В 2020 році Україна покращила свій показник і посіла 60 місце, поступаючись найближчим сусідам – Словаччині (26 місце), Румунії (32 місце) і Польщі (37 місце). Найгірші показники у сфері якості життя, збереження біорізноманіття та екосистем. Існує потреба в удосконаленні державної політики в галузі охорони довкілля та природокористування, адаптації до зміни клімату, переходу до принципів «зеленої економіки» [3].

Україна поступово наближає власне законодавство до права та політики Європейського союзу у сфері охорони навколишнього природного середовища, проте, показники порушення законодавства в галузі охорони довкілля впродовж років залишаються досить високими. Відтак механізми державного регулювання природокористування в Україні потребують якісно нових підходів.

Особливо гостро проблема збереження цінних екосистем та раціоналізації природокористування постала зараз, у час повномасштабної війни, яку розпочала проти нас росія, що продовжує руйнувати не тільки мільйони людських доль, але й знищувати українську землю з її природними ресурсами, які є основним національним багатством та перебувають під особливою охороною держави.

Основними факторами знищення природно-ресурсного потенціалу є забруднення ґрунтів, вод та атмосферного повітря внаслідок вибухів, витік радіоактивних та інших хімічних речовин внаслідок ракетних ударів та обстрілів великих промислових підприємств та атомних електростанцій, знищення ландшафтів військовою технікою, лісові пожежі тощо.

У підсумку варто зазначити, що на сьогодні питання охорони навколишнього природного середовища є чи не одним із ключових та життєво необхідних для сталого розвитку економіки та підтримки соціально-економічного добробуту населення.

Поряд з забезпеченням на державному рівні розвитку сталого виробництва, шляхом впровадження елементів економіки замкненого циклу, важливим аспектом є спрощення отримання суб'єктами господарювання дозвільних документів у сфері природокористування, розробка системи пільг та компенсацій власникам та користувачам земельних ділянок та інших природних ресурсів в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, де господарська діяльність обмежена.

При реалізації передбаченого Національною економічною стратегією розширення переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів [3], затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147 [4]. варто врахувати, що в контексті післявоєнного відновлення природно-ресурсного потенціалу територій, державної та міжнародної підтримки потребуватиме також здійснення заходів з відновлення та очищення земель, лісів та водойм, які через забруднення небезпечними відходами не зможуть використовуватись у господарстві значний період часу.

Значної інституційної та фінансової підтримки потребуватимуть і природоохоронні заходи, націлені на поліпшення малопродуктивних земельних угідь, що не використовувались у господарстві раніше та зможуть стати плацдармом для функціонування сільськогосподарського та аграрного сектору у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII. Відомості Верховної Ради України – 2014. – № 40. – ст. 2021.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України – 2019. – № 16. – ст.70.
3. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.08.2022).
4. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.08.2022).
5. Environment and climate change: EUR-Lex. Access to European Union law. URL: <https://cutt.ly/8L69wY5> (дата звернення 18.08.2022).

ЯРОСЛАВ ТУРЯНСЬКИЙ,

студент факультету урбаністики та просторового планування Київського національного університету будівництва і архітектури

YAROSLAV TURIANSKYI,

student of the Faculty of Urban and Spatial Planning of the Kyiv National University of Construction and Architecture

Науковий керівник: **Дмитро Хлапонін**, к.держ.упр., доцент кафедри політичних наук і права Київського національного університету будівництва і архітектури

РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

THE ROLE OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE ACTIVITIES OF PUBLIC GOVERNMENT BODIES

It was determined that the public-private partnership (PPP) is an institutionally defined complex mechanism of relations between subjects of public administration and subjects of private ownership in various spheres of socio-economic activities under long-term conditions, a combination of financial and management resources, distribution of powers, risks, costs, of responsibility, which allows to ensure high technical and economic efficiency of realization of public and state interests through creation and operation of infrastructure facilities and provision of public services.

It was found that the partnership interaction of the public and private sectors is based on the principles of achieving a balance of public and private interests, the economic efficiency of the implemented projects, socially oriented activities and mutual responsibility of the parties for the accepted obligations.

It is shown that the key role of PPP in the activities of public authorities is to change the functions of authorized public authorities from a body that owns and operates to a body that administers and controls.

Keywords: public-private partnership, public authorities, interaction of the public and private sectors.

Державно-приватне партнерство (ДПП) являє собою інституційно визначений комплексний механізм взаємовідносин суб'єктів публічного управління з суб'єктами приватної форми власності у різних сферах соціально-економічної діяльності на умовах довгостроковості, поєднання фінансових та управлінських ресурсів, розподілу повноважень, ризиків, витрат, відповідальності, який дозволяє забезпечити високу техніко-економічну ефективність реалізації суспільних та державних інтересів шляхом створення та експлуатації інфраструктурних об'єктів та надання суспільних послуг.

Слід зазначити, що ДПП як відносно нове явище у світовому господарстві є результатом процесів розширення й ускладнення форм взаємодії органів публічної влади та бізнесу.

Зауважимо, що партнерські відносини влади і бізнесу вимагають узгодження інтересів цих двох основних суспільних інститутів, в той час як кожна із сторін партнерства має власні цілі, вирішує свої конкретні завдання, має різну мотивацію.

Так, влада зацікавлена у зростанні обсягів та поліпшенні якості послуг інфраструктурних та соціально орієнтованих галузей населенню і економічним агентам. Приватний сектор спрямований на стабільне отримання і збільшення прибутку. Водночас, обидві сторони зацікавлені у успішному здійсненні проєктів в цілому.

Передбачається, що діяльність партнерів в рамках ДПП взаємовигідна:

– публічний сектор вирішує складні проблеми суспільного сектору за рахунок отримання додаткових джерел фінансування з дотриманням принципу економії бюджетних коштів та збереженням контрольних функцій у соціально значущих секторах економіки;

– приватний сектор збільшує вартість капіталу шляхом зростання обсягів виробництва, розвитку нових стійких і передбачуваних ринків збуту, стабільного збільшення прибутку, активізації залучення інвестицій у реальний сектор економіки.

– При цьому, кожен партнер додає свій внесок у спільний ДПП-проєкт:

– приватний сектор – фінансові ресурси, професійний досвід, ефективне керування та використання ресурсів, гнучкість і оперативність у прийнятті рішень, схильність до інновацій, розвиток нових форм організації виробництва, створення нових підприємств, формування ефективних інтеграційно-коопераційних зв'язків тощо;

– органи публічної влади – бюджетні кошти, податкові преференції, митні та інші пільги і гарантії, сформоване інституційне середовище для розроблення й реалізації ДПП-проектів тощо [3].

З боку держави в проєктах ДПП – права власника, можливості надання податкових та інших пільг, гарантій, а також отримання певних обсягів фінансування. Будучи головним суб'єктом і основним регулятором, держава має право, за необхідності, перерозподіляти ресурси із суто виробничих програм на соціальні цілі (освіта, наука, охорона здоров'я, культура), що, у багатьох випадках не лише сприяє загальному поліпшенню соціально-економічного клімату, а й підвищує інвестиційний рейтинг країни чи окремого регіону, прямо позначається на партнерських проєктах.

Також, завдяки механізму ДПП влада отримує більші можливості для виконання своїх основних функцій – контролю, регулювання, захисту суспільних інтересів.

Зокрема, по мірі розвитку ДПП у сфері містобудування органи публічної влади отримують можливість змістити акценти своєї діяльності з конкретних проблем будівництва і експлуатації об'єктів на контрольні функції, а неминучі підприємницькі ризики перерозподілятимуться в сторону бізнесу. Суспільна ж значимість ДПП полягає в тому, що в кінцевому підсумку виграє суспільство як глобальний споживач більш якісних послуг [1].

Партнерська взаємодія публічного і приватного секторів ґрунтується на принципах досягнення балансу державних і приватних інтересів, економічної ефективності проєктів, що реалізуються, діяльності соціальної спрямованості та взаємної відповідальності сторін за прийняті зобов'язання [2].

Ми поділяємо думку, що за допомогою ДПП, у разі правильного застосування, вигоду можуть отримати всі: і органи публічної влади, і приватний партнер, і населення, яке в подальшому користуватиметься публічним об'єктом.

Водночас, розмір отриманої вигоди залежить від об'єктивності розрахунку. Держава має самостійно розрахувати доцільність взятих на себе ризиків щодо ДПП та витрат.

Також, не варто забувати, що ДПП, будучи дієвим інструментом допомоги державі у вирішенні багатьох питань, в жодному разі не є панацеєю. Навіть більше, у разі відсутності правильного і спланованого підходу застосування такого інструменту може лише зашкодити.

Отже, ключова роль ДПП в діяльності органів публічної влади полягає у зміні функцій уповноважених органів публічної влади з органу, який володіє та експлуатує, в орган, який адмініструє і контролює. Це дозволяє останнім підвищити рівень якості публічних послуг, зменшивши при цьому бюджетні видатки на надання цих послуг.

Список використаних джерел

1. Квітка С. А. Публічно-приватне партнерство як дієвий механізм взаємодії влади та бізнесу. Аспекти публічного управління. 2015. № 7–8. С. 47–56.
2. Крутій О., Радченко О. Основи партнерської взаємодії держави і приватного сектору. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1. С. 72–79.
3. Павлюк К. В., Павлюк С. М. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 10–19.

АНДРІЙ УДОТОВ,

магістрант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDRII UDOTOV,

undergraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК НАПРЯМ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF HUMANITARIAN POLICY AS A DIRECTION OF CONSOLIDATION OF UKRAINIAN SOCIETY

The article is dealt with humanitarian policy as a mechanism for consolidation Ukrainian society. It is revealed the essential content of humanitarian policy as a system of activity aimed at creation, development and preservation of spiritual (both universal, civilization, and national) values, which (being adopted by the majority of society) provide consolidated counteraction of nation to any critical challenges, including military.

It is noted that the real steps of the state under the influence and with the assistance of society as a kind of public policy in the field of humanitarian policy led to indicative results, namely, the consolidated readiness of Ukrainians as a political (civil nation) to resist the enemy, protecting both the territory and the right to national identity and free development of Ukrainian society. The above-mentioned at the same time predetermines the need for the further improvement of the humanitarian policy of Ukraine, taking into account its achievements and problematic aspects. Elaboration of Humanitarian Doctrine of Ukraine has acquired an extremely important value in this respect with the definition of an integrated approach to the humanitarian sphere, outlining the goals, principles, directions, actors of implementation of humanitarian policy. Special attention should be paid also to the public nature of humanitarian policy as a course that involves interests of the state and society upon humanitarian goals, the introduction of common values of Ukrainian society as a prerequisite for the consolidation of the state and nation.

Keywords: humanitarian policy, consolidation, public policy, Ukraine.

Гуманітарна політика, за умов позитивних тенденцій її реалізації, набуває характеру одного з найвагоміших механізмів забезпечення консолідованості українського суспільства. Це пояснюється змістовним наповненням гуманітарної політики як «системи діяльності, що має на меті всебічне сприяння створенню, розвитку та збереженню духовних (як загальнолюдських, загальноцивілізаційних, так і національних) цінностей» [1, с. 127], тобто системи фундаментальних критеріїв, які (за умов сприйняття їх більшістю суспільства) забезпечують консолідовану протидію будь-яким критичним викликам нації, включаючи військовий.

Отже, гуманітарна політика – це об'єктивний напрям загальнонаціональної безпекової політики, що охоплює значне коло її напрямів, включаючи, інформаційний. Показово, що сутнісним змістом інформаційного наступу РФ в гуманітарній сфері як за часи, що передували широкомасштабній агресії, так і її безпосередньої реалізації від 24 лютого 2022 р., стали спроби маргіналізації (нівелювання) української ідентичності через заперечення онтологічного статусу українства як такого зі своєю унікальною мовою, культурою, історією, ментальністю, уявленнями про державність та тенденції соціального розвитку. Відмова українській громаді у праві на національне самовизначення перетворилась при цьому на провідний напрямок сучасного російського політичного і воєнно-політичного дискурсу з різними способами та рівнями його репрезентації – від заяв вищого політичного керівництва РФ спроб реалізації політики русифікації на тимчасово окупованих територіях, масованих пропагандистських кампаній російських ЗМІ як щодо власного суспільства, так і зарубіжжя з акцентом на українських громадян [2, с. 251-256].

Слід визнати, що загрозливість дезінформаційних впливів, орієнтованих на розмивання національної свідомості громадян України була визнана на рівні держави і суспільства як публічного виміру політики ще задовго до широкомасштабної агресії 2022 р. Цьому сприяло усвідомлення того, що саме неготовність українського суспільства протистояти інформаційним впливам РФ стала підґрунтям зародження й активізації на певних (насамперед, східних)

територіях України сепаратистських настроїв частини громадян як передумови від 2014 р. реальної російської агресії. Загроза тотальності інформаційних впливів РФ щодо України спонукала активні зусилля вітчизняних політиків, активістів, фахівців різних галузей на викриття контенту та методів реалізації російської пропаганди як платформи наукового і політичного розуміння сутності явища [3-5]. Відповідно до цього в умовах гібридної агресії РФ почала формуватись й державна політика України в гуманітарній сфері з урахуванням найбільш актуальних для українського суспільства сфер – мовної, культурної, виховної, освітньої, інших.

Реальні кроки держави під впливом і за сприяння суспільства в зазначених сферах зумовили показові результати, а саме – консолідовану готовність українців як політичної (громадянської нації) протистояти ворогові, захищаючи як територію, так і право на національну самобутність, вільний розвиток українського суспільства. Зазначене водночас зумовлює й необхідність подальшого вдосконалення й розвитку політичного курсу України в гуманітарній сфері з урахуванням як здобутків, так і тих проблемних аспектів, які потребують врахування в сучасних умовах розвитку держави. Мова іде, насамперед, про необхідність:

- подальшої розробки та впровадження в життя Загальнонаціональної програми опанування та розвитку державної мови із поширенням заходів з підтримки освіти як молоді, так і дорослих, неформальної та інформальної освіти, спрямованої на вивчення державної мови як громадянами України, так і особами, що прагнуть отримати громадянство;

- організації всебічного дослідження історичної спадщини України популяризація історії України, її видатних особистостей, подолання історичних міфів, сприяння інтеграції в українське суспільство національних меншин і корінних народів;

- сприяння реалізації державної політики у сферах національної культури та мистецтв, розвитку сучасних напрямів культурної і мистецької діяльності, виробленню конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного (національного) культурного продукту

- посилення виховного процесу, пошук нових підходів до виховної роботи молодого покоління з акцентом на формування «оборонної» свідомості як результату військово-патріотичного і національно-патріотичного виховання, посилення політичної й історичної підготовки молоді, прихильності до національних традицій і цінностей.

Надзвичайно важливого значення в сенсі зазначеного набуває підготовка гуманітарної доктрини України із визначенням комплексного підходу до гуманітарної сфери, окресленням цілей, принципів, напрямів реалізації гуманітарної політики, ролі в цьому процесі держави і суспільства. На особливу увагу заслуговує й формування публічного характеру гуманітарної політики як курсу, що передбачає врахування в реалізації гуманітарних цілей інтересів держави і суспільства, впровадження спільних ціннісних орієнтирів представників українського суспільства як передумови консолідації держави і нації.

Список використаних джерел

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

2. Світова гібридна війна: український фронт : монографія/ за заг.ред В.П.Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.

3. Соціокультурні механізми формування ментального імунітету проти зовнішніх маніпуляцій свідомістю населення України: [монографія] / [В. Горовий (кер. проекту), О. Онищенко, В. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 228 с.

4. Формування стратегічного нарративу інформаційного забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій у загальноукраїнський контекст : [монографія] / [В. Горовий (кер. проекту), О. Онищенко, Ю. Половинчак та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2017. 212 с

5. Ключові питання та відповіді про російську агресію. Міністерство закордонних справ України. Опубліковано 21 червня 2022 року. URL: <https://mfa.gov.ua/klyuchovi-pitannya-ta-vidpovidi-pro-rosijsku-agresiyu>

ОЛЕСЯ ФЕДОРІВ,

студентка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

OLESYA FEDORIV,

student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF INVESTMENT ACTIVITIES AS A MECHANISM OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD

Public management in the field of investment activities should be aimed at eliminating obstacles and introducing incentives for investment, protecting the rights of investors. Overcoming problematic aspects of public management of investment activity will allow Ukraine to strengthen in the economic sphere. Investments are the ultimate goal of the economy of any country, as they guarantee not only the sustainable consumption of services in the long term, but also the path of sustainable development.

Keywords: investments, public administration, economy of the country.

Інвестиційна діяльність – визначальний фактор економічного росту будь-якої країни, тому питання її активації є особливо актуальним. Залучення іноземних інвестицій є невід’ємною частиною розвитку національної економіки України та важливим індикатором умов підприємницької діяльності, сприяючи її входженню у глобальне бізнес-середовище та підвищуючи інвестиційну привабливість. Ефективність іноземного інвестування значною мірою залежить від правильного вибору пріоритетних напрямків реалізації інвестиційних проектів [1, с.221].

Інвестиції в сучасних умовах є істотним джерелом нарощування капіталу і фінансування відтворення матеріальних ресурсів з метою збільшення прибутку та інвестиційних вигод для інвестора [2, с.205] та є основною подальшого розвитку економіки України.

Не дивлячись на те, що Україна раніше не була першою за показниками економічного розвитку, зараз починається новий період з новими можливостями.

Глобальна пандемія COVID-19, військова агресія Російської Федерації – все це завдає сильного удару економіці держави та величезної шкоди інфраструктурі, виробничим об’єктам, промисловості, об’єктам комунальної та соціальної сфери.

Перед Україною постали низка викликів, які вона має подолати, щоб залишитись незалежною країною, встояти на світовій арені та стати значно міцнішою, сильною конкурентоспроможною державою в умовах сучасного динамічного глобалізованого світу.

Важливим механізмом підвищення спроможності держави, її основою, є система публічного управління та адміністрування. Публічне управління та адміністрування інвестиційної діяльності в Україні є предметом наукових досліджень багатьох українських вчених [1-8]. Разом з тим, вихід з кризи, як це засвідчила ситуація після пандемії, спричиненої COVID-19, вимагає застосування економічних стимуляторів.

Світовий і вітчизняний досвід показує, що, ефективне реформування економіки, можливе лише за умови активізації інвестиційної діяльності, значного зростання обсягів інвестицій. Саме такі умови можуть забезпечити модернізацію виробництва, впровадження новітніх технологій [6, с.80].

Основний зміст суспільних відносин публічного управління та адміністрування інвестиційної сфери діяльності спрямований на створення сприятливих для інвесторів умов та здійснення контролю за цією діяльністю в країні.

Однак, перш ніж формувати пріоритети іноземного інвестування, необхідно визначитися з основними проблемами цього процесу: відсутність надійного законодавства, яке б захищало права приватних інвесторів; відсутність механізму реалізації наявних нормативних актів; неточність податкового регулювання і його непередбачуваність; відсутність ефективної інфраструктури для розвитку підприємництва у великих масштабах; економічна і політична нестабільність; незбалансованість економіки; не конвертованість національної валюти і невпевненість валютного ринку; недостатнє інформаційне забезпечення; нерозвинута інфраструктура; високий рівень інфляції; протиправні дії державної бюрократії [7, с.71].

Крім того, на сьогодні особливо гостро стоять такі питання, як: бюрократичні бар'єри, відсутність правового забезпечення кредитування, страхування ризиків, жорстка податкова система тощо [8, с.15].

Отже, органи публічної влади під час здійснення публічного управління та адміністрування у сфері інвестицій мають здійснювати діяльність щодо забезпечення політичної стабільності, вдосконалення податкової, грошово-кредитної та митної політики, максимальне спрощення та забезпечення прозорості процедур, які регламентують взаємовідносини між державою і підприємцями в галузі залучення іноземних інвестицій, уникнення зайвої бюрократії та уніфікація інформації у формах звітності та її аудиту, створення гарантій стабільності умов щодо довгострокового фінансування інвестиційних проектів.

Список використаних джерел

1. Гавришків І. Р. Сучасні проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну / І. Р. Гавришків // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 221-224. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_1_49.

2. Клим Н.М. Удосконалення класифікації фінансових інвестицій / Науковий вісник НЛТУ України. Т.21, вип..6. – НЛТУ України, 2011. С.205-210. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://cyberleninka.ru/article/n/udoskonalennya-klasifikatsiyi-finansovih-investitsiy/viewer>

3. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko. «The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors» // Revista San Gregorio [Online], Volume 1 Number 42 (17 December 2020).

4. Zubchuk O. A. Administrative efficiency as subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. Public management: collection. № 1 (11), January 2018. Kyiv: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018. Р. 119-131.

5. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Socio-economic aspects of the development of the digital economy in Ukraine. European Cooperation, 4(44), p. 91-104.

6. Подаков Є.С., Савченко М.О. Податкова реформа в контексті інвестиційної привабливості підприємств України. Таврійський науковий вісник. Економічні науки. 2017. Вип. 97. С. 78–86.

7. Червова Л.Т. Правове регулювання інвестиційної діяльності / Л.Т. Червова, М.І. Назарчук / Фінанси України. – 2005. – № 4. – С. 68–73

8. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та способи вирішення / Центр сприяння інституційному розвитку державної служби при Головному управлінні державної служби України. – 2006. – С. 15.

КИРИЛО ФЕСИК,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KYRYLO FESYK,

student of the Department of Regional Policy, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Гринчук**, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДОСВІД КИЄВА

CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT TOOLS: THE KYIV EXPERIENCE

Trends in the development of civil society are considered. New tools for involving citizens in solving problems in Kyiv were analyzed. Attention is paid to the program-targeted and competitive approach, new communication models, public councils, open public spaces, and the Public budget. Prospects for further development have been determined.

Keywords: civil society, tools, communication models, institutions.

Відкритість, прозорість та залучення громадськості до прийняття управлінських рішень на ранніх стадіях – характерні тенденції розвитку Києва в останні роки. Серед інструментів, що застосовувалися в 2021 році, зокрема, слід зазначити такі.

Виконання міської цільової програми «Сприяння розвитку громадянського суспільства у м. Києві на 2020-2022 рр.», затвердженої рішенням Київської міської ради від 12 грудня 2019 року № 452/8025. Основними напрямками її стали створення у м. Києві сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, всебічного забезпечення захисту прав і свобод громадян, налагодження ефективної взаємодії міської влади з громадянським суспільством, відновлення історично сформованої топоніміки міста Києва, сприяння утвердженню національної ідеї, впровадження у сферу громадських відносин принципів патріотизму, суспільної моралі та духовності.

Для пошуку нових моделей комунікації міської влади, громадських об'єднань, лідерів громадської думки, фахових експертів, активних громадян проведено районні та щорічний міський Форум розвитку громадянського суспільства «Взаємодія у час викликів». Районні форуми відбулись влітку 2021 року у 10 парках та скверах столиці. Близько 2500 учасників форумів взяли участь у дискусійних панелях та обговорили актуальні питання, а саме: 1) Молодь як ключ до успішного розвитку столиці, 2) Велика демократія через локальну взаємодію, 3) Громадський бюджет – Київ: Level up!

Організовано відбір успішних практик (330) реалізації громадських ініціатив у вирішенні питань місцевого значення, проведено ярмарок проектів та за підсумками обрано 100 найбільш значущих для міста успішно реалізованих кейсів сталого партнерства між органами влади та неурядовими організаціями.

З метою надання фінансової підтримки для реалізації проектів інститутів громадянського суспільства, спрямованих на розв'язання соціально-економічних питань, пов'язаних з розвитком міста Києва, проводиться міський конкурс проектів «Громадська перспектива: прозора влада та активна громада». У 2021 році 23 проекти-переможці (із 116 поданих на конкурс) реалізовані за кошти бюджету міста Києва на суму 4030,51 тис. грн. [1].

У 2021 році відбулось 6 засідань Громадської ради, 37 засідань профільних комітетів Громадської ради, 60 проектів нормативно-правових актів розміщених на Єдиному веб-портал територіальної громади міста Києва пройшли громадське обговорення, 2096 тис. користувачів були залучені до обговорення [1].

Новим інструментом року стала онлайн платформа «Модуль ініціювання публічних консультацій», що має особистий кабінет користувача, де кожен може запропонувати консультацію з питань життєдіяльності столиці.

Громадянська активність жителів міста Києва у значній мірі залежить від кількості громадських організацій та об'єднань, що зареєстровані на території столиці. Кількість інституцій громадянського суспільства з різних напрямків та видів діяльності у місті зросла, зокрема, кількість громадських об'єднань до 15117 од., благодійних організацій – до 5093 од., органів самоорганізації населення (ОСН) – до 183 од. При цьому зросла і кількість різноманітних заходів, які проведені ними. За кошти бюджету міста Києва на суму 3955,1 тис. грн успішно реалізовані 35 проєктів-переможців Міського конкурсу проєктів та програм розвитку місцевого самоврядування серед ОСН (подано 51 проєкт) [1].

Продовжується створення мережі відкритих громадських просторів – хабів, як локальних ресурсних центрів розвитку демократії. З 2020 року функціонує відкритий громадський простір VCENTRI HUB Шевченківського району, у червні 2021 року відкрито громадський простір VCENTRI HUB в Оболонському районі (загальною площею 240 м², вміщає до 80 учасників, складається з великої зали та конференс-кімнати на 12 осіб, має дитячу кімнату, проєктор, екран, wi-fi, коворкінг зону). VCENTRI HUB – це сучасний майданчик для нетворкінгу влади та громади, який пропонує сучасний коворкінг на безоплатній основі. У Оболонському хабі 2021 року проведено 264 публічних заходи, зокрема: благодійні акції та навчальні тренінги, робочі наради та соціальні проєкти за участю представників громадських організацій та київської міської влади.

11.02.2021 депутати Київради підтримали внесення змін до Положення про Громадський бюджет, які стосуються правил конкурсу до Громадської бюджетної комісії. Склад членів цієї комісії визначається з використанням процедури автоматичного рандомного ранжування всіх потенційних учасників. Вступили в силу Зміни до Положення про Громадський бюджет – подання не більше 5 проєктів від однієї особи, голосування за 10 проєктів по 1 голосу в тематиці.

У 2021 році сума коштів, виділених на реалізацію проєктів Громадського бюджету досягла 170 млн. грн. Було подано киянами 1692 проєкти, переможцями визначено 351 проєкт. Серед реалізованих проєктів 2021 року слід згадати Snigfest – зимовий молодіжний фестиваль, Міжнародний фестиваль дитячо-юнацької творчості «Сонячний каштанчик», Radioday free open air в рамках святкування дня міста, SolomaFest 2021 – традиційний free open air на Солом'янці, низку проєктів в освітніх установах Оболонського району.

Перспективним, на нашу думку, є:

- створення умов для формування нових та підвищення інституалізації існуючих інститутів громадянського суспільства;
- стимулювання активності киян і інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації місцевої політики;
- підсилення ролі та збільшення участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку міста Києва та відбудові України.

Список використаних джерел

1. Київ. Річний звіт 2021. URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2022/8/22/Kyiv_Richnyy_zvit_2021.pdf
2. Стан розвитку організацій громадянського суспільства міста Києва. Аналітичний звіт. URL : <https://kyivcity.gov.ua/img/item/general/6894.pdf>

ЗАРЯНА ХМАРА,

студентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ZARIANA KHMARA,

student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФЕНОМЕН ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ

THE PHENOMENON OF TRUST IN POLITICAL INSTITUTIONS IN MODERN UKRAINIAN SOCIETY

The phenomenon of trust is considered from the standpoint of sociology, psychology and political sciences. The relationship between the phenomenon of trust and political institutions and political leaders is analyzed. The institutional and political-cultural approach to the phenomenon of trust in political institutions is characterized. The essence of trust in political institutions is defined.

Keywords: trust, political institutions, trust in political institutions.

В сучасних умовах розвитку українського суспільства та відстоювання української державності демонструється підвищений інтерес громадськості до проблеми довіри до політичних інститутів. Вказаний феномен є предметом численних дискусій не лише в наукових колах, а й серед громадськості. Така популярність зумовлена тим, що довіра є одним із факторів, що впливає на характер всіх суспільних відносин, від міжособистісних до політичних.

Довіра, в якості елемента політичного життя, виступає невід'ємною умовою діяльності політичних діячів та політичних інститутів, а також сприяє забезпеченню стабільності соціально-політичних зв'язків. В умовах наростання суспільної напруги чи політичних криз, а також загострення соціальних чи військових конфліктів, наявність довіри до політичних інститутів є особливо важливим.

Цікавість до феномену довіри у контексті розгляду взаємовідносин, що виникають між учасниками політичних процесів й утворюють певні форми взаємодії, виникла ще у давні часи. За твердженням китайського мислителя Конфуція, «держава з гарним управлінням повинна бути вдосталь забезпечена продовольством, зброєю, а народ повинен довіряти правителям», і за крайньої необхідності можна відмовитися від зброї та продовольства, але не від довіри народу, бо «без довіри народу держава не зможе встояти» [1, с. 61].

Як феномен політичного життя довіра стала об'єктом наукового аналізу лише в другій половині ХХ ст. Але найбільший теоретичний та емпіричний внесок в осмислення феномену довіри був здійснений іншими гуманітарними науками, зокрема соціології та психології. Саме він дозволяє проаналізувати особливості та характеристики феномену довіри до політичних інститутів.

Із позиції психології довіра розуміється як особистісна характеристика та елемент поведінки, що виявляється у потребі забезпечити власний комфорт і безпеку у процесі взаємодії з оточуючим середовищем, у тому числі і політичним. Зокрема, Е.Усланер вважає, що міжособистісна довіра або довіра до незнайомих людей ґрунтується не на минулому досвіді, не на інституційному примусі, а на позитивному погляді на природу людини [2, с. 635]. Виходячи з внутрішнього відчуття довіри-недовіри, формується ставлення індивіда до суспільства взагалі та його політичної організації зокрема.

Із позиції соціології довіра є властивістю певної групи, спільноти та суспільства в цілому. Так на думку Г.Зіммеля і Ф.Тьоніса, однією з умов переходу від традиційного до сучасного суспільства є зміна природи довіри. З ускладненням суспільних структур та процесів зростає інтенсивність взаємодії між людьми та соціальними групами, така взаємодія може здійснюватися і в безособовій формі, що позначається на відносинах довіри [3].

Із позиції політичних наук довіра, у тому числі довіра до політичних інститутів, розглядаються як ресурси розвитку та передумова досягнення соціальної злагоди і політичної консолідації; як основа для формування стабільності політичної влади у довгостроковій перспективі.

Довіра безпосередньо входить до механізму легітимації влади через формування соціальної підтримки владних інститутів, їх політичного курсу, стратегії економічного розвитку тощо. Політичні інститути в сучасному суспільстві змушені функціонувати у просторі довіри-недовіри. Так, індикаторами недовіри можна вважати політичний абсентеїзм, скорочення кількості громадян, що беруть участь у виборах, акції протесту проти офіційного політичного курсу, появу в суспільстві неформальної зони дій напівзаконного або протизаконного характеру.

У політичній теорії існує декілька підходів до феномену довіри. При дослідженні феномену довіри до політичних інститутів заслуговує особливої уваги інституціональний підхід (П.Норріс, І.МакАллістер), за якого при розгляді питання довіри виокремлюють політичні інститути і процедури («правила гри»). Політичними інститутами вважаються соціальні конструкції, що виробляють соціальні норми і цінності, моделі політичної поведінки, а також організують політичні відносини і контролюють дотримання загально визнаних правил [4; 5]. У процесі функціонування політичних інститутів виокремлюються особистості, що претендують на представництво інтересів народу, – політичні лідери.

Політичні інститути та політичні лідери створюють спеціальні правила, що регулюють поведінку індивіда в суспільстві й державі. Ці правила можуть бути формальними (тобто зафіксованими у законах і обов'язковими до виконання всіма членами суспільства) і неформальними (тобто такими, що склалися спонтанно в процесі історичного розвитку у вигляді традицій, звичаїв, моралі). Неформальні правила, на відміну від формальних, наділені великим потенціалом впливу на такі соціальні цінності як свобода, справедливість, солідарність і, особливо, довіра.

В основі взаємодії суспільства, політичних лідерів і політичних інститутів лежить процес інституціоналізації довіри, зокрема взяття політичними лідерами та політичними інститутами на себе відповідальності за підвищення рівня довіри до них з боку суспільства. Тобто, довіра є основою формування інституту прихильності до державної влади, політичної партії чи політичного лідера, фундаментом для підтримки соціального порядку у довгостроковій перспективі, а також базовим елементом для конструювання інститутів національної ідентичності та легітимації політичного режиму. Таким чином, інституційні теорії та підходи обґрунтовують рівень довіри діяльністю відповідних інститутів, ефективністю їх функціонування та насамперед відповідністю їх діяльності очікуванням громадян.

На відміну від інституційних теорій, згідно із політико-культурним підходом зростання інтересу до проблеми довіри пов'язується з специфічними характеристиками сучасного суспільства. Так, у рамках цього підходу польський соціолог П.Штомпка розглядає довіру як культурний ресурс, виділяючи культуру довіри та культуру недовіри. Рішення довіряти чи не довіряти приймається також з урахуванням культурного контексту, норм, що стримують або заохочують прояв довіри. Становлення культури довіри відбувається у процесі історичного розвитку та залежить від традицій і цінностей, а також національних, культурних, соціальних та політичних особливостей суспільства [6, с. 335]. Довіра таким чином є продуктом і результатом розвитку політичної культури та основою і підсумком політичного порядку.

Таким чином, довіра до політичних інститутів означає впевненість громадян у правильності політичних позицій і дій політичних сил, інститутів, державних і політичних діячів, у здатності конкретних політичних суб'єктів реалізувати проголошені ними цілі й програмні установки та готовність дотримуватися їх. Водночас довіра до політичних інститутів певним чином відображає рівень політичної свідомості та культури, характеризує ставлення громадян до конкретних суб'єктів політичного життя, виступає одним із найважливіших показників їх авторитету.

Список використаних джерел

1. Карнаух А. А., Зайченко Л. М. Осмислення понять «довіра» та «політична довіра» у політичній науці. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. 2020. Випуск 28. С. 60-66.
2. Uslander E. Trust as an alternative to risk // *Public Choice*. 2013. Vol. 157. No. 3–4. P. 629–639.
3. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. Київ: Дух і літера, 2005. 262 с.
4. McAllister I. The Economic Performance of Governments // *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government* / Ed. by P. Norris. Oxford: Oxford University Press. 1999. Pp. 188-203.
5. Norris P. Democratic deficit: Critical citizens revisited. Cambridge: Cambridge University Press. 2011. 350 pp.
6. Штомпка П. Доверие – основа общества / Петер Штомпка; [пер. с пол. Н.В. Морозовой]. Логос, 2012. 440 с.

ЗМІСТ

IRYNA ALEKSEENKO. CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF STATE BIOSECURITY	4
ТЕТЯНА БЕВЗ. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПЛАНИ, ПЛАТФОРМИ, СТРАТЕГІЇ	6
ВАЛЕРІЯ ГОЛУБЬ. ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКІ ІНТЕРАКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВИ.	8
ЛІЛІЯ ГОНЮКОВА. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: ШЛЯХ ВІД ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО ДЕМОКРАТІ	10
ЛІДІЯ ДАНИЛЕНКО. КОНСЕНСУСНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ТОЛЕРАНТНОГО СУСПІЛЬСТВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ	13
ІРИНА ДУДКО. ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ У ВИМІРІ ВІЙНИ І ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	16
МИКОЛА ІЖА. НОВА ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКА АРХІТЕКТУРА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	18
МИКОЛА ІЖА, ТЕТЯНА ПАХОМОВА. МАРКЕТИНГ ТА ДИЗАЙН РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ	20
МАРТА КАРПА, ОЛЕКСАНДР АКІМОВ. ДО АНАЛІЗУ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ВПЛИВУ НА МАСОВУ ПОЛІТИЧНУ СВІДОМІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА	23
НАТАЛІЯ КЛИМЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	26
НАТАЛІЯ КОРЧАК. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЗК В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	29
АНЖЕЛІКА КРУСЯН. ЗАХИСТ СУВЕРЕНІТЕТУ І НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ	32
НАТАЛІЯ ЛИПОВСЬКА. ДЕРЖАВНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ЗАГРОЗА НЕЗАЛЕЖНОСТІ	34
НАТАЛІЯ ЛІКАРЧУК. ФІНАНСОВА САМОСТІЙНІСТЬ ЯК ГАРАНТІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	36
НАДІЯ МАКСІМЕНЦЕВА. ПРАВОВІ НОВЕЛИ КОНСОЛІДАЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ГАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	39
ВАЛЕНТИНА МАМОНОВА, ВАЛЕРІЯ МУРАЄВА. ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМПЕТЕНЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	42
МАР'ЯНА ОРЛІВ. СУЧАСНІ АСПЕКТИ КОНСЕНСУСНОЇ КУЛЬТУРИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ	44
ОКСАНА ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ. РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	46
АНАТОЛІЙ РАЧИНСЬКИЙ. МІЖНАРОДНІ ІНІЦІАТИВИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	48
JAN-URBAN SANDAL. THE PRICE OF INDEPENDENCE	50
ЮЛІАННА ЦВЄТКОВА. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СПІРНИХ ТЕРИТОРІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ	52
ЛЮБОВ ШПАК. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД	54
НАТАЛІЯ ГРИНЧУК. НОВИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	55
КСЕНІЯ ГРОДЗИНСЬКА. РОБОТА УПОВНОВАЖЕНИХ ІЗ ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	57
ВІКТОРІЯ ГУРА. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ГОЛОВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОДУКТ	60
ІОН ДУЛЬСЬКИЙ. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА – ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ НОВОГО ЗРАЗКА	62
ВАЛЕНТИН ДЯЧЕНКО, НАТАЛІЯ ДЯЧЕНКО, НАЗАРІЙ СУСАК. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК БАЗОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	64
ГАЛИНА ЗАВОРІТНЯ. ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНА – ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	67
ВІКТОРІЯ ІВАНОВА. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	70
ОКСАНА КІФОРЕНКО. ЕФЕКТИВНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ – ЗАПОРУКА СИЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ	72
АНАСТАСІЯ КЛИМЕНКО. МИСТЕЦТВО САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ КАР'ЄРИ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ	74

ВІТАЛІЙ МАЛІМОН. ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІСТООБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ТРЕНД СЬОГОДЕННЯ.....	76
ІВАН МИХАЙЛОВ. ЗНАЧЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ	78
ЄГОР МІНЕНКО. ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	80
ІРИНА МОРДАС. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	82
ІГОР РЕЙТЕРОВИЧ. РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ.....	84
ОЛЕГ ФЕСОВЕЦЬ. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВОВИХ АКТІВ ЄС ЯК УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЦЯМИ УКРАЇНИ	86
ВІКТОРІЯ ЧЕРНЯХІВСЬКА. СОЦІАЛЬНІ І ГЕНДЕРНІ ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	88
ГЕННАДІЙ ШАПОВАЛОВ. МІЖНАРОДНЕ БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	91
ВЛАДИСЛАВА ЮЗЕФОВИЧ. ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ У РЕАЛІЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	93
ТЕТЯНА АКСЬОНОВА. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	95
ОЛЕКСАНДР АЛІКСІЙЧУК. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	97
АНДРІЙ БЕРНАЦЬКИЙ. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ Е-ДЕМОКРАТІЇ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....	100
ДЕНИС БЛОЩИНСЬКИЙ. ГУМАНІТАРНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ ПОЗА ЗАКОНОМ ТА УВАГОЮ ДЕРЖАВИ	102
МИРОСЛАВ БОВТЮХ. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ОСОБИСТИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....	104
ОЛЬГА БУГАЙ. АГЛОРИТМІЧНЕ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ.....	106
ЄЛИЗАВЕТА ВЕНГЕР-РУЩЕНКО. КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ.....	108
МАКСИМ ВЯХІРЄВ. ІНТЕГРОВАНІЙ РОЗВИТОК ГРОМАД В УМОВАХ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ	110
АНДРІЙ ГАЧКОВ. ОСОБЛИВОСТІ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	112
ОЛЕСЬ ГОЙ. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕФЕКТИВНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ	115
СВІТЛАНА ГОРЬЄВА. ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ.....	117
ОЛЕНА ДАВИДЕНКО. КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДОЮ ЯК НАПРЯМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	119
АНДРІЙ ДЕРКАЧ. ТРАНСФОРМУВАННЯ ОБЛАСНИХ РАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	121
В'ЯЧЕСЛАВ ДІДКІВСЬКИЙ. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ АВТОМОБІЛЬНИМИ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	123
КАТЕРИНА ДОБРОВОЛЬСЬКА. СУТНІСТЬ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНІЙ ДОКТРИНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ.....	125
ЕЛЬМІРА ДОРОШЕНКО. РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	127
ОЛЕКСАНДР КАПІТОНЕНКО. ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ.....	130
АСЯ КАШЛАКОВА. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ВІЙСЬКОВИХ РЕАЛІЯХ В УКРАЇНІ	132
ЮРІЙ КІСЕЛЬ. НА ШЛЯХУ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ	134
МИКОЛА КОВАЛЬЧУК. ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ДЕРЖАВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ США ТА УКРАЇНИ	136
ОКСАНА КОГУТ. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ТА УТВЕРДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	138
АННА КОМІСАРЕНКО. РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ	140
НАТАЛЯ КОРОЛЬ. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	142

ЯРОСЛАВ КОРЧАК. ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗАБОРОНИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: ОГЛЯД НОВЕЛ У ЗАКОНОДАВСТВІ В УМОВАХ СУПРОТИВУ ВІЙСЬКОВІЙ АГРЕСІЇ	144
ЯРОСЛАВ КОТИЛКО. ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВИХ СВЯЩЕННИКІВ (КАПЕЛАНІВ) В УКРАЇНІ	147
НАТАЛІЯ КРАЩЕНКО. РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ	149
РОМАН ЛИННИК. РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ПРЕДСТАВНИЦТВІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДИ ЯК ГАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	152
КРИСТИНА ЛИТВИНЕНКО. ГЕНДЕРНІ ПРІОРИТЕТИ В ПОЛІТИЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	154
ЄЛИЗАВЕТА ЛУКАШОВА. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	156
КАТЕРИНА ЛУЦЬКА. РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ВСТУПУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	158
НАТАЛІЯ ЛЯЩЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	160
ЮРІЙ ЛЯЩЕНКО. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	163
ТАРАС МАЛИШІВСЬКИЙ. АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПРИКАРПАТТЯ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ	166
АНДРІЙ МАРЧЕНКО. РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ РЕФОРМИ ЯК ЧИННИК НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	168
ГЕРМАН МАСЛІВЕЦЬ. ВПЛИВ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	170
НАТАЛІЯ МАХІНЧУК. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	173
АЛІНА МЕДВЕДЬ. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОПТИМІЗАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	175
КОСТЯНТИН МЕЛЬНИК. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ СТАРОСТИНСЬКИХ ОКРУГІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	177
ЛЮБОВ МОІСЕЄВА. СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ВІДНОВЛЕННЯ	179
ВІКТОРІЯ ПЕТРИНСЬКА. СУЦІЛЬНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	181
VIRA PORIEVA. INTERACTION BETWEEN EU AND NGO OF UKRAINE IN THE FORMATION AND IMPLEMENTATION ENVIRONMENTAL POLICY: CHALLENGES AND PROSPECTS FOR PUBLIC POLICY IN UKRAINE	183
ЛЕСЯ ПРОНЬ. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК РЕГІОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	185
ОЛЕКСІЙ РАДЧЕНКО. ВПЛИВ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	187
ДЕНИС РУДЕНКО, ДМИТРО РУДЕНКО. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	189
ТЕТЯНА САВОСЬКО. СМИСЛОВА ВІЙНА ЯК ЧАСТИНА БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ	191
ОЛЕКСАНДР САВЧЕНКО. ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	193
АНАСТАСІЯ САЙФЕРС. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	195
ОЛЕКСАНДР СЕМИКРАС. МОДЕЛІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПОВЕДІНКОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	197
ОЛЬГА СКОБЕЛЬСЬКА. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАТУСУ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ЗАПОРУКА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	200
ВОЛОДИМИР СЛИШИНСЬКИЙ. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ	202
ОЛЕНА СТЕПАНЕНКО. АКТУАЛЬНІСТЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ УРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У СФЕРІ ПРАЦІ	204
ЮРІЙ СТЕФАНЧУК. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ – ГОЛОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	206
АЛЬОНА СТУДЕНЕЦЬКА. ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ДЕРЖАВНОМУ ОРГАНІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	208

ІРИНА ЧУМАК. ІННОВАЦІЇ В ЗАКОНОТВОРЧОСТІ ВРУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	211
МАРИНА ШЕЙГАС. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРЕДСТАВНИЦЬКОГО ОРГАНУ ВЛАДИ МІСТА КИЄВА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	213
ЮЛІЯ ШЕСТАКОВА. ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.....	215
ЗЛАТА ШУТОВСЬКА. СОЦІОКУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	217
ВІКТОРІЯ ЮРІКОВА. ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ ЯК ЧИННИК ЗАХИСТУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	219
ТЕТЯНА ЯЩУК. ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	221
КИРИЛО БОДЮЛ. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ З БІЗНЕСОМ – СУЧАСНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	223
ТЕТЯНА ВАСІНА. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ. МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	225
БОГДАНА ГРИГОРЧУК. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	227
ОЛЕКСАНДРА ДРИГОЛЬ. РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....	229
АРТЕМ КОВАЛЕНКО. СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ЗАХИСТІ ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	231
ОКСАНА КОВАЛЬ. ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ВІД НАСЛІДКІВ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	234
ГАННА КОНДРАКОВА. ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	236
ЛІДІЯ МАЦЕЦКА. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	239
ІВАН ОВЧІННИКОВ. ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	242
ЯН ПОМЯН. ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	244
ТАРАС РУЖАНСЬКИЙ. ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ОБСЯГ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	246
ЮЛІЯ СИМУНІНА. КОНСЕНСУС В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	248
АНАСТАСІЯ СІВРУК. ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	251
ЄВГЕНІЙ СКРИПНИК. УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	253
МАРТА СТАМБУЛЬСЬКА. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ	255
ЯРОСЛАВ ТУРЯНСЬКИЙ. РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.....	258
АНДРІЙ УДОТОВ. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК НАПРЯМ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	260
ОЛЕСЯ ФЕДОРІВ. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	262
КИРИЛО ФЕСИК. ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДОСВІД КИЄВА.....	264
ЗАРЯНА ХМАРА. ФЕНОМЕН ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ	266

Наукове видання

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНА ДОКТРИНА І ПРАКТИКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

**Матеріали міжнародного круглого столу
до Дня Незалежності України
(Київ, 22 серпня 2022 р.)**

Підп. до друку 23.11.2022.
Формат 60x84/8. Ум.-друк. арк. 31,62.

Видавець

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Навчальна лабораторія методичного
та видавничого забезпечення навчального процесу
03057, Київ, вул. Антона Цедіка, 20.